

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อน ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

รายงานการวิจัย
เรื่อง
รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อน
ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

371.2707 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส691ร รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต
ของประเทศไทย กรุงเทพฯ : สกศ., 2566
252 หน้า
ISBN : 978-616-270-419-2
1. ระบบธนาคารหน่วยกิต 2. หน่วยงานกลาง
3. รูปแบบของหน่วยงานกลาง 4. ชื่อเรื่อง

รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ของประเทศไทย

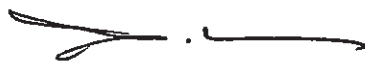
สิ่งพิมพ์ สกศ.   อันดับที่ 17/2566
ISBN   978-616-270-419-2
พิมพ์ครั้งที่ 1   พฤษภาคม 2566
จำนวนพิมพ์   1,000 เล่ม
ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่   กลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์การศึกษาเฉพาะด้าน
  สำนักนโยบายและแผนการศึกษา
  สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
  กระทรวงศึกษาธิการ
  ถนนสุขโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
  โทร 02 668 7123 ต่อ 2420, 2421, 2476
  โทรสาร 02 243 2787
  Website: <http://www.onec.go.th>
พิมพ์ที่   บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด
  90/6 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 34/1
  ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงอรุณอมรินทร์
  เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร 10700
  โทรศัพท์ 02 424 3249, 02 424 3525
  โทรสาร 02 424 3249, 02 424 3525
  E-mail: prigwhan54@hotmail.com

คำนำ

การศึกษาวិจัย เรื่อง รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบงานของหน่วยงานกลางและกลไกการบริหารจัดการในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต นำไปสู่การสร้างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย รวมทั้งจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย เพื่อผลักดันให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบชัดเจน และเกิดการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอขอบคุณคณะนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี รวมถึงคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อรายงานการวิจัย ในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน ผู้ที่สนใจ สามารถนำองค์ความรู้และข้อเสนอเชิงนโยบายไปประยุกต์ใช้และพัฒนางานให้เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น

(นายสุเทพ แก่งสันเทียะ)

เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยเรื่อง รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบงานของหน่วยงานกลางและกลไกการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต 2) เพื่อสร้างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย และ 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การศึกษาหลักการ แนวคิด และสถานการณ์การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยและประเทศต้นแบบจำนวน 5 ประเทศ 2) การจัดทำร่างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งประเทศไทย และตรวจสอบความครบถ้วน เหมาะสมและความเป็นไปได้ และ 3) การจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย ซึ่งมีการดำเนินการ ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) แบบบันทึกและวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม 3) แบบบันทึกข้อมูลการประชุมพิจารณาร่างรูปแบบ และ 4) แบบบันทึกข้อมูลการพิจารณาสรุปรายงานการวิจัย ฯ

ผลการศึกษาวิจัย

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับระบบงานของหน่วยงานกลางและกลไกการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบ

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต พบว่า

1) หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต หมายถึง หน่วยงานที่ได้รับการกำหนดให้เป็นศูนย์หรือหน่วยกลาง โดยมีหน้าที่ในการบริหารจัดการ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ โดยกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ มาตรฐาน ขั้นตอนการดำเนินงาน ทรัพยากรและส่งเสริมการดำเนินงานอย่างบูรณาการ เพื่อสนับสนุนและเชื่อมโยงการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษา ทั้งในระบบ นอกกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมถึงเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ตามความประสงค์

2) แนวคิดเกี่ยวกับหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต คือ เป็นหน่วยงานที่มีความเป็นกลาง บริหารจัดการและขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ เป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานและสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตทุกระดับและรูปแบบการศึกษา

3) บทบาทหน้าที่พื้นฐานของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต ได้แก่ (1) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนผลการเรียนในทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษา การฝึกอบรม และประสบการณ์การทำงาน จากในและต่างประเทศ (2) จัดทำระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ (3) ออกกฎ ระเบียบ กำหนดหลักเกณฑ์การสะสมหน่วยกิต (4) เป็นหน่วยเก็บสะสมหน่วยกิตของผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา (5) เชื่อมโยงระหว่างคลังหน่วยกิตหน่วยงานกลาง กับคลังหน่วยกิตของสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ และ (6) กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานคลังหน่วยกิตของสถาบันการศึกษา

4) รูปแบบของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต เป็นหน่วยงานเฉพาะรับผิดชอบการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต มีลักษณะเป็นหน่วยงานอิสระ หรือหน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแลสถาบันการศึกษาในสังกัด เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียนจากการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษา

5) กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ได้แก่ (1) จัดตั้งหน่วยงานกลางหรือกำหนดหน่วยงานดำเนินการ (2) กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการดำเนินงาน (3) สร้างระบบเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงาน/สถาบันการศึกษาต่าง ๆ (4) การบูรณาการการทำงาน โดยทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับรอบคณวุฒิแห่งชาติ และมาตรฐานวิชาชีพ (5) สร้างความเข้าใจกระบวนการทำงานของระบบธนาคารหน่วยกิต และ (6) สร้างการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสถานประกอบการ

1.2 ผลการศึกษาการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย พบว่า

1) การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า (1) มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนระดับต่ำกว่าปริญญาตรีโดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จัดทำแนวทางการเทียบโอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสถานศึกษา

ได้ดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และแนวทางดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นการเทียบโอนการศึกษาในระบบเพื่อเข้าศึกษาต่อในสถาบันที่ยื่นขอเทียบโอน และเพื่อรับวุฒิมหาบัณฑิต (3) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ได้จัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต และเริ่มมีโครงการนำร่องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)

2) การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอาชีวศึกษา พบว่า (1) มีการออกประกาศเกี่ยวกับกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และ สอศ. จัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา และประกาศหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติด้านการเทียบโอนผลการเรียน (2) สถานศึกษาที่สังกัด สอศ. ดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการเทียบโอน (3) สอศ. มีการดำเนินการในด้านความร่วมมือกับสถานศึกษาในสังกัด เช่น สพฐ. สช. และ กศน. ในการจัดหลักสูตรทวิศึกษา และโครงการนำร่องเก็บสะสมรายวิชาหรือหน่วยกิตเพื่อการศึกษาต่อ (4) สอศ. มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร และ (5) สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้พัฒนาการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการ

3) การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา พบว่า (1) หลังมีประกาศ อว. เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้จัดหลักสูตรหรือโครงการธนาคารหน่วยกิตที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนในสาขาวิชาที่สนใจและสามารถเก็บสะสมไว้ในระบบเพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษาต่อ (2) คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาได้ออกประกาศ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 และประกาศ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการเรียนในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 เพื่อกำหนดให้สำนักงานปลัดกระทรวง อว. (สป.อว.) ทำหน้าที่หน่วยงานกลางและได้ปรับแก้หลักเกณฑ์หลายประการที่ยังเป็นอุปสรรคให้เอื้อต่อการดำเนินงานยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาและผู้เรียนเข้าร่วมระบบธนาคารหน่วยกิตมากขึ้น (3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีได้ออกระเบียบเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระบบธนาคารหน่วยกิต โดยมีการเทียบโอน 5 รูปแบบ (4) สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) (สคช.) เครือข่าย มทร. 9 แห่ง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) และ สอศ. ได้มีความร่วมมือในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อเชื่อมโยงคุณวุฒิวิชาชีพและคุณวุฒิการศึกษา และสถาบันอุดมศึกษา 25 แห่ง ได้ลงนามให้นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียนข้ามสถาบันได้ (5) อว. พัฒนาระบบคลังหน่วยกิตแห่งชาติ (National Credit Bank System)

สร้างระบบทะเบียนสะสมที่เชื่อมโยงคลังหน่วยกิตของทุกสถาบันที่ผู้ใช้สามารถเข้าใช้ได้โดยไม่มีข้อจำกัด รวมทั้งมีแผนนำร่องการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2566 (6) ปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากที่ดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต ในลักษณะการจัดหลักสูตร หรือโครงการทั้งในลักษณะ Pre-Degree สำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการสะสมหน่วยกิตของนักศึกษาในสถาบัน

4) การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ หรือ สคช. พบว่า (1) เป็นหน่วยงานภาครัฐ มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ จัดทำมาตรฐานอาชีพ ให้การรับรองสมรรถนะตามมาตรฐานที่กำหนด และให้การรับรององค์กรที่มีหน้าที่รับรองสมรรถนะของบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ (2) ได้จัดทำ MOU ในการ “พัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงคุณวุฒิวิชาชีพกับคุณวุฒิการศึกษา” กับ สคช. มทร. 9 แห่ง สกศ. และ สอศ. โดยร่วมมือกันพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตดิจิทัล (Digital Credit Bank System : DCBS) สำหรับเชื่อมโยงคุณวุฒิวิชาชีพกับคุณวุฒิการศึกษา (3) ได้จัดให้มีการประเมินสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพในรูปแบบการเทียบโอนประสบการณ์ (Recognition of Existing Skills and Knowledge : RESK) เพื่อการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพ (4) ลงนาม MOU กับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร่วมกันพัฒนากำลังคนด้วยระบบคุณวุฒิวิชาชีพ ด้วยแนวทางการสะสมหน่วยกิตในธนาคารหน่วยกิต (Credit bank) และส่งเสริมการเทียบโอนคุณวุฒิวิชาชีพเข้าสู่คุณวุฒิทางการศึกษา ส่งเสริมศักยภาพบุคคลด้วยระบบคุณวุฒิวิชาชีพ และสนับสนุนให้มีการประเมินสมรรถนะของบุคคลตามมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ

5) การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (กพร.) พบว่า (1) กพร. มีหน้าที่จัดทำและพัฒนามาตรฐานฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและความต้องการของตลาดแรงงาน พัฒนาระบบการรับรองความรู้ความสามารถ การฝึกอบรม ฝีมือแรงงาน การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน และการออกหนังสือรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงาน (2) จัดทดสอบและรับรองฝีมือแรงงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ เพื่อเพิ่มแรงงานที่มีคุณวุฒิ และทักษะตามมาตรฐานที่ตลาดแรงงานต้องการ แรงงานสามารถใช้หนังสือรับรอง เพื่อประกอบการพิจารณาค่าจ้างหรือเงินเดือน และยังสามารถเก็บสะสมในรูปแบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) เพื่อนำไปใช้เพิ่มคุณวุฒิการศึกษาได้ด้วย

6) ปัญหาการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต พบว่า (1) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขาดหน่วยงานกลางทำหน้าที่เป็นศูนย์บริหารจัดการระบบธนาคารหน่วยกิต ขาดกลไกสนับสนุน การดำเนินงานไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานและรับรองสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานหรือหน่วยงานที่จัดระบบเทียบโอน ขาดการสนับสนุนการให้ความรู้เกี่ยวกับระบบ

ธนาคารหน่วยกิต ขาดการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต และขาดปัจจัยส่งเสริมความร่วมมือในการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต (2) ระดับอาชีวศึกษา ขาดหน่วยงานกลางทำหน้าที่เป็นศูนย์บริหารจัดการระบบธนาคารหน่วยกิต ขาดการสนับสนุนการให้บริการความรู้เกี่ยวกับการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตในรูปแบบธนาคารหน่วยกิต ขาดการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต ขาดปัจจัยส่งเสริมความร่วมมือในการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคเอกชน ภาคแรงงาน หรือสถานประกอบการ ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร สนับสนุนการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน หรือหน่วยงานภาคเอกชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน (3) ระดับอุดมศึกษา ระบบคลังหน่วยกิตยังมุ่งเน้นจัดการศึกษาในระบบของตนเป็นหลัก ขาดการเชื่อมโยงข้ามสถาบันหรือเชื่อมโยงกับการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัย ยังไม่มีการเทียบโอนประสบการณ์ ระบบและวิธีการเทียบเคียงมาตรฐานการจัดการศึกษา ยังไม่แสดงการเชื่อมโยงหรือเทียบเคียงกับกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ การสื่อสารทำความเข้าใจเรื่องนี้ยังอยู่ในวงจำกัด และยังไม่เชื่อมโยงกับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษา

1.3 ผลการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบ
จำนวน 5 ประเทศ มีผลสรุปได้ดังนี้

1) สาธารณรัฐเกาหลี

ระบบธนาคารหน่วยกิต (Academic Credit Bank System หรือ ACBS) เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1998 มีหลักการแนวคิดจากนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (KQF) และคุณวุฒิวิชาชีพ (VQS) มีการรับรองผลการเรียนรู้ ทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์ การเรียนรู้ สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institute for Lifelong Learning หรือ NILE) เป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลาง ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติรับรองหน่วยกิตทางการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาตลอดชีวิต รวมทั้ง มีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตรมาตรฐาน และการรับรองสถาบันการศึกษาที่ผ่านการประเมินให้ทำหน้าที่อนุมัติหน่วยกิตทางการศึกษา การสะสมหน่วยกิตของผู้เรียนสามารถสะสมผ่าน 6 ช่องทาง คือ 1) สะสมรายวิชาที่ได้รับการรับรองโดยกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี 2) ได้ใบรับรองระดับชาติหรือใบรับรองจากสถาบันเอกชนที่ได้รับการยอมรับ 3) ผ่านการสอบระดับปริญญาตรีสำหรับการศึกษาด้วยตนเอง 4) ได้เรียนในหลักสูตรครบสมบูรณ์

ในสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองหน่วยกิต 5) เรียนในหลักสูตรได้ครบถ้วนในช่วงเวลาที่สะดวก 6) มีทักษะหรือผ่านการอบรมในด้านที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชาติ เกณฑ์การดำเนินงานเพื่อการรับรองผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบต้องผ่านการประเมินเพื่อการรับรองในฐานะสถาบันการรับรองหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิต (Accredited Institute: ACBS) (2) ครูผู้สอนต้องมีคุณสมบัติ มีจำนวนครูที่มีจำนวนชั่วโมงสอนตามเกณฑ์ และ (3) ชั้นเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกต้องเป็นไปตามข้อตกลง

2) สาธารณรัฐสิงคโปร์

รูปแบบธนาคารหน่วยกิต มีหลักการแนวคิดจากยุทธศาสตร์ E3A ที่รัฐต้องจัดให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาทุกด้านตามที่ต้องการในทุกที่ และทุกเวลา การเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตดำเนินการโดย 2 หน่วยงาน คือ (1) ภาครัฐ และ (2) สถาบันอุดมศึกษา สิงคโปร์ยังไม่มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่บริหารจัดการระบบธนาคารหน่วยกิตโดยตรง กลไกในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ได้แก่ (1) การจัดทำ “คุณวุฒิทักษะแรงงานแห่งชาติ” (Singapore Workforce Skill Qualification: WSQ) เพื่อใช้เชื่อมโยงกับการเทียบโอนหน่วยกิต (2) การดำเนินการโครงการธนาคารหน่วยกิตในชื่อ SkillsFuture Credit ของรัฐ ซึ่งกำหนดกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมในโครงการฯ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) รัฐบาลสนับสนุนเงินค่าหน่วยกิต 2) ผู้ที่สนใจจะลงทะเบียนต้องวิเคราะห์จุดแข็ง/ความเชี่ยวชาญของตนเองก่อน 3) สำรกรายวิชาที่เปิดสอน และตรงกับความประสงค์ และ 4) เข้าร่วมการอบรมในรายวิชาที่ได้ลงทะเบียนไว้ ส่วนการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตโดยสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ การจัดตั้งหน่วยการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (NUS) มีตัวอย่างหลักสูตร/รายวิชาที่เปิดสอน เช่น SGUnited Skills Programme

3) เครือรัฐออสเตรเลีย

ระบบธนาคารหน่วยกิตของออสเตรเลียใช้การเชื่อมโยงทักษะการเรียนรู้เดิมกับการรับรองมาตรฐานอาชีพในประเทศ มีการกำหนดกรอบคุณวุฒิแห่งชาติในการศึกษาทุกระดับ ผู้เรียนสามารถนำหน่วยกิตจากหลักสูตรอื่น ๆ ที่เคยเรียนมา หรือจากประสบการณ์การทำงานมาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตในหลักสูตรที่กำลังจะเข้าศึกษาใหม่ได้ การประเมินคุณสมบัติของผู้เรียนขึ้นกับผลลัพธ์การเรียนรู้และทักษะในการทำงานรวมถึงความสามารถด้านอื่น ๆ หน่วยงานกลางคือ สำนักงานคุณภาพทักษะออสเตรเลีย (Australian Skills Quality Authority : ASQA) ซึ่งทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานฝึกอบรมที่ผ่านการขึ้นทะเบียนแล้ว โดยมีหน่วยงานดูแลควบคุมการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมของสถาบันต่าง ๆ

รวมทั้งมีหน่วยงานควบคุมคุณภาพการศึกษา มาตรฐานการศึกษา และรับรองมาตรฐาน กระบวนการเทียบโอนหน่วยการเรียนรู้อาศัยการเชื่อมโยงความรู้เดิมของผู้ขอเทียบโอนกับ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (Australian Qualifications Framework หรือ AQF) โดยใช้เอกสารคู่มือ 4 ฉบับเป็นเครื่องมือในการรับรองผลการเรียนรู้เดิม ประกอบด้วย (1) คู่มือสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานฝึกอบรมที่ขึ้นทะเบียน (2) คู่มือผู้ประเมิน (3) คู่มือผู้รับการประเมิน และ (4) คู่มือนายจ้าง

4) สหรัฐอเมริกา

ระบบธนาคารหน่วยกิตของสหรัฐอเมริกามีหลักการและแนวคิดจากระบบ ประเมินผลการเรียนรู้เดิม (Prior Learning Assessment : PLA) การเทียบโอนความรู้และ ประสบการณ์การใช้ชีวิต ตลอดจนการทำงานที่เป็นที่ยอมรับ สามารถเทียบโอนเป็นหน่วยกิต ทางการศึกษาได้ การเทียบโอนหน่วยกิตครอบคลุมในทุกระดับการศึกษา ทั้งนี้ สภาการศึกษา แห่งสหรัฐอเมริกา (The American Council of Education : ACE) ร่วมกับสภาการเรียนรู้ ทางประสบการณ์และบุคคลวัยทำงาน (Council for Adult and Experiential Learning) เป็น หน่วยงานกลางในการบริหารจัดการระบบธนาคารหน่วยกิต ทำหน้าที่ออกนโยบายและแนวทางการ ประเมินผลการเรียนรู้ รับรองคุณวุฒิ และการเทียบโอนหน่วยกิตให้แก่ผู้ว่างงาน หรือผู้ที่ยัง ไม่สำเร็จการศึกษา กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ การก่อตั้งหน่วยบริการประเมิน แนะนำหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา และการดำเนินการประเมิน ผลการเรียนรู้เดิมด้วยวิธีการ (1) เทียบโอนหน่วยกิตแบบเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับรายวิชา เฉพาะโดยตรง (2) เทียบโอนหน่วยกิตโดยพิจารณาจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) และ (3) วิธีการอื่น ๆ

5) สหภาพยุโรป

จากแนวคิดที่กำหนดให้ประชาชนในสหภาพยุโรปจะต้องแสดงคุณสมบัติและ ทักษะต่อนายจ้าง ทำให้เกิดระบบการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตที่เรียกว่า European Credit Transfer and Accumulation System หรือ ECTS ผ่านปฏิญญาโบลอญญา (Bologna Declaration) เพื่อเชื่อมโยงโครงสร้างระบบการศึกษาหรือคุณวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน ของแต่ละประเทศให้เกิดการยอมรับ การเทียบคุณวุฒิจะใช้ Diploma Supplement ซึ่งเป็น เครื่องมือสำคัญที่ใช้ประกอบการพิจารณาเทียบโอนหน่วยกิตที่มหาวิทยาลัยต้นทางต้องจัดทำขึ้น ตามมาตรฐานที่เห็นชอบโดยคณะกรรมการสหภาพยุโรป สภาการศึกษาแห่งสหภาพยุโรป และ องค์การยูเนสโก หน่วยงานกลางอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการสหภาพยุโรป ซึ่งทำงาน

ร่วมกันกับสหภาพยุโรป มีการจัดตั้งคณะที่ปรึกษา ECTS/DS Counsellors ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละประเทศเกี่ยวกับการใช้ระบบ ECTS ระบบการเทียบโอนประกอบด้วย 1) การเทียบโอนหน่วยกิตโดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาระงานกับผลการเรียนรู้ และมีการพัฒนาคู่มือการใช้ระบบเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตของสหภาพยุโรป (ECTS Users' Guide) 2) การพิจารณาเทียบโอนใน 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์หลักสูตร (2) กำหนดรายละเอียดความเชี่ยวชาญ (3) กำหนดรายละเอียดของผลลัพธ์การเรียนรู้ (4) จัดกลุ่มผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบคุณวุฒิยุโรป และ (5) การตรวจสอบผลการประเมินคุณวุฒิ 3) จัดทำเกณฑ์การสะสมหน่วยกิต โดยการสะสมหน่วยกิตสามารถทำได้จากการเรียนหรือการทำงานในหนึ่งปีการศึกษา มีมาตรฐานเท่ากับ 60 ECTS หน่วยกิต ซึ่งจะแยกออกเป็นองค์ประกอบย่อยโดยหน่วยกิตเท่ากับ ภาระงาน 25-30 ชั่วโมง ในแต่ละปีการศึกษาจะมีภาระงานตั้งแต่ 1,500 - 1,800 ชั่วโมง และมีการพัฒนาคู่มือการใช้ระบบเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตของสหภาพยุโรป (ECTS Users' Guide) อธิบายสำหรับผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา และประชาชนทั่วไป

2. ผลการสร้างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

2.1 **หลักการของหน่วยงานกลาง** ประกอบด้วย การปฏิบัติงานด้วยความเป็นกลาง โปร่งใส ตรวจสอบได้และเป็นธรรม ยึดเกณฑ์คุณภาพและมาตรฐาน เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงข้อมูลของทุกหน่วยงานและสถาบันการศึกษาเพื่อประโยชน์ต่อผู้เรียน กระจายอำนาจการดำเนินงาน พัฒนาระบบให้ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และให้บริการทุกคนอย่างเสมอภาค เท่าเทียม

2.2 **แนวคิดของหน่วยงานกลาง** เป็นกลไกขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยทำหน้าที่บริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในลักษณะเดียวกับธนาคารแห่งประเทศไทยที่กำกับดูแลระบบธนาคารของประเทศ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานเทียบโอนและสาธารณชน เพื่อให้เกิดการยอมรับและมีความเชื่อมั่น

2.3 **วัตถุประสงค์ของหน่วยงานกลาง** ประกอบด้วย 1) เพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ 2) เพื่อจัดระบบให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอน/สะสมหน่วยกิต จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย 3) เพื่อจัดระบบการดำเนินงานที่มีมาตรฐานและคุณภาพ 4) เพื่อเชื่อมโยง/บูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบ และ 5) เพื่อสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2.4 โครงสร้างของหน่วยงานกลาง

1) องค์ประกอบของหน่วยงานกลาง ประกอบด้วย (1) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลาง (2) คณะกรรมการบริหารหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่กำหนดและกำกับระบบธนาคารหน่วยกิตให้มีมาตรฐานและคุณภาพ (3) หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตในแต่ละระดับการศึกษา ทำหน้าที่ดูแลกำกับกับการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของสถานศึกษาทั้งในและนอกระบบ (4) ศูนย์สะสมหน่วยกิตประจำจังหวัด ทำหน้าที่ประสานงานและบูรณาการการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของสถานศึกษา (5) สถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษา ฝึกอบรมในทุกระดับการศึกษา และทุกรูปแบบที่ผ่านการรับรองตามเกณฑ์ และ (6) หน่วยงาน/องค์กร/กลุ่มบุคคล/บุคคลที่เป็นเครือข่ายในการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ

2) บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานกลาง ได้แก่ (1) สนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานรับรองผลการเรียน การเทียบโอน และสะสมผลการเรียนในทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษา (2) บริหารจัดการและขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ (3) เชื่อมโยงกับหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตในทุกระดับการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ (4) ออกกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์กลางเกี่ยวกับการเทียบโอน และการสะสมหน่วยกิตที่เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และจัดทำมาตรฐานการรับรองหน่วยงาน/สถาบันการศึกษาที่เข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต (5) เป็นหน่วยงานที่เก็บสะสมหน่วยกิตของผู้เรียนในทุกระดับ และทุกรูปแบบการศึกษา รวมถึงเก็บสะสมหน่วยกิตจากประสบการณ์การทำงานและการฝึกอบรม โดยไม่จำกัดระยะเวลาในการเก็บสะสมหน่วยกิต และสามารถออกรายงานการสะสมหน่วยกิตได้ (6) พัฒนาแพลตฟอร์มกลางในรูปแบบดิจิทัล เพื่อเป็นศูนย์จัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตจากสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ (7) ส่งเสริมและบูรณาการการดำเนินงานหน่วยงานและสถาบันการศึกษาในทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษา (8) ทำหน้าที่ในการกำกับ ดูแล ควบคุม ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงาน/สถาบันการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษา และ (9) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ

2.5 กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ได้แก่ (1) ออกกฎหมาย/ประกาศ จัดตั้งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นหน่วยงานกลาง และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ (2) กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการขึ้นทะเบียนสถาบันการศึกษาที่ต้องการเข้าสู่ระบบ

ธนาคารหน่วยกิต รับรองผลการเรียนรู้ การเทียบโอนและการสะสมหน่วยกิต ตลอดจนพัฒนาแพลตฟอร์มกลางสำหรับจัดเก็บข้อมูลการสะสมหน่วยกิต (3) สร้างระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตในทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษา (4) จัดทำแหล่งข้อมูลกลางสำหรับการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ทั้งผู้เรียน สถาบันการศึกษา และสถานประกอบการ (5) บูรณาการการทำงาน ด้วยการประสานและทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน (6) ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่บุคลากรในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ (7) สร้างการมีส่วนร่วมของภาคประกอบการ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างตลาดแรงงาน สถาบันการศึกษา และผู้เรียน

3. ผลการจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

ประกอบด้วยข้อเสนอ 4 ด้าน 18 มาตรการดังสรุปได้ดังนี้

3.1 ข้อเสนอด้านการสร้างบริบทการจัดการศึกษาของประเทศที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ ประกอบด้วย 3 มาตรการ ได้แก่ (1) ปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศ พร้อมกับการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) ผลักดันนโยบายการนำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และกรอบคุณวุฒิวิชาชีพสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง และ (3) สร้างความเชื่อมั่นแก่ทุกภาคส่วนในการยอมรับระบบและรูปแบบการเทียบโอน

3.2 ข้อเสนอด้านการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของหน่วยงานกลาง ประกอบด้วย 5 มาตรการ ได้แก่ (1) มีกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรี รองรับการทำงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ (2) มีกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดการจัดตั้งหน่วยงานกลางระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ (3) มีคณะกรรมการบริหารหน่วยงานกลาง เป็นหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ (4) กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวง อว. ประสานการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานกลาง และ (5) สนับสนุนงบประมาณบุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ

3.3 ข้อเสนอด้านการพัฒนาการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ ประกอบด้วย 7 มาตรการดังต่อไปนี้ (1) กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตของแต่ละระดับที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์กลาง และเชื่อมต่อข้อมูลกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ตลอดจนเชื่อมโยงระบบระหว่างสถานศึกษา ทั้งในระดับเดียวกัน หรือต่างระดับการศึกษา (2) กำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดทำหน้าที่

เป็นศูนย์สะสมหน่วยกิตประจำจังหวัด (3) เสริมสร้างกลไกความร่วมมือของทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง (4) จัดให้มีมาตรฐานและแนวปฏิบัติในการขึ้นทะเบียนสถาบันการศึกษาที่ต้องการเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต (5) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประกอบการ (6) จัดให้มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเทียบโอนหน่วยกิตในรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบททางการศึกษาของประเทศไทย และ (7) นำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการสะสมหน่วยการเรียนรู้ทั้งระบบ

3.4 ข้อเสนอแนะด้านการจัดระบบบริการที่ทั่วถึง และครอบคลุม ประกอบด้วย 3 มาตรการ ได้แก่ (1) มีแหล่งข้อมูลกลางสำหรับการสืบค้นข้อมูล (2) สร้างความรู้ความเข้าใจให้คำปรึกษา และพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านกระบวนการทำงานของระบบธนาคารหน่วยกิต และ (3) มีระบบให้บริการผู้เรียนสำหรับสืบค้นข้อมูลสะสมผลการเรียนหน่วยกิต และออกรายงานสะสมผลการเรียนได้

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

1) สร้างความชัดเจนในเชิงนโยบายการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของประเทศ ด้วยการออกกฎหมายรองรับระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ พร้อมทั้งกำหนดหน่วยงานที่ทำหน้าที่หน่วยงานกลาง และบทบาทหน้าที่ตามกฎหมาย

2) เตรียมความพร้อมการจัดตั้งและการดำเนินงานของหน่วยงานกลาง ทั้งการจัดให้มีคณะทำงานดำเนินการจัดตั้ง กำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการปฏิบัติในส่วนสำคัญจำเป็น และประสานการดำเนินงานให้เกิดขึ้นโดยเร็ว

3) เร่งสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในความสำคัญของระบบธนาคารหน่วยกิต ที่จะส่งผลต่อการขับเคลื่อนประเทศ ทั้งด้านการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน การเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนและประชาชนทุกช่วงวัย และยกระดับทักษะกำลังแรงงานของประเทศ

4) เร่งสร้างความเข้มแข็งของกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตทุกด้าน เพื่อเสริมความเข้มแข็งของระบบธนาคารหน่วยกิตและหน่วยงานกลางของประเทศ

4.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดตั้งระบบธนาคารหน่วยกิตของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาอื่นที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

2) ควรมีการศึกษารูปแบบการประสานและเชื่อมโยงการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต ของสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาในระดับการศึกษาต่าง ๆ ของไทย

- 3) ควรมีการวิจัยร่วมกันระหว่างหน่วยงาน สถาบันการศึกษา สภาวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพในการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพ และมาตรฐานเพื่อการรับรองให้เข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต
- 4) ควรมีการวิจัยนำร่องการนำระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศสู่การปฏิบัติ ในระดับการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในระดับพื้นที่และต้นสังกัด
- 5) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับการศึกษาต่าง ๆ และระดับประเทศ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
สารบัญ	๗๑
สารบัญตาราง	ด
สารบัญภาพ	ต
บทที่ 1 บทนำ	1
1 ความเป็นมาของปัญหา	1
2 คำถามการวิจัย	7
3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
4 ขอบเขตของการวิจัย	8
5 กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
6 นิยามศัพท์ในการวิจัย	9
7 ประโยชน์ของการวิจัย	11
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	12
1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ	12
2 ระบบธนาคารหน่วยกิต	14
3 หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต	20
4 รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต	30
5 กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง	37
6 สภาพการณ์การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในประเทศไทย	50
7 การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบ	122
8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	130
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	137
1 วิธีการดำเนินงานและกรอบแนวคิดในการวิจัย	137
2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	139
3 การวิเคราะห์ข้อมูล	143

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล	144
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ	144
ของหน่วยงานกลางและกลไกการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อน	
ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ	
ในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต	
1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบหน่วยงานกลาง	145
และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต	
1.2 ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต	148
ของประเทศไทย	
1.3 ผลการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต	157
ของประเทศต้นแบบ	
1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับ	164
ระบบธนาคารหน่วยกิต	
ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อน	175
ระบบธนาคารหน่วยกิต ของประเทศไทย	
2.1 ผลการสร้างรูปแบบหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อน	175
ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	
2.2 ผลการประชุมพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นได้	183
ของร่างรูปแบบหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อน	
ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	
ตอนที่ 3 ผลการปรับปรุงร่างรูปแบบหน่วยงานกลางฯ และจัดทำข้อเสนอ	186
แนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อน	
ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	
3.1 ผลการปรับปรุงร่างรูปแบบหน่วยงานกลาง และกลไก	186
การขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2 ผลการจัดทำข้อเสนอข้อเสนอแนวทางการบริหาร หน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ของประเทศไทย	187
3.3 ผลการจัดประชุมนำเสนอร่างรายงานการวิจัยรูปแบบ หน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ของประเทศไทย	187
รูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อน ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	190
ข้อเสนอแนวทางการบริหารจัดการหน่วยงานกลางและ กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	203
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	207
1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับหน่วยงานกลางและกลไกการบริหารจัดการ เพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบ	207
1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไก การขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต	207
1.2 ผลการศึกษาการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	208
1.3 ผลการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต ของประเทศต้นแบบ	210
2 ผลการสร้างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อน ระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย	213
3 ผลการจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไก การขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	215
4 อภิปรายผล	216
5 ข้อเสนอแนะ	218
บรรณานุกรม	219
คณะผู้วิจัย	229

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	สรุปผลการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	74
2.2	ประโยชน์ของการเทียบโอนผลการเรียนรู้เข้าสู่ระบบการศึกษา	80
2.3	แนวปฏิบัติการโอนผลการเรียนรายวิชาและกลุ่มวิชาในหลักสูตร ปวช. และ ปวส.	82
2.4	การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์สู่หน่วยกิตในระดับ ปวช. และ ปวส.	86
2.5	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต ของประเทศต้นแบบ	123
3.1	กรอบการออกแบบเครื่องมือวิจัย	140
4.1	สรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต	145
4.2	ผลการศึกษาการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	148
4.3	ผลการศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	154
4.4	ผลการศึกษาข้อมูลด้านระบบธนาคารหน่วยกิตจากต่างประเทศ	157
4.5	ผลการวิเคราะห์รูปแบบธนาคารหน่วยกิตของต่างประเทศ และแนวทางที่ประเทศไทยควรนำมาประยุกต์ใช้	161
4.6	สรุปประเด็นสำคัญจากการสนทนากลุ่ม	168
4.7	สรุปประเด็นสำคัญในการร่างรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อน ระบบธนาคารกลางของประเทศไทย	170
4.8	ผลการพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบ หน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต	184

สารบัญแนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
2.1	องค์ประกอบพื้นฐานของหน่วยงานกลาง	26
2.2	องค์ประกอบของคลังหน่วยกิตกลางระดับอุดมศึกษา	27
2.3	รูปแบบหน่วยงานกลางสะสมการเรียนรู้ที่สถานศึกษาอิงโครงสร้างเดิมผ่านต้นสังกัด	31
2.4	รูปแบบหน่วยงานกลางการสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่สื่อสารตรงสถานศึกษาโดยตรงไม่มีต้นสังกัด	32
2.5	กลไกการขับเคลื่อนของรูปแบบหน่วยงานกลาง	34
2.6	ความเชื่อมโยงระหว่างคุณวุฒิทางการศึกษากับมาตรฐานอาชีพ	44
2.7	แนวทางการเชื่อมโยง/เทียบเคียงสู่กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ	46
2.8	ขั้นตอนการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษานอกระบบ/ตามอัธยาศัยสู่การศึกษาในระบบ (สำหรับสถานศึกษา)	71
2.9	ขั้นตอนการเทียบโอนผลการเรียนที่ได้จากการศึกษาโดยศูนย์การเรียนการศึกษาตามหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรเฉพาะ ประสบการณ์ทำงาน การฝึกอาชีพเข้าสู่การศึกษาในระบบ (สำหรับผู้เรียน)	72
2.10	เส้นทางการเรียนรู้ในระบบคลังความรู้ดิจิทัลของศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	108
2.11	กระบวนการจัดทำบูรณาการการศึกษา EEC	113
2.12	ธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ	115
3.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	139
4.1	ร่างองค์ประกอบของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	182
4.2	ร่างหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต	183
4.3	องค์ประกอบของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	198

สารบัญเผนภาพ (ต่อ)

แผนภาพที่		หน้า
4.4	บทบาทหน้าที่หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	199
4.5	กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	199
4.6	สรุปการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานแต่ละระดับ	202
4.7	สรุปข้อเสนอแนวทางการบริหารจัดการหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	203

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในบริบทของประเทศไทยและสังคมโลก ทั้งด้านโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงสู่สังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์ โอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีความเหลื่อมล้ำ การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดสู่ยุคเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก (Technology Disruption/ Digital Disruption) ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงอาชีพในชั่วอายุคนเป็นอัตราที่เร่งเร็วขึ้นหลายเท่า จึงเป็นความท้าทายต่อการพัฒนาการศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานการพัฒนาคนของไทย ว่าหากต้องการก้าวข้ามความท้าทายไปสู่เป้าหมายการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามที่กำหนดไว้ สิ่งประเทศไทยต้องดำเนินการ คือ 1) เตรียมความพร้อมผู้เรียนให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ตลอดเส้นทางการศึกษา 2) มีระบบและกลไกที่เอื้อ เปิดช่องทางหรือขยายโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มได้เข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพเมื่อพร้อม 3) เร่งเตรียมความพร้อมในการผลิตและพัฒนาคน โดยต้องจัดให้มีระบบที่มีกลไกยืดหยุ่นให้ประชาชนสามารถเสริมสร้างทักษะเดิมที่มีอยู่ให้นำมาใช้กับโลกปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ (Upskill) สร้างทักษะใหม่ที่เข้ากับโลกปัจจุบันได้ (Reskill) รวมถึงพัฒนาทักษะใหม่ ๆ (Newskill) สู่การเพิ่มผลิตภาพแรงงานของประเทศไทยได้อย่างรวดเร็วและทันห่วงที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นบทบาทและภารกิจของทุกภาคส่วนที่ต้องร่วมกันพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างคุณภาพของคนในประเทศ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 5 บทบัญญัติหน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 ที่กล่าวถึงหน้าที่รัฐเกี่ยวกับการศึกษาที่ต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ และรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าว มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560)

เป้าหมายและยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย จึงมุ่งเน้นที่การจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ พ.ศ. 2573 (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) ที่กำหนดทิศทางการพัฒนาของโลกในช่วงอีก 15 ปีต่อจากนี้ ในเป้าหมายด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4) ว่า “สร้างหลักประกันว่า ทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยการสร้างโอกาสทางการศึกษา การให้ความสำคัญกับการเข้าถึงคนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัยด้วยการศึกษาที่มีคุณภาพ ที่เชื่อมโยงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการแสวงหาความร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อเสริมสร้างทักษะและสมรรถนะในการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการเป็นผู้ประกอบการ การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องได้นั้น กำลังคนต้องมีสมรรถนะในการสร้างผลิตภาพ (Productivity) ที่สูงขึ้น การจัดการศึกษาจึงต้องสนับสนุนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยให้มีทักษะและสมรรถนะสูง พร้อมทั้งปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้บูรณาการกับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) ของประเทศไทยในด้านการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ได้กำหนดให้มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์อย่างเป็นระบบในทุกระดับ มีระบบและกลไกรองรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบและการเรียนรู้ตลอดชีวิต และให้ความสำคัญกับการมีระบบเทียบโอนประสบการณ์ ระบบธนาคารหน่วยกิต เพื่อเป็นมาตรการจูงใจให้คนเข้าสู่การยกระดับทักษะ

แผนย่อยของแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการจัดระบบการศึกษาและระบบอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูงและยืดหยุ่นผ่านการพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาการศึกษาออนไลน์แบบเปิด การพัฒนาระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการรู้ดิจิทัล การให้สถานประกอบการเพิ่มผลิตภาพแรงงานผ่านการพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ภายใต้กรอบคุณวุฒิมิวิชาชีพ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้เข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลารวมทั้งการวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital Platform) เพื่อปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2562) และต่อมา

ได้มีการเผยแพร่แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ อันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565 ที่กำหนดแนวทางการพัฒนาโดยการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน ให้เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (Human Capital) มุ่งปรับตัวส่งเสริมให้แรงงานมีทักษะที่หลากหลายมีความยืดหยุ่น พร้อมปรับตัวสู่วิธีการทำงานหรืออาชีพใหม่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของแรงงาน และปรับรูปแบบการเรียนรู้และพัฒนาทักษะให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อภาวะวิกฤตมากขึ้น รวมถึงส่งเสริมทักษะชีวิตที่จำเป็นอีกด้วย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

เพื่อให้การจัดการศึกษาในระบบต่าง ๆ มีความยืดหยุ่น คล่องตัว สามารถถ่ายโอน เทียบเคียง และใช้ประโยชน์ร่วมกัน อีกทั้งจะเป็นกลไกกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวในการศึกษา เรียนรู้ และฝึกอบรมในสาขาที่เป็นความต้องการจำเป็นของตลาดแรงงานและของประเทศ ในช่วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ได้กำหนดประเด็นเร่งด่วนที่ต้องเร่งดำเนินการ โดยกำหนดให้ “โครงการเทียบโอนและพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System) ระหว่างการทำงานกับภาคการศึกษา” เป็นตัวอย่างโครงการเร่งด่วนภายใต้แผนงานการบูรณาการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสาระสำคัญของโครงการ กำหนดให้มีการพัฒนาระบบ และกลไกในการเข้าสู่ระดับวุฒิที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อให้บุคคลมีประสบการณ์ หรือสมรรถนะจากการปฏิบัติงาน สามารถเทียบโอนหรือเติมเต็มเพื่อให้ได้รับการรับรองวุฒินั้น ๆ จัดให้มีการเทียบโอนและพัฒนาธนาคารหน่วยกิต ให้ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนที่ได้จากการศึกษาในระบบและผลการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์ของบุคคล มาเก็บสะสมไว้ในธนาคารหน่วยกิต สำหรับสาขาที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) ซึ่งแนวดำเนินการนี้ สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 3 มาตรา 15 ที่กล่าวถึงการจัดการศึกษา ที่มี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยสถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้งสามรูปแบบก็ได้และการให้มีการเทียบโอนผลการเรียน ที่ผู้เรียนได้สะสมไว้ระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือ จากประสบการณ์การทำงาน

การจัดให้มีระบบการเทียบโอนประสบการณ์เริ่มมีความชัดเจนขึ้น เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546 เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา เพื่อเป็นแนวทางการเทียบโอนผลการเรียน

ของหน่วยงานสถานศึกษาต่าง ๆ ซึ่งเทียบเคียงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ซึ่งเป็นกรอบแนวทางการเชื่อมโยงผลการเรียนรู้กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานขึ้น โดยมีการกำหนดกรอบคุณวุฒิออกเป็น 9 ระดับ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2549) ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2560 ได้มีการปรับระดับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติจาก 9 ระดับ เป็น 8 ระดับ เพื่อให้สอดคล้องกับระดับคุณวุฒิของกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน (ASEAN Qualifications Reference Framework: AQRF) โดยเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) เป็นสำคัญในการจัดระดับคุณวุฒิ หลีกเลียงปัญหาความสับสน และง่ายต่อการเทียบเคียงระดับคุณวุฒิของผู้เรียนและแรงงานไทยในอนาคต โดยระดับกรอบคุณวุฒิ 8 ระดับ ประกอบด้วย ระดับ 1 มัธยมศึกษาตอนต้น ระดับ 2 มัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับ 3 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับ 4-5 อนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระดับ 6 ปริญญาตรี ระดับ 7 ปริญญาโท และระดับ 8 ปริญญาเอก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การกำหนดให้ระบบการเทียบโอนต้องเทียบเคียง หรือเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ จัดเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยให้มีมาตรฐานและคุณภาพ รวมถึงสนองความต้องการในการพัฒนากำลังคนของประเทศ เนื่องจากกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกลไกการปฏิรูปการศึกษา ด้วยการเชื่อมโยงความต้องการกำลังคนเชิงคุณภาพของภาคการผลิตและบริการกับระบบคุณวุฒิทางการศึกษา ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอาชีพ โดยใช้ระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา อันจะเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีความเป็นสากล โปร่งใส และเทียบเคียงได้กับนานาชาติ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และการเพิ่มโอกาสการศึกษา (Widening Education Participation) รวมถึงยกระดับคุณค่าของผู้มีความสามารถหรือสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ต้องการเพิ่มพูนคุณวุฒิการศึกษาด้วยระบบการเทียบโอนประสบการณ์และความรู้ที่มีอยู่ก่อน (Recognition of Prior Learning: RPL) รวมทั้งการเชื่อมโยงเส้นทางการเรียนรู้และความก้าวหน้าในอาชีพที่หลากหลายของบุคคล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560ก)

การดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ มีการดำเนินการใน 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) การเทียบโอนผลการเรียน โดยการนำผลการเรียนซึ่งเป็นความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียนที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย หรือการนำความรู้ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่เกิดจากการประกอบอาชีพ จากประสบการณ์การทำงาน มาประเมินเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ (2) การเทียบระดับการศึกษา โดยนำผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษานอกระบบมาประเมินเทียบระดับการศึกษา ได้แก่

ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (สำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2556)

ในระดับอุดมศึกษา ในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการออกประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่อการศึกษาระบบ พ.ศ. 2545 และ ต่อมากระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ออกประกาศเรื่อง แนวทาง การดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 โดยได้กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ระบบคลังหน่วยกิต (Credit Bank System) ในระดับอุดมศึกษาที่เน้นสมรรถนะและความสามารถ ของบุคคล เป็นการเชื่อมโยงการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เข้าด้วยกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม, 2562) และต่อมาในปี พ.ศ. 2565 ได้มีการออกประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการดำเนินงานคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 และ ประกาศ คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิต และผลการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ซึ่งทำให้การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต ในระดับอุดมศึกษาเป็นระบบและชัดเจนยิ่งขึ้น

การสะสมหน่วยการเรียนรู้ หรือธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) จึงเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพหรือยกระดับทักษะของคน เป็นการ ดำเนินการเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและประชาชนได้นำผลการเรียนรู้และประสบการณ์ การทำงานหรืออาชีพทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย มารับรองและเทียบโอนกันได้ โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนหรือแรงงานมีโอกาสเชื่อมโยงการเรียนรู้หรือประสบการณ์การทำงาน สามารถพัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้น ลดขั้นตอนและความซ้ำซ้อนและสามารถนำไปใช้ในการเรียน และการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการพัฒนา ประเทศในที่สุด ระบบธนาคารหน่วยกิตจะช่วยส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม ยกกระดับคุณภาพชีวิตของทรัพยากรมนุษย์ ในประเทศ คุณภาพแรงงานในภาพรวม และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ เศรษฐกิจในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตให้มีความพร้อมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถ

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำแนวคิดเกี่ยวกับระบบการเทียบโอนและระบบธนาคาร หน่วยกิตสู่การปฏิบัติ พบว่า แม้จะมีกฎหมายรองรับเรื่องดังกล่าว แต่ยังมีข้อจำกัดในการดำเนินการ หลายประการ ได้แก่ การขาดกลไกสนับสนุนที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ขาดการส่งสัญญาณ ทิศทางนโยบายที่ชัดเจนเพื่อความมั่นใจในการขับเคลื่อนของฝ่ายปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้อง ความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตยังมีค่อนข้างจำกัด การดำเนินการด้านนี้จึงอยู่ในวงแคบ ยังไม่แพร่หลาย โดยส่วนใหญ่เป็นการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตของการศึกษาในระบบการศึกษา และดำเนินการในลักษณะการเจรจาความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่ดำเนินการเฉพาะในส่วนการเทียบโอนแต่ยังไม่ได้ดำเนินการถึงระบบการสะสมหน่วยกิต และในระดับอุดมศึกษา แม้จะมีการดำเนินการแพร่หลายกว่าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ก็ยังคงอยู่ในวงจำกัด และยังเป็นลักษณะที่ไม่เชื่อมโยงกัน มีการเชื่อมโยงระหว่างระดับบ้าง เช่น การเปิดให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายลงทะเบียนเรียน Pre-degree และสะสมหน่วยกิตไว้แต่ก็ยังมีไม่มากนัก สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้เริ่มต้นจัดการเรียนการสอนโดยเปิดเป็นหลักสูตรนาร่อง หรือหลักสูตรระยะสั้น โดยมีการออกระเบียบ ข้อบังคับการจัดการศึกษาขึ้นมาใช้เฉพาะตน นอกจากนี้ ยังพบว่ากฎ ระเบียบหลายประการส่งผลเชิงลบและเป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563ก)

ส่วนในด้านการเชื่อมต่อโลกของการทำงานและโลกของการศึกษา ผ่านกรอบคุณวุฒิแห่งชาติโดย สคช. พบว่า การเชื่อมต่อที่แท้จริงยังไม่เกิดขึ้น เนื่องจากการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ไม่เชื่อมโยงกัน สาเหตุสำคัญคือการขาดเครดิตหรือหน่วยกิตเพื่อใช้ในการเทียบโอน เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานกลางที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายในการกำหนดให้แปลงสมรรถนะอาชีพ ซึ่งอยู่ในรูปของความรู้ที่ผ่านประสบการณ์การทำงานไปเทียบกับหน่วยกิตที่ได้รับจากการศึกษา ซึ่งระบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ยังคงเป็นการเทียบเคียง ไม่สามารถเทียบโอนความรู้กับประสบการณ์ได้ (อภิชัย พันธเสน และคณะ, 2560)

ผลการศึกษาที่สำคัญในด้านการขับเคลื่อนการนำระบบธนาคารหน่วยกิตสู่การปฏิบัติ ให้เกิดผล ประกอบด้วย

1) การวิจัยเรื่อง ระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกขับเคลื่อน : ความเชื่อมโยงระหว่างภาคอุดมศึกษากับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้มีข้อเสนอแนะให้มีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินงานในระบบเป็นไปอย่างชัดเจน และเกิดการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง และมีการออกแบบแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานของระบบเป็นไปอย่างน่าเชื่อถือและเกิดการยอมรับของทุกภาคส่วน ทุกหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต มีการจัดทำแหล่งข้อมูลกลางเพื่อรวบรวมข้อมูลสถาบันที่จัดการศึกษา รายวิชาที่เปิดสอน วิธีการรับสมัคร การลงทะเบียนเรียน การเทียบโอนหน่วยกิต การอนุมัติการจบการศึกษาเพื่อให้ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถานประกอบการ และ

ภาคประชาชนสามารถสืบค้นได้ตลอดเวลา มีการบูรณาการการทำงาน และการสร้างระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิตได้ทั้งระบบ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563ง)

2) รายงานการศึกษาและพัฒนาระบบและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต : ข้อเสนอสำหรับประเทศไทย มีข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับหน่วยบริหารจัดการ ให้มีหน่วยงานกลางรับผิดชอบการบริหารจัดการนโยบายและการขับเคลื่อนระบบในภาพรวมของประเทศ ซึ่งจากการศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศพบว่ามีกำหนดหน่วยงานกลางที่เป็นอิสระดูแลรับผิดชอบและการศึกษาเชิงคุณภาพของประเทศไทยทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เสนอให้มีหน่วยงานที่เป็นกลางและเป็นที่ยอมรับดูแลรับผิดชอบระบบธนาคารหน่วยกิต ซึ่งกลุ่มผู้เกี่ยวข้องที่ให้ข้อเสนอประกอบด้วย กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา เสนอว่าควรเริ่มต้นจากการจัดตั้งหน่วยงานกลางเข้ามาดูแลรับผิดชอบโดยตรง กลุ่มภาคประกอบการ เสนอว่าควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อเข้ามารับผิดชอบการดำเนินงานของระบบอย่างเต็มรูปแบบเพื่อการผลักดันนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม และกลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านแรงงาน เสนอว่าควรมีหน่วยงานกลางเข้ามาดูแลการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563ข)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยนโยบายด้านการศึกษาของชาติ มีภารกิจในการศึกษา วิเคราะห์ พัฒนาระบบและรูปแบบ พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและประชาชนให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนด จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินโครงการ “การพัฒนารูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย” เพื่อเป็นกลไกสำคัญของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้บรรลุผลต่อไป

2. กำถามการวิจัย

รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบงานของหน่วยงานกลางและกลไกการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต
2. เพื่อสร้างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

4. ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

- 1) กลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์ ได้แก่ หน่วยงาน/องค์กรด้านนโยบายการศึกษาและที่เกี่ยวข้อง
- 2) กลุ่มการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ได้แก่ หน่วยงาน/องค์กรที่จัดการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น สถาบันอุดมศึกษา สถานศึกษา สถานประกอบการ เป็นต้น
- 3) กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านแรงงาน
- 4) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต เป็นการศึกษาข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิต ของประเทศที่ประสบความสำเร็จ ในหัวข้อต่อไปนี้ ได้แก่ หลักการและแนวคิด รูปแบบหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อน โดยคัดเลือกประเทศต้นแบบซึ่งมีการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องครอบคลุมภูมิภาคในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย สหภาพยุโรป เกาหลีใต้ และสิงคโปร์
- 2) สถานการณ์และระบบงานธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยในปัจจุบัน เพื่อนำมาสร้างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

4.3 ขอบเขตด้านสถานที่

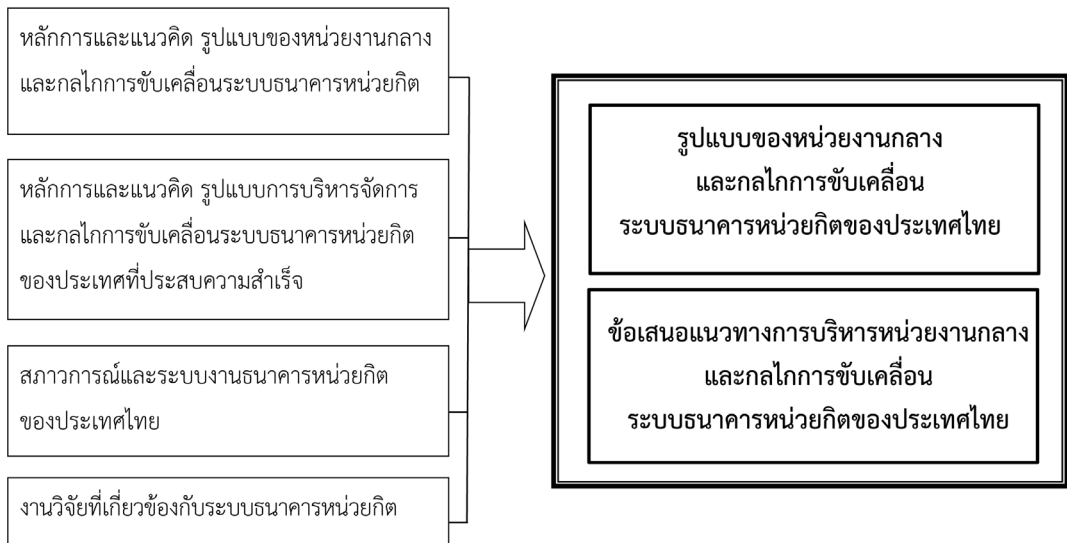
จังหวัดกรุงเทพมหานคร

4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระหว่างเดือนกันยายน 2565 - กุมภาพันธ์ 2566

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย มีรายละเอียดดังแผนภาพ 1.1

แผนภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

6. นิยามศัพท์ในการวิจัย

ธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) หมายถึง ระบบที่สามารถเก็บสะสมหน่วยกิตหรือผลการเรียนจากการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย จากประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม เพื่อประโยชน์ในการเข้าศึกษา ในสถานศึกษา การเทียบวุฒิ การรับรอง หรือรับคุณวุฒิทางการศึกษา และการทำงาน

การเทียบโอนหน่วยกิตหรือเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การดำเนินการเทียบโอนหน่วยกิตหรือเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งมี 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) การนำผลการเรียนซึ่งเป็นความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียนที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย หรือการนำความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติ ที่เกิดจากการประกอบอาชีพ จากประสบการณ์การทำงาน มาประเมินเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษา และ (2) การเทียบระดับการศึกษา โดยนำผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษานอกระบบมาประเมินเทียบระดับการศึกษา ซึ่งขึ้นอยู่กับระเบียบของสถาบันการศึกษานั้น ๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การเทียบระดับการศึกษา หมายถึง การที่ผู้เรียนหรือผู้สนใจ ได้เข้าศึกษาในสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น สถาบันการฝึกอบรม สถานประกอบการ หรืออื่น ๆ และนำผลการเรียนรู้นั้นมาเทียบระดับการศึกษา

การรับรองผลการเรียนรู้อื่น หมายถึง สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้ให้การรับรองผลการเรียนรู้นั้น ๆ ซึ่งผู้เรียนหรือผู้สนใจ สามารถนำไปดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนรู้อื่น

ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง การที่ผู้เรียนหรือผู้สนใจ ไปฝึกปฏิบัติตามหน่วยงานที่ได้รับการรับรองถูกต้องตามกฎหมาย และได้รับหนังสือรับรองการทำงาน เพื่อนำมาเทียบโอนผลการเรียนรู้อื่น หรือเทียบระดับการศึกษา

การฝึกอบรม หมายถึง การที่ผู้เรียนหรือผู้สนใจ เข้ารับการฝึกอบรม ตามหลักสูตรทั้งระยะสั้น และระยะยาว ที่ได้รับการอนุมัติในการจัดทำหลักสูตร จากสถาบันการศึกษานั้น ๆ เพื่อนำมาเทียบโอนผลการเรียนรู้อื่น หรือเทียบระดับการศึกษา

การศึกษาในระบบ หมายถึง การจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ สถาบันการศึกษาอยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) เป็นต้น สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา วิทยาลัยชุมชน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง การจัดการศึกษาที่มีการจัดหลักสูตร ระยะเวลาในการเรียน การวัดและประเมินผลยืดหยุ่นสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน

ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System) หมายถึง ระบบการเก็บสะสมหน่วยกิตที่มีหน่วยงานกลางเป็นผู้ดำเนินการเชื่อมโยงกับหน่วยงานการศึกษาระดับต่าง ๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยหน่วยงานกลางจะเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ รูปแบบ วิธีการ แพลตฟอร์มฐานข้อมูลต่าง ๆ และหน่วยงานการศึกษาระดับต่าง ๆ

หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต หมายถึง หน่วยงานที่ได้รับการกำหนดให้เป็นศูนย์หรือหน่วยกลาง ทำหน้าที่บริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ โดยกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ มาตรฐาน ขั้นตอนการดำเนินงาน ทรัพยากรและส่งเสริมการดำเนินงานอย่างบูรณาการ เพื่อสนับสนุนและเชื่อมโยงการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษา ทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมถึงเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ตามความประสงค์

รูปแบบของหน่วยงานกลางระบบธนาคารหน่วยกิต หมายถึง รูปแบบในการบริหารจัดการที่มีหน่วยงานเฉพาะเป็นหน่วยงานกลาง ดำเนินงานในลักษณะคณะกรรมการ สามารถเชื่อมต่อกับระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานต้นสังกัดที่จัดการศึกษาทุกระดับทุกรูปแบบ โดยระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานต้นสังกัดจะเชื่อมโยงกับระบบสะสมหน่วยกิตของสถานศึกษาในสังกัด ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเข้าสู่ระบบได้ทั้งที่สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่หรือในช่องทางอื่นที่กำหนด

กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต หมายถึง รูปแบบ ช่องทาง แนวทางหรือวิธีการดำเนินงานที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบหรือหน่วยงานกลางกำหนดขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์ มีมาตรฐานและคุณภาพ มีความคล่องตัว เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานทางการศึกษา สถาบันการศึกษาและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

7. ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย สู่การปฏิบัติ เพื่อผลักดันไปสู่การดำเนินงานที่เป็นระบบอย่างชัดเจน และเกิดการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง เป็นการเสริมสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันจะส่งผลจูงใจให้พัฒนาสมรรถนะและทักษะ และเกิดการพัฒนานวัตกรรม และผลิตภาพของประเทศเพิ่มสูงขึ้นต่อไป

2. สร้างโอกาสให้แรงงานและประชาชนทั่วไปในการเพิ่มทักษะ (Upskill) และพัฒนาทักษะใหม่ (Reskill) นำไปสู่การยกระดับวิชาชีพ เป็นการเสริมสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ บรรลุตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

3. เกิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศ และการยกระดับวิชาชีพของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการเพิ่มผลิตภาพของประเทศให้สูงขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ดังนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลัก ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนวรรณกรรม หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ ในประเด็นสำคัญที่เชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายของการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ
2. ระบบธนาคารหน่วยกิต
3. หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต
4. รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต
5. กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง
6. สถานการณ์การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของไทย
7. การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ

คำว่ารูปแบบเป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในวงการวิจัยและการศึกษา การนำเสนอข้อมูลครั้งนี้ขอนำเสนอ 2 ประเด็น คือ ความหมายและองค์ประกอบพื้นฐาน

1) ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

รูปแบบ (Model) หมายถึง โครงสร้างที่กำหนดขึ้นเป็นหลักหรือเป็นแนว แสดงถึงความสัมพันธ์ อธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ สามารถใช้

รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมในระบบของเรื่องให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป เป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบเสาะหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย รูปแบบจึงน่าจะมีมากกว่าหนึ่งมิติหลายตัวแปร และตัวแปรต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องกันและกันในเชิงความสัมพันธ์และเชิงเหตุและผล ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมายของ ทิศนา แคมมณี (2550) รัตนะ บัวสนธ์ (2552) มาลี สืบกระแสน (2552) และ ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล (2553)

รูปแบบ (Model) หมายถึง แนวทางในการสร้าง การจำลองความจริงระบบการปฏิบัติงาน แสดงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือสิ่งที่เตรียมเอาไว้ล่วงหน้า หรือแบบแปลนของการก่อสร้างที่วาดไว้ล่วงหน้า หรือสิ่งของที่เป็นตัวแทนของปรากฏการณ์ เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนของปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้ง่ายขึ้น เป็นแบบจำลองซึ่งอาจจะมีตั้งแต่รูปแบบอย่างง่าย ๆ ไปจนถึงรูปแบบที่มีความสลับซับซ้อนมาก ๆ และมีรูปแบบทั้งกายภาพ (Physical model) และรูปแบบเชิงลักษณะ (Qualitative Model) ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมายของ กู๊ด (Good, 1973) โทสและคาร์รอล (Tosi and Carroll, 1982) บราวน์ และ โมเบิร์ก (Brown and Moberg, 1980) บาร์โดและฮาร์ทแมน (Bardo and Hartman, 1982) ราจ (Raj, 1996) และทิงค์เอ็กซ์ซิสต์ (Thinkexist, 2008)

จากความหมายของรูปแบบข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง การสร้างหรือพัฒนากรอบความคิดแบบมีโครงสร้างที่มีองค์ประกอบในเรื่องหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และสาระสำคัญของรูปแบบ และการนำสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งอาจจะมีตัวแปรสัมพันธ์ในหลาย ๆ มิติและสามารถเชื่อมโยงงานไปปฏิบัติกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้

2) องค์ประกอบพื้นฐานของรูปแบบ

มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบพื้นฐานของรูปแบบในการจัดการศึกษา ดังนี้

เมื่อพิจารณาจากแนวคิดเชิงระบบพื้นฐาน (Stem Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) องค์ประกอบพื้นฐานรูปแบบ ประกอบด้วย (1) สภาพแวดล้อม (Environment) (2) เทคโนโลยี (Technology) (3) โครงสร้าง (Structure) (4) กระบวนการจัดการ (Management Process) และ (5) การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making) (Brown and Moberg, 1980)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบพื้นฐานของรูปแบบในการบริหารสถาบันการศึกษา พบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ปรัชญาและหลักการของการศึกษาต่อเนื่อง (2) กลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง (3) จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง

(4) โครงสร้างระบบบริหารของการศึกษาต่อเนื่อง (5) หลักสูตรการเรียน การสอนของการศึกษาต่อเนื่อง (6) วิธีการจัดการศึกษาต่อเนื่อง (7) สื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ของการศึกษาต่อเนื่อง (8) การติดตามและประเมินผลของการศึกษาต่อเนื่อง และ (9) การเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน (ชนกนารถ ชื่นเชย, 2550; อัมพร พงษ์กั้งสนานันท์, 2550; และศักดิ์จิต มาศจิตต์, 2550)

องค์ประกอบพื้นฐานรูปแบบในการพัฒนารูปแบบหน่วยงาน ประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ประกอบด้วย (1) หลักการของรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ (4) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ (5) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ และ (6) แนวการประเมินรูปแบบ ส่วนที่ 2 โครงสร้างและสาระสำคัญของรูปแบบ ประกอบด้วย (1) ฐานะของหน่วยงานและความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน (2) บทบาทคณะกรรมการหน่วยงาน (3) การกระจายอำนาจ ภารกิจ และ (4) เทคโนโลยีและส่วนที่ 3 การนำสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย (1) การนำไปสู่การปฏิบัติ (2) เงื่อนไขความสำเร็จในด้านการบริหารของหน่วยงาน (พิเชษฐ โพธิ์ภักดี, 2553; ไมตรี บุญทศ, 2554; มีศิลป์ ชินภักดี, 2555; และสมชัย จรรยาไพบุลย์, 2555)

จากที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า องค์ประกอบพื้นฐานของรูปแบบมีทั้งโดยทั่วไป รูปแบบในการบริหารสถาบันการศึกษา และรูปแบบในการพัฒนารูปแบบหน่วยงาน ซึ่งโดยภาพรวมองค์ประกอบพื้นฐานของรูปแบบอยู่ที่จุดประสงค์ในการจัดทำรูปแบบ โดยจะมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 โครงสร้างและสาระสำคัญของรูปแบบ และส่วนที่ 3 การนำสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จ

2. ระบบธนาคารหน่วยกิต

1) ความหมายของธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank)

ธนาคารหน่วยกิต หรือเรียกว่า คลังหน่วยกิต หมายถึง ระบบทะเบียนสะสมหน่วยกิต และผลการศึกษาสำหรับผู้เรียนทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น หลักสูตรเพื่อรับปริญญา หลักสูตรฝึกอบรม การสร้างประสบการณ์ โดยมีหลักฐานที่เป็นองค์ประกอบในการเทียบหน่วยกิต (ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา, 2565)

ธนาคารหน่วยกิต คือ ระบบสำหรับผู้ที่ต้องการสะสมหน่วยกิตหรือผลการเรียนรู้ โดยจัดให้มีทะเบียนหรือสมุดสะสมหน่วยกิต ให้สามารถนำผลการเรียน ผลการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาสะสมเป็นหน่วยกิตหรือผลการเรียนรู้ ผากไว้ในธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

หรือฝากไว้ที่ธนาคารหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษาได้ โดยให้ระบบดังกล่าวมีความยืดหยุ่นมากกว่าการศึกษาในระบบตามหลักสูตรปกติ เช่น ไม่จำกัดระยะเวลาตายตัวในการสะสม หรือไม่กำหนดระยะเวลาการเรียน เป็นต้น (Chulaturator, 2565)

Allam Joseph Praveen Kumar (2022) กล่าวว่า ระบบธนาคารหน่วยกิต คือที่เก็บหรือบันทึกหน่วยกิตเสมือน (Virtual Store) ของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถเก็บสะสมไว้ได้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institute for Lifelong Education) (2022) ของประเทศเกาหลีใต้ที่ให้ความหมายไว้ว่า ธนาคารหน่วยกิต คือระบบที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต โดยตระหนักถึงประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกโรงเรียน โดยเมื่อผู้เรียนสะสมหน่วยกิตและได้รับการรับรองจากสถาบันดังกล่าว ผู้เรียนสามารถที่จะได้รับวุฒิการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่ผู้เรียนได้ลงทะเบียนเรียนแบบนอกเวลาได้

พงษ์ภิญโญ แม้นโกศล (2564) กล่าวว่า ธนาคารหน่วยกิต เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของตนเองที่ได้จากการศึกษาในระบบนอกระบบ และการศึกษาด้วยตนเอง ประสบการณ์เรียนรู้ในโอกาสต่าง ๆ ผู้เรียนสามารถบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งบันทึกผลลัพธ์ของกิจกรรมการเรียนรู้ในระบบที่หลากหลายดังกล่าวในรูปแบบหน่วยกิต และนำมาประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เพื่อเข้าสู่หลักสูตรการศึกษาในระดับต่าง ๆ ของสถานศึกษา ทั้งนี้หากคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้มานั้นตรงกับสาระส่วนใดของหลักสูตรก็จะพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรนั้น เมื่อมีการสะสมหน่วยกิตครบตามจำนวนที่กำหนด ก็สามารถได้รับการรับรอง และวุฒิการศึกษา

อรุณี ตระการไพโรจน์ (2561) กล่าวว่า ธนาคารหน่วยกิต หรือเรียกว่า ธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ คือระบบงานที่ส่งเสริมให้บุคคลนำผลของการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Information Education) มาสะสมเพื่อนำมาประเมินผลการเรียนและรับรองผลการเรียนรู้นั้น เพื่อเทียบเข้าสู่วุฒิการศึกษาในระดับต่าง ๆ หรือเพื่อบันทึกไว้ในบัญชีสะสมผลการเรียนรู้ของตนเอง (Lifelong Credit Saving Account หรือ Learning Account)

อภิชัย พันธเสน และคณะ (2560) ได้ให้ความหมายของระบบธนาคารหน่วยกิตไว้ว่า คือ การดำเนินงานของการเทียบโอนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ต่อการศึกษา รวมทั้งสมรรถนะด้านการทำงานของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพและกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน องค์กรวิชาชีพ

จากที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า ธนาคารหน่วยกิต คือ ระบบที่สามารถเก็บสะสมหน่วยกิตหรือผลการเรียนจากการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย จากประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม เพื่อประโยชน์ในการเข้าศึกษาในสถานศึกษา การเทียบวุฒิ การรับรองหรือรับคุณวุฒิทางการศึกษา และการทำงาน

2) แนวคิดของระบบธนาคารหน่วยกิต

แนวคิดระบบธนาคารหน่วยกิตเกิดจากองค์การเพื่อการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ที่ส่งเสริมแนวคิดการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นหลักการในการจัดการศึกษาที่นานาชาติได้ให้การยอมรับและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรับรองผลการเรียนรู้ของการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนประสบการณ์ในการทำงานเข้าสู่ระบบการศึกษา (อรุณี ตรีการไพโรจน์, 2561)

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ กล่าวว่า แนวคิดระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติมาจากการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Academic Credit Bank) หรือระบบที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนหรือประชาชน ได้เรียนและทำงานไปด้วยในเวลาเดียวกันได้ และสามารถนำผลการเรียนที่ได้จากประสบการณ์ในการทำงาน หรือการฝึกอบรม ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยที่สะสมไว้แล้วนำมาเทียบโอนได้ ซึ่งแนวคิดนี้เทียบเคียงมาจากการสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นระบบที่ใช้กันแพร่หลายทั่วโลก เช่น สหรัฐอเมริกาใช้แนวคิดธนาคารหน่วยกิต มีระบบการประเมินผลการเรียนรู้เดิม เทียบโอนประสบการณ์ในการใช้ชีวิตและการทำงานให้เป็นที่ยอมรับในรูปแบบหน่วยกิตทางการศึกษา ประเทศออสเตรเลียใช้แนวคิดธนาคารหน่วยกิต โดยเน้นการรับรองผลการเรียนรู้เดิมและทักษะจากการศึกษาในระบบ และจากประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตร รับรองสมรรถนะของบุคคลโดยยึดโยงกับกรอบคุณวุฒิ ส่วนประเทศเกาหลีได้มีการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต เรียกว่า Academic Credit Bank System หรือ ACBS ซึ่งระบบนี้เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และคุณวุฒิวิชาชีพ มีหน่วยงานเฉพาะเข้ามาบริหารจัดการและจัดกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต

ธนาคารหน่วยกิตจะทำหน้าที่ในการรับฝากหน่วยกิตของผู้เรียน โดยผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเป็นนักศึกษาในสถาบันการศึกษา แต่เป็นใครก็ได้ที่เมื่อได้ไปเรียนในหลักสูตรใด ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรประกาศนียบัตร หลักสูตร Non-Degree หรือหลักสูตรฝึกอบรมทั่วไป จะสามารถนำหน่วยกิตมาเก็บสะสมไว้ในธนาคารกลางแห่งนี้ ทั้งนี้ การฝากและสะสมหน่วยกิตจะเป็นไปตาม

เงื่อนไขของแต่ละมหาวิทยาลัย หรือสถาบันฝึกอบรมที่ได้รับการรับรองคุณภาพ โดยเมื่อสะสมหน่วยกิตได้ถึงระดับหนึ่งจะสามารถได้รับใบประกาศนียบัตรความเชี่ยวชาญ หรือปริญญาบัตร เพื่อแสดงถึงการเป็นผู้มีความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน และการทำธุรกิจได้

การจัดทำธนาคารหน่วยกิตจะเป็นการรองรับการพัฒนากำลังคนตลอดทุกช่วงวัย ของชีวิต (Lifelong learning) ตามนโยบายที่ต้องการเปิดโอกาสให้ “คนทุกช่วงวัย” โดยเฉพาะ ใน “วัยทำงาน” และ “วัยเกษียณ” สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมถึง ได้พัฒนาและเรียนรู้ทักษะใหม่ที่จำเป็นในโลกยุคปัจจุบัน เพื่อนำไปต่อยอดในการทำงาน พัฒนานตนเอง ตลอดจนสามารถสะสมไว้เพื่อการศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ ธนาคารหน่วยกิตจึง เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะด้านการเปิดโอกาส ให้ทุกคนในสังคมเข้าถึงองค์ความรู้ (ผู้จัดการออนไลน์, 2565)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563ก) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญในการจัดการเรียนรู้อะบบธนาคารหน่วยกิต ว่าต้องมุ่งเน้นให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เน้นความเท่าเทียมกันของโอกาสทางการศึกษา มีความยืดหยุ่น หลากหลายในเรื่องรูปแบบ กฎเกณฑ์ ระเบียบต่าง ๆ และผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต

กล่าวโดยสรุป แนวคิดระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นแนวคิดของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ทุกคนในสังคมเข้าถึงองค์ความรู้และการพัฒนาศักยภาพของตน ด้วยระบบการรับรองผลการเรียนหรือหน่วยกิตและจัดเก็บเพื่อนำไปต่อยอดในการทำงาน พัฒนานตนเอง ตลอดจนสามารถสะสมไว้เพื่อการศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ ต่อไป

3) หลักการของระบบธนาคารหน่วยกิต

หลักการพื้นฐาน และเจตนารมณ์ของธนาคารหน่วยกิต คือ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนหรือประชาชนได้นำผลการเรียนรู้ ทั้งความรู้ ทักษะ ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม และการฝึกอาชีพ มาเทียบโอนกันได้ ทำให้เกิดการพัฒนานตนเองจากการที่มีความเชื่อมโยงการเรียนรู้กับการทำงาน ผู้เรียนสามารถเข้ามาเรียนใหม่ได้ตลอดเวลา โดยไม่จำกัดอายุ ทำให้ลดข้อจำกัดของผู้เรียน และประชาชน อันจะทำให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563ค)

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ได้กล่าวถึงหลักการระบบคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา ไว้ดังนี้

- (1) การนำผลการเรียน ผลลัพธ์การเรียนรู้ สมรรถนะ หรือประสบการณ์ มาเทียบหน่วยกิตและสะสมในคลังหน่วยกิตได้ตามหลักเกณฑ์การเทียบโอน
- (2) การไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุ คุณวุฒิของผู้เรียน และระยะเวลาในการเรียน
- (3) การลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตได้ตลอดชีวิต โดยไม่มีเงื่อนไขของระยะเวลาในการสะสม
- (4) การลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษามากกว่าหนึ่งแห่งได้ (ผู้จัดการออนไลน์, 2565)

ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา (2565) ได้กล่าวถึงหลักการของระบบคลังหน่วยกิตไว้ ดังนี้

- (1) สามารถเทียบโอนได้ทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
- (2) ยึดหลักความเสมอภาคและจรรยาบรรณซึ่งคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
- (3) สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีหน่วยงานทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ปรีกษาและดำเนินการให้มีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษิตตามกระบวนการและหลักเกณฑ์ที่กำหนด
- (4) สถาบันอุดมศึกษาต้องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ใช้ในการทดสอบและประเมินผลเพื่อการเทียบโอนที่มีมาตรฐาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563ข) กล่าวถึงหลักการของระบบธนาคารหน่วยกิตดังนี้

- (1) ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนและผลการเรียนรู้มาสะสมในธนาคารหน่วยกิตได้ตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ
- (2) ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนและผลการเรียนรู้ในธนาคารหน่วยกิตได้ โดยไม่จำกัดอายุ คุณวุฒิ ระยะเวลาของผู้เรียน
- (3) ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตได้ตลอดชีวิต โดยไม่มีเงื่อนไขของระยะเวลาในการสะสมและระยะเวลาในการศึกษา
- (4) หากผู้เรียนต้องการพัฒนาความรู้ หรือสมรรถนะเฉพาะทาง หรือเปลี่ยนอาชีพ ผู้เรียนสามารถรับการฝึกอบรม และนำผลการเรียนรู้นมาเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตในธนาคารหน่วยกิตได้
- (5) ธนาคารหน่วยกิตสามารถสะสมหน่วยกิต หรือผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์ได้

(6) ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษาได้มากกว่า 1 สถาบัน

อูทัย บุญประเสริฐและอรุณี ตระการไพโรจน์ (2560) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของระบบธนาคารหน่วยกิตไว้อย่างครอบคลุมดังนี้

(1) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพิ่มโอกาสในการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่บุคคลหรือผู้เรียนให้สามารถเข้าถึงการศึกษาตลอดชีวิต สามารถพัฒนาตนเองโดยการศึกษา ด้วยการฝึกอบรม ทั้งในรายวิชา ในหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรระยะยาว รวมทั้งจากประสบการณ์และสมรรถนะอาชีพ โดยไม่จำกัดระยะเวลาและสามารถสะสมหน่วยกิตเพื่อการศึกษาในระดับและประเภทต่าง ๆ ได้

(2) ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนและผลการเรียนรู้มาสะสมในธนาคารหน่วยกิตได้ ตามหลักเกณฑ์มาตรฐานและเกณฑ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการเทียบโอนผลการเรียนตามระดับคุณวุฒิ หรือการเข้าสู่การศึกษาในระบบได้

(3) ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนและผลการเรียนรู้ได้ โดยยืดหยุ่นหรือมีการผ่อนคล้ายข้อจำกัดในเรื่องอายุของผู้เรียน คุณวุฒิ ระยะเวลาในการสะสมหน่วยกิต และระยะเวลาในการเรียน

(4) ประชาชนทั่วไป ผู้เรียน หรือผู้ที่ประสงค์จะสะสมหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ สามารถนำผลการเรียนรู้ของตน มาขึ้นทะเบียนเปิดบัญชีสะสมหน่วยกิต (Credit Account) ผ่าสะสมไว้ได้ ในแบบเปิดบัญชีหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ คล้ายบัญชีเงินออมของธนาคาร (Saving Account) ที่สามารถลงทะเบียนและสะสมหน่วยกิตได้ตลอดชีวิต โดยไม่มีเงื่อนไขเวลาในการสะสมและระยะเวลาในการศึกษาแบบตายตัว

(5) การสะสมหน่วยกิตในธนาคารหน่วยกิต สามารถสะสมได้ ทั้งผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบ จากการศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้จากประสบการณ์ และอาชีพ

(6) ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตได้ตลอดชีวิต โดยไม่มีเงื่อนไขของระยะเวลาในการสะสมและระยะเวลาในการศึกษา

(7) ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษาได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการเทียบโอนของสถาบันอุดมศึกษา โดยผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการศึกษา อบรม ทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์การเรียนรู้ มาสะสมเพื่อให้ผู้เรียนได้รับคุณวุฒิในระดับหรือในสาขาวิชา

ที่ได้สะสมผลการเรียนรู้ไว้ได้ โดยไม่ต้องเสียเวลาเรียนในสิ่งที่มีความรู้แล้ว ช่วยให้ประหยัดทั้งเวลา และทรัพยากร

(8) บุคคลสามารถวางแผนเส้นทางการศึกษาและการพัฒนาของตนเองได้ และสามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ระบบคุณวุฒิได้อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน

กล่าวโดยสรุป หลักการของระบบธนาคารหน่วยกิต ประกอบด้วย

(1) ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาตลอดชีวิต โดยการศึกษา ผูกอบรวมจากรายวิชา หรือหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว รวมทั้งจากประสบการณ์และสมรรถนะอาชีพ โดยไม่จำกัดระยะเวลาและสามารถสะสมหน่วยกิตเพื่อการศึกษาในระดับ และประเภทต่าง ๆ ได้

(2) ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนและผลการเรียนรู้ มาสะสมในธนาคารหน่วยกิตได้ ตามหลักเกณฑ์มาตรฐานและเกณฑ์อื่นที่เกี่ยวข้อง ในการเทียบโอนผลการเรียนตามระดับคุณวุฒิ หรือการเข้าสู่การศึกษาในระบบได้

(3) ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนและผลการเรียนรู้ได้ โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องอายุของผู้เรียน คุณวุฒิ ระยะเวลาในการสะสมหน่วยกิต และระยะเวลาในการเรียน

(4) การสะสมหน่วยกิตในธนาคารหน่วยกิต สามารถสะสมได้ ทั้งผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบ จากการศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้จากประสบการณ์การเรียนรู้ และอาชีพ มาสะสมเพื่อให้ได้รับคุณวุฒิในระดับหรือในสาขาวิชาที่ได้สะสมผลการเรียนรู้ไว้ โดยไม่ต้องเสียเวลาเรียนในสิ่งที่มีความรู้แล้ว ช่วยให้ประหยัดทั้งเวลา และทรัพยากร

(5) ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตในสถาบันการศึกษาได้มากกว่า 1 สถาบัน

3. หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต

1) ความหมายของหน่วยงานกลาง

หน่วยงานกลาง หมายถึง หน่วยงานที่เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารที่ประสานการดำเนินงาน และให้ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานด้านใดด้านหนึ่ง (OECD, 2013)

หน่วยงานกลาง หมายถึง หน่วยงานที่ช่วยให้การกำหนดและน่านโยบายหรือโครงการของรัฐสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จ (Government of Canada, 2022)

หน่วยงานหรือราชการส่วนกลาง หมายถึง หน่วยงานหรือราชการที่ดำเนินงานและบริหารโดยหน่วยงานภายในส่วนกลางของฝ่ายบริหาร เพื่อสนองความต้องการของประชาชน

มีลักษณะการทำงานแบบรวมอำนาจ ทั้งด้านการสั่งการ การกำหนดนโยบาย การวางแผน การควบคุมตรวจสอบ และการดำเนินงานสำคัญ ๆ (Wikipedia, 2565)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2558) กล่าวว่า หน่วยงานกลาง หมายถึง หน่วยงานที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล สามารถดำเนินการและมีอิสระในการบริหารงาน ในการสั่งการ การกำหนดนโยบายการวางแผน และการควบคุมตรวจสอบ เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้หรือผู้รับบริการ

สรุปแล้ว หน่วยงานกลาง หมายถึง หน่วยงานในส่วนกลางที่บริหารจัดการเกี่ยวกับนโยบายสำคัญของรัฐหรือเรื่องที่ประชาชนต้องการ เพื่อดำเนินงานจัดระบบ ประสาน สนับสนุน และขับเคลื่อนนโยบายสำคัญสู่การปฏิบัติ

2) บทบาทของหน่วยงานกลาง

หน่วยงานกลางจะนำ ประสาน จัดสรรทรัพยากร และดูแลการริเริ่มดำเนินการของทุกภาคส่วนและส่งต่อให้รัฐเพื่อจัดลำดับความสำคัญ (NSW Government, 2022)

หน่วยงานกลางจะช่วยให้การดำเนินงานตามนโยบายและโครงการของรัฐประสบความสำเร็จ ดูแลการประสานงาน การให้คำแนะนำปรึกษาและการแบ่งปันแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือและให้ข้อเสนอแนะอย่างบูรณาการแก่รัฐในประเด็นต่าง ๆ (Government of Canada, 2022)

กล่าวโดยสรุป หน่วยงานกลาง คือ หน่วยงานที่บริหารจัดการโดยหน่วยงานในส่วนกลาง เพื่อดำเนินนโยบายสำคัญของรัฐที่สนองความต้องการของประชาชน มีบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญสู่การปฏิบัติ จัดระบบ กำหนดแนวปฏิบัติ ประสานงาน ให้คำแนะนำปรึกษาและแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งให้ความช่วยเหลืออย่างบูรณาการในประเด็นต่าง ๆ

3) หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต

3.1) ความหมายของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต

จากข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายของระบบธนาคารหน่วยกิตและหน่วยงานกลาง ดังเสนอข้างต้น กล่าวได้ว่า หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต หมายถึง หน่วยงานที่ได้รับการกำหนดให้เป็นศูนย์หรือหน่วยกลาง ทำหน้าที่บริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ โดยกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ มาตรฐาน ขั้นตอนการดำเนินงาน ทรัพยากรและส่งเสริมการดำเนินงานอย่างบูรณาการ เพื่อสนับสนุนและเชื่อมโยงการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษา ทั้งในระบบ นอกกระบวน

และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมถึงเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ตามความประสงค์

3.2) ความสำคัญจำเป็นของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต

ระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นนวัตกรรมสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของคนในสังคมที่ต้องปรับเปลี่ยนวิถีคิด วิธีการทำงานเพื่อรองรับอาชีพและบริบทที่เปลี่ยนแปลง การเข้าถึงการศึกษา เรียนรู้และฝึกอบรบความรู้และทักษะใหม่อย่างทันการณ์ ด้วยระบบการเทียบโอนสะสมการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิตเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ การเพิ่มวุฒิและการศึกษาต่อจึงเป็นสิ่งสำคัญจำเป็น แต่เนื่องจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ มีความเชี่ยวชาญและมีระเบียบปฏิบัติเฉพาะตน ยังไม่เปิดกว้าง ไม่สามารถเชื่อมโยงระหว่างสถาบันการศึกษา ระหว่างพื้นที่ หรือระดับการศึกษาได้ เนื่องจากยังขาดหน่วยงานที่จะเป็นตัวกลาง กำหนดมาตรฐานกลาง และเชื่อมโยงการดำเนินการให้เป็นระบบเดียว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563ค) ซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตว่า ธนาคารหน่วยกิตที่ดำเนินการส่วนใหญ่ของไทย จะเป็นระบบเอกเทศของแต่ละสถาบันการศึกษา หรือหากมีการดำเนินการร่วมกันก็จะเป็นเพียงบางรายวิชา เพราะแม้ว่าจะจะเป็นสถาบันที่อยู่ในเครือข่ายเดียวกัน แต่ระดับความพร้อมในการดำเนินการยังไม่เท่ากัน เนื่องจากสถาบันแต่ละแห่งมีความเชี่ยวชาญแตกต่างกัน หากสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งแยกกันทำดังในปัจจุบัน ผู้เรียนจะประสบปัญหาว่าทักษะที่ต้องการเรียนแต่ละเรื่องอยู่กับคนละที่ ไม่สามารถสะสมหน่วยกิตข้ามสถาบันการศึกษา หรือได้รับหลักฐานการเรียนมาใช้ประโยชน์ในการหางานทำได้ (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2565)

ดังนั้นจึงมีข้อเสนอว่า ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต เพื่อให้การดำเนินงานในระบบเป็นไปอย่างชัดเจน และเกิดการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง และการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตควรเริ่มต้นจากการจัดตั้งหน่วยงานกลางเข้ามาดูแล โดยอาจมาจากหน่วยงานภายใต้การกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม หรือจัดตั้งองค์กรอิสระ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563ค)

แนวคิดนี้ ยืนยันด้วยผลจากการประชุมคณะกรรมการสภาการศึกษา ครั้งที่ 2/2565 เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2565 ที่มีข้อสรุปว่า การไม่มีหน่วยงานในการขับเคลื่อนการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิตโดยเฉพาะ ทำให้เกิดความล่าช้า การดำเนินงานควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อเข้ามารับผิดชอบการดำเนินงานอย่างเต็มรูปแบบ สร้างการเชื่อมโยง และสร้างการยอมรับในการสะสมหน่วยกิตจากทุกสถาบันการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

กล่าวได้ว่า การจัดตั้งหน่วยงานกลางธนาคารหน่วยกิตเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศเกิดการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง มีความชัดเจน ทั้งด้านระบบ มาตรฐาน การเชื่อมโยง การรับรอง และการตรวจสอบ อำนวนประโยชน์ ต่อผู้เรียนทุกระดับทุกประเภทการศึกษา และประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง

3.3) แนวคิดเกี่ยวกับหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต

พิณสุตา สิริธรงค์ศรี (2563) กล่าวว่า หน่วยงานกลาง หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต กำหนดรายวิชา หลักเกณฑ์การเทียบโอนรายวิชา จัดทำข้อสอบกลาง นำเทคโนโลยีมาใช้สำหรับบริหารจัดการดำเนินการสะสมหน่วยกิต สนับสนุนการพัฒนาธนาคารหน่วยกิตที่เชื่อมโยงกับหลักสูตร รวมถึงพัฒนาภาวะผู้นำให้มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการแบบเครือข่ายสถานศึกษา ทำหน้าที่วิจัย พัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคนและการศึกษาของไทย

ศิริวรรณ มนอัคระผดุง (2565) กล่าวว่า หน่วยงานกลาง คือ ธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติที่เชื่อมโยงดำเนินการทั้งระบบการศึกษาของประเทศ ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา สะสมหน่วยกิตของแต่ละสถาบันการศึกษาและมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อรรถพล สังขวาสี ให้ความเห็นว่า หน่วยงานกลางต้องมีความเป็นกลาง เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานเทียบโอนต่าง ๆ และสาธารณชน เพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน อีกทั้งต้องเชื่อมโยงการศึกษาได้ทั้งระบบพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และเชื่อมโยงการศึกษาได้ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย รวมถึงหน่วยงานนอกการศึกษาด้วย ทั้งนี้การดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติต้องดำรงความเป็นหน่วยงานกลางในลักษณะเดียวกับธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อให้เกิดการยอมรับระหว่างกัน และเชื่อมั่นในระบบธนาคารหน่วยกิต และช่วยให้เกิดระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศ (ผู้จัดการออนไลน์, 2565)

กัลยา โสภณพานิช กล่าวว่า หน่วยงานกลาง คือหน่วยงานที่จะนำไปสู่การจัดตั้งศูนย์สะสมหน่วยกิตประจำจังหวัด เพื่อเทียบโอนตามเกณฑ์และมาตรฐานแต่ละระดับ ตั้งแต่ปฐมวัยถึงอุดมศึกษา ซึ่งอาจประยุกต์การประมวลผลระบบคลาวด์ (Cloud) หรือเทคโนโลยีว่าด้วยระบบการเก็บข้อมูล (Blockchain) มาช่วยเชื่อมโยงการเก็บหน่วยกิตจากการเรียนรู้อการทำงาน ให้บุคคลทุกวัยสามารถเข้ามาเรียนใหม่ได้ตลอดเวลา (ไทยโพสต์, 2565ก)

จากที่กล่าวมา สรุปแนวคิดเกี่ยวกับหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตได้ว่า หน่วยงานกลางต้องทำหน้าที่บริหารจัดการและขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคาร

หน่วยกิตของประเทศ มีความเป็นกลาง ในลักษณะเดียวกับธนาคารแห่งประเทศไทยที่กำกับดูแลระบบธนาคารของประเทศ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานเทียบโอนต่าง ๆ และสาธารณชน เพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน และเชื่อมั่นในระบบธนาคารหน่วยกิต และต้องเชื่อมโยงการศึกษาทั้งระบบพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย มีการพัฒนาแพลตฟอร์มกลางเพื่อใช้จัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตจากสถาบันการศึกษา ออกหลักเกณฑ์ ระเบียบ วิธีการดำเนินการ ตรวจสอบ และรับรอง รวมทั้งส่งเสริมการบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานและสถาบัน การศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา

3.4) หลักการของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต

หลักการของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตพิจารณาจากแนวคิดดังต่อไปนี้

อรรถพล สังขวาสี เห็นว่า หน่วยงานกลางต้องเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานเทียบโอนต่าง ๆ และสาธารณชน เพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน และเชื่อมั่นในระบบธนาคารหน่วยกิต และช่วยให้เกิดระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศ อีกทั้งต้องเชื่อมโยงการศึกษาได้ทั้งระบบพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และเชื่อมโยงการศึกษาได้ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย รวมถึงหน่วยงานนอการศึกษาด้วย (ผู้จัดการออนไลน์, 2565)

กัลยา โสภณพานิช กล่าวว่า หน่วยงานกลางต้องช่วยเชื่อมโยงการเก็บหน่วยกิตจากการเรียนรู้ การทำงาน ให้บุคคลทุกวัยสามารถเข้ามาเรียนใหม่ได้ตลอดเวลา (ไทยโพสต์, 2565ก)

ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา (2565) กล่าวถึงหลักการของคลังหน่วยกิตว่าประกอบด้วย (1) คลังหน่วยกิตกลางที่เชื่อมต่อกันได้กับคลังหน่วยกิตที่ดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนากำลังคนในระดับอุดมศึกษา (2) การสะสมผลการเรียนในคลังหน่วยกิตทำได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยไม่จำกัดอายุและคุณวุฒิของผู้เรียน ระยะเวลาในการเรียนหรือการสะสมหน่วยกิต (3) ข้อมูลหน่วยกิตที่สะสมไว้ในคลังหน่วยกิตเป็นของผู้เรียน และการดำเนินการใด ๆ ต้องเป็นไปตามความประสงค์ของผู้เรียน

จากข้อมูลที่เสนอข้างต้น สรุปเกี่ยวกับหลักการของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตได้ ดังนี้

- (1) เชื่อมโยงการเก็บหน่วยกิตจากการเรียนรู้ การทำงาน ให้คนทุกวัย ทุกคุณวุฒิ
- (2) ยึดหลักความเสมอภาคและธำรงไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
- (3) ผู้เรียนสามารถเข้าถึงระบบธนาคารหน่วยกิตได้โดยไม่จำกัดอายุและคุณวุฒิ

(4) ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลการสะสมหน่วยกิตของตนได้ตลอดเวลา

(5) ช่วยประหยัดเวลา และทรัพยากรของผู้เรียน

3.5) องค์ประกอบพื้นฐานของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต

พิณสุตา สิริธรรังศรี (2559) เสนอองค์ประกอบพื้นฐานของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตไว้ 5 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1) **หน่วยงานกลาง** ทำหน้าที่บริหารจัดการธนาคารหน่วยกิตกลาง โดยเริ่มตั้งแต่พัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตให้สามารถเชื่อมโยงไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ตลอดจนประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา และสถานประกอบการ และออกรายงานการสะสมหน่วยกิต ผู้เรียนสามารถร้องขอหรือสามารถตรวจสอบผลการสะสมหน่วยกิต ผ่านช่องทางระบบธนาคารหน่วยกิต และหน่วยงานกลางสามารถออกรายการสะสมหน่วยกิต ตลอดจนสามารถสืบค้นและบันทึกข้อมูลของผู้เรียนได้ทั้งหมด

2) **สถาบันการศึกษาทุกระดับ** มีหน้าที่บริหารจัดการธนาคารหน่วยกิตของตนเองและเชื่อมต่อกับธนาคารหน่วยกิตกลาง ประเมินผลและเทียบโอนหน่วยกิต ให้การรับรองออกวุฒิการศึกษา และพัฒนาหลักสูตร

3) **สถาบันศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย** มีหน้าที่จัดการศึกษา/อบรมให้แก่ผู้เรียน

4) **คณะกรรมการหน่วยงานกลาง** เพื่อให้หน่วยงานกลางมีความน่าเชื่อถือ มีมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับ จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการหน่วยงานกลาง โดยมีหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและแนวทางการสะสมหน่วยการเรียนรู้ การเทียบโอนผลการเรียน ความรู้ และประสบการณ์ และประเมินคุณภาพธนาคารหน่วยกิตของสถาบันการศึกษา

5) **สถานประกอบการ** ทำหน้าที่ให้การรับรองประสบการณ์การทำงานร่วมพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

แสดงองค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ที่ได้วางแผนภาพที่ 2.1

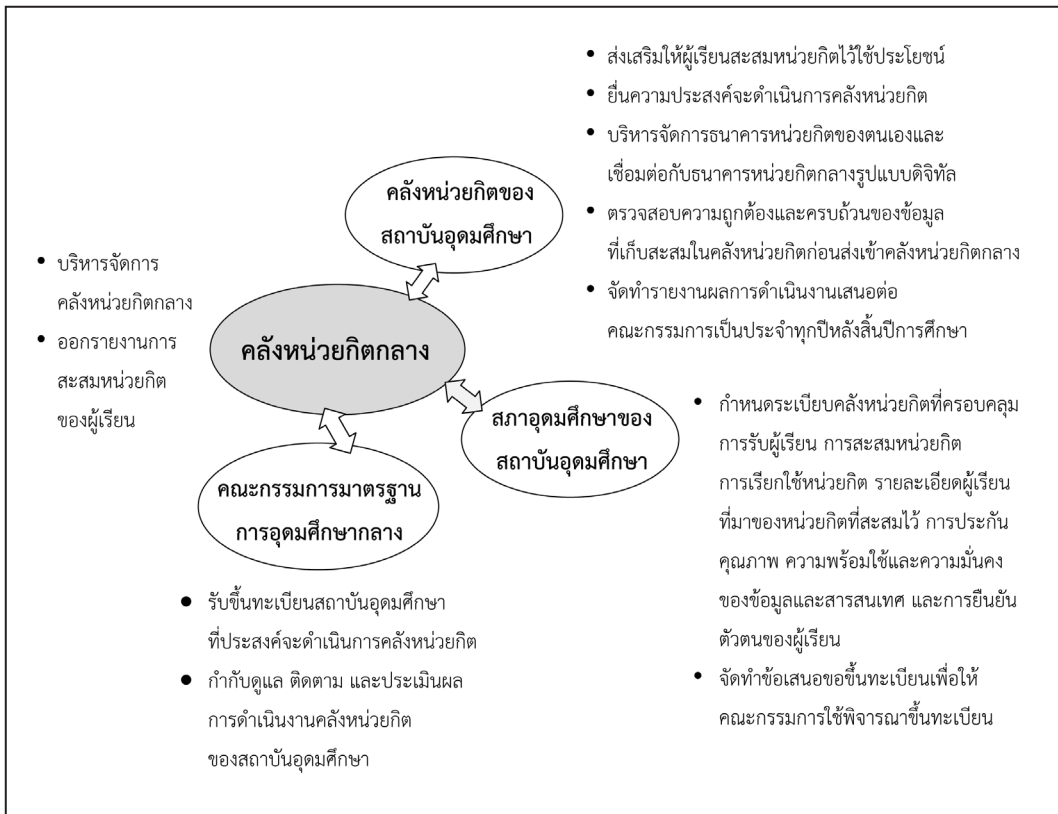

แผนภาพที่ 2.1 องค์ประกอบพื้นฐานของหน่วยงานกลาง

ที่มา: พิณสุดา สิริธรรังศรี (2559)

คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา ได้ออกประกาศเรื่อง แนวทางการดำเนินงานคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคลังหน่วยกิตกลางที่ดำเนินการโดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม คลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา สรุปลงได้ดังแผนภาพที่ 2.2

แผนภาพที่ 2.2 องค์ประกอบของคณบดีกลางระดับอุดมศึกษา

กัลยา โสภณพนิช กล่าวว่า การจัดตั้งหน่วยงานกลางธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ จะประกอบด้วย คณะกรรมการธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ หน่วยงานที่ทำหน้าที่หน่วยบูรณาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศูนย์สะสมหน่วยกิตประจำจังหวัด ทำหน้าที่รับเรื่องและเทียบโอนตาม เกณฑ์และมาตรฐานแต่ละระดับ ตั้งแต่ปฐมวัยถึงอุดมศึกษา และการประมวลผลระบบคลาวด์ (Cloud) หรือเทคโนโลยีว่าด้วยระบบการเก็บข้อมูล (Blockchain) มาช่วยเชื่อมโยงการเก็บ หน่วยกิตจากการเรียนรู้ การทำงาน ให้บุคคลทุกวัยสามารถเข้ามาเรียนใหม่ได้ตลอดเวลา และ สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ไทยโพสต์, 2565ก)

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบพื้นฐานของหน่วยงานกลาง ประกอบด้วย หน่วยงานที่ทำหน้าที่หน่วยงานกลางบริหารจัดการหรือบูรณาการการทำงานของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการกลาง หน่วยงานกลางของธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา สถาบันศึกษาทุกระดับและรูปแบบ และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

3.6) ลักษณะของหน่วยงานกลาง

ได้มีผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของหน่วยงานกลางไว้ดังนี้

หน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ควรเป็นองค์กรอิสระ บริหารโดยคณะกรรมการ และเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานต้นสังกัด หรือสถานศึกษาโดยตรง (พิณสุดา สิริธรังสี, 2559)

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาต้นแบบระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้มีข้อเสนอให้เชื่อมโยงการดำเนินงานของทุกหน่วยงานที่จัดการศึกษาตลอดชีวิตและระบบคลังหน่วยกิตไว้ที่หน่วยงานกลางระดับประเทศ เช่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563ง)

คณะกรรมการสภาการศึกษาได้เสนอให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ โดยให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) เป็นหน่วยบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ไทยโพสต์, 2565ข)

ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา (2565) กำหนดให้คลังหน่วยกิตกลางดำเนินการโดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกการขับเคลื่อน : ความเชื่อมโยงระหว่างภาคอุดมศึกษากับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการที่เสนอให้ สป.อว. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลสถาบันการศึกษาในสังกัดเป็นหน่วยงานกลาง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563ก)

จากการศึกษาหน่วยงานกลางของต่างประเทศ พบว่า ประเทศเกาหลีใต้มีสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institute for Lifelong Learning: NILE) ซึ่งเป็นองค์กรอิสระรับผิดชอบระบบธนาคารหน่วยกิต ประเทศออสเตรเลีย คือ Department of Education skills and Employment ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบริหารจัดการระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ Australian skills quality authority ระดับอาชีวศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563ก)

กล่าวโดยสรุป หน่วยงานกลางมี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) หน่วยงานอิสระหรือหน่วยงานรัฐที่มีความเป็นกลาง เช่น สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติของเกาหลีใต้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาของไทย ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันการศึกษาได้ทุกสังกัดทุกรูปแบบ 2) หน่วยงานที่กำกับดูแลสถาบันการศึกษาในสังกัด เช่น สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันการศึกษาในสังกัดตน

3.7) บทบาทหน้าที่พื้นฐานของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต

พิณสุตา สิริธรงค์ศรี (2559) ได้เสนอบทบาทหน้าที่พื้นฐานของหน่วยงานกลางไว้ดังนี้

- 1) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและแนวทางการสะสมหน่วยการเรียนรู้ การเทียบโอนผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ ที่เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ
- 2) เป็นคลังสะสมหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้ขอเทียบโอนผลการเรียน ทั้งในและต่างประเทศ
- 3) รับรองหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนทั้งในและต่างประเทศ
- 4) วิจัยและพัฒนาการสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
- 5) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานสะสมการเรียนรู้ การเทียบโอนผลการเรียน และผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
- 6) ดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสะสมหน่วยการเรียนรู้

ศุภชัย ปทุมนากุล (2565) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานกลางมีดังนี้

- 1) เก็บข้อมูลการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียน
- 2) เชื่อมโยงคลังหน่วยกิตจากสถาบันการศึกษากับธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ
- 3) ผู้เรียนสามารถเรียกใช้ เรียกดูหน่วยกิตที่สะสมไว้ได้
- 4) มีความปลอดภัย

เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว (2565) เสนอว่า หน่วยงานกลางไม่จำเป็นต้องมีขนาดใหญ่ เพราะหัวใจสำคัญคือการมีแพลตฟอร์มที่เก็บข้อมูลผลการเรียนของผู้เรียนจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ รวมกันไว้ แล้วช่วยในการออกหนังสือรับรองทักษะ โดยระยะแรกอาจมีการคัดเลือกสถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมมาสร้างเป็นเครือข่ายต้นแบบในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตร่วมกัน รวมทั้งมีการพัฒนาแพลตฟอร์มกลางเพื่อใช้จัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตจากสถาบันการศึกษาในเครือข่ายเหล่านี้แล้วค่อยขยายผลไปสู่สถาบันการศึกษาอื่นที่สมัครใจเข้าร่วมเครือข่ายในภายหลัง เมื่อมีจำนวนสถาบันการศึกษาในเครือข่ายมากพอ ผู้เรียนจะตัดสินใจได้ง่ายขึ้นว่าจะเลือกเรียนกับสถาบันการศึกษาที่มีระบบธนาคารหน่วยกิตของตนเอง หรือจะเลือกเรียนกับสถาบันการศึกษาที่รวมกันเป็นเครือข่าย แล้วสามารถเลือกเรียนตามจุดแข็งของสถาบันได้

ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา (2565) ได้กำหนดให้คลังหน่วยกิตกลางและคณะกรรมการทำหน้าที่รับขึ้นทะเบียนสถาบันอุดมศึกษาที่ประสงค์จะดำเนินการคลังหน่วยกิต เชื่อมโยงข้อมูลกับคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา และออกรายงานการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียน

จากที่กล่าวมา สรุปบทบาทหน้าที่พื้นฐานของหน่วยงานกลางได้ดังต่อไปนี้

- 1) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานสะสมผลการเรียนรู้ การเทียบโอนผลการเรียน และผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ตลอดจนประสบการณ์การทำงาน และการฝึกอบรม ทั้งในและต่างประเทศ
- 2) จัดทำระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติที่มีความเชื่อมโยงระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้เรียน
- 3) ออกกฎ ระเบียบ กำหนดหลักเกณฑ์การสะสมหน่วยกิต สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในทุกระดับการศึกษา
- 4) เป็นหน่วยเก็บสะสมหน่วยกิตของผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา ทั้งในและนอกระบบการศึกษา และการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนจากประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม และออกรายงานการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียน
- 5) เชื่อมโยงคลังหน่วยกิตหน่วยงานกลาง กับคลังหน่วยกิตสถาบันการศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ
- 6) กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานคลังหน่วยกิตของสถาบันการศึกษา

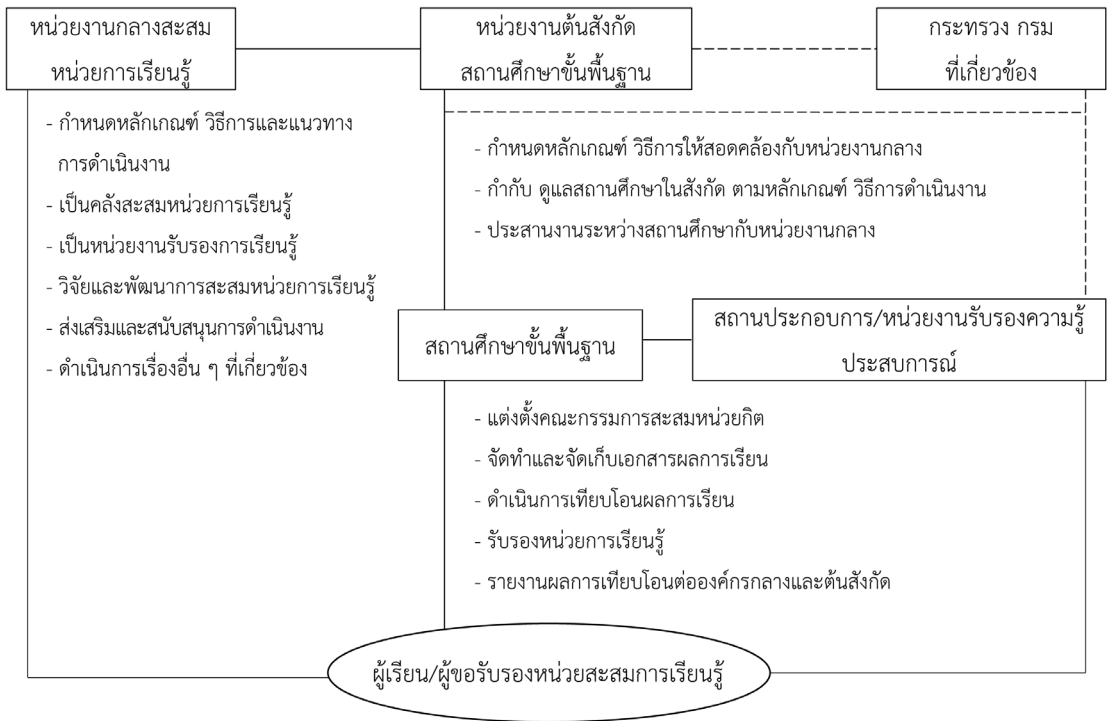
4. รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต

4.1 รูปแบบของหน่วยงานกลาง

ได้มีการนำเสนอเกี่ยวกับรูปแบบของหน่วยงานกลางไว้ดังนี้

การวิจัยเรื่อง ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563ข) ได้เสนอรูปแบบของหน่วยงานกลาง จำนวน 2 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

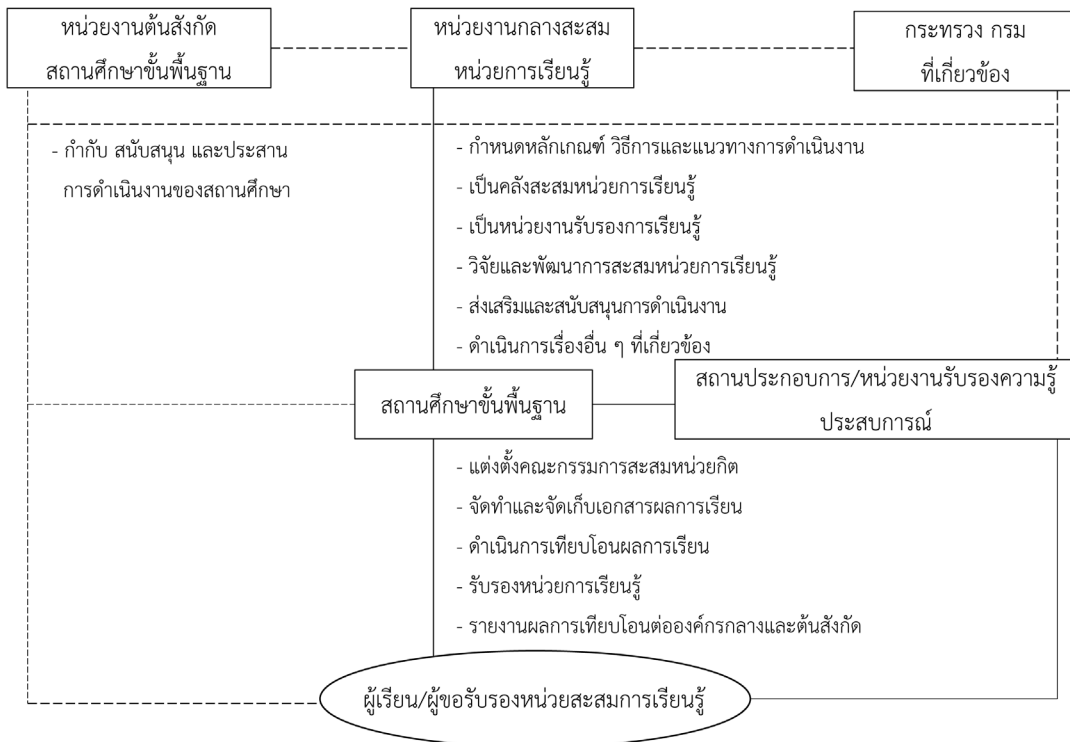
รูปแบบที่ 1

แผนภาพที่ 2.3

ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบที่ 1 รูปแบบหน่วยงานกลางสะสมการเรียนรู้ที่สถานศึกษาอิงโครงสร้างเดิมผ่านต้นสังกัด
ที่มา : พิณสุตา สิริธรงค์ศรี, 2559

รูปแบบที่ 2

แผนภาพที่ 2.4

รูปแบบหน่วยงานกลางการสะสมหน่วยการเรียนรู้สื่อสารตรงสถานศึกษา โดยไม่ยึดโยงต้นสังกัด

ที่มา : พิณสุตา สิริธรงค์ศรี, 2559

ทั้งนี้ รูปแบบหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่สถานศึกษาอิงโครงสร้างเดิม ผ่านต้นสังกัด มีข้อดีคือ ต้นสังกัดทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการการสะสมหน่วยการเรียนรู้ แต่ข้อจำกัดคือ อาจเกิดช่องว่างการดำเนินงานระหว่างสังกัด ส่วนรูปแบบหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้สื่อสารตรงสถานศึกษา โดยไม่ยึดโยงต้นสังกัด ข้อดีคือ เกิดความเป็นเอกภาพ และความคล่องตัวในการดำเนินการ แต่ข้อจำกัดคือ อาจเกิดช่องว่างในการบริหารจัดการ และความรับผิดชอบของต้นสังกัด อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ได้แนะนำให้เลือกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เพียงรูปแบบเดียว (พิณสุดา สิริธรรังศรี, 2559)

รายงานการฝึกประสบการณ์ในสถานศึกษาและแนวคิดการประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนการจัดการอาชีวศึกษา ของปารีชาติ ธรรมเสฏฐกุล และคณะ (2565) ในประเด็นการเชื่อมโยงการอาชีวศึกษาในระบบและนอกระบบด้วยธนาคารหน่วยกิต ได้เสนอแนวทางการขับเคลื่อนการจัดการอาชีวศึกษาในสถานศึกษาขนาดใหญ่ ด้วยกลยุทธ์การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต โดยมีแนวคิดให้หน่วยงานต้นสังกัดทำหน้าที่หน่วยงานกลาง โดยมีคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการระบบธนาคารหน่วยกิตที่เชื่อมโยงหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ และกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ แนวปฏิบัติระบบธนาคารหน่วยกิต แพลตฟอร์มเชื่อมโยงของข้อมูลระหว่างระบบธนาคารหน่วยกิตและระบบบริหารสถานศึกษา มีสถานศึกษาที่เข้าร่วมระบบธนาคารหน่วยกิต และเครือข่ายความร่วมมือหลัก ได้แก่ วิทยาลัย สถานศึกษาเครือข่าย สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ และภาคประกอบการ

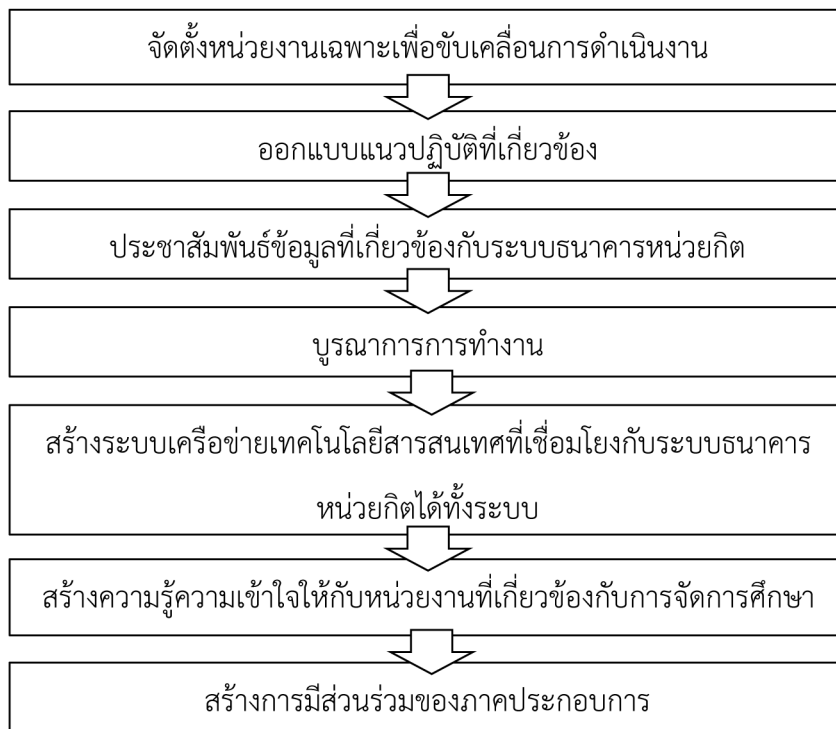
ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา (2565) ได้กำหนดให้สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมทำหน้าที่คลังหน่วยกิตกลาง และเชื่อมต่อกับคลังหน่วยกิตที่ดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษา ในรูปแบบดิจิทัล โดยมีคณะกรรมการมาตรฐานอุดมศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบทะเบียนสถาบันอุดมศึกษาที่ประสงค์จะดำเนินการคลังหน่วยกิต กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา

จากข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของหน่วยงานกลางในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษาที่เสนอข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบของหน่วยงานกลางระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ เป็นรูปแบบในการบริหารจัดการที่มีหน่วยงานเฉพาะเป็นหน่วยงานกลาง ดำเนินงานในลักษณะคณะกรรมการ สามารถเชื่อมต่อกับระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานต้นสังกัดที่จัดการศึกษาทุกระดับทุกรูปแบบ โดยระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานต้นสังกัดจะเชื่อมโยงกับระบบสะสมหน่วยกิตของสถานศึกษาในสังกัด ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเข้าสู่ระบบได้ที่สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ หรือในช่องทางอื่นที่กำหนด

4.2 กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต

การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตจะประสบความสำเร็จ บรรลุผลตามแนวคิดและเจตนารมณ์ของการดำเนินงานได้นั้น หน่วยงานผู้รับผิดชอบหรือหน่วยงานกลางจะต้องกำหนดรูปแบบ ช่องทาง แนวทางหรือวิธีการดำเนินงานขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์ มีมาตรฐานและคุณภาพ มีความคล่องตัว และเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานทางการศึกษา สถาบันการศึกษาและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาพบว่า มีผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตไว้ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563ก) ได้เสนอกลไกการขับเคลื่อนและรูปแบบหน่วยงานกลาง ซึ่งสามารถประมวลออกมาเป็นแผนผังดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.5 กลไกการขับเคลื่อนของรูปแบบหน่วยงานกลาง

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563ก)

แผนผังกลไกการขับเคลื่อนและรูปแบบหน่วยงานกลาง ที่ได้จากการประมวลข้อเสนอเชิงนโยบาย ได้แบ่งการดำเนินการกลไกการขับเคลื่อนของรูปแบบหน่วยงานกลางออกเป็น 7 ขั้นตอนดังนี้

1) การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยการจัดตั้งหน่วยงานกลาง และคณะกรรมการในการดำเนินงานที่มาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับผิดชอบและให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง สร้างเครือข่ายต้นแบบในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต โดยเริ่มต้นจากสถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมก่อน รวมถึงการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตและแพลตฟอร์มกลางสำหรับจัดเก็บข้อมูลของผู้เรียน

2) ออกแบบแนวปฏิบัติ โดยกำหนดให้ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการออกพระราชบัญญัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดหลักเกณฑ์การรับรองผลการเรียนรู้ การเทียบโอน การจัดการศึกษา บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานจัดการศึกษา วิธีการจัดการศึกษา การอนุมัติการจัดการศึกษา การเก็บสะสมหน่วยกิต เป็นต้น

3) ประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต เป็นการจัดทำแหล่งข้อมูลกลางเพื่อรวบรวมและการสืบค้นข้อมูล เพื่อให้ทุกหน่วยงานสามารถสืบค้นข้อมูลที่สนใจได้ตลอดเวลา เช่น สถาบันการศึกษา รายวิชาที่เปิดสอน วิธีการรับสมัคร การลงทะเบียน การเทียบโอนหน่วยกิต การอนุมัติจบการศึกษา เป็นต้น

4) การบูรณาการการทำงาน ประสานและทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนสร้างเครือข่ายเพื่อจัดการศึกษา และเกิดความร่วมมือกันระหว่างการเทียบโอนผลการเรียนรู้ จัดทำหลักสูตร รับรองผลการเรียนรู้ เป็นต้น

5) สร้างระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิต ได้ทั้งระบบ สามารถเชื่อมโยงได้ทุกระดับการศึกษา ทุกระดับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สถานประกอบการ และประชาชน

6) การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน มีความรู้และเข้าใจกระบวนการทำงานของระบบธนาคารหน่วยกิต หน่วยงานกลางต้องเผยแพร่ข้อมูล ให้คำปรึกษา และสร้างเครือข่ายการทำงาน

7) สร้างการมีส่วนร่วมของภาคประกอบการ เพื่อให้มีการเชื่อมโยงสู่ตลาดแรงงาน และสร้างการรองรับ ตลอดจนสามารถตอบสนองความต้องการของภาคประกอบการ หน่วยงานกลางจึงต้องเปิดโอกาสให้ภาคประกอบการเข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับ การจัดการศึกษา หลักสูตร การเรียนการสอน มาตรฐาน การประกันคุณภาพ การประเมิน และการรับรองผู้เรียน เป็นต้น

ปารีชาติ ชีระเสฏฐกุลและคณะ (2565) ได้เสนอกลยุทธ์ด้านการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอาชีวศึกษา โดยมีกลไกการขับเคลื่อน (Key Drivers) ดังนี้

- 1) จัดตั้งหน่วยงานกลางขึ้นมากำกับดูแลระบบธนาคารหน่วยกิต
- 2) จัดทำระเบียบ แนวทาง แนวปฏิบัติการจัดการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียนรู้ในระบบธนาคารหน่วยกิต
- 3) เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการระบบและสร้างกลไกการดำเนินงานต่อเนื่องเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
- 4) สนับสนุนการระดมทรัพยากร ทั้งด้านงบประมาณ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาระบบดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้
- 5) ผู้บริการและผู้ปฏิบัติงานในสถาบันการศึกษาร่วมกันผลักดันให้เกิดการจัดการศึกษาและการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษา
- 6) หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนร่วมพัฒนาหลักสูตรการประเมินและการรับรองผลการเรียนรู้
- 7) ภาคประกอบการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะความรู้ของบุคลากร
- 8) ประชาชนร่วมกันสร้างเครือข่ายการศึกษา

ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการดำเนินงานคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ได้กำหนดแนวทางที่เป็นเสมือนกลไกการขับเคลื่อนคลังหน่วยกิตไว้ดังนี้

- 1) มีคลังหน่วยกิตกลางที่ดำเนินการโดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยคลังหน่วยกิตที่ดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษาต้องเชื่อมต่อกันได้กับคลังหน่วยกิตกลางในรูปแบบดิจิทัล
- 2) มีหลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาที่เอื้อต่อผู้เรียนให้สามารถนำผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้มาเทียบหน่วยกิตและสะสมในคลังหน่วยกิตได้
- 3) มีระบบลงทะเบียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่ประสงค์จะดำเนินการคลังหน่วยกิตและการประกาศรายชื่อสถาบันที่ผ่านการพิจารณา และเพิกถอนการขึ้นทะเบียนหากมีการกระทำใด ๆ ที่เชื่อได้ว่าข้อมูลหน่วยกิตที่ส่งให้กับคลังหน่วยกิตกลางเป็นไปโดยไม่สุจริต หรือสถาบันการศึกษาไม่มีความพร้อม
- 4) มีข้อกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลที่เก็บสะสมในคลังหน่วยกิตก่อนส่งไปสู่คลังหน่วยกิตกลาง และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อคณะกรรมการเป็นประจำทุกปีหลังสิ้นปีการศึกษา

5) มีการกำกับดูแล ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐาน

จากข้อมูลที่น่าเสนอข้างต้น สรุปได้ว่ากลไกขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตประกอบด้วย

- 1) การจัดตั้งหน่วยงานกลางและคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- 2) การกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการขึ้นทะเบียนสถาบันการศึกษาที่ประสงค์ดำเนินการธนาคารหน่วยกิต การรับรองผลการเรียนรู้ การเทียบโอน การเก็บสะสมหน่วยกิต การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต และแพลตฟอร์มกลางสำหรับจัดเก็บข้อมูลการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียน
- 3) การสร้างระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตได้ทั้งระบบ สามารถเชื่อมโยงได้ทุกระดับการศึกษา ทุกระดับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สถานประกอบการ และประชาชน
- 4) การจัดทำแหล่งข้อมูลกลาง เพื่อให้ทุกหน่วยงานสามารถสืบค้นข้อมูลที่สนใจ เช่น รายชื่อสถาบันการศึกษา หลักสูตร และวิธีดำเนินการด้านต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา
- 5) การบูรณาการการทำงาน โดยประสานและทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนสร้างเครือข่ายเพื่อจัดการศึกษา และความร่วมมือกันในการเทียบโอนผลการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตร การรับรองผลการเรียนรู้
- 6) การประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจ ให้คำปรึกษาแก่บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านกระบวนการทำงานของระบบธนาคารหน่วยกิต และการใช้ประโยชน์
- 7) การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประกอบการเพื่อให้มีการเชื่อมโยงสู่ตลาดแรงงาน และการยกระดับศักยภาพของกำลังแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต

5. กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย พบว่ามีกฎและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

5.1 ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 65 ซึ่งกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มี

ยุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์ชาติแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านความมั่นคง 2) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2561)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ข้อที่ 2 คือ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ประกอบด้วย (1) ช่วงการตั้งครรภ์หรือปฐมวัยเน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ (2) ช่วงวัยเรียนหรือวัยรุ่น ปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 (3) ช่วงวัยแรงงานยกระดับศักยภาพทักษะและสมรรถนะแรงงานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และ (4) ช่วงวัยสูงอายุส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ และข้อ 3 คือ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่รู้ตลอดเวลาโดย (1) การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 (2) การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ (3) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ (4) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (5) การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบและการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก (6) การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และ (7) การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

5.2 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทปัญญาติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรมจริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศ

อย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติได้วางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน คือ เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้

- 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics)
- 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

เป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) 5 ประการ ซึ่งมีตัวชี้วัดเพื่อการบรรลุเป้าหมาย 53 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัดที่สำคัญ ดังนี้

1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ประชากรกลุ่มอายุ 6 - 14 ปีทุกคนได้เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าที่รัฐต้องจัดให้ฟรี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้เรียนพิการได้รับการพัฒนาสมรรถภาพหรือบริการทางการศึกษาที่เหมาะสมทุกคน และประชากรวัยแรงงานมีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เป็นต้น

2) ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม (Equity) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา 15 ปี เป็นต้น

3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ (Quality) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น นักเรียนมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปเพิ่มขึ้น

และคะแนนเฉลี่ย ผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment : PISA) ของนักเรียนอายุ 15 ปีสูงขึ้น เป็นต้น

4) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีระบบการบริหารงานบุคคล ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งมีกลไกส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา เป็นต้น

5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษาดีขึ้น สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้นเมื่อเทียบกับผู้เรียนสามัญศึกษา และ จำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่ติดอันดับ 200 อันดับแรกของโลกเพิ่มขึ้น เป็นต้น

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย และเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติจึงได้กำหนดช่วงเวลาในการดำเนินการในแต่ละเป้าหมายและตัวชี้วัด เป็น 5 ช่วง คือ ระยะเร่งด่วน ระยะ 5 ปีแรกของแผน ระยะ 5 ปีที่สองของแผน ระยะ 5 ปีที่สามของแผน และระยะ 5 ปีสุดท้ายของแผน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560ข)

5.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ถือเป็นแผนระดับที่ 2 ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติและกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ประเทศควรมุ่งเน้นในระยะ 5 ปีถัดไปคือปี พ.ศ. 2566 - 2570 มีเป้าหมายที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้มีการออกแบบแผนนี้มาจากฐานคิดรวม 4 ประการ ได้แก่ 1) เศรษฐกิจพอเพียง 2) ความสามารถในการที่จะล้มแล้วลุกให้ไว เดินไปข้างหน้าให้ได้ 3) เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ และ 4) การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว

ทั้งนี้ เป้าหมายหลักของการพัฒนามี 5 ประการ ได้แก่ 1) การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม 2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ 3) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม 4) การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน และ 5) การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทโลกใหม่

สำหรับหมวดหมายการพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาฉบับที่ 13 กำหนดไว้ 13 หมวดหมายครอบคลุม 4 มิติการพัฒนา ได้แก่

1) มิติภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย ประกอบด้วย 6 หมวดหมาย ได้แก่ หมวดหมายที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำ ด้านสินค้าเกษตร และเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง

หมวดหมู่ที่ 2 ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน หมวดหมู่ที่ 3 ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก หมวดหมู่ที่ 4 ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง หมวดหมู่ที่ 5 ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุน และยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค และหมวดหมู่ที่ 6 ไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและอุตสาหกรรมดิจิทัลของอาเซียน

2) มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย 3 หมวดหมู่ ได้แก่ หมวดหมู่ที่ 7 ไทยมี SMEs ที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ หมวดหมู่ที่ 8 ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เด็บโตได้อย่างยั่งยืน และหมวดหมู่ที่ 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม

3) มิติความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 2 หมวดหมู่ ได้แก่ หมวดหมู่ที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ และหมวดหมู่ที่ 11 ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4) มิติปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศ ประกอบด้วย 2 หมวดหมู่ ได้แก่ หมวดหมู่ที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และหมวดหมู่ที่ 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน (สำนักงานสภาพัฒนาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

5.4 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 15 ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพหรือจากประสบการณ์การทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, ม.ป.ป.).

5.5 มาตรฐานการศึกษาของชาติ

กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 แทนฉบับเดิมปี พ.ศ. 2547 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา และให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของ

ผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา และใช้เป็นเป้าหมายในการสนับสนุนสถานศึกษา ให้สามารถดำเนินกิจการต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว และยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรฐานดังกล่าวนี้จะอยู่ในรูปของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ (Desired Outcome of Education: DOE) หมายถึง คุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์สู่การพัฒนาอย่างมั่นคง มั่นคง ยั่งยืน โดยคนไทย 4.0 จะต้องธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก และเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน ดังนี้

1) ผู้เรียนรู้ คือ เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่ความรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะ (Competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีสุนทรียะ รักษ์และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิต เพื่อสร้างงาน หรือสัมมาชีพบนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาดดิจิทัล (Digital Intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเองและสังคม

3) พลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทย และพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติบนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรมความเท่าเทียมเสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ

สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสามารถใช้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำที่จำเป็นของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขึ้นกับผู้เรียนทั้งในระหว่างที่กำลังศึกษา และเพื่อวางรากฐานให้ผู้เรียนระหว่างที่กำลังศึกษาให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังจากสำเร็จการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561ข)

5.6 มาตรฐานคุณวุฒิทางการศึกษา

ประเทศไทยได้จัดทำและพัฒนารอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระบบการศึกษาของไทย เพื่อพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่มีมาตรฐานสามารถเทียบเคียง

ได้ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ และเพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบประกันคุณภาพ การศึกษาอีกด้วย ได้แก่ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework: NQF)

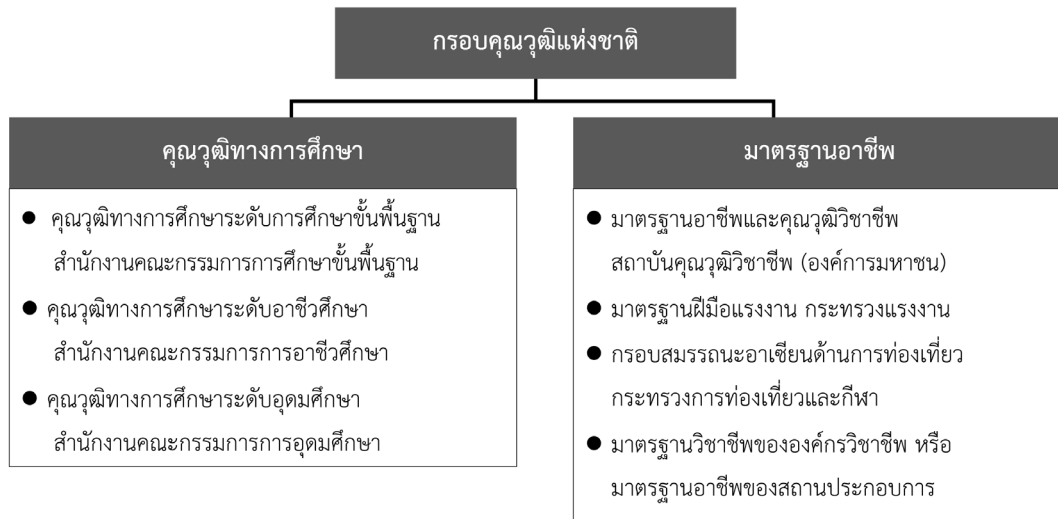
คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบกรอบคุณวุฒิแห่งชาติซึ่งสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำ เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2556 โดยกำหนดระดับ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติเป็น 9 ระดับ ต่อมาเมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2560 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบ “กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง” และให้กระทรวงศึกษาธิการบูรณาการ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการจัดทำแผนการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ สู่การปฏิบัติ เพื่อให้สามารถนำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติไปปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้ง ให้ชี้แจง และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องต่อไป

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติได้มีการปรับระดับคุณวุฒิจาก 9 ระดับ เป็น 8 ระดับ เพื่อให้ สอดคล้องกับระดับคุณวุฒิของกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน (ASEAN Qualifications Reference Framework: AQRf) ซึ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) เป็นสำคัญในการจัด ระดับคุณวุฒิ หลีกเลี่ยงปัญหาความสับสนและง่ายต่อการเทียบเคียงระดับคุณวุฒิของผู้เรียนและ แรงงานไทยในอนาคต

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติพัฒนาขึ้นภายใต้หลักการสำคัญ คือ 1) สร้างความเชื่อมโยง ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษากับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ 2) พัฒนาระบบการทดสอบ วัดและประเมิน ความรู้ ทักษะ และเทียบโอนประสบการณ์ที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อให้ทุกคน สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และตลอดเวลา 3) เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของสถาบัน การศึกษาในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อสนองตอบความต้องการของภาคการผลิต และ บริการ 4) พัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร คณาจารย์ ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ควบคุม การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดการเรียนการสอน รูปแบบที่หลากหลาย โดยเน้นสมรรถนะอาชีพและทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา 5) สร้าง ความเข้มแข็งให้แก่สถานประกอบการในแต่ละกลุ่ม สาขาวิชา/วิชาชีพ รวมทั้งสถาบัน/องค์กร วิชาชีพในการให้การรับรองสมรรถนะแกนกลางและสมรรถนะอาชีพ อันเป็นกลไกสำคัญในการ สร้างแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ผ่านการกำหนด

ค่าตอบแทนที่สะท้อนศักยภาพ ความสามารถและสมรรถนะในการปฏิบัติงานในแต่ละระดับ
คุณวุฒิภายใต้กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework: NQF) จึงเป็น
กรอบแนวทางการเชื่อมโยงระบบคุณวุฒิของประเทศทุกระดับ และทุกประเภท ให้ยึดโยงกับระดับ
ความสามารถของบุคคลที่เป็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ การศึกษา การฝึกอบรม และประสบการณ์
จากกรอบคุณวุฒิทางการศึกษาซึ่งเป็นการรับผิดชอบของหน่วยงานทางการศึกษา และกรอบ
มาตรฐานอาชีพซึ่งเป็นการรับผิดชอบของหน่วยงานด้านมาตรฐานอาชีพ/ ฝีมือแรงงาน/วิชาชีพ
และองค์กรต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้กลไกของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติในการเชื่อมโยง เพื่อให้เกิดระบบ
การพัฒนากำลังคนระดับชาติ ที่เป็นเอกภาพ ดังแสดงในแผนภาพที่ 2.6 ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.6 ความเชื่อมโยงระหว่างคุณวุฒิทางการศึกษากับมาตรฐานอาชีพ

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560ก)

วัตถุประสงค์ของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ประกอบด้วย

1) เพื่อเป็นกลไกการปฏิรูปการศึกษาด้วยการเชื่อมโยงความต้องการกำลังคน
เชิงคุณภาพของภาคการผลิตและบริการกับระบบคุณวุฒิทางการศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง
ของโลกอาชีพ โดยใช้ระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา สามารถยกระดับ
คุณภาพการศึกษาให้มีความเป็นสากล โปร่งใส และเทียบเคียงได้กับนานาชาติ

2) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และการเพิ่มโอกาสการศึกษา (Widening Education Participation) ที่จำเป็นต่อการสร้างศักยภาพกำลังคนในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

3) เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิของต่างประเทศ อันจะเป็นกลไกสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านกำลังคนของประเทศ เสริมสร้างความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการเคลื่อนย้ายกำลังคนและนักเรียน นักศึกษาในภูมิภาค (Mobility of Manpower and Students)

4) เพื่อยกระดับคุณค่าของผู้มีความสามารถหรือสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ต้องการเพิ่มพูนคุณวุฒิการศึกษาด้วยระบบการเทียบโอนประสบการณ์และความรู้ที่มีอยู่ก่อน (Recognition of Prior Learning : RPL) รวมทั้งการเชื่อมโยงเส้นทางการเรียนรู้และความก้าวหน้าในอาชีพที่หลากหลายของบุคคล

โครงสร้างกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ได้กำหนดองค์ประกอบของคุณวุฒิ (Descriptors) ที่เป็นแกนกลางในการอ้างอิงไว้ 8 ระดับ บนฐานของผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และความสามารถในการประยุกต์ใช้ และความรับผิดชอบ (Application and Responsibility) ดังนี้

1) ระดับคุณวุฒิ (Levels) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ได้กำหนดระดับความสามารถหรือความสามารถในการปฏิบัติงานตามขอบเขตความรู้ ทักษะ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ และความรับผิดชอบซึ่งเชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ ที่มีข้อกำหนดขอบเขตที่แตกต่างกันตั้งแต่ระดับง่ายไปยาก จากระดับ 1 – 8 โดยมีลักษณะเป็นแกนกลางที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับกำลังคนในแต่ละกลุ่มสาขาอาชีพ/วิชาชีพ

2) ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning outcomes) ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ (1) ความรู้ (Knowledge) ครอบคลุมในเรื่องความรู้เชิงวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี ข้อเท็จจริงต่าง ๆ (2) ทักษะ (Skills) ครอบคลุมทักษะด้านการคิดอย่างมีเหตุผล การหยั่งรู้ การคิดสร้างสรรค์ และการปฏิบัติ และ (3) ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (Application and Responsibility)

ผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านนี้ มีความแตกต่างกันไป ในแต่ละระดับ ทั้งในด้านความซับซ้อนและความลึกของความรู้ความเข้าใจ ด้านวิชาการ และทักษะความสามารถที่ควรมีในแต่ละระดับการศึกษา เช่น ความสามารถในการบูรณาการความรู้ ความเป็นอิสระ และความคิดสร้างสรรค์ ทักษะในการประยุกต์ใช้ความรู้และการปฏิบัติงาน โดยคุณวุฒิในแต่ละระดับมีองค์ประกอบที่ใช้อธิบายคุณวุฒิ (Descriptors) ตามมิติแต่ละด้าน

3) กลไกการเชื่อมโยงเติมเต็ม/เทียบเคียง (Connecting, Filling-up/Benchmarking Mechanism) การเชื่อมโยงและเทียบเคียงเข้าสู่กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ทั้งในส่วนของผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษา และผู้ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอาชีพ ต้องมีกลไก/ระบบการเข้าสู่ระดับคุณวุฒิที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย และสามารถเข้าถึงได้ ตลอดเวลา เพื่อให้บุคคลที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาหรือมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และ ประสบการณ์ หรือสมรรถนะจากการปฏิบัติงานสามารถเทียบโอนหรือเติมเต็มอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต เพื่อให้ได้รับการรับรองและยกระดับคุณวุฒิตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ดังแผนภาพที่ 2.7

แผนภาพที่ 2.7 แนวทางการเชื่อมโยง/เทียบเคียงสู่กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560ก)

นอกจากกรอบคุณวุฒิแห่งชาติแล้ว ในส่วนขององค์กรด้านการศึกษามีการกำหนดกรอบคุณวุฒิการศึกษา แบ่งเป็น 3 ระดับดังนี้

1) **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ** จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้คุณภาพของบัณฑิตที่ผลิตในสาขา/สาขาวิชาเดียวกัน มีมาตรฐานเทียบเคียงกันได้ทั้งในระดับชาติและระดับสากล โดยมีระดับคุณวุฒิระดับมาตรฐาน 6 ระดับ ได้แก่ อนุปริญญา (3 ปี) ปริญญาตรี ประกาศนียบัตรบัณฑิต ปริญญาโท ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง และปริญญาเอก โดยในแต่ละระดับจะมีรายละเอียดองค์ประกอบของระดับคุณวุฒิ/ระดับมาตรฐานผลการเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

2) **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ** จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยชื่อของระดับคุณวุฒิ/ระดับมาตรฐาน ประกอบด้วย 5 ระดับ ได้แก่ ประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ 1 (ระยะสั้น) ประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ 2 (ระยะสั้น) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรี (สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ) โดยกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติกำหนดการรับรองมาตรฐานคุณวุฒิผู้สำเร็จการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับคุณวุฒิ ประเภทวิชา และสาขาวิชาต้องครอบคลุมอย่างน้อย 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และ 3) ด้านสมรรถนะวิชาชีพ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

3) **มาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐาน** จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีทั้งหมด 3 ระดับ ได้แก่ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งระดับคุณวุฒิการศึกษาที่สามารถเทียบเคียงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ได้มี 2 ระดับ คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ อาทิ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้แบ่งประเภทระดับคุณวุฒิ โดยอ้างอิงหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 โดยได้แบ่งระดับคุณวุฒิออกเป็น 3 ระดับคุณวุฒิ ได้แก่ มัธยมศึกษาตอนต้น (ประกอบด้วยระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) มัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตร

วิชาชีพ (ปวช.) ส่วนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนได้ดำเนินการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน โดยอิงกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอาชีวศึกษาแห่งชาติ มี 4 ระดับ ได้แก่ มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

5.7 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546 เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา เพื่อให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาสามารถดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยการเชื่อมโยงผลการเรียนระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งผลการเรียนรู้จากนอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพหรือจากประสบการณ์ การทำงาน เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาต่อเนื่องในหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งในสถานศึกษา ซึ่งมีหลักการและแนวทางในการเทียบโอน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

1) หลักการเทียบโอนผลการเรียน ยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษา โดยดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนในรูปแบบคณะกรรมการ

1.1) คำนี้ถึงหลักความยุติธรรม โปร่งใส และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

1.2) การเทียบโอนผลการเรียนให้พิจารณาจากเอกสารหลักฐานการศึกษาหรือหลักฐานอื่นหรือประเมินจากความรู้ ความสามารถ ทักษะ หรือประสบการณ์ของผู้เรียน ด้วยเครื่องมือ และวิธีการที่หลากหลายไม่ซับซ้อน ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงประโยชน์ของผู้เทียบโอนผลการเรียนเป็นสำคัญ

1.3) พิจารณาเทียบโอนผลการเรียนเพื่อการศึกษาต่อ โดยพิจารณารูปแบบการศึกษา และหลักสูตรที่อยู่ในระดับเดียวกัน

2) แนวทางการเทียบโอนผลการเรียน

2.1) การเทียบโอนผลการเรียน ให้พิจารณาจากรูปแบบการจัดการศึกษา ลักษณะการจัดหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลาย โดยเทียบเคียงกับหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่รับเทียบโอน

2.2) ช่วงเวลาในการเทียบโอนผลการเรียนดำเนินการได้ 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 การเทียบโอนผลการเรียนที่เกิดขึ้นจากสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การละทิ้งการศึกษา และขอกลับเข้าศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศ และขอเทียบโอนเข้าศึกษาต่อในประเทศ

ให้ดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรกหรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษาของผู้ขอเทียบโอน เป็นนักเรียนนักศึกษา เพื่อการวางแผนการเรียน ทั้งนี้ สถานศึกษาควรดำเนินการเทียบโอน ผลการเรียนรู้ให้แล้วเสร็จภายใน 1 ภาคเรียน ถ้ามีเหตุจำเป็นผู้ขอเทียบโอนไม่สามารถขอเทียบโอน ได้ภายในเวลาที่กำหนดให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา

กรณีที่ 2 การเทียบโอนความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์จากแหล่งเรียนรู้ อื่น ๆ เช่น สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ สถาบันทางศาสนา สถาบันฝึกอบรม วิชาชีพ บ้านเรียน (Home School) ฯลฯ ให้ดำเนินการต้นภาคเรียนหรือก่อนภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับเทียบโอนตามความเหมาะสม รวมทั้งกรณีของผู้กำลังเรียนและประสงค์ จะไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตจากหัวหน้าสถานศึกษา ก่อน

5.8 ร่างแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ (พ.ศ. 2561 – 2580)

ร่างแผนแม่บทนี้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดให้มีระบบ การศึกษาและระบบฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูงและยืดหยุ่น มีมาตรการจูงใจ สนับสนุนให้คนใฝ่เรียนรู้ พัฒนาตนเอง รวมถึงการยกระดับทักษะวิชาชีพ พัฒนาระบบการเรียนรู้ ชุมชนให้เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา โดยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

ทั้งนี้ ในร่างแผนแม่บทฯ ยังได้กำหนดว่า การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีการวางระบบเทียบโอนประสบการณ์ (Training Credit) ระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นมาตรการ จูงใจให้คนเข้าสู่การยกระดับทักษะ นอกจากนี้ ประเด็นเร่งด่วนในช่วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ ยังได้กำหนดให้ “โครงการการเทียบโอนและพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System) ระหว่างการทำงานและภาคการศึกษา” เป็นตัวอย่างของโครงการเร่งด่วนภายใต้ แผนงานบูรณาการการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีสาระสำคัญว่า พัฒนาระบบและ กลไกในการเข้าสู่ระดับคุณวุฒิที่มีความยืดหยุ่นหลากหลายเพื่อให้บุคคลที่มีประสบการณ์หรือ สมรรถนะจากการปฏิบัติงานสามารถเทียบโอน หรือเติมเต็มเพื่อให้ได้การรับรองคุณวุฒินั้น ๆ จัดให้มีการเทียบโอนและพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต การศึกษาระบบการเทียบโอนและระบบ ธนาคารหน่วยกิต ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนที่ได้จากการศึกษา ในระบบ และผลการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจาก ประสบการณ์ของบุคคลมาเก็บสะสมไว้ในธนาคารหน่วยกิต สำหรับสาขาที่เป็นความต้องการ ของตลาดแรงงาน (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2562)

6. สภาวะการณ์การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในประเทศไทย

แนวคิดของระบบธนาคารหน่วยกิต คือ การจัดให้มีระบบที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สามารถเชื่อมโยงการศึกษาเรียนรู้ในทุกระดับและประเภทการศึกษา ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยต้องมีความต่อเนื่อง และทันการณ์เนื่องจากกระแสโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ในประเทศไทย มีการดำเนินงานในหลายระดับและประเภทการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอุดมศึกษา หรือประเภทสามัญศึกษาและประเภทอาชีวศึกษา ซึ่งหากแบ่งการจัดการศึกษาของประเทศไทยออกเป็นรูปแบบตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะมีการให้ความหมายและกำหนดรูปแบบการศึกษา ระดับการศึกษา และประเภทการศึกษา ดังนี้

รูปแบบการศึกษา หมายถึง ลักษณะของการจัดการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ระดับการศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาที่แบ่งออกเป็นช่วง โดยการแบ่งระดับของการศึกษาในระบบ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

(1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

(1.1) การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการศึกษาก่อนการศึกษาภาคบังคับ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กก่อนที่จะเรียนในชั้นประถมศึกษา

(1.2) การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษภาคบังคับที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน

(1.3) การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษต่อจากระดับประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษภาคบังคับ ต่อเนื่องจากระดับประถมศึกษา และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษต่อจากมัธยมศึกษาตอนต้น โดยไม่เป็นการศึกษภาคบังคับ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทสามัญศึกษา และประเภทอาชีวศึกษา

(2) การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษหลังมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา

ประเภทการศึกษา หมายถึง การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งออกเป็น ประเภทสามัญศึกษาและอาชีวศึกษา

ทั้งนี้ การนำเสนอข้อมูลระบบการเทียบโอน สะสมความรู้หรือระบบธนาคารหน่วยกิตของการจัดการศึกษาแต่ละรูปแบบและระดับการศึกษาของประเทศไทย จะนำเสนอโดยจำแนกเป็นระบบการเทียบโอนของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ดังนี้

❖ การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในประกาศกระทรวงศึกษาธิการวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546 เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา การพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนจะอยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่รับเข้าเรียน ซึ่งต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นสำคัญและยึดหลักความโปร่งใสและมีความสามารถในการปฏิบัติได้ วัตถุประสงค์ของการเทียบโอนผลการเรียนเป็นไปเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานขอกลับเข้ามาศึกษาต่อได้ ไม่ว่าจะเป็นกรณีออกกลางคัน ย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนหลักสูตร และผู้ที่ศึกษาจากต่างประเทศขอกลับเข้าศึกษาในประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558)

2) การดำเนินงานเทียบโอนผลการเรียนและระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การดำเนินงานในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถจำแนกการดำเนินงานตามหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาแต่ละระดับและประเภท ดังนี้

2.1 การดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย) ได้ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนตามหลักการและแนวทางที่กำหนดในประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2546 เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ซึ่งต่อมาพบว่า ในทางปฏิบัติยังมีความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน การนับและคิดหน่วยกิตตามหลักสูตรเพื่อการเทียบโอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงได้จัดทำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 เพื่อให้สถานศึกษาได้นำไปดำเนินการให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษา มีประเด็นหลักเกี่ยวกับการดำเนินการดังนี้

1) แนวคิดในการดำเนินการ

การดำเนินงานเป็นไปเพื่อสนองตอบแนวคิดที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เน้นการจัดการ การศึกษาที่มุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศและยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิต โดยกำหนด ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการการศึกษาได้ทั้ง 3 รูปแบบ และให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบ หรือในสถานศึกษาเดียวกันได้ รวมทั้ง จากการเรียนรู้นอกระบบ และตามอัธยาศัย จากการศึกษาอาชีพหรือจากประสบการณ์การทำงานอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา จนถึง ฉบับปัจจุบัน รวมถึงเป้าหมายการยกระดับความสามารถ หรือทักษะ รวมถึงการเพิ่มวุฒิการศึกษา ของประชาชน โดยเฉพาะภาคแรงงานให้อัตราการจบการศึกษาขั้นพื้นฐานสูงขึ้น

2) ระเบียบและประกาศที่เกี่ยวข้อง

จากประกาศของกระทรวงศึกษาธิการเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546 เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่า ปริญญา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเทียบโอน ผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

(1) หลักการพื้นฐานในการเทียบโอน ยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่ สถานศึกษา โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ยอมรับผลการดำเนินงานของผู้เรียน และยึดหลักความเป็นธรรม โปร่งใส และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

(2) คุณสมบัติของผู้ขอรับการเทียบโอนผลการเรียน ผู้ขอรับการเทียบโอน ผลการเรียนจะต้องสมัครเป็นนักเรียนในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนก่อน จึงจะยื่นความจำนง ในการขอเทียบโอนและมีคุณสมบัติตามที่สถานศึกษารับเทียบโอน

(3) แนวทางการดำเนินงานเทียบโอนผลการเรียน

(3.1) พิจารณาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ที่มี มาก่อนของผู้ขอเทียบโอน โดยการทดสอบวิธีต่าง ๆ ทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติ

(3.2) พิจารณาจากหลักฐานเอกสารแสดงผลการเรียน ผลการเรียนรู้ ที่ให้ข้อมูลแสดงความรู้ ความสามารถของผู้เรียน เช่น ระเบียบแสดงผลการเรียน ประกาศนียบัตร ใบรับรองการศึกษา สมุดบันทึกผลการเรียนรู้ หรือหลักฐานอื่นที่แสดงถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ ของผู้ขอเทียบโอน

(3.3) กำหนดช่วงเวลาในการยื่นขอเทียบโอนผลการเรียน กำหนดให้ ผู้ขอเทียบโอนช่วงต้นภาคเรียนแรกที่รับสมัครเข้าเรียน เพื่อการวางแผนการเรียนร่วมกัน หาก ผู้ขอเทียบโอนมีความจำเป็น ไม่สามารถยื่นความจำนงขอเทียบโอนได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา และในการเทียบโอนต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นในภาค การเรียนนั้น ๆ หากในระหว่างที่ทำการศึกษาอยู่ ผู้ขอเทียบโอนไปศึกษาหรือเสริมความรู้ใน ทักษะ ประสบการณ์ที่ขอเทียบโอนเพิ่มเติม ซึ่งต้องอยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่เป็นไปตาม หลักเกณฑ์ และผู้เรียนต้องได้รับการอนุญาตจากสถานศึกษาก่อน

(3.4) อายุของผลการเรียนรู้ที่นักเรียนนำมาเทียบโอน ให้สถานศึกษา พิจารณาระยะเวลาของผลการเรียน หากมีระยะเวลาที่นานและไม่มีการพัฒนาความรู้ทักษะ เพิ่มเติม สถานศึกษาไม่รับเทียบโอนได้ โดยคำนึงถึงพื้นฐานของวิชา ความทันสมัย ทันต่อ เหตุการณ์และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามหลักสูตรของสถานศึกษา

(4) วิธีการเทียบโอน

(4.1) สถานศึกษาต้องแต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน จำนวนหนึ่งไม่น้อยกว่า 3 คน แต่ไม่เกิน 5 คน ซึ่งเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่ ในการพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนและประเมินความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ ของผู้ขอเทียบโอน โดยหัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการเทียบโอน สถานศึกษาอาจแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการเพิ่มเติมได้ และกรรมการหรืออนุกรรมการควรมีความรู้พื้นฐานที่สอดคล้องกับ สาระการเรียนรู้ที่จะเทียบโอน หากมีความจำเป็นสถานศึกษาสามารถเชิญผู้มีประสบการณ์หรือ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากภายนอกเข้าร่วมเป็นกรรมการหรืออนุกรรมการ ทั้งนี้ การพิจารณา เทียบโอนผลการเรียนควรมีระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ชัดเจน

(4.2) จัดทำระเบียบหรือแนวปฏิบัติในการเทียบโอนผลการเรียนของ สถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน และเพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้ผู้ขอเทียบโอนได้ทราบ ถึงข้อกำหนด และเป็นแนวทางในการประกอบการพิจารณา

(4.3) จัดทำเอกสาร หลักฐาน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาการเทียบโอน ผลการเรียนและ การประเมิน

(4.4) การประเมินผล สถานศึกษาต้องมีวิธีการประเมินที่มีมาตรฐาน มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ ผู้ประเมินต้องมีความรู้ในวิชาที่ประเมินและต้องมีเครื่องมือการประเมิน ที่หลากหลาย เช่น แฟ้มสะสมงาน การทดสอบปากเปล่า การลงมือปฏิบัติ หรือการสอบข้อเขียน

(4.5) การจัดเข้าชั้นเรียน ในกรณีที่มีการรับเทียบโอนเข้าสถานศึกษาแล้ว จะต้องมีการจัดให้นักเรียนเข้าชั้นเรียน โดยพิจารณา ดังนี้

- ให้พิจารณาพื้นความรู้ขั้นสุดท้ายที่ได้เรียนและจัดเข้าเรียน ต่อเนื่องในชั้นเรียนที่ได้เรียนอยู่เดิม

- หากสถานศึกษาเห็นว่ายังมีรายวิชาหรือกิจกรรมใดที่ต้องจัดให้ เรียนเสริม หรือเพื่อให้ครบตามเงื่อนไขการจบช่วงชั้น หรือต้องครบตามโครงสร้างของหลักสูตร อาจจะจัดสอนเสริมหรือให้ลงทะเบียนเรียนเพิ่มตามความจำเป็น และจัดในช่วงเวลาที่เหมาะสม สำหรับรายวิชาที่ยังไม่ได้ตัดสินผลการเรียน ให้สถานศึกษาที่รับเทียบโอนพิจารณาว่าสามารถจัด รายวิชาใดในหลักสูตรเพื่อให้เรียนเพิ่มเติม หรือดำเนินการตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

- จำนวนหน่วยกิต หน่วยการเรียน หน่วยน้ำหนัก ที่ผู้ขอเทียบโอน ได้รับจากการเทียบโอนผลการเรียน ให้พิจารณาความรู้และทักษะที่สำคัญที่ได้เรียน เพื่อประกอบการ พิจารณาเทียบโอน และให้ครบตามเกณฑ์การจบช่วงชั้นของหลักสูตร

- ผู้ขอเทียบโอนต้องใช้เวลาเรียนอยู่ในหลักสูตรอย่างน้อย 1 ภาคเรียน เพื่อเป็นการศึกษาจุดเน้น ปรัชญาการศึกษาของสถานศึกษาที่รับเทียบโอน และ จบช่วงชั้นตามเกณฑ์ที่รับเทียบโอน

(4.6) การเทียบโอนผลการเรียนที่มาจากหลักสูตรอื่น การเทียบโอน ความรู้ ประสบการณ์ และการเทียบโอนนักเรียนที่เข้าโครงการแลกเปลี่ยน ให้ดำเนินการตาม หลักการและแนวทางการเทียบโอนผลการเรียนตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่า ปริญญา ประกาศ ณ วันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546 และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเทียบโอน ผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาในระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจัดทำโดยสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สิงหาคม พ.ศ. 2549)

(4.7) การให้จำนวนหน่วย การให้ผลการเรียน การบันทึกผลการเรียน และการคิดผลการเรียน สำหรับในรายวิชา สาระ กิจกรรม จากการที่รับเทียบโอนผลการเรียนจบ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรเดิมของกระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรการศึกษา นอกโรงเรียน หลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรต่างประเทศ จากการศึกษาที่จัดโดยครอบครัว ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอาชีพ ฯลฯ เพื่อศึกษาต่อในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสามารถพิจารณาจากรูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนได้ (สำนักทดสอบทาง การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549)

3) สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

โดยทั่วไปสถานศึกษาสังกัด สพฐ. จะดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดทำระเบียบโรงเรียนว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรที่ครอบคลุมถึงการเทียบโอนผลการเรียนที่มีรายละเอียดที่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของ สพฐ. และคู่มือการเทียบโอนของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และมีสถานศึกษาหลายแห่งได้จัดทำคู่มือสำหรับประชาชน: การขอเทียบโอนผลการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด สพฐ. ขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาของตนและประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายที่จะมาขอรับบริการดังกล่าว

ในด้านการเทียบโอนและสะสมผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัด สพฐ. พบว่า การดำเนินการส่วนใหญ่ยังเป็นการเทียบโอนรายวิชาในระบบเพื่อใช้ในการย้ายไปเรียนที่สถานศึกษาแห่งใหม่ หรือเทียบโอนความรู้หรือผลการเรียนจากการศึกษาจากต่างประเทศเพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษา ส่วนการเทียบโอนจากประสบการณ์การทำงานจากนอกระบบหรือตามอัธยาศัยยังมีน้อยมาก

ในด้านการดำเนินการเพื่อพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีความเคลื่อนไหวดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) ในปี พ.ศ. 2559 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้มีโครงการวิจัย นำร่องการพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาของผู้เรียนโดยใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการทดลองใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตในสถานศึกษาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก ใน 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองตาก และอำเภอแม่สอด โดยมีสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งสามัญและอาชีวศึกษาสังกัดต่าง ๆ โดยครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และอุดมศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรีเข้าร่วมโครงการ จำนวน 11 แห่ง ซึ่งรวมถึงสถานศึกษาสังกัด สพฐ. ได้เข้าร่วมการทดลองด้วย สถานศึกษาจะดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ 5 รูปแบบ และนำมาสะสมไว้เพื่อเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคแม่สอดที่ทำความตกลงกันไว้แล้วระหว่างสถานศึกษาในอำเภอแม่สอด หรือเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคตากตามระบบทวิศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ระบบการสะสมหน่วยกิตช่วยเปิดโอกาสการเรียนรู้ให้มากขึ้น และจุดให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีผู้เรียนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาเพิ่มขึ้น ผู้เรียนที่อยู่นอกระบบการศึกษาและมีความต้องการเข้ามาศึกษาต่อในระบบสามารถเข้าศึกษาในระบบ และคนที่ทำงานสามารถศึกษาต่อและเก็บสะสมหน่วยการเรียนรู้ควบคู่กับการทำงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

(2) ในปี พ.ศ. 2564 สพฐ. โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) “การจัดการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตระดับปริญญาตรี” กับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี นับเป็นความร่วมมือในการจัดการศึกษาตามแนวคิด “การจัดการศึกษาและการสะสมหน่วยกิตในระบบธนาคารหน่วยกิต” กำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียน สามารถสะสมผลการเรียนรู้ในแต่ละวิชา และนำมาสะสมไว้เพื่อการศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ ได้ โดยมีการคัดเลือกสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี และในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีเป็นสถานศึกษานำร่อง โครงการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ (ธนาคารหน่วยกิต) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี ให้เกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ มีความรู้ และทักษะด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน อีกทั้งเป็นความร่วมมือในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่มาตรฐานวิชาชีพ รวมถึงสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษา เครือข่ายการวิจัย และเครือข่ายพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคม และชุมชน โดยการใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น สามารถศึกษาต่อและทำงานควบคู่กันและกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา (OBEC Online, 2564)

(3) สำนักทดสอบทางการศึกษา สพฐ. ได้จัดทำแนวทางการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีผลการเรียนหรือผลการเรียนรู้จากรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการศึกษาตามหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรเฉพาะ การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาจากศูนย์การเรียน หรือการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ สามารถนำผลการเรียน ผลการฝึกทักษะ หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นมาขอรับการประเมินเพื่อเป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องเรียนซ้ำ หรือเรียนใหม่ตั้งแต่ต้น ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางไว้ (OBEC Online, 2564)

(4) การลงนามความร่วมมือระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 (สพป. นครราชสีมาเขต 4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา (สพม. นครราชสีมา) และโรงเรียนเอกชนในอำเภอปากช่อง กับวิทยาลัยอาชีวศึกษา กุสุมภ์เทคโนโลยี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระบบเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์ ในปีการศึกษา 2565 โดยวิทยาลัยอาชีวศึกษา กุสุมภ์เทคโนโลยีได้พัฒนา

การเรียนการสอนวิชาซีพระยะสั้นแบบสะสมหน่วยกิต (Credit Bank) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เทียบโอนรายวิชาในหลักสูตร ปวช. กับโรงเรียนในสังกัด สพป.นครราชสีมา เขต 4 และโรงเรียนเอกชนในอำเภอปากช่อง โดยเชื่อมโยงระบบการเทียบโอนระหว่าง สพฐ. และสอศ. ทั้งนี้ การจัดโครงการดังกล่าวได้รับความร่วมมือจากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ สพฐ. สอศ. สพป.นครราชสีมาเขต 4 สพม.นครราชสีมา สข. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา และสถานประกอบการ เช่น บริษัท CP-ALL TRUE LOTUS FARM CHOKCHAI และ APPLE ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการบูรณาการระหว่างภาครัฐและเอกชนทุกภาคส่วนที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างดี (Dailynews Online, 2565)

(5) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี ได้จัดให้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการการเรียนรู้ระบบคลังหน่วยกิต (Credit Bank) ส่งเสริมเวทีและประชาคมเพื่อการจัดทำรูปแบบและการพัฒนาหลักสูตรต่อเนื่อง เชื่อมโยงการศึกษาขั้นพื้นฐานกับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ของจังหวัดอุดรธานี โดยหลักสูตรเอื้อให้สามารถสะสมหน่วยกิตจากการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่การเรียนในระดับที่สูงขึ้น หรือสามารถเทียบโอนจากระดับอาชีวศึกษาไประดับอุดมศึกษา 4 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรรถจักรยานยนต์ไฟฟ้าตัดแปลง หลักสูตรงานตัดแปลงรถจักรยานยนต์ไฟฟ้าเบื้องต้น หลักสูตรระบบไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์เบื้องต้น และหลักสูตรการติดตั้งระบบโซลาร์เซลล์เพื่อการเกษตร (จดหมายข่าวสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี, 2565)

(6) โรงเรียนศรีบุญยานนท์ จังหวัดนนทบุรี ได้มีความร่วมมือกับวิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนแบบสะสมหน่วยกิต โดยเปิดเป็นห้องเรียนโลจิสติกส์ ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ได้เรียนรู้รายวิชาต่าง ๆ เกี่ยวกับโลจิสติกส์ในห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ภายในวิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน ได้ศึกษาดูงานในบริษัทชั้นนำและเรียนกับอาจารย์ผู้มีประสบการณ์ด้านโลจิสติกส์โดยตรง รวมทั้งมีการฝึกงานกับบริษัทชั้นนำระดับประเทศ โดยนักเรียนสามารถนำหน่วยกิตมาเทียบโอนกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา การเรียนในรูปแบบสะสมหน่วยกิตจะทำให้จบการศึกษาเร็วขึ้น ภายใต้ความร่วมมือดังกล่าว ยังมีหลักสูตรอุตสาหกรรมการบิน หลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อขับเคลื่อนห้องเรียนอาชีพในพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีให้กว้างขวางขึ้น (สำนักข่าวการศึกษาไทย, 2022)

4) สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

สถานศึกษาสังกัด สช. มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและระเบียบโรงเรียนว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรที่ครอบคลุมถึงการเทียบโอนผลการเรียนโดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการตามแนวปฏิบัติของ สพฐ. และคู่มือการเทียบโอนของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ การเทียบโอนและสะสมผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัด สช. ส่วนใหญ่ยังเป็นการเทียบโอนรายวิชาในระบบเพื่อใช้ในการย้ายไปเรียนที่สถานศึกษาแห่งใหม่หรือเทียบโอนความรู้หรือผลการเรียนจากการศึกษาจากต่างประเทศเพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษา และมีการเทียบโอนจากประสบการณ์การทำงานจากนอกระบบหรือตามอัธยาศัยด้วย

การดำเนินการเพื่อพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตในสถานศึกษาของ สช. มีความเคลื่อนไหวดังนี้

(1) ในปี พ.ศ. 2559 โรงเรียนเอกชนในจังหวัดตากได้เข้าร่วมในโครงการวิจัยนำร่องการพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาของผู้เรียนโดยใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งได้ทดลองใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตในสถานศึกษาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก ใน 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองตาก และอำเภอแม่สอด ผลการวิจัย พบว่าระบบการสะสมหน่วยกิตช่วยเปิดโอกาสการเรียนรู้ให้มากขึ้น และจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีผู้เรียนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาเพิ่มขึ้น ผู้เรียนที่อยู่นอกระบบการศึกษาและมีความต้องการเข้ามาศึกษาต่อในระบบสามารถเข้าศึกษาในระบบ และคนที่ทำงานสามารถศึกษาต่อและเก็บสะสมหน่วยการเรียนรู้ควบคู่กับการทำงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

(2) ในปี พ.ศ. 2560 สช. ได้รับความร่วมมือจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) สมาคมผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนนอกระบบ สมาคมการศึกษาเอกชนนอกระบบและโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ในการจัดทำคู่มือแนวทางการเทียบโอนความรู้และการสะสมหน่วยกิต การศึกษานอกระบบกับการศึกษาในระบบ เพื่อให้โรงเรียนเอกชนนอกระบบสามารถนำคู่มือไปใช้เป็นแนวทางในการเทียบโอนความรู้และการสะสมหน่วยกิตการศึกษานอกระบบกับการศึกษาในระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2560)

(3) ในปี พ.ศ. 2565 สช. ร่วมกับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) สมาคมการศึกษาเอกชนนอกระบบ (ประเทศไทย) และธนาคารออมสิน จัดการอบรมหลักสูตร

“Virtual Classroom อาชีพผู้บริหารสถานศึกษา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในอาชีพผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ให้ได้รับคุณวุฒิวิชาชีพ ยกระดับทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเข้าสู่การประเมินสมรรถนะของบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ และเข้าสู่คุณวุฒิวิชาชีพอาชีพผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรุ่นแรกของประเทศ ทั้งนี้ ผู้เข้าอบรมจะได้รับวุฒิบัตรออนไลน์ และข้อมูลการอบรมจะเชื่อมโยงเข้ากับระบบแฟ้มสะสมผลงานอัจฉริยะ (E-Portfolio) โดยผู้เข้าร่วมอบรมได้ทดลองเข้าใช้งานระบบ E-Portfolio ซึ่งเป็นระบบแฟ้มสะสมผลงานทั้งด้านการศึกษา การฝึกอบรม ประสบการณ์การทำงาน และยังเป็นช่องทางการเข้าถึงข้อมูลเพื่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ทั้งด้านการศึกษา การสะสมระบบธนาคารหน่วยกิต การฝึกอบรมและการทำงานด้วยการ Upskill Reskill และ Newskill (สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน), 2565ค)

(4) ในปีการศึกษา 2565 ได้มีการลงนามความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเอกชนในอำเภอปากช่อง กับวิทยาลัยอาชีวศึกษากุสุมภ์เทคโนโลยี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ โดยวิทยาลัยอาชีวศึกษากุสุมภ์เทคโนโลยีได้พัฒนาการเรียนการสอนวิชาชีพระยะสั้นแบบสะสมหน่วยกิต (Credit Bank) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เทียบโอนรายวิชาในหลักสูตร ปวช. กับโรงเรียนเอกชนในอำเภอปากช่อง (Dailynews Online, 2565)

5) สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

สถานศึกษาในสังกัด อปท. ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการเทียบโอนโดยใช้แนวปฏิบัติของ สพฐ. และคู่มือการเทียบโอนของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเทียบโอนและสะสมผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัด อปท. ยังไม่ปรากฏชัดเจนนัก แต่ได้มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและระเบียบโรงเรียนว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรที่ครอบคลุมถึงการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับแนวคิดการสะสมผลการเรียนและระบบธนาคารหน่วยกิตดังนี้

(1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) “การจัดการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิต (Memorandum of Understanding : MOU) ระดับปริญญาตรี” ระหว่างมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา

ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี ให้เกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ มีความรู้ และทักษะ ด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียน สามารถสะสมผลการเรียนรู้ในแต่ละวิชา และนำมาสะสมไว้เพื่อการศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ ได้ การใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น สามารถศึกษาต่อและทำงานควบคู่กัน และกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ตลอดเวลา (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2564)

(2) การลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี และโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี จำนวน 8 โรงเรียน เพื่อจัดทำความร่วมมือทางวิชาการ ในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนในระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อสร้างความร่วมมือทางวิชาการ ในการดำเนินกิจกรรมโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ (ธนาคารหน่วยกิต “Credit Bank”) 2. เพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ 4 ปี 2 ปริญญา และ 3. เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในรูปแบบบูรณาการ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี, 2565)

(3) ในปี พ.ศ. 2559 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตาก ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยนำร่องการพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาของผู้เรียนโดยใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งได้ทดลองใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตในสถานศึกษาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก ใน 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองตาก และอำเภอแม่สอด ผลการวิจัยพบว่าระบบการสะสมหน่วยกิตช่วยเปิดโอกาสการเรียนรู้ให้มากขึ้น และจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีผู้เรียนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาเพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

2.2 การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

กศน. เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีภารกิจครอบคลุมถึงการพัฒนากลไกการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ การเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาระบบการเทียบระดับการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานเทียบโอน เทียบระดับการศึกษาของสถานศึกษา

1) แนวคิดการดำเนินงาน

การเทียบโอนและเทียบระดับการศึกษาในการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย เป็นการให้ความสำคัญกับความรู้และประสบการณ์จากการศึกษานอกระบบของประชาชนที่มีการสั่งสมความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง จากประสบการณ์ตรงในการทำงาน การประกอบอาชีพ หรือความรู้ที่เกิดจากการศึกษาดูงาน การศึกษาจากสถาบันการศึกษา หน่วยงาน แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ หรือจากสื่อเทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างแพร่หลาย ซึ่งสามารถนำมาประเมินเพื่อให้การรับรองความรู้แก่ผู้ที่ยังไม่ได้รับการศึกษา ให้ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินเทียบระดับการศึกษา เพื่อ (1) เปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และคุณธรรม จริยธรรม ได้รับการรับรองคุณวุฒิทางการศึกษา (2) สร้างแรงจูงใจให้บุคคลทั่วไปที่มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ เพิ่มทักษะและสั่งสมประสบการณ์อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ (3) ตอบสนองความต้องการการยอมรับ ความรู้และประสบการณ์ของผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษา ซึ่งจะทำให้บุคคลมีความมั่นใจในตนเองและมั่นใจในสถานภาพทางสังคม (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2555)

แนวคิดการเทียบโอน

การดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ มีการดำเนินการ 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) การเทียบโอนผลการเรียน โดยการนำผลการเรียนซึ่งเป็นความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียนที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยหรือการนำความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติ ที่เกิดจากการประกอบอาชีพ จากประสบการณ์การทำงาน มาประเมินเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และ (2) การเทียบระดับการศึกษา โดยนำผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษานอกระบบ มาประเมินเทียบระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

หลักการในการเทียบโอนผลการเรียน ประกอบด้วย (1) ผู้เรียนสามารถเทียบโอนผลการเรียนในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (2) สามารถเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ ทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือประสบการณ์การทำงาน (3) เชื่อมโยงการศึกษาทั้งสามรูปแบบ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต (4) กระจายอำนาจให้

สถานศึกษาในการเทียบโอนผลการเรียน โดยสถานศึกษาจะต้องจัดให้บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำและดำเนินการให้มีการเทียบโอนผลการเรียน และ (5) วิธีการและหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนต้องได้มาตรฐาน ชัดเจน สมเหตุสมผล เชื่อถือได้ โปร่งใส และยุติธรรม

2) ระเบียบและประกาศที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้จัดทำคู่มือแนวดำเนินการประเมินเทียบระดับการศึกษา (แนวใหม่) ฉบับปรับปรุง ปี พ.ศ. 2555 โดยกำหนดให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหรือเขตที่มีความพร้อมเป็นศูนย์เทียบระดับการศึกษา โดยกำหนดว่าผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนต้องไม่ใช่นักเรียนหรือนักศึกษาในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา หรือระดับที่เทียบเท่าของสถานศึกษาอื่น และต้องขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียน

(1) สถานศึกษาทุกแห่งมีหน้าที่จัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนในทุกภาคเรียน โดยจะต้องจัดประกาศกำหนดระยะเวลาการเทียบโอนให้ทราบทั่วกันและควรดำเนินการตั้งแต่ภาคเรียนแรกที่นักศึกษาขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาหรือขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษา เพื่อสถานศึกษาและผู้เรียนจะได้จัดแผนการเรียนตลอดหลักสูตร และการเทียบโอนผลการเรียนให้ดำเนินการโดยคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา

(2) ให้เทียบโอนผลการเรียนเป็นรายวิชาตามสาระและมาตรฐาน การเรียนรู้ โดยให้เทียบโอนผลการเรียนได้ไม่เกินร้อยละ 75 ของจำนวนหน่วยกิตทั้งหมดที่จะต้องลงทะเบียนเรียนตลอดหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษา

(3) การกำหนดอายุของผลการเรียนที่จะนำมาเทียบโอนผลการเรียน กรณีเป็นหลักฐานการศึกษาจากหลักสูตรที่จัดเป็นระดับทั้งใน และนอกระบบไม่กำหนดอายุของผลการเรียน กรณีเป็นหลักฐานจากการศึกษาต่อเนื่องควรกำหนดอายุของผลการเรียนให้เหมาะสมกับพื้นฐานธรรมชาติวิชา ความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ตามที่คณะกรรมการสถานศึกษากำหนด และให้หัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการเทียบโอน

วิธีการเทียบโอนผลการเรียน มี 2 วิธี คือ

(1) การพิจารณาจากหลักฐานการศึกษา

- **พิจารณาจากหลักสูตรที่จัดการศึกษา** เป็นการตรวจสอบหลักฐานผลการเรียนในรายละเอียดเกี่ยวกับระดับหรือชั้นปีที่เรียนจบมา รายวิชาที่เรียนผลการเรียน ความถูกต้องของหลักฐาน โดยหลักฐานที่นำมาเทียบต้องเป็นหลักฐานที่ออกให้โดยสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานหรือวิทยฐานะทางการศึกษา

- **พิจารณาจากหลักฐานจากการศึกษาต่อเนื่อง** เป็นการตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรเนื้อหาวิชาที่ศึกษา จำนวนชั่วโมงหน่วยงานที่จัด เพื่อพิจารณาเทียบโอนให้สอดคล้องกับรายวิชาตามหลักสูตร ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเทียบโอนของสถานศึกษา

(2) **การประเมินความรู้และประสบการณ์** วิธีการนี้เป็นการวัด ตรวจสอบ และประเมินผลการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนที่เกิดจากการประกอบอาชีพการทำงาน การเรียนรู้ตามอัธยาศัยโดยใช้เครื่องมือประเมินที่มีความหลากหลาย เช่น แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ การปฏิบัติจริง เป็นต้น

รูปแบบของการเทียบโอนผลการเรียน แบ่งเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่

(1) **การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรที่จัดการศึกษาเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายหรือเทียบเท่า** เทียบโอนผลการเรียนจากหลักฐานการศึกษาที่ออกให้โดยสถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หรือให้การรับรอง และจัดระดับการศึกษาเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่าตามหลักสูตร ทั้งที่จัดในรูปแบบการศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบ หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนผลการเรียนให้สถานศึกษาดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

(1.1) ให้คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรของสถานศึกษาที่ผู้เรียนนำหลักฐานการศึกษามาเทียบโอนผลการเรียน โดยพิจารณาจากระยะเวลาและระดับชั้นที่ผู้ขอเทียบโอนเรียนผ่านมา ความสอดคล้องของรายวิชา/หมวดวิชาผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตัวชี้วัดของรายวิชาหรือคำอธิบายรายวิชากับรายวิชาที่รับเทียบโอน จำนวนหน่วยกิต

(1.2) เทียบโอนผลการเรียนได้ทั้งรายวิชาบังคับและรายวิชาเลือก โดยนับรวมกันแล้วต้องไม่เกินจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดในแต่ละระดับการศึกษา

(1.3) หากผลการเรียนเป็นรายวิชาให้ใช้ค่าระดับผลการเรียนตามที่ปรากฏในหลักฐานการศึกษาที่นำมาเทียบโอน หากผลการเรียนเป็นหมวดวิชาให้ใช้ค่าระดับการเรียนของหมวดวิชาเป็นค่าระดับผลการเรียนในรายวิชาที่เทียบโอนได้

(1.4) หัวหน้าสถานศึกษาพิจารณาอนุมัติผลการเทียบโอน

(2) การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาต่อเนื่อง เป็นการเทียบโอนผลการเรียนจากการเรียนในหลักสูตรระยะสั้นหรือหลักสูตรฝึกอบรมที่จัดขึ้นตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยต้องเป็นหลักสูตรที่หน่วยงานของรัฐจัดขึ้น หากเป็นหลักสูตรของหน่วยงานหรือองค์กรเอกชนจะต้องผ่านการเห็นชอบของคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา หลักฐานที่จะนำมาเทียบโอนจะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างน้อยมาแล้วไม่เกิน 5 ปี นับจากวันที่ออกหลักฐาน หรืออยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการการเทียบโอน

(3) การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เป็นการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ที่ได้ทำข้อตกลงร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่มาลงทะเบียนเป็นนักศึกษา กศน. สามารถนำความรู้และประสบการณ์เฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย มาขอประเมินเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยหลักเกณฑ์และขั้นตอนการดำเนินการเทียบโอนจากความรู้และประสบการณ์กลุ่มเป้าหมายให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนด

(4) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรต่างประเทศ เป็นการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาหลักสูตรต่างประเทศที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศนั้น ๆ ให้การรับรองมาตรฐานการจัดการศึกษา หรือผลการเรียนจากหลักสูตรของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศเทียบความรู้ เงื่อนไขการเทียบโอน ให้ยกเว้นการเรียนในบางรายวิชาไว้

(4.1) หากเป็นสถานศึกษาของเอกชนจะต้องได้รับการรับรองวิทยฐานะหรือมาตรฐานจากองค์กรที่เกี่ยวข้องของประเทศนั้น ๆ ถ้าเป็นโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยโรงเรียนจะต้องได้รับการรับรองการเทียบวุฒิการศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ โดยการเทียบโอนจะพิจารณาเทียบโอนจากจำนวนชั้นปี/เกรด

(4.2) หากเทียบโอนผลการเรียนจากการสอบวุฒิต่างประเทศที่จัดโดยองค์กรของรัฐให้นำหลักฐานผลการสอบวุฒิต่างประเทศที่จัดโดยองค์กรของรัฐ และเทียบวุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการไม่ได้มาเทียบโอนเข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งการเทียบโอน

ผลการเรียนจากการศึกษาในโครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนระหว่างประเทศ ให้พิจารณาจากหลักฐานการศึกษาที่นำมาแสดง

(5) การเทียบโอนผลการเรียนจากการประเมินความรู้และประสบการณ์

ผู้ขอเทียบโอนที่ไปศึกษาต่อในหลักสูตรต่างประเทศ และไม่มีหลักฐานแสดงผลการเรียนที่จะให้ตรวจสอบรายวิชา จำนวนหน่วยกิตที่เรียนมา ระยะเวลา หรือ มีหลักฐานการศึกษามาแสดง แต่ไม่สามารถขอหนังสือรับรองวิทยฐานะหรือมาตรฐานจากองค์กรที่เกี่ยวข้องของประเทศนั้น ๆ ได้ ให้ดำเนินการเทียบโอนโดยวิธีการประเมินความรู้และประสบการณ์ หลักฐานที่ใช้ประกอบการพิจารณาสามารถใช้หลักฐานที่แสดงผลการเรียนรู้ หลักฐานการประกอบอาชีพ และผลงาน เป็นต้น

(5.1) การประเมินความรู้และประสบการณ์ เป็นการเทียบโอนผลการเรียนโดยใช้วิธีการประเมินความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนซึ่งมีการเรียนรู้จากการศึกษาตามอัธยาศัย การประกอบอาชีพ การทำงาน โดยอาจมีหลักฐานเชิงประจักษ์จากการทำงาน หลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาสามารถประเมินความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนในกรณีที่ผู้เรียนมาขอเทียบโอนผลการเรียนมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นอย่างดี มีหลักฐานของการนำความรู้และประสบการณ์นั้น ๆ ไปใช้ หรือหากไม่มีหลักฐานแต่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ามีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญในเรื่องนั้น ผู้เรียนอาจมีหลักฐานผลการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องที่ตนสนใจ

แนวคิดการเทียบระดับการศึกษา

ในปี พ.ศ. 2560 สำนักงาน กศน. ได้จัดทำคู่มือผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 โดยกำหนดให้การประเมินเทียบระดับการศึกษาเป็นการประเมินแบบองค์รวม มุ่งเน้นความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา องค์ความรู้และคุณธรรม มากกว่าการประเมินตามสาระการเรียนรู้ มีขอบข่ายเนื้อหา การประเมิน 4 องค์ประกอบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) **ความรู้พื้นฐาน** เป็นความรู้ด้านวิชาสามัญที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ของเรื่องอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละระดับการศึกษา

(2) **ความรู้และทักษะด้านการพัฒนาอาชีพ** เป็นความรู้ ทักษะ และความสามารถในการบริหารจัดการ การประกอบอาชีพ มีวิสัยทัศน์ในการวางแผน มีการพัฒนากระบวนการในการประกอบอาชีพ มีการเลือกใช้เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศในการประกอบอาชีพอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(3) **ความรู้และทักษะด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต** เป็นความรู้ ทักษะ และความสามารถที่สะท้อนให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีความเข้าใจ เห็นคุณค่า และยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว มีทักษะในการดำเนินชีวิต การมีสุนทรียภาพทางทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ มีทักษะในการเสริมสร้างสุขภาพ ทั้งทางกายและจิตใจ สามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

(4) **ความรู้และทักษะด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน** เป็นความรู้ ทักษะ และความสามารถในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มีความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดหลักธรรมตามศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งนำศักยภาพของตนเองมาช่วยส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชนและสังคม เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

รูปแบบการประเมินเทียบระดับการศึกษา ดำเนินการประเมินใน 2 มิติ คือ

(1) **มิติประสบการณ์** เป็นการประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน ใช้วิธีประเมินจากสภาพจริง และสัมภาษณ์โดยคณะกรรมการประเมินเทียบระดับการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชาของการศึกษาแต่ละระดับ รวมทั้งต้องมีการบันทึกผลการประเมินตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้การประเมินได้มาตรฐาน มีความยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้และเป็นที่ยอมรับของสังคม

(2) **มิติความรู้ความคิด** เป็นการประเมินสมรรถภาพทางด้านความรู้ความคิด ใน 6 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความสามารถในการสื่อสาร มาตรฐานที่ 2 ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และตัดสินใจ มาตรฐานที่ 3 ความสามารถในการแสวงหาความรู้ และการใช้เทคโนโลยี มาตรฐานที่ 4 ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพกายและจิตใจของตน มาตรฐานที่ 5 ความเป็นไทย สากล และพลเมืองดี และมาตรฐานที่ 6 ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากร สิ่งแวดล้อมและการดำรงชีวิต

คุณสมบัติของผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับต้องมีสัญชาติไทย มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์นับถึงวันที่สมัครรับการประเมิน มีพื้นความรู้ในระดับที่ต่ำกว่าระดับที่ประสงค์จะขอเทียบระดับการศึกษาหนึ่งระดับ ยกเว้นการขอเทียบระดับประถมศึกษา ไม่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบ หรือการศึกษานอกระบบที่แบ่งระดับเช่นเดียวกับการศึกษาในระบบ และมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพที่ขอเทียบระดับการศึกษา และประกอบอาชีพอยู่ในจังหวัดที่สถานศึกษาซึ่งทำหน้าที่เทียบระดับการศึกษาตั้งอยู่ไม่น้อยกว่า 1 ปี

ผู้ขอรับการประเมินที่ผ่านการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนดต้องเข้ารับการสัมมนาก่อนจบ ผู้ขอเทียบระดับการศึกษาที่ไม่ผ่านการประเมินมิติใดมิติหนึ่ง สามารถเก็บผลการประเมินเทียบระดับการศึกษาที่ผ่านไว้ได้ โดยต้องขอเข้ารับการประเมินให้ครบมาตรฐานการเรียนรู้ระดับการศึกษาตามกำหนดไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันที่ยื่นผลตามคำร้องขอเทียบระดับการศึกษา ผู้ที่ผ่านการประเมินให้ถือว่า มีมาตรฐานการศึกษาเท่าเทียมกับผู้สำเร็จการศึกษานอกระบบตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สามารถนำไปสมัครเข้าทำงานได้ เช่นเดียวกับการศึกษาในระบบ

ในปัจจุบันสำนักงาน กศน. มีนโยบายปรับและเพิ่มเติมวิธีการเทียบโอนผลการเรียนให้สอดคล้องและสนับสนุนแนวทางการพัฒนาของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ในการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในสาขาที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยการใช้การเทียบโอนผลการเรียน และประสบการณ์การทำงานเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมให้บุคคลมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กำหนดการเทียบโอนเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

(1) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักฐานการศึกษา ได้แก่ การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาที่จัดเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายหรือเทียบเท่า เข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

(2) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักฐานวุฒิปัตร์ ได้แก่ การเทียบโอนการฝึกอบรม การเรียนหลักสูตรระยะสั้น เป็นต้น

(3) การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์โดยใช้หลักฐาน ได้แก่ การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากการทำงาน การประกอบอาชีพ ความสามารถพิเศษด้านกีฬา ดนตรี หรือการแสดง และการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

(4) การสอบ (จากระบบการทดสอบออนไลน์)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2560 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำคู่มือแนวทางการเทียบโอนความรู้และการสะสมหน่วยกิตการศึกษานอกระบบกับการศึกษาในระบบ ดังมีสาระโดยสรุปดังนี้

(1) แนวทางการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาในระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(1.1) พิจารณาจากเอกสารแสดงผลการเรียน/ผลการเรียนรู้ เช่น ระเบียบแสดงผลการเรียน ประกาศนียบัตร ใบรับรองผลการศึกษา สมุดบันทึกผลการเรียนรู้ หรือหลักฐานอื่นที่แสดงถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ของผู้เทียบโอน

(1.2) ประเมินความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ที่มีมาก่อนของผู้ขอเทียบโอน การดำเนินงานเทียบโอนผลการเรียนให้พิจารณาในแนวทาง ดังนี้ การพิจารณาระดับชั้นการศึกษา การพิจารณาเทียบโอนเข้าสู่ชั้นเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้พิจารณาเทียบโอนจากผลการเรียนเดิม โดยยึดหลักการเทียบชั้นต่อปีที่เรียนตามผลการเรียน ที่ผู้เรียนมีอยู่ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบโอนผลการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

(2) บทบาทหน้าที่สถานศึกษา สถานศึกษาที่รับนักเรียนเข้าเรียนในฐานะผู้ทำหน้าที่เทียบโอนผลการเรียน และสถานศึกษาที่ผู้เรียนนำความรู้/ผลการเรียนรู้อื่นมาขอเทียบโอน ในฐานะผู้ส่งต่อ ต้องดำเนินการในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอน ดังนี้

(2.1) จัดทำระเบียบหรือแนวปฏิบัติในการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อเป็นหลักในการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

(2.2) แต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนและประเมินความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้ขอเทียบโอน โดยหัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการเทียบโอน

(2.3) จัดทำเอกสาร/หลักฐาน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนและการประเมิน โดยสถานศึกษาเดิมของผู้เรียนจะต้องจัดทำเอกสารหลักฐานที่แสดงผลการเรียน/ผลการเรียนรู้อื่นที่ผู้เรียนได้รับและข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อการส่งต่อไปยังสถานศึกษาที่รับเทียบโอน ส่วนสถานศึกษาที่รับเทียบโอนจะต้องจัดทำเอกสารเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาเทียบโอน เช่น แบบคำร้องหรือแบบยื่นความจำนงขอเทียบโอน ทะเบียนผู้ขอเทียบโอน เป็นต้น

(2.4) กำหนดคุณสมบัติของผู้ขอเทียบโอนผลการเรียน สถานศึกษาที่รับเทียบโอนผลการเรียน เป็นผู้กำหนดคุณสมบัติของผู้ขอเทียบโอน โดยผู้ขอเทียบโอนจะต้องสมัครเข้าเป็นนักเรียนในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนก่อนยื่นความจำนงขอเทียบโอน และมีคุณสมบัติเฉพาะตามที่สถานศึกษาที่รับเทียบโอนกำหนด

(2.5) กำหนดช่วงเวลาในการยื่นความจำนงขอเทียบโอนผลการเรียน

(2.6) พิจารณาอายุของผลการเรียน/ผลการเรียนรู้อื่นที่นักเรียนนำมาขอเทียบโอน ให้สถานศึกษาที่รับเทียบโอนพิจารณาว่าเป็นผลการเรียนที่นักเรียนได้รับมาเมื่อใด หากเป็นผลการเรียนที่ได้ศึกษาเป็นระยะเวลาอันนานมาแล้ว และมีได้รับการพัฒนาหรือเสริมเพิ่มเติมความรู้ ทักษะแต่อย่างใด สถานศึกษาอาจไม่รับเทียบโอนได้

(3) การประเมินความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ของ ผู้ขอเทียบโอน สามารถประเมินด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินแฟ้มสะสมผลงาน การทดสอบมาตรฐาน การสอบปากเปล่า การปฏิบัติจริง เป็นต้น สถานศึกษาต้องมีระบบการประเมินที่มีมาตรฐาน มีความเที่ยงตรง ถูกต้องตามหลักวิชา เชื่อถือได้ โดยอาจขอความร่วมมือจากองค์กรหรือหน่วยงานที่มีเครื่องมือประเมิน หรือจากผู้ประเมินที่มีความรู้ ประสบการณ์ในสาขาวิชาที่ต้องการประเมิน

(4) การให้จำนวนหน่วยกิต/หน่วยการเรียน/หน่วยน้ำหนัก การให้ ผลการเรียนรู้ การบันทึกผลการเรียน และการคิดผลการเรียนเฉลี่ยในรายวิชา/สาระ/กิจกรรมที่ได้ จากการเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรเดิมของกระทรวง ศึกษาธิการ หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรเฉพาะ หลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรต่างประเทศ จากการศึกษาที่จัดโดยครอบครัว ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอาชีพ ฯลฯ เพื่อเข้าศึกษาต่อ ในระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสามารถพิจารณาได้จากรูปแบบการเทียบโอน ผลการเรียนรู้

(5) แนวปฏิบัติการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนผลการเรียนที่ได้ จากการจัดการศึกษาโดยศูนย์การเรียน การศึกษาตามหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรเฉพาะ ฯลฯ ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอาชีพ เข้าสู่การศึกษาในระบบ ซึ่งเป็นผลการเรียนที่ได้รับ ระหว่างที่ศึกษาอยู่ หรือเป็นผลการเรียนที่มีมาก่อนเทียบโอนได้ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

(5.1) ระหว่างที่ศึกษาอยู่ในชั้นเรียนการศึกษาในระบบ นักเรียน ยื่นความจำนงต่อสถานศึกษาที่เรียนอยู่ เพื่อขอไปศึกษาหรือเสริมความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ จากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เป็นการเพิ่มเติม ซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากหัวหน้าสถานศึกษา ก่อน และเพื่อความชัดเจนในข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ในเรื่องหลักสูตร การวัดผล ประเมินผล และการจัดทำเอกสารหลักฐาน เพื่อนำมาประกอบการขอเทียบโอนในภายหลัง

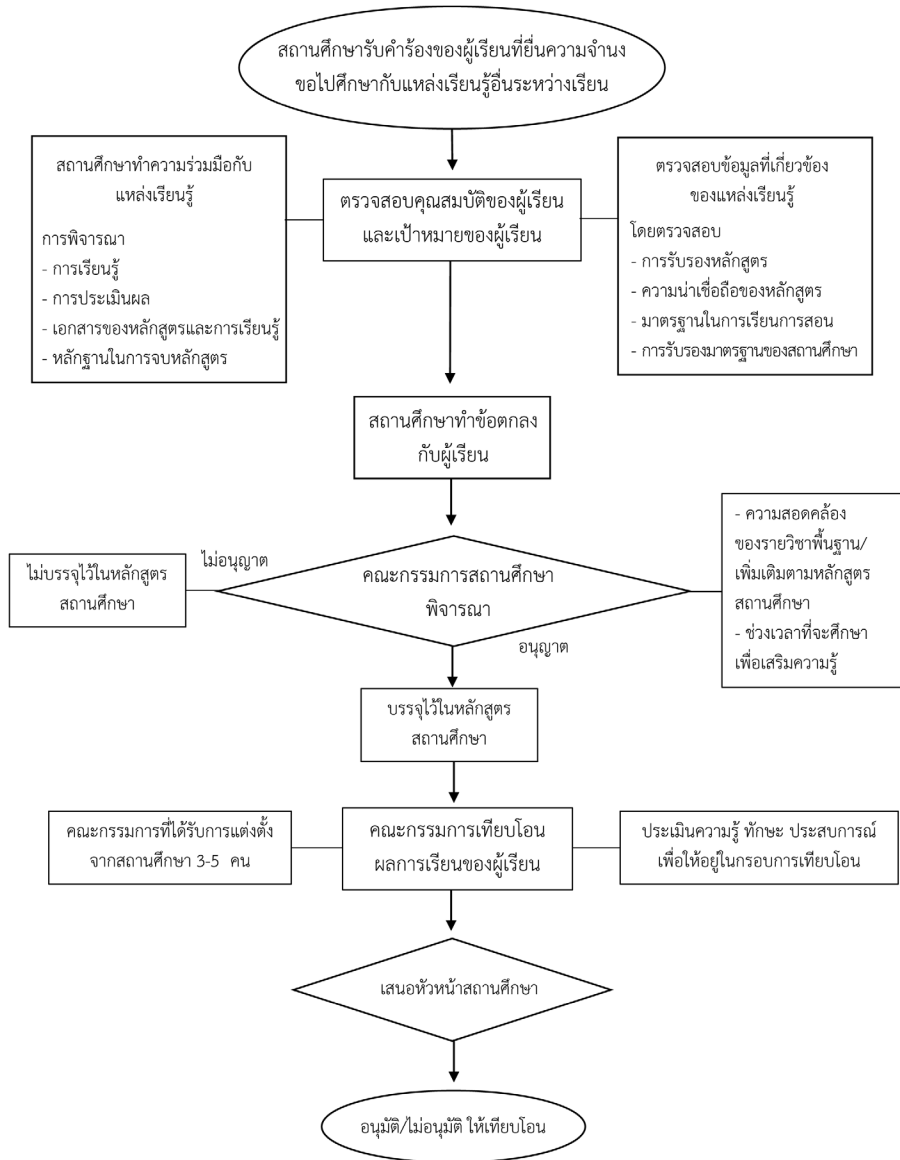
(5.2) ผู้ขอเทียบโอนสมัครเข้าเป็นนักเรียน และยื่นความจำนงขอเทียบโอน ผลการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่มีมาแต่เดิมที่ได้จากแหล่งการเรียนรู้อื่น การอนุมัติให้เทียบโอนผลการเรียน เมื่อการดำเนินการทั้งสองลักษณะเสร็จสิ้นลงแล้ว จะมีวิธีการ จัดเข้าชั้นเรียน การเทียบเคียงระดับผลการเรียน/ผลการเรียนรู้ การพิจารณาหน่วยกิต/ หน่วยน้ำหนัก ผลการเรียนรู้/ผลการประเมิน การบันทึกผลการเรียน การคิดผลการเรียนเฉลี่ย ให้เป็นไปตามแนวปฏิบัติ ดังนี้

- วิธีปฏิบัติในการจัดเข้าชั้นเรียน พิจารณาเอกสารหลักฐานการเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในชั้นเรียนสุดท้ายที่ได้เรียน ส่วนการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ขอเทียบโอน ให้พิจารณาว่าตรงกับรายวิชา/สาระ/กิจกรรมใด และเนื้อหาสาระมีระดับและความสอดคล้องตรงกับรายวิชา/สาระ/กิจกรรมในชั้นที่เรียนด้วยหรือไม่

- จำนวนหน่วยกิต/หน่วยน้ำหนัก ให้จำนวนหน่วยของรายวิชา/สาระตามเกณฑ์ของสถานศึกษาที่เรียนอยู่ สำหรับกิจกรรมไม่ให้จำนวนหน่วย ผลการเรียนรู้/ผลการประเมิน ผลการประเมินความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ให้เป็นไปตามที่สถานศึกษากำหนด

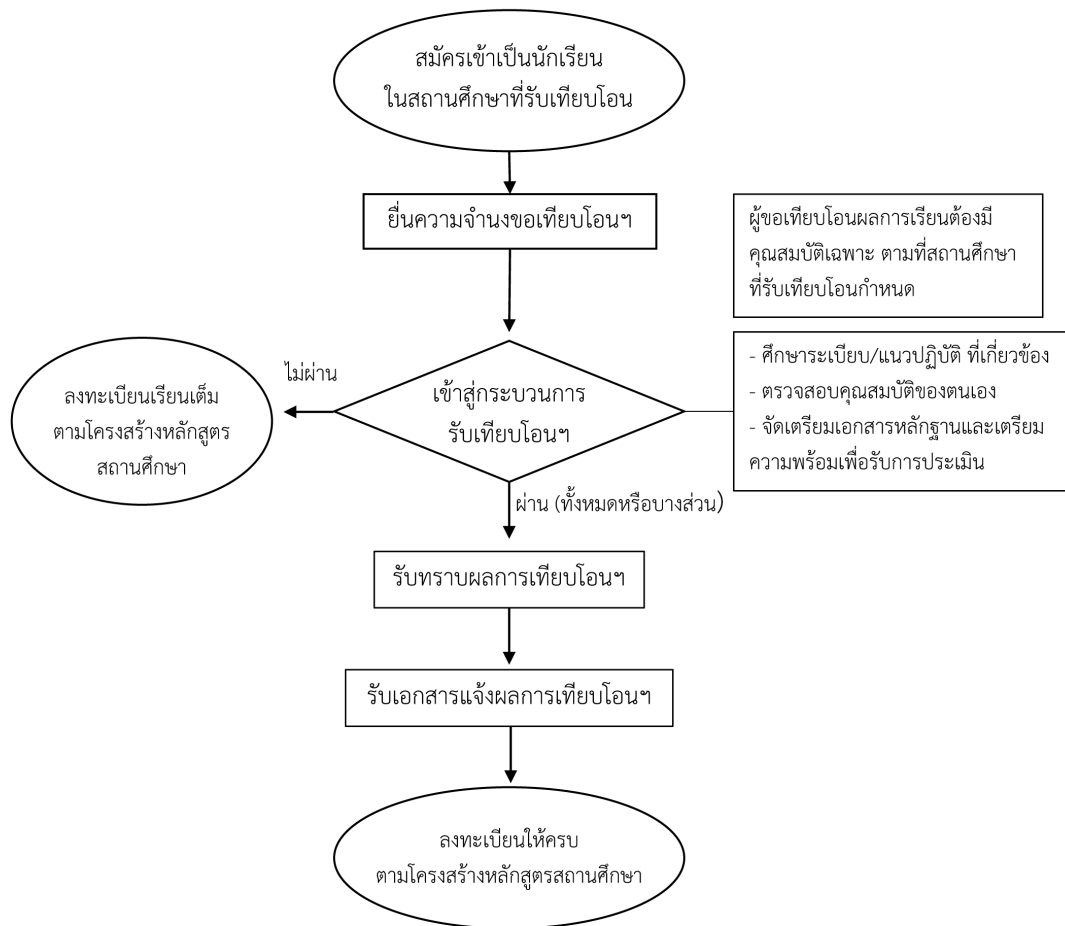
- การบันทึกผลการเรียนในใบแสดงผลการเรียน นำผลการประเมินความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ กรอกในใบแสดงผลการเรียน ส่วนการคิดผลการเรียนเฉลี่ย ให้คิดจากรายวิชาที่ได้จากการเรียนในสถานศึกษาที่เรียนอยู่ โดยไม่ต้องนำผลการประเมินความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ได้จากการขอเทียบโอนมาคิดรวม (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ตั้งแผนภาพแสดงแนวทางการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษานอกระบบ/
ตามอัยาศัยสู่การศึกษาในระบบ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.8 ขั้นตอนการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษานอกระบบ/ตามอัยาศัยสู่การศึกษา
ในระบบ (สำหรับสถานศึกษา)

ที่มา: คู่มือแนวทางการเทียบโอนความรู้และการสะสมหน่วยกิตการศึกษานอกระบบกับการศึกษาในระบบ (2560)

แผนภาพที่ 2.9

ขั้นตอนการเทียบโอนผลการเรียนที่ได้จากการศึกษาโดยศูนย์การเรียนการศึกษาตามหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรเฉพาะ ประสบการณ์ทำงาน การฝึกอาชีพ เข้าสู่การศึกษาในระบบ (สำหรับผู้เรียน)

ที่มา: คู่มือแนวทางการเทียบโอนความรู้และการสะสมหน่วยกิตการศึกษานอกระบบกับการศึกษาในระบบ (2560)

จะเห็นว่าประกาศทุกฉบับที่นำเสนอข้างต้นได้จัดทำรายละเอียดในการปฏิบัติเพิ่มเติมจากหลักการและแนวทางการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศไว้ โดยเฉพาะรายละเอียดในด้านหลักสูตรการเรียนการสอนที่สถานศึกษามีความแตกต่างหลากหลายในการปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องมีแนวทางกลางเกี่ยวกับการให้จำนวนหน่วยกิต การให้ผลการเรียน การบันทึกผลการเรียน ผลการเทียบโอน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ และสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ดำเนินการได้

(3) สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตของ กศน.

ในด้านการเทียบโอนผลการเรียนรู้ สำนักงาน กศน. ได้จัดทำแนวทางการวัดและประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และสถานศึกษาของ กศน. ต้องจัดทำระเบียบหรือแนวปฏิบัติในการเทียบโอนผลการเรียน ให้เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ตามที่สำนักงาน กศน. กำหนดให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นกระบวนการที่ให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงการพัฒนาความก้าวหน้า ความสำเร็จ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ เกิดทักษะและค่านิยมที่พึงประสงค์

ส่วนผลของการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนจากความรู้และประสบการณ์ของสถานศึกษา พบว่ามีการดำเนินการอยู่แต่ยังไม่มากนัก โดยจะเป็นในกลุ่มเป้าหมายเฉพาะบางกลุ่ม และส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการเทียบระดับการศึกษา ซึ่งยังไม่รองรับความต้องการของประชาชนทั่วไปซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ และยังไม่มีการสะสมผลการเรียนรู้ในลักษณะตามแนวทางของธนาคารหน่วยกิตที่ชัดเจน แต่มีแหล่งเรียนรู้ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กศน. ตำบลที่ขยายโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3) สรุปผลการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากข้อมูลการดำเนินงานของหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. สช. อปท. และ กศน. ที่นำเสนอข้างต้น สามารถสรุปการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตได้ดังตารางที่ ต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 สรุปผลการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หน่วยงาน	รูปแบบการเทียบโอน	สภาพปัจจุบันของการดำเนินการ
สพฐ.	<p>ดำเนินการตามแนวทางและหลักเกณฑ์ในประกาศเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีของ ศธ. ในปี พ.ศ. 2549 สพฐ. ได้ออกแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษา คำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ คุณสมบัติของผู้ขอรับเทียบโอนผลการเรียน และแนวทางการดำเนินงานเทียบโอนผลการเรียน</p> <p>วิธีการเทียบโอน สถานศึกษาดำเนินการ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ตั้งคณะกรรมการพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนและประเมินความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ของผู้ขอเทียบโอน 2) จัดทำระเบียบหรือแนวปฏิบัติในการเทียบโอน 3) จัดทำเอกสาร หลักฐานเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา 4) ใช้วิธีการประเมินที่มีมาตรฐาน ส่วนการเทียบโอนผลการเรียนที่มาจากหลักสูตรอื่น การเทียบโอนความรู้ประสบการณ์ และการเทียบโอนนักเรียนที่เข้าโครงการแลกเปลี่ยน ให้ดำเนินการตามหลักการและแนวทางการเทียบโอนผลการเรียนตามประกาศของ ศธ. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) สถานศึกษาสังกัด สพฐ. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนที่ครอบคลุมถึงการเทียบโอนผลการเรียนที่สอดคล้องกับคู่มือการเทียบโอนของ ศธ. และแนวปฏิบัติของ สพฐ. 2) สถานศึกษาหลายแห่งจัดทำคู่มือสำหรับประชาชน: การขอเทียบโอนผลการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด สพฐ. ขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาของตนและประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายที่จะมาขอรับบริการ 3) การเทียบโอนและสะสมผลการเรียนรู้อยู่ส่วนใหญ่ยังเป็นการเทียบโอนรายวิชาในระบบเพื่อการย้ายไปเรียนที่สถานศึกษาแห่งใหม่ หรือเทียบโอนความรู้หรือผลการเรียนจากการศึกษาจากต่างประเทศเพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษา ส่วนการเทียบโอนจากประสบการณ์การทำงานจากนอกระบบหรือตามอัธยาศัยยังมีน้อยมาก 4) สพฐ. ได้จัดทำแนวทางการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น 5) สถานศึกษาสังกัด สพฐ. เข้าร่วมโครงการวิจัยนำร่องระบบธนาคารหน่วยกิต และมีความร่วมมือกับสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาจัดทำโครงการสะสมหน่วยกิตในลักษณะ Pre-VEd หรือ Pre-Degree

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

หน่วยงาน	รูปแบบการเทียบโอน	สภาพปัจจุบันของการดำเนินการ
<p>สช.</p>	<p>รูปแบบการเทียบโอนของสถานศึกษา สังกัด สช. โดยทั่วไป ยึดหลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนตามประกาศของ ศธ. และ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเทียบโอนของ สพฐ. และ สช. ได้จัดทำคู่มือแนวทางการเทียบโอน ความรู้และการสะสมหน่วยกิตการศึกษา นอกกระบบกับการศึกษาในระบบขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อให้โรงเรียนเอกชนนอกระบบสามารถ นำคู่มือไปใช้เป็นแนวทางในการเทียบโอนความรู้ และการสะสมหน่วยกิตการศึกษานอกกระบบ กับการศึกษาในระบบ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) สถานศึกษาสังกัด สช. จัดทำหลักสูตร สถานศึกษาและระเบียบว่าด้วยการวัด และประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร ที่ครอบคลุมถึงการเทียบโอนผลการเรียน ตามแนวปฏิบัติของ สพฐ. และคู่มือ การเทียบโอนของ ศธ. 2) การเทียบโอนและสะสมผลการเรียนรู้ ของสถานศึกษาสังกัด สช. ส่วนใหญ่ ยังเป็นการเทียบโอนรายวิชาในระบบเพื่อใช้ในการย้ายไปเรียนที่สถานศึกษาแห่งใหม่ หรือเทียบโอนความรู้หรือผลการเรียน จากการศึกษาจากต่างประเทศเพื่อเข้าเรียน ในสถานศึกษา และมีกรเทียบโอน จากประสบการณ์การทำงานจากนอกระบบ หรือตามอัธยาศัยด้วย 3) สถานศึกษาของ สช. ได้เข้าร่วมในโครงการ วิจัยนำร่องสะสมผลการเรียนรู้ตามรูปแบบ ธนาคารหน่วยกิต 4) มีความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเอกชน กับวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในการดำเนิน กิจกรรมการเรียนการสอนในระบบเทียบโอน ความรู้และประสบการณ์

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

หน่วยงาน	รูปแบบการเทียบโอน	สภาพปัจจุบันของการดำเนินการ
<p>อปท.</p>	<p>สถานศึกษาสังกัด อปท. ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการเทียบโอนโดยใช้แนวทางและหลักเกณฑ์ในประกาศของ ศธ. และ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สพฐ.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) การเทียบโอนของสถานศึกษาสังกัด อปท. ยังอยู่ในวงจำกัด แต่มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรที่ครอบคลุมถึงการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด 2) สถานศึกษาสังกัด อปท. ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยระบบธนาคารหน่วยกิต 3) อบจ. หลายแห่งได้มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการจัดการศึกษาโดยใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตกับสถาบันอุดมศึกษา
<p>กศน.</p>	<p>กศน. ได้จัดทำคู่มือดำเนินการประเมินเทียบระดับการศึกษา (แนวใหม่) ฉบับปรับปรุง ปี พ.ศ. 2555 กำหนดให้ศูนย์ กศน. อำเภอหรือเขตเป็นศูนย์เทียบระดับการศึกษา กำหนดหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียน วิธีการเทียบโอนผลการเรียน รูปแบบการประเมินเทียบระดับการศึกษา และคุณสมบัติของผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับ และได้มีการจัดทำคู่มือการดำเนินงานเทียบระดับการศึกษาลงฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2559</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) การเทียบโอนผลการเรียน มีการดำเนินการในสถานศึกษาของสำนักงาน กศน. ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน แต่ยังไม่มีการสะสมผลการเรียนรู้อตามแนวทางของธนาคารหน่วยกิตอย่างชัดเจน การเทียบระดับการศึกษา เป็นการยกระดับการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายที่มีความรู้และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และคุณธรรม จริยธรรม มาประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง เพื่อรับรองวุฒิการศึกษาเป็นระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) มีการปรับปรุงระบบสารสนเทศของ กศน. ทั้งระบบให้มีความทันสมัย และเชื่อมโยงกับหน่วยงานพัฒนาบุคลากรของ ศธ.

4) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการที่ทำให้เป็นไปอย่างล่าช้า สรุปได้ดังนี้

(1) ขาดกลไกสนับสนุนที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง เช่น ขาดหน่วยงานกลางที่จะเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการระบบการเทียบโอนหรือสะสมผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะเชื่อมโยงข้อมูลสถานศึกษาด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

(2) ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานและรับรองสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือหน่วยงานที่จัดทำระบบเทียบโอน หรือระบบสะสมผลการเรียนผ่านเกณฑ์ทำให้ขาดความเชื่อมั่น หรือการยอมรับการดำเนินงาน

(3) ขาดการสนับสนุนการให้บริการความรู้ รูปแบบ วิธีการสะสมหน่วยกิต และทรัพยากรที่เพียงพอที่จะเอื้อให้สถานศึกษาได้จัดหลักสูตร การเทียบโอนผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ในรูปแบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

(4) ขาดการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตแก่ผู้เกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคการศึกษาและภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ภาคเอกชน ภาคแรงงาน สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพอย่างทั่วถึง

(5) ขาดปัจจัยส่งเสริมความร่วมมือในการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับระดับการศึกษาที่สูงขึ้น หรือกับภาคเอกชน ภาคแรงงาน และสถานประกอบการที่จะเอื้อต่อการยกระดับการศึกษาของกำลังแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งยังเป็นระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและสูงกว่า ด้วยการใช้ประโยชน์จากการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากการเรียน และการฝึกอบรมทั้งในระบบและนอกระบบ และจากการทำงานเพื่อการเรียนรู้ การเพิ่มวุฒิ ทักษะ และประสบการณ์อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

❖ การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอาชีวศึกษา

1) หลักการและแนวคิด

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 กำหนดให้การจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้าน

วิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานโดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ และการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องคำนึงถึง (1) การมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติโดยมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถาบัน (2) การศึกษาในด้านวิชาชีพสำหรับประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัดและความสนใจอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องจนถึงระดับปริญญาตรี และ (3) การศึกษาที่มีความยืดหยุ่นหลากหลายและมีระบบเทียบโอนผลการเรียน และระบบเทียบประสบการณ์การทำงานของบุคคลเพื่อเข้ารับการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ประกาศหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์รายวิชา โดยให้การเทียบโอนผลการเรียนเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรแต่ละระดับ และในประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์รายวิชา ลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดกำกับ ดูแลสถานศึกษาให้ดำเนินการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์รายวิชาให้แก่ผู้เรียนตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติ โดยหน่วยงานต้นสังกัดมีอำนาจออกระเบียบหรือข้อบังคับในการดำเนินการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์รายวิชาได้ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษาดังกล่าว (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2560)

2) ระเบียบและประกาศที่เกี่ยวข้อง

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2562 เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2562 และ เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ พ.ศ. 2562 ได้กำหนดเป้าหมายการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับคุณวุฒิประเภทวิชาและสาขาวิชา มีคุณภาพอย่างน้อย 4 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ พร้อมทั้งกำหนดให้การพัฒนาหลักสูตรหรือปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการจัดการ

อาชีวศึกษาในแต่ละระดับคุณวุฒิ ต้องเป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานอาชีพ หรือตามความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการรับรองหลักสูตรและคุณวุฒิการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้จัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงด้านการเทียบโอนผลการเรียนรู้ เพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้หรือปรับใช้ในการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ดังนี้

(1) หลักการเทียบโอน การเทียบโอนผลการเรียนรู้เพื่อนับเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตร เพื่อยกเว้นการเรียนรายวิชาในสถานศึกษาที่เข้าเรียน จำเป็นต้องมีหลักการและกระบวนการปฏิบัติที่ยุติธรรม มีความน่าเชื่อถือและตรวจสอบได้ รวมทั้งต้องมีมาตรฐานเดียวกันเพื่อรักษาไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการ โดยมีหลักการดำเนินการ ดังนี้

● รูปแบบของการเทียบโอนผลการเรียนรู้

1. การโอนผลการเรียน เป็นการยอมรับผลการเรียนรู้อย่างรายวิชาหรือกลุ่มวิชาในหลักสูตรเดียวกัน หรือต่างหลักสูตร จากการศึกษาในระบบและนอกระบบ ตามเงื่อนไขที่กำหนด

2. การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เป็นการยอมรับผลการเรียนรู้ (ความรู้ ทักษะ และเจตคติ) ของผู้เรียนที่ได้จากการผ่านการศึกษานอกนอกระบบ และตามอัธยาศัย จากการประกอบอาชีพ จากประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา ที่สะท้อนถึงกระบวนการทำงานและการพัฒนาอาชีพ การฝึกอาชีพ การแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ของการเทียบโอนผลการเรียนรู้

1. เพื่อให้สถานศึกษาและผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษามีแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเทียบโอนผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

2. เพื่อให้การดำเนินงานเทียบโอนผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพเป็นมาตรฐานเดียวกัน

3. เพื่อให้ผู้มีความรู้และประสบการณ์สามารถขอรับการประเมินเทียบโอนผลการเรียนรู้เข้าสู่ระบบการศึกษาตามหลักสูตร ปวช. หรือหลักสูตร ปวส.

ประโยชน์ของการเทียบโอนผลการเรียนรู้เข้าสู่ระบบการศึกษา

ตารางที่ 2.2 ประโยชน์ของการเทียบโอนผลการเรียนรู้เข้าสู่ระบบการศึกษา

ด้านผู้เรียน	ด้านสถานศึกษา	ด้านสถานประกอบการ	ด้านอื่น ๆ
1) นำความรู้และประสบการณ์มาขอเทียบโอนเข้าสู่ระบบการศึกษา 2) เพิ่มวุฒิการศึกษาและความก้าวหน้าในงานอาชีพ 3) ลดการเรียนซ้ำในรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่มีความรู้และประสบการณ์ 4) ลดระยะเวลาการเดินทางและค่าใช้จ่าย 5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความต้องการ 6) พัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรแต่ละประเภทวิชาสาขาวิชาและสาขางาน	1) ตอบสนองนโยบายในการเพิ่มปริมาณกำลังคนด้านอาชีวศึกษา 2) เพิ่มคุณภาพการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) เน้นการบูรณาการเรียนรู้อย่างจริงจัง	1) เพิ่มประสิทธิภาพให้กับบุคลากรในสถานประกอบการ 2) ลดค่าใช้จ่ายในการพัฒนาบุคลากรในสถานประกอบการ	1) ชุมชนได้รับการพัฒนาด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีอย่างทั่วถึง 2) ชุมชนมีความเข้มแข็งโดยมีความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาสถานประกอบการ 3) ผู้ประกอบอาชีพอิสระได้รับการพัฒนาตามสาขาอาชีพของตน 4) รองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

● การโอนผลการเรียน

การโอนผลการเรียน เป็นการนำผลการเรียนของรายวิชาหรือกลุ่มวิชาในหลักสูตรระดับเดียวกัน หรือจากหลักสูตรระดับที่ไม่ต่ำกว่าหลักสูตรที่จะขอโอนผลการเรียน ซึ่งผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มาเทียบโอนเป็นผลการเรียนตามหลักสูตรที่เข้าเรียน เพื่อยกเว้นการเรียนรายวิชาที่เทียบโอนผลการเรียนได้ ตามเงื่อนไขที่กำหนดในระเบียบกระทรวง

ศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษา และการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรนั้น การดำเนินการโอนผลการเรียนรายวิชาและกลุ่มวิชา มีหลักเบื้องต้นที่ต้องพิจารณา ดังนี้

◆ คุณสมบัติของผู้ขอโอนผลการเรียน

1. ผู้ขอโอนผลการเรียนรายวิชาหรือกลุ่มวิชาในหลักสูตร ปวช. ต้องเป็นนักเรียนระดับ ปวช. ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่จะขอโอนผลการเรียน ส่วนผู้ขอโอนผลการเรียนรายวิชาหรือกลุ่มวิชาในหลักสูตร ปวส. ต้องเป็นนักศึกษาระดับ ปวส. ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่จะขอโอนผลการเรียน

2. นักเรียน นักศึกษาต้องสมัครใจที่จะขอโอนผลการเรียน โดยต้องจัดเตรียมเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้อง และต้องดำเนินการด้วยตนเอง

◆ รายวิชาหรือกลุ่มวิชา และหลักสูตรที่สามารถขอโอนผลการเรียน

1. ผู้เรียนสามารถขอโอนผลการเรียนรายวิชาได้ทุกรายวิชา ทั้งในหมวดวิชาสมรรถนะ แกนกลาง หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ หมวดวิชาเลือกเสรีและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2. การโอนผลการเรียนสามารถทำได้ในหลักสูตรระดับเดียวกัน และหลักสูตรที่ไม่ต่ำกว่าหลักสูตรที่จะรับเทียบโอนผลการเรียน ดังนี้

2.1 ในหลักสูตร ปวช. พุทธศักราชเดียวกัน และในหลักสูตร ปวส. พุทธศักราชเดียวกัน

2.2 จากหลักสูตร ปวช. ต่างพุทธศักราชสู่หลักสูตรปัจจุบัน และจากหลักสูตร ปวส. ต่างพุทธศักราชสู่หลักสูตรปัจจุบัน

2.3 จากหลักสูตรอื่นที่ไม่ต่ำกว่าหลักสูตร ปวช. สู่หลักสูตรปัจจุบัน และจากหลักสูตรอื่นที่ไม่ต่ำกว่าหลักสูตร ปวส. สู่หลักสูตรปัจจุบัน

◆ หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการโอนผลการเรียน

1. สถานศึกษาต้องดำเนินการในรูปของคณะกรรมการโดยความรับผิดชอบของหน่วยงานภายในของสถานศึกษา

2. สถานศึกษาต้องประกาศวิธีการ รายละเอียดและขั้นตอนการขอโอนผลการเรียนและการประเมินอย่างชัดเจน รวมทั้งการให้คำแนะนำแก่ผู้ขอโอนผลการเรียนด้วย

3. การดำเนินการโอนผลการเรียนต้องชัดเจน สมเหตุสมผลและเชื่อถือได้ รวมทั้งกระบวนการประเมินต้องมีความโปร่งใสและมีมาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้ โดยต้องปฏิบัติตามระเบียบ หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่กำหนด

4. สถานศึกษาต้องดำเนินการโอนผลการเรียนรายวิชาที่ผู้เรียนขอโอนให้แล้วเสร็จก่อนการวัดผลปลายภาคเรียนของภาคเรียนแรกที่ผู้เรียนเข้าเรียน

5. การดำเนินการโอนผลการเรียนรายวิชาและกลุ่มวิชา ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ให้พิจารณาดำเนินการโดยจำแนกเป็นกรณีต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 2.3 แนวปฏิบัติการโอนผลการเรียนรายวิชาและกลุ่มวิชา ในหลักสูตร ปวช. และ ปวส.

ระดับ	แนวปฏิบัติการโอนผลการเรียน
กรณีการขอเทียบโอนผลการเรียนในหลักสูตรเดียวกัน	
ปวช. และ ปวส.	<ul style="list-style-type: none"> รับโอนผลการเรียนทุกรายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2.0 ขึ้นไป รายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2.0 สถานศึกษาจะรับโอนหรือจะทำการประเมินใหม่จนเห็นว่าได้ผลการเรียนถึงเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษา แล้วจึงรับโอนผลการเรียนรายวิชานั้นก็ได้ กรณีที่มีการประเมินใหม่ ระดับผลการเรียนให้เป็นไปตามที่ได้จากการประเมินใหม่ แต่ต้องไม่สูงไปกว่าเดิม
กรณีการขอเทียบโอนผลการเรียนต่างหลักสูตร	
ปวช.	<ul style="list-style-type: none"> เป็นรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่มีจุดประสงค์และเนื้อหาใกล้เคียงกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 เป็นรายวิชาที่มีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่าหน่วยกิตของรายวิชาที่ระบุไว้ในหลักสูตร ได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2.0 ขึ้นไป โดยสถานศึกษาจะรับโอนผลการเรียนหรือจะทำการประเมินใหม่แล้วจึงรับโอนรายวิชานั้นก็ได้ กรณีที่มีการประเมินใหม่ ระดับผลการเรียนให้เป็นไปตามที่ได้จากการประเมินใหม่ แต่ต้องไม่สูงไปกว่าเดิม
ปวส.	<ul style="list-style-type: none"> เป็นรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่มีจุดประสงค์และเนื้อหาใกล้เคียงกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 เป็นรายวิชาที่มีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่าหน่วยกิตของรายวิชาที่ระบุไว้ในหลักสูตร ได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2.0 ขึ้นไป โดยสถานศึกษาจะรับโอนผลการเรียนหรือจะทำการประเมินใหม่แล้วจึงรับโอนรายวิชานั้นก็ได้ กรณีที่มีการประเมินใหม่ ระดับผลการเรียนให้เป็นไปตามที่ได้จากการประเมินใหม่ แต่ต้องไม่สูงไปกว่าเดิม

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ระดับ	แนวปฏิบัติการโอนผลการเรียน
กรณีการโอนผลการเรียนรายวิชาบางรายวิชาที่ผู้เรียนได้รับอนุญาตให้ไปเรียนจากสถานศึกษาแห่งอื่น	
ปวช. และ ปวส.	<ul style="list-style-type: none"> รับโอนผลการเรียนที่มีผลการเรียนตั้งแต่ 2.0 ขึ้นไป รายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2.0 สถานศึกษาอาจรับโอนผลการเรียนหรือไม่ก็ได้ให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษา สถานศึกษาต้องพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตร ต้องทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างสถานศึกษาในการจัดสอนและรับโอนผลการเรียน และต้องแจ้งให้ผู้เรียนทราบถึงการพิจารณารับโอนผลการเรียนก่อนที่จะอนุญาตให้ไปเรียน
กรณีการโอนผลการเรียนรายวิชาของผู้เรียนที่พ้นสภาพนักเรียน นักศึกษา แล้วกลับเข้ามาเรียนใหม่ หรือผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาครบทุกภาคเรียนตามแผนการเรียนที่สถานศึกษากำหนดแล้ว แต่ยังไม่เข้าเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแล้วขอสอบเข้าเรียนใหม่ในสถานศึกษาเดิม หรือสถานศึกษาแห่งใหม่ได้	
ปวช. และ ปวส.	<ul style="list-style-type: none"> รับโอนผลการเรียนเฉพาะรายวิชาที่ยังปรากฏอยู่ในหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบัน รับโอนผลการเรียนเฉพาะรายวิชาที่มีผลการเรียนตั้งแต่ 2.0 ขึ้นไป

◆ การเรียนรายวิชาอื่นตามโครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชา สาขางานที่เข้าเรียน เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการโอนผลการเรียนให้กับผู้เรียนตาม โครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชา สาขางานที่เข้าเรียนแล้ว ให้ปฏิบัติดังนี้

1. จัดให้ผู้เรียนลงทะเบียนเรียนรายวิชาอื่นให้ครบตามแผนการเรียน โครงสร้างหลักสูตร สาขาวิชา สาขางานของสถานศึกษา
2. ผู้เรียนต้องลงทะเบียนเรียนรายวิชาในสถานศึกษาที่ขอสำเร็จการศึกษา ไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน (18 สัปดาห์)

◆ การบันทึกผลการเรียนและจัดทำเอกสารการศึกษา

1. ให้บันทึกผลการเรียนรายวิชาที่โอนผลการเรียนสู่หลักสูตร ปวช. หรือ ปวส. ลงในทะเบียนแสดงผลการเรียน โดยใช้รหัสวิชา ชื่อรายวิชา และหน่วยกิตตามหลักสูตร ปวช. หรือ ปวส. พุทธศักราชที่ใช้ในปัจจุบัน
2. ให้แสดงหมายเหตุในเอกสารการศึกษา (รบ.1) ว่าเป็นรายวิชาที่รับโอน ผลการเรียน โดยให้พิมพ์สัญลักษณ์ (*1) ท้ายชื่อวิชา ซึ่งหมายถึง รายวิชาที่โอนผลการเรียน

● การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์

ผู้เรียนที่มีความรู้และทักษะจากการเรียนรู้นอกระบบ การเรียนรู้ตาม อัจฉริยาศัย การเรียนรู้จากสื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จากการฝึกอาชีพ จากประสบการณ์ ชีวิตและประสบการณ์การทำงาน หรือมีความรู้และทักษะในรายวิชาตรงตามหลักสูตรมาก่อน เข้าเรียน หรือเข้าเรียนแล้วแต่ได้ไปเรียนหรือฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ โดยมีหลักฐาน ความรู้ทักษะและประสบการณ์นั้น จะขอประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อให้ได้ ผลการเรียนรายวิชาและนับจำนวนหน่วยกิตสะสม รวมทั้งขอยกเว้นการเรียนรายวิชาตามหลักสูตร ที่เข้าเรียนได้ ทำให้ใช้ระยะเวลาในการเรียนน้อยกว่านักเรียน นักศึกษาที่ศึกษาในระบบเพียงอย่างเดียว โดยการดำเนินการประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์สู่หน่วยกิต มีหลักการเบื้องต้น ที่ต้องพิจารณา ดังนี้

◆ คุณสมบัติของผู้ขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์สู่หน่วยกิต

1. ผู้ขอรับการประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ต้องเป็น นักเรียนระดับ ปวช. หรือนักศึกษาระดับ ปวส. ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่จะขอรับการประเมิน เทียบโอนความรู้และประสบการณ์
2. ผู้เรียนต้องสมัครใจที่จะขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ รายวิชาสู่หน่วยกิต โดยต้องจัดเตรียมเอกสารหลักฐานที่เชื่อถือได้มาแสดงต่อสถานศึกษา และ ต้องดำเนินการด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนที่จะขอรับการประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เข้าสู่หน่วยกิต ต้องมีพื้นความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชาที่เข้าเรียน ดังนี้

3.1 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

- ผู้เรียนที่เรียนแบบเต็มเวลา ตามระยะเวลาการศึกษาและ แผนการเรียนที่สถานศึกษากำหนด ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือ เทียบเท่า และมีประสบการณ์ในรายวิชาที่จะขอรับการประเมินเทียบโอนฯ โดยมีหลักฐานที่ แสดงถึงความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษา การฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติงาน หรือ การทำงานที่ตรงกับรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่จะขอรับการประเมินเทียบโอนฯ
- ผู้เรียนที่เป็นผู้มีงานทำและเรียนแบบไม่เต็มเวลา ตามระยะเวลา การศึกษา และแผนการเรียนที่สถานศึกษากำหนด ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า และมีประสบการณ์ในการทำงานหลังจากสำเร็จการศึกษา มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยมีหลักฐานที่แสดงว่าได้ทำงานตรงกับสาขาวิชาที่เข้าเรียน เพื่อขอรับ การประเมินเทียบโอนฯ รายวิชาหรือกลุ่มวิชาในสาขาวิชานั้น

3.2 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

- ผู้เข้าเรียนที่เรียนแบบเต็มเวลา ตามระยะเวลาการศึกษาและแผนการเรียน ที่สถานศึกษาอาชีวศึกษากำหนด ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับ ปวช. หรือเทียบเท่า หรือสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และมีประสบการณ์ในรายวิชาที่จะขอรับการประเมินเทียบโอนฯ โดยมีหลักฐานที่แสดงถึงความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษา การฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติงาน หรือการทำงานที่ตรงกับรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่จะขอรับการประเมินเทียบโอนฯ

- ผู้เข้าเรียนที่เป็นผู้มีงานทำและเรียนแบบไม่เต็มเวลา ตามระยะเวลาการศึกษา และแผนการเรียนที่สถานศึกษาอาชีวศึกษากำหนด ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับ ปวช. หรือเทียบเท่า หรือสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และมีประสบการณ์ในการทำงาน โดยมีหลักฐานที่แสดงว่าได้ทำงานตรงกับสาขาวิชาที่เข้าเรียน เพื่อขอรับการประเมินเทียบโอนฯ รายวิชาหรือกลุ่มวิชาในสาขาวิชานั้นตามเงื่อนไขดังนี้

◆ รายวิชาหรือกลุ่มวิชา และหลักสูตรที่สามารถขอโอนผลการเรียน

1. ผู้เรียนสามารถขอประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์สู่หน่วยกิตได้ทุกรายวิชา ในทุกหมวดวิชา

2. ผู้เรียนต้องมีหลักฐานที่เชื่อถือว่ามีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ที่ตรงหรือสอดคล้องกับสมรรถนะของรายวิชาที่ขอประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากกรณีใดกรณีหนึ่งหรือหลายกรณี ดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์สู่หน่วยกิตในระดับ ปวช. และ ปวส.

ลักษณะของการมีความรู้และประสบการณ์	เกณฑ์พิจารณา
2.1 ได้เคยเรียนรายวิชาที่ขอเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์โดยไม่นับหน่วยกิตมารวม เพื่อการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร	<ul style="list-style-type: none"> - มีผลการประเมินรายวิชาผ่าน - มีหลักฐานจากสถานศึกษาที่เรียนรายวิชานั้น
2.2 ได้เรียนรายวิชาหรือกลุ่มวิชาจากหลักสูตรอื่นที่ไม่ต่ำกว่าหลักสูตรของรายวิชาที่ขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์	<ul style="list-style-type: none"> - ระดับ ปวช. ต้องมีจุดประสงค์และเนื้อหาใกล้เคียงกัน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 - ระดับ ปวส. ต้องมีจุดประสงค์และเนื้อหาใกล้เคียงกัน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 - มีผลการประเมินรายวิชาผ่าน - มีหลักฐานจากสถานศึกษาที่เรียนรายวิชาหรือกลุ่มวิชานั้น
2.3 ได้ฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หรือ ฝึกอาชีพตามมาตรฐานฝีมือแรงงาน หรือ ฝึกอบรมตามมาตรฐานอาชีพ หรือฝึกอาชีพต่าง ๆ ตามที่สถานศึกษา หน่วยงานของรัฐได้จัดขึ้น จำนวนหนึ่งหลักสูตร หรือหลายหลักสูตรรวมกัน	<ul style="list-style-type: none"> - ระดับ ปวช. ต้องมีสมรรถนะที่ตรงหรือสอดคล้องกับสมรรถนะรายวิชาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 - ระดับ ปวส. ต้องมีสมรรถนะที่ตรงหรือสอดคล้องกับสมรรถนะรายวิชาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 - มีหลักฐานจากสถานศึกษา หน่วยงานของรัฐ ที่จัดการฝึกอบรมที่แสดงว่าเป็นผู้ที่มีสมรรถนะที่ตรงหรือสอดคล้องกับสมรรถนะของรายวิชาที่ขอเทียบโอน
2.4 ได้ฝึกงาน โดยมีจำนวนชั่วโมงการฝึกงาน ไม่น้อยกว่าจำนวนชั่วโมงการเรียนตามหลักสูตร ในหนึ่งภาคเรียนของรายวิชาที่ขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์	<ul style="list-style-type: none"> - ระดับ ปวช. ต้องมีสมรรถนะที่ตรงหรือสอดคล้องกับสมรรถนะรายวิชาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 - ระดับ ปวส. ต้องมีสมรรถนะที่ตรงหรือสอดคล้องกับสมรรถนะรายวิชาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 - มีหลักฐานจากสถานประกอบการ หน่วยงานที่เป็นสถานที่ฝึกงาน ที่แสดงว่าเป็นผู้ที่มีสมรรถนะที่ตรงหรือสอดคล้องกับสมรรถนะของรายวิชาที่ขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์
2.5 ได้ทำงานในสถานประกอบการ หน่วยงานที่เป็นสถานที่ทำงาน โดยมีจำนวนชั่วโมงการทำงาน ไม่น้อยกว่าจำนวนชั่วโมงการเรียนตามหลักสูตร ในหนึ่งภาคเรียนของรายวิชาที่ขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์	<ul style="list-style-type: none"> - ระดับ ปวช. ต้องมีสมรรถนะที่ตรงหรือสอดคล้องกับสมรรถนะรายวิชาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 - ระดับ ปวส. ต้องมีสมรรถนะที่ตรงหรือสอดคล้องกับสมรรถนะรายวิชาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 - มีหลักฐานจากสถานประกอบการ หน่วยงานที่เป็นสถานที่ทำงานที่แสดงว่าเป็นผู้ที่มีสมรรถนะที่ตรงหรือสอดคล้องกับสมรรถนะของรายวิชาที่ขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์

3. จะขอประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ได้ไม่เกิน 2 ใน 3 ของจำนวนหน่วยกิตตามหลักสูตรแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา และตามแผนการเรียนที่สถานศึกษากำหนด

◆ หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ สู่หน่วยกิต

1. ผู้เรียนที่ประสงค์จะขอรับการประเมิน

1.1 ตรวจสอบความสอดคล้องของความรู้ ทักษะและประสบการณ์ของตนกับรายวิชา ในหลักสูตรสาขาวิชาที่เข้าเรียน ตามเกณฑ์ที่กำหนด

1.2 ลงทะเบียนเพื่อขอรับการประเมินความรู้และประสบการณ์ และชำระเงิน ค่าลงทะเบียนตามวัน เวลาที่สถานศึกษากำหนด

1.3 เข้ารับการประเมินความรู้และประสบการณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่สถานศึกษากำหนด

1.4 ถ้าผลการประเมินไม่ผ่านหรือต่ำกว่าเกณฑ์ (ตก) ผู้เรียนสามารถขอลงทะเบียนเรียนรายวิชานั้น หรือขอประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์รายวิชานั้นใหม่ในภาคเรียนต่อไปก็ได้

2. สถานศึกษา

2.1 ดำเนินการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยกำหนด วัน เวลาและสถานที่ประเมิน และแจ้งให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าก่อนการประเมิน ไม่น้อยกว่า 2 สัปดาห์ และดำเนินการประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ให้แล้วเสร็จก่อนเปิดภาคเรียน

2.2 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ตามหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด จำนวน 2 ชุด คือ คณะกรรมการตรวจสอบการมีความรู้และประสบการณ์รายวิชา และคณะกรรมการประเมินความรู้และประสบการณ์รายวิชา คณะละ 3 คน

ทั้งนี้ การประเมินความรู้และประสบการณ์รายวิชา มีแนวปฏิบัติดังนี้

1) รายวิชาที่มีเฉพาะภาคทฤษฎีหรือภาคปฏิบัติเพียงอย่างเดียว ให้ประเมินเฉพาะภาคทฤษฎีหรือภาคปฏิบัติแล้วแต่กรณีเพียงอย่างเดียว ถ้ามีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้ประเมินทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตามผังการสร้างแบบทดสอบและแนวปฏิบัติที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

2) จำนวนชั่วโมงในการประเมินต้องไม่น้อยกว่าจำนวนชั่วโมงการเรียนต่อสัปดาห์ของรายวิชานั้น

3) เกณฑ์การตัดสินผลการประเมินให้ถือปฏิบัติตามเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรายวิชานั้น

2.3 ให้คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบผลการตรวจสอบเพื่อรับรองการมีความรู้และประสบการณ์รายวิชาของผู้เรียน ตามที่คณะกรรมการฯ เสนอ

2.4 ให้หัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการประเมินความรู้และประสบการณ์รายวิชา

2.5 เก็บรักษาเอกสารหลักฐานในการดำเนินการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์รายวิชาไว้ทุกขั้นตอนเพื่อการตรวจสอบเป็นระยะเวลา 3 ปี นับจากวันที่สถานศึกษาอนุมัติผลการประเมิน

◆ การเรียนรายวิชาอื่นตามโครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชา สาขางานที่เข้าเรียน

เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์รายวิชาให้กับผู้เรียนตามโครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชา สาขางานที่เข้าเรียนแล้ว ให้ปฏิบัติดังนี้

1. จัดให้ผู้เรียนลงทะเบียนเรียนรายวิชาอื่นให้ครบตามแผนการเรียน โครงสร้างหลักสูตร สาขาวิชา สาขางานของสถานศึกษา

2. ในแต่ละภาคเรียน ผู้เรียนจะลงทะเบียนรายวิชาโดยมีจำนวนหน่วยกิตของรายวิชาที่ผู้เรียนลงทะเบียนขอรับการประเมินความรู้และประสบการณ์รวมกับจำนวนหน่วยกิตของรายวิชาที่ผู้เรียนลงทะเบียนเรียน ไม่เกินจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนของหลักสูตรแต่ละระดับ

3. ผู้เรียนที่ขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ ต้องลงทะเบียนเรียนรายวิชา ในสถานศึกษาที่ขอสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนหน่วยกิตที่ระบุไว้ในหลักสูตร แต่ละประเภทรายวิชาและสาขาวิชา และตามแผนการเรียนที่สถานศึกษากำหนด

◆ การบันทึกผลการเรียนและจัดทำเอกสารการศึกษา

1. ให้บันทึกผลการเรียนรายวิชาที่ขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์สู่หลักสูตร ปวช. หรือ ปวส. ลงในระเบียนแสดงผลการเรียน โดยใช้รหัสวิชาชื่อรายวิชาและหน่วยกิต ตามหลักสูตร ปวช. หรือหลักสูตร ปวส. พุทธศักราชที่ใช้ในปัจจุบัน

2. ให้แสดงหมายเหตุในเอกสารการศึกษา (รบ.1) ว่าเป็นรายวิชาที่ได้ผลการเรียนจากการประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์โดยให้พิมพ์สัญลักษณ์(*2) ท้ายชื่อวิชาซึ่งหมายถึงรายวิชาที่เทียบโอนความรู้และประสบการณ์

การจัดการเรียนรายวิชาสะสมหน่วยกิตเตรียมอาชีพศึกษา (Pre-Vocational Education: Pre-VEd.)

ในปี พ.ศ. 2556 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ปรับรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาให้หลากหลาย เหมาะสม เพื่อเพิ่มโอกาสในการศึกษาด้านวิชาชีพสำหรับประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัดและความสนใจในการเข้าถึงการอาชีวศึกษาด้วยการขยายวิธีการและกลุ่มเป้าหมาย เป็นทางเลือกสำหรับประชาชนผู้สนใจนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) ที่มีความประสงค์จะเพิ่มพูนหรือสะสมความรู้ ทักษะ และเตรียมตัวที่จะเข้าศึกษาในระดับอาชีวศึกษา

● หลักการสำคัญ

การเรียนรายวิชาสะสมหน่วยกิตเตรียมอาชีพศึกษา ซึ่งประกอบด้วย รายวิชาระยะสั้น รายวิชาเตรียม ปวช. และรายวิชาเตรียม ปวส. จะเป็นแนวทางหนึ่งในการเพิ่มโอกาสทางด้านอาชีวศึกษาให้กับผู้สนใจ นักเรียนที่เรียนระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้มีโอกาสในการเรียนรู้ในหลักสูตรอาชีวศึกษาตามความถนัดและความสนใจ โดยสามารถนำผลการเรียนจากรายวิชาดังกล่าวมาขอโอนเพื่อนับจำนวนหน่วยกิตสะสมภายหลังจากที่ได้สมัครเข้าเรียนและขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเป็นนักศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) กับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การจัดการอาชีวศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาดำเนินการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรนั้น ๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วความรู้และคุณสมบัติของผู้เข้าเรียนต้องเป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด กล่าวคือ ผู้เข้าเรียนระดับ ปวช. ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า ส่วนผู้เข้าเรียนระดับ ปวส. ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับ ปวช. หรือเทียบเท่า หรือสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ซึ่งตามข้อบังคับดังกล่าวไม่บังคับสำหรับผู้ที่เรียนเป็นบางเวลา หรือบางรายวิชา หรือบางตอนของรายวิชา โดยไม่นับจำนวนหน่วยกิตมารวมเพื่อตัดสินการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรและรับประกาศนียบัตร จึงเป็นที่มาของการเรียนรายวิชาสะสมหน่วยกิตเตรียมอาชีพศึกษาสำหรับประชาชนผู้สนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่หลักสูตรอาชีวศึกษา ภายหลังจากที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและ

สมัครเข้าเรียน พร้อมขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียน นักศึกษา โดยสามารถนำผลการเรียนรายวิชาสะสม หน่วยกิตเตรียมอาชีพศึกษามาขอเทียบโอนผลการเรียนรู้เพื่อนับเป็นจำนวนหน่วยกิตสะสม ในหลักสูตรอาชีพศึกษา ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ในหมวดของการเทียบโอนผลการเรียนรู้ที่กำหนดให้นักเรียน นักศึกษา ที่มีประสบการณ์ในงานอาชีพ หรือฝึกงานในสถานฝึกงานอาชีพ หรือทำงานในอาชีพนั้นอยู่แล้ว หรือมีความรู้ในรายวิชาตามหลักสูตรนี้มาก่อนเข้าเรียน หรือเข้าเรียนแล้วแต่ขอไปเรียนหรือฝึกปฏิบัติงานในสถานฝึกงานอาชีพ จะขอประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อนับเป็นจำนวนหน่วยกิตสะสมสำหรับรายวิชานั้นก็ได้

● **พื้นความรู้และคุณสมบัติผู้เรียน**

1. รายวิชาระยะสั้น มีพื้นความรู้และคุณสมบัติตรงตามที่หลักสูตรกำหนด
2. รายวิชาเตรียม ปวช. สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า หรือกำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. รายวิชาเตรียม ปวส. สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า หรือกำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. เป็นผู้ที่สถานศึกษาพิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ศึกษาได้ ทั้งนี้ รายวิชาที่ประสงค์จะเรียนต้องเป็นรายวิชาซีพระยะสั้น หรือรายวิชาตามประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน ที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งสามารถเทียบเคียงกันได้กับรายวิชาในหลักสูตรอาชีพศึกษาในแต่ละระดับคุณวุฒิ

● **แนวปฏิบัติการเรียนรายวิชาสะสมหน่วยกิตเตรียมอาชีพศึกษา**

1. ในกรณีที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียน ปวช./ปวส. ตามโครงสร้างหลักสูตร
2. ระหว่างเรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียนรายวิชาเตรียมอาชีพศึกษา (Pre-VEd.) ตามรายวิชาที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดควบคุมไป เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำรายวิชา Pre-VEd. มาเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่หลักสูตรอาชีพศึกษาได้

● **วิธีเรียน**

1. สถานศึกษาที่จะเปิดดำเนินการจัดการเรียนรายวิชาสะสมหน่วยกิตเตรียมอาชีพศึกษา จะต้องวางแผนกำหนดประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน กลุ่มวิชาและรายวิชาที่จะเปิดสอนในแต่ละภาคเรียนเพื่อการประชาสัมพันธ์และกำหนดกลุ่มเป้าหมาย โดยคำนึงถึงคุณภาพและสมรรถนะที่จะต้องเกิดตามรายวิชานั้น ๆ

2. วิชาที่เรียนเป็นรายวิชาสะสมหน่วยกิตเตรียมอาชีพศึกษา โดยรายวิชาเตรียม ปวช. ใช้รายวิชาในหลักสูตรปกติ เพียงแต่ส่วนของรหัสวิชา เพิ่มคำว่า ตวช. ไว้หน้าเลขรหัส และควรวางแผนการจัดรายวิชาเรียนตามลำดับความยากง่ายในแต่ละภาคเรียน โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้และเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3. สถานศึกษากำหนดวิธีการและขั้นตอนในการเรียนรู้แต่ละรายวิชา โดยคำนึงถึงผู้สอน อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และระยะเวลาที่ใช้สอนในแต่ละรายวิชา สะสมหน่วยกิตเตรียมอาชีพศึกษา

● การวัดและประเมินผล

1. ให้มีการวัดและประเมินผล พร้อมทั้งออกใบรับรองผลการเรียน โดยสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในรายวิชานั้น ๆ

2. ผู้เรียนที่ผ่านการเรียนการสอนและผ่านการประเมินผลตามเกณฑ์ที่กำหนด จะได้รับหน่วยกิตที่สามารถเทียบเคียงได้กับรายวิชาในหลักสูตรอาชีวศึกษาแต่ละระดับคุณวุฒิ

3. การเรียนรายวิชาสะสมหน่วยกิตเตรียมอาชีพศึกษานั้น จะสะสมได้ไม่เกิน 2 ปีการศึกษา

3) สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอาชีวศึกษา

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาได้ดำเนินการจัดโครงการ หลักสูตร และการเรียนการสอนหลายลักษณะเพื่อส่งเสริมการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์ และการสะสมผลการเรียนรู้ อันเป็นแนวคิดของการจัดระบบธนาคารหน่วยกิต ดังมีตัวอย่างการดำเนินการดังนี้

3.1) อาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด จัดทำคู่มือแนวปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนคู่ขนานรูปแบบสะสมหน่วยกิต หลักสูตร ปวช. ให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของตลาดแรงงาน โดยผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตเข้ามาเพื่อให้จบหลักสูตร ปวช. (อาชีวศึกษาร้อยเอ็ด, 2558)

3.2) วิทยาลัยการอาชีพแจ้ห่ม ร่วมกับโรงเรียนไผ่งามวิทยา โรงเรียนทุ่งคาวิทยา โรงเรียนแม่ตา และโรงเรียนแจ้ซ้อนวิทยา พัฒนาการจัดการศึกษาสายวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสะสมหน่วยกิตเตรียมอาชีพศึกษา (Pre-Vocational Education : Pre-VEd.) เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา

แก่ประชาชนวัยเรียนและวัยทำงาน ตามความถนัด และความสนใจ และขยายกลุ่มเป้าหมายไปสู่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายในการเข้าสู่หลักสูตรอาชีวศึกษา และสามารถนำรายวิชาที่เรียนสะสมหน่วยกิต (Pre-VEd.) มาขอโอนเพื่อนับจำนวนหน่วยกิตสะสม เมื่อได้สมัครเข้าเรียนและขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียน นักศึกษาตามหลักสูตรอาชีวศึกษา (วิทยาลัย การอาชีพแจ้ห่ม, 2564)

3.3) วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี และโรงเรียนของเกาะพะงันศึกษา ได้ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพและการบูรณาการรายวิชาพื้นฐานตามหลักสูตร ปวส. ทั้ง รายวิชาชีพ ของ สอศ. และหลักสูตรของ สพฐ. ตามหลักสูตรต่อเนื่อง คือ 1) หลักสูตรการพัฒนา ทักษะพื้นฐานช่างตัดเย็บเสื้อผ้า 2) หลักสูตรการพัฒนาทักษะการออกแบบเสื้อผ้าเบื้องต้น และ 3) หลักสูตรการพัฒนาทักษะการเย็บเสื้อผ้าสตรีและเสื้อผ้าสุภาพบุรุษ ซึ่งผู้เรียนต้องผ่าน การอบรมทั้ง 3 หลักสูตร จึงสามารถนำผลการพัฒนาไปใช้ในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ การศึกษาต่อในระดับ ปวส. สาขาแฟชั่นดีไซน์ ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานีได้ จะทำให้ ลดระยะเวลาในการเรียนให้สำเร็จการศึกษาได้ภายในเวลา 2 ปี เช่นเดียวกับผู้เรียนที่สำเร็จ การศึกษามาจากระดับ ปวช. (edunewssiam, 2565)

3.4) วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ดำเนินการจัดการศึกษาหลักสูตรห้องเรียนอาชีพ ร่วมกับโรงเรียนนวมก้อยวิทยาคม ให้แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสาขาวิชา คหกรรมศาสตร์ สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ และสาขาวิชาแฟชั่นและสิ่งทอ ตามโครงการ ขับเคลื่อนห้องเรียนอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา (โรงเรียนมัธยมดิสัมมเมือง) รูปแบบที่ 2 การสะสมผลการเรียน โดยสถานศึกษาสังกัด สอศ. ร่วมกับสถานศึกษาสังกัด สพฐ. นำรายวิชา ปรับพื้นฐานในหลักสูตร ปวส. ไปจัดการเรียนการสอนล่วงหน้าให้กับนักเรียนมัธยมศึกษา เพื่อ สะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเพิ่มโอกาสทาง การศึกษาด้านอาชีวศึกษาแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและเพื่อขยายกลุ่มเป้าหมาย ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในการเข้าสู่หลักสูตรอาชีวศึกษา ปวส. (วิทยาลัยอาชีวศึกษา เชียงใหม่, 2565)

4) สรุปการดำเนินงานในการดำเนินงานเทียบโอนผลการเรียนและระบบ ธนาคารหน่วยกิตในระดับอาชีวศึกษา

จากข้อมูลการดำเนินงานของ สอศ. และสถานศึกษาในสังกัดที่นำเสนอข้างต้น สรุปการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตได้ดังนี้

(1) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเกี่ยวกับกรอบคุณวุฒิ อาชีวศึกษาแห่งชาติ และ สอศ. ได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ และได้ประกาศหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระดับ ปวช. และ ปวส. ด้านการเทียบโอนผลที่ครอบคลุม การจัดการศึกษาทั้งสามรูปแบบ คือ การจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย เป็นแนวทางให้สถานศึกษาสังกัด สอศ. นำไปใช้ในการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติในการ วัดประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษาด้านการเทียบโอนผล และการจัดการเรียนการสอน คู่ขนานรูปแบบสะสมหน่วยกิต หลักสูตร ปวช. ให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อ เปิดโอกาสให้เข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

(2) สถานศึกษาสังกัด สอศ. ได้ดำเนินตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการเทียบโอน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนที่เคยเรียนจากสถานศึกษาอื่น หรือจาก ต่างประเทศเพื่อเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่ยื่นเทียบโอน เพื่อใช้ประโยชน์ในการนับรวม เพื่อการรับรองหรือจบหลักสูตร ส่วนการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ยังอยู่ในวงจำกัด

(3) สอศ. มีนโยบายในการนำแนวคิดระบบธนาคารหน่วยกิต หรือการสะสม ผลการเรียนไปสู่การปฏิบัติในการปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอนและการวัดประเมินผลและ การสะสมหน่วยกิตในรูปแบบต่าง ๆ โดยได้มีการดำเนินการในลักษณะความร่วมมือกับสถานศึกษา ในสังกัด สพฐ. สช. และ กศน. ในพื้นที่ต่าง ๆ ในการจัดหลักสูตรทวิศึกษา การจัดการเรียน การสอนรายวิชาสะสมหน่วยกิตเตรียมอาชีวศึกษา (Pre-Vocational Education : Pre-VEd.) การจัดการศึกษาสายวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา หรือการฝึกอาชีพระยะสั้นแก่ผู้เรียนใน สถานศึกษาในสังกัดดังกล่าว เพื่อการเทียบโอน การสะสมหน่วยกิต และการนำไปใช้ในการศึกษา ต่อในระดับอาชีวศึกษา

(4) สอศ. มีนโยบายและการดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรในสาขาวิชา ที่สนองความต้องการของตลาดแรงงาน ตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ และเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิ อาชีวศึกษาที่เอื้อต่อการสะสมผลการเรียนตามแนวคิดระบบธนาคารหน่วยกิต ซึ่งการดำเนินงาน มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง

(5) สอศ. ได้มีการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการพัฒนาการจัดการ การศึกษาและการบริหารจัดการโดยเฉพาะในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งจะเอื้อต่อ การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตดิจิทัลในอนาคต

5) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอาชีวศึกษา

การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอาชีวศึกษายังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ ดังสรุปได้ดังนี้

(1) ขาดหน่วยงานกลางที่จะเป็นศูนย์กลางระบบธนาคารหน่วยกิตของการศึกษาอาชีวศึกษา ที่จะบริหารจัดการแพลตฟอร์มกลางที่เชื่อมโยงฐานข้อมูลสถานศึกษาด้านต่าง ๆ ระบบการเทียบโอน และการสะสมผลการเรียนหรือหน่วยกิตในระดับอาชีวศึกษาเข้าด้วยกัน และสามารถเชื่อมโยงไปยังฐานข้อมูลของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอุดมศึกษาเป็นหลัก ในการกำหนดมาตรฐานและรับรองหน่วยงาน องค์กร สถานประกอบการ และสถานศึกษา ที่จัดการศึกษาผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

(2) ขาดการสนับสนุนให้บริการความรู้ รูปแบบ วิธีการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิต การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงาน และทรัพยากรที่เพียงพอที่จะเอื้อให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาได้จัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ในรูปแบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

(3) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตกับผู้เกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคการศึกษาและภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ภาคเอกชน ภาคแรงงาน สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพยังไม่กว้างขวาง หรือประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

(4) ขาดปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือ หรือกระตุ้นจูงใจการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคเอกชน ภาคแรงงาน หรือสถานประกอบการที่จะเอื้อต่อการยกระดับทักษะฝีมือแรงงานของกำลังแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งอยู่ในระดับไร้ฝีมือให้มีทักษะและความเชี่ยวชาญในระดับสูงขึ้น และใช้ประโยชน์จากการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากการทำงานในการเรียนรู้ เพิ่มวุฒิ ทักษะและประสบการณ์อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

(5) ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการดำเนินการ เช่น หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร สนับสนุนการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน หน่วยงานภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงาน การส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาความรู้ความสามารถตลอดชีวิต

❖ การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา

1) แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา

การพัฒนาธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2554 เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตขึ้น คณะทำงานได้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินธนาคารหน่วยกิต จากทั้งในประเทศและต่างประเทศ และได้กำหนดกรอบความคิดจากทิศทางและนโยบายที่ระบุไว้ในกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - 2565) ในการดำเนินการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ในเบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับระบบอุดมศึกษาไทย ต่อมาปี พ.ศ. 2556 คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต ให้มีหน้าที่ในการกำหนดหลักเกณฑ์ดำเนินการสะสมหน่วยกิตในระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ในระดับอุดมศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทอุดมศึกษาไทย พัฒนาระบบ กลไกและวิธีการในการสะสมหน่วยกิตในระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) สำหรับสถาบันอุดมศึกษา และส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาในการจัดการเรียนการสอนและสะสมหน่วยกิตในระบบธนาคารหน่วยกิต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

การจัดการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษามีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีประสงค์จะเรียนสามารถเข้าเรียนได้ ผู้เรียนที่ออกจากระบบไปแล้วสามารถเข้ามาเรียนใหม่ได้ตลอดเวลา โดยลดข้อจำกัดที่ย่างยาก เช่น การต้องลงทะเบียนเรียนใหม่ การไม่จำกัดอายุผู้เข้าเรียน การสร้างวัฒนธรรมไม่เน้นการให้ปริญญา ในการพัฒนาและส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต จึงได้พัฒนาหลักเกณฑ์แนวทางการจัดการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ในระดับอุดมศึกษา โดยมีสาระสำคัญ คือ การเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นตามความต้องการ ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนรู้มาสะสมไว้ในสถาบันอุดมศึกษาได้ ให้ความสำคัญกับการศึกษาของผู้เรียนในวัยทำงาน อันเป็นการสร้างศักยภาพการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพหรือเพื่อให้ได้รับคุณวุฒิทางการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกกลุ่มสามารถเข้าศึกษา โดยไม่มีเงื่อนไขของคุณสมบัติผู้เรียน หรือคุณวุฒิ หรือระยะเวลาในการเรียน สามารถสะสมผลการเรียนได้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์ โดยใช้หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษา

นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเข้าสู่การศึกษาในระบบ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาต้องพัฒนาระบบการประเมินที่มีคุณภาพและมาตรฐาน มีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ (อนุสารอุดมศึกษา, 2557)

2) ระเบียบและประกาศที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ. 2562 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ออกประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการออกระเบียบหลักเกณฑ์วิธีการที่มีความชัดเจนและเอื้อต่อการศึกษาเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ เป็นการเชื่อมโยงการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยในประกาศได้กำหนดนิยามของคลังหน่วยกิตว่า “คลังหน่วยกิต” หมายถึง ระบบทะเบียนสะสมหน่วยกิตและผลการศึกษาสำหรับผู้เรียน ทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อาทิ หลักสูตรเพื่อรับปริญญา หลักสูตรฝึกอบรม การสร้างประสบการณ์ โดยมีหลักฐานที่เป็นองค์ประกอบในการเทียบหน่วยกิตรวบรวมไว้ด้วย และได้กำหนดนิยามของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ผลการเรียนรู้ ผลลัพธ์การเรียนรู้ผู้เรียน และคณะกรรมการไว้เพื่อความชัดเจนด้วย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2565 ได้ออกประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการดำเนินงานคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 และประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 โดยได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์บางประการให้เอื้อต่อการดำเนินงานคลังหน่วยกิตมากขึ้นดังนี้ (ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา, 2565)

❖ การดำเนินงานคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา

คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาได้กำหนดว่า

1) **วัตถุประสงค์ของคลังหน่วยกิต** คือ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยไม่กำหนดอายุ และคุณสมบัติของผู้เรียน เป็นการเชื่อมโยงทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตที่ได้รับจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยไว้ในคลังหน่วยกิต

2) หลักการของคลังหน่วยกิต

(1) คลังหน่วยกิต ประกอบด้วย คลังหน่วยกิตที่ดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสะสมหน่วยกิตไว้ใช้ประโยชน์ได้ และคลังหน่วยกิตกลางที่ดำเนินการโดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนากำลังคนในระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ คลังหน่วยกิตที่ดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษา ต้องเชื่อมต่อกันได้กับคลังหน่วยกิตกลางในรูปแบบดิจิทัล

(2) ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ มาเทียบหน่วยกิตและสะสมในคลังหน่วยกิตได้ตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565

(3) ผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตในคลังหน่วยกิตได้ตลอดชีวิตโดยไม่จำกัดอายุ และคุณวุฒิของผู้เรียน รวมทั้งระยะเวลาในการสะสมหน่วยกิต และระยะเวลาในการเรียน ทั้งนี้ ต้องมีความทันสมัยต่อความก้าวหน้าในศาสตร์นั้น ๆ

(4) ข้อมูลหน่วยกิตที่สะสมไว้ในคลังหน่วยกิตเป็นของผู้เรียน และการดำเนินการใด ๆ ต้องเป็นไปตามความประสงค์ของผู้เรียน

3) **หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการสะสมหน่วยกิต** กำหนดไว้ว่า การสะสมหน่วยกิตจากการลงทะเบียนเรียน ให้ผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนในสถาบันอุดมศึกษาสามารถสะสมหน่วยกิตไว้ในคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนได้ ส่วนการสะสมหน่วยกิตที่ได้จากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 โดยสามารถลงทะเบียนสะสมหน่วยกิตในคลังหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษามากกว่าหนึ่งแห่งได้

4) **การบันทึกผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในคลังหน่วยกิต** ในกรณีผู้เรียนได้รับหน่วยกิตจากการลงทะเบียนเรียนในรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษา หรือจากสถาบันอุดมศึกษาที่มีบันทึกข้อตกลงร่วมกัน ให้บันทึกผลการเรียนตามระดับคะแนนตัวอักษรหรือแต่้มระดับคะแนนที่สอบได้ ส่วนผู้เรียนที่ได้รับหน่วยกิตจากการเทียบโอนจากการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้บันทึกตามวิธีการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยไม่กำหนดระดับคะแนน ตัวอักษรหรือแต่้มระดับคะแนน และให้จัดทำหลักฐานข้อมูลประกอบการเทียบโอนบันทึกไว้ด้วย

5) การนำหน่วยกิตที่สะสมไว้ในคลังหน่วยกิตเพื่อไปใช้ในการศึกษาเพื่อรับปริญญา ให้เป็นไปตามระเบียบการเทียบโอนของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 โดยการให้ปริญญา หรือ ประกาศนียบัตรใด ๆ ต้องเป็นไปตามระเบียบของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ คลังหน่วยกิตกลางสามารถออกรายงานการสะสมหน่วยกิต เพื่อใช้ในการแสดงการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับอุดมศึกษา

6) สถาบันอุดมศึกษาที่ประสงค์จะดำเนินการคลังหน่วยกิต ให้ดำเนินการ ดังนี้

- (1) ยื่นขอขึ้นทะเบียนต่อคณะกรรมการ โดยความเห็นชอบของสภาสถาบันอุดมศึกษา
- (2) ให้สภาสถาบันอุดมศึกษากำหนดระเบียบคลังหน่วยกิตที่ครอบคลุม ตั้งแต่การรับผู้เรียนเข้ามาสะสมหน่วยกิต การสะสมหน่วยกิต (Credit Depository) จากผลการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การเรียกใช้หน่วยกิต (Credit Reimbursement) รายละเอียดของผู้เรียน (Learner Attributes) รายละเอียดที่มาของหน่วยกิตที่สะสมไว้ (Credit Attributes) การทำให้มั่นใจว่าข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน และหน่วยกิตที่สะสมไว้มีคุณภาพ (Quality) มีความพร้อมใช้ (Availability) มีความมั่นคง (Security) และมีการยืนยันตัวตนของผู้เรียน (Authentication) แล้วจัดทำเป็นข้อเสนอขอขึ้นทะเบียนที่มีรายละเอียดข้างต้นครบถ้วน เพื่อให้คณะกรรมการใช้พิจารณาขึ้นทะเบียน
- (3) สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประกาศรายชื่อสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านการขึ้นทะเบียนต่อสาธารณะ
- (4) ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อคณะกรรมการเป็นประจำทุกปีหลังสิ้นปีการศึกษา

7) การเปิดดำเนินการหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับคลังหน่วยกิตที่สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการอยู่หรือที่สถาบันอุดมศึกษาแจ้งให้สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมทราบ

8) คณะกรรมการอาจกำหนดให้มีการกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามเจตนารมณ์และแนวปฏิบัติของประกาศนี้ได้

9) สถาบันอุดมศึกษาต้องตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลที่เก็บสะสมในคลังหน่วยกิตก่อนส่งไปสู่คลังหน่วยกิตกลาง และรับผิดชอบต่อความเสียหายและเยียวยาผลกระทบที่จะเกิดขึ้น หากมีการกระทำใด ๆ ที่เชื่อได้ว่าข้อมูลหน่วยกิตที่ส่งให้กับคลังหน่วยกิตกลาง

เป็นไปโดยไม่สุจริต หรือไม่มีความพร้อมตามที่กำหนดไว้ในข้อ 6 (2) คณะกรรมการสามารถเพิกถอนการขึ้นทะเบียน พร้อมประกาศให้สาธารณชนทราบได้

10) ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวได้ หรือมีความจำเป็นต้องปฏิบัติ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการ และให้ถือ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการนั้นเป็นที่สุด

❖ หลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ให้สถาบันอุดมศึกษาใช้ผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นหลักสำคัญในการเทียบโอน โดยให้จัดทำ รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของรายวิชาที่เปิดสอน ในสถาบันอุดมศึกษาไว้ ล่วงหน้า ก่อนที่จะมีผู้ยื่นคำขอเทียบโอนเพื่อเป็นเกณฑ์เทียบเคียงในการพิจารณา โดยผลลัพธ์ การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ต้องเทียบได้ตามมาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิ ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาซึ่งสามารถทดสอบและประเมินผลได้โดยวิธีการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้การเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจากระบบ การศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัยเป็นไปอย่างคล่องตัวและเป็นระบบ โดยมี หลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาระดับอุดมศึกษาดังนี้

1) วัตถุประสงค์ของการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษา คือ เพื่อส่งเสริมและ สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย สามารถเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาได้อย่างคล่องตัวและรักษา ไว้ซึ่งมาตรฐานการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษามีอิสระในการกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ในการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษา โดยต้องมีมาตรฐาน ไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ตามประกาศฉบับนี้

2) หลักการของการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษา

(1) การเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาต้องสามารถเทียบโอนได้ ทั้งจาก การศึกษาในระบบ การศึกษานอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

(2) การเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาต้องยึดหลักความเสมอภาคและจรรยา วั ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

(3) สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีหน่วยงานทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาและ ดำเนินการให้มีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาตามกระบวนการและหลักเกณฑ์ที่กำหนด

(4) สถาบันอุดมศึกษาต้องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ใช้ในการทดสอบและ ประเมินผลเพื่อการเทียบโอนที่มีมาตรฐาน

3) หลักเกณฑ์การเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษา

3.1) หลักเกณฑ์การเทียบโอนจากการศึกษาในระบบ

ระดับอนุปริญญาและปริญญาตรี

(1) เป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาในหลักสูตรระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า ที่คณะกรรมการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายรับรอง

(2) รายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่จะนำมาขอเทียบโอนต้องมีสาระสำคัญ ครอบคลุมรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่ขอเทียบโอน

(3) ผลการเรียนในรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่จะนำมาขอเทียบโอน ต้องมีระดับคะแนนไม่ต่ำกว่า 2.00 จากระบบ 4.00 หรือเทียบเท่า

(4) รายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่เทียบโอนจากต่างสถาบันอุดมศึกษา ไม่สามารถนำมาคำนวณแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมได้

ระดับบัณฑิตศึกษา

(1) เป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาในหลักสูตรระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าที่ คณะกรรมการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายรับรอง

(2) รายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่จะนำมาขอเทียบโอนต้องมีสาระสำคัญ ครอบคลุมรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่ขอเทียบโอน

(3) ผลการเรียนในรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่จะนำมาขอเทียบโอน ต้องมีระดับคะแนนไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4.00 หรือเทียบเท่า

(4) การเทียบโอนในรายวิชาวิทยานิพนธ์ให้เป็นไปตามที่สถาบันอุดมศึกษา กำหนดโดยความเห็นชอบของสภาสถาบันอุดมศึกษา

(5) รายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่เทียบโอนจากต่างสถาบันอุดมศึกษา ไม่สามารถนำมาคำนวณแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมได้

3.2) หลักเกณฑ์การเทียบโอนจากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(1) ผู้ขอเทียบโอนมีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ ที่พึงประสงค์ของรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่จะขอเทียบโอน

(2) ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ขอเทียบโอนไม่จำกัดระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ และ สัมผัสประสบการณ์ในผลลัพธ์การเรียนรู้เรื่องนั้น แต่ต้องทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการของ สาขาที่จะขอเทียบโอน

(3) ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ขอเทียบโอนไม่สามารถนำมาคำนวณแต้มระดับคะแนน เฉลี่ยสะสมได้

ทั้งนี้ การเทียบโอนสำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ให้สามารถเทียบโอนได้โดยรวมแล้วไม่เกินสามในสี่ของจำนวนหน่วยกิตรวมของหลักสูตรที่รับโอนสำหรับระดับปริญญาตรี และไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวนหน่วยกิตรวมของหลักสูตรที่รับโอนสำหรับระดับบัณฑิตศึกษา โดยให้คำนึงถึงการสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ และสอดคล้องกับความเชี่ยวชาญของสถาบัน กรณีการเทียบโอนจากการศึกษาในระบบของสถาบันเดียวกันสามารถเทียบโอนได้มากกว่าที่กำหนด

การเทียบโอนจากการศึกษาในสถาบันหนึ่งไปยังอีกสถาบันหนึ่ง ไม่สามารถเทียบโอนต่อช่วงไปยังสถาบันอุดมศึกษาอื่นได้ และต้องระบุไว้ในใบแสดงผลการเรียน (Transcript) ว่าเป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่มีการเทียบโอน

3.3) วิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษา

(1) สถาบันอุดมศึกษากำหนดระบบและกลไกการเทียบโอน โดยได้รับความเห็นชอบจากสภาสถาบันอุดมศึกษา

(2) ให้มีคณะกรรมการระดับสถาบันทำหน้าที่กำกับดูแลระบบและกลไกการเทียบโอนให้มีคุณภาพและมาตรฐาน และมีคณะกรรมการระดับคณะและระดับหลักสูตรทำหน้าที่ทดสอบและประเมินผลเพื่อการเทียบโอนโดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนมีส่วนร่วม

(3) การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ใช้ในการทดสอบและประเมินผลเพื่อการเทียบโอนต้องมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน มีความโปร่งใส และเสมอภาค โดยมีการทบทวนและปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการที่ใช้ประเมินผลเพื่อการเทียบโอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการและสังคม ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล

(4) การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ใช้ในการทดสอบและประเมินผลเพื่อการเทียบโอน ต้องพิจารณาองค์ประกอบขั้นต่ำตามแต่ละกรณี ดังนี้

(4.1) กรณีเทียบโอนจากการศึกษาในระบบ ให้พิจารณาผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ สาระสำคัญ จำนวนหน่วยกิตและชั่วโมงสอน และผลการวัดและประเมินผลของผู้เรียน

(4.2) กรณีเทียบโอนจากการศึกษานอกระบบ ให้พิจารณาผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ สาระสำคัญ จำนวนชั่วโมงสอน วิธีการวัดและประเมินผล รูปแบบและวิธีการจัดการศึกษา คุณสมบัติของผู้สอน ผลการวัดและประเมินผลของผู้เรียน เอกสารยืนยันการศึกษาจากหน่วยงานที่จัดการศึกษา และข้อมูลประวัติและผลงานของหน่วยงานที่จัดการศึกษา

(4.3) กรณีเทียบโอนจากการศึกษาตามอัธยาศัย ให้พิจารณาผลลัพธ์การเรียนรู้จากบันทึกประสบการณ์ ข้อมูลของแหล่งที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์นั้น และการเทียบเคียงประสบการณ์กับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชา

(4.4) กรณีการเทียบโอนที่ไม่สามารถพิจารณาองค์ประกอบตามข้อ (4.1) - (4.3) สถาบันอุดมศึกษาสามารถดำเนินการทดสอบสมรรถนะได้

(5) การบันทึกผลการศึกษาจากการเทียบโอนในรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาให้บันทึกตามวิธีการประเมิน เช่น หน่วยกิตที่ได้รับการยกเว้นการเรียนที่เคยศึกษามาแล้วจากสถาบันอุดมศึกษา หน่วยกิตที่ได้จากการทดสอบ หน่วยกิตที่ได้จากการเสนอเพิ่มสะสมงาน หน่วยกิตที่ได้จากการทดสอบมาตรฐาน หน่วยกิตที่ได้จากการประเมินหรืออบรมที่จัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น

(6) ให้สถาบันอุดมศึกษาเผยแพร่หลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาต่อสาธารณะ

3.4) ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวได้ หรือมีความจำเป็นต้องปฏิบัติ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการ และให้ถือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการนั้นเป็นที่สุด

จากรายละเอียดประกาศ หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานคลังหน่วยกิต และการเทียบโอนในระดับอุดมศึกษาที่เสนอมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การดำเนินการได้ยึดหลักการสำคัญของการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต นั่นคือ การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยที่สามารถเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาได้อย่างคล่องตัวและรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานการศึกษา และส่งเสริมให้สถาบันการศึกษามีอิสระในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ในการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาที่ต้องมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์กลางที่ประกาศ

4) สภาพการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน

จากหลักเกณฑ์ วิธีการเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษาที่ประกาศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ได้ส่งผลให้เกิดการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตหรือคลังหน่วยกิต (Credit Bank) ในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง ทั้งในลักษณะการจัดโครงการ การจัดหลักสูตร การจัดระบบการเรียน ทั้งการเรียนแบบในสถานที่ (onsite) หรือการเรียนออนไลน์ (online) ซึ่งแต่ละสถาบันอุดมศึกษาต่างใช้หลักการการเรียนรู้ตลอดชีวิตและแนวคิดระบบธนาคารหน่วยกิต หรือคลังหน่วยกิต ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ ดังมีตัวอย่างการดำเนินการของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ดังนี้

4.1) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มธ.)

ธรรมศาสตร์ตลาดวิชา (Thammasat Gen Next Academy) คือ หน่วยบริการขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนเพื่อการพัฒนาตนเองตามความประสงค์ของผู้เรียน ในรูปแบบการให้บริการที่ทันสมัยสามารถเข้าถึงความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่มวัย และมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือการเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปเข้าศึกษาในรายวิชาต่าง ๆ ที่เปิดรับผู้เรียนเพิ่มเติมได้ หรือ ในหลักสูตรฝึกอบรมเฉพาะที่มหาวิทยาลัยมีความเชี่ยวชาญ

กลุ่มเป้าหมายผู้เรียนประกอบด้วย 3 กลุ่มหลักคือ 1) กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาที่ประสงค์จะเรียนล่วงหน้า (advancement) ในรายวิชาระดับมหาวิทยาลัยเพื่อเปิดโลกทัศน์ ทดสอบความสนใจ และ ค้นหาตัวตนก่อนเลือกเรียนหลักสูตรปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยสามารถเลือกเรียนในวันธรรมดาหรือวันเสาร์ ตามความสะดวก 2) กลุ่มคนวัยทำงานที่ประสงค์จะพัฒนาเพิ่มทักษะและความรู้ที่ทันสมัย เพื่อสร้างความสามารถทางการแข่งขันขององค์กร และ 3) กลุ่มคนวัยเกษียณ ที่ประสงค์จะสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเลือกเรียนวิชาหรือหลักสูตรอบรมต่าง ๆ ที่สนใจ เพื่อสร้างคุณค่าให้แก่ชีวิตและสังคม

รูปแบบการเรียนในระบบตลาดวิชา มี 3 รูปแบบคือ 1) การเรียนแบบในห้องเรียน (face-to-face) โดยเลือกเข้าเรียนกับนักศึกษาปกติในห้องเรียนตลอดภาคการศึกษา สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมงต่อหน่วยกิต เป็นเวลาประมาณ 15 สัปดาห์ 2) การเรียนแบบออนไลน์ (online e-Learning) โดยเลือกลงทะเบียนและเรียนที่บ้านผ่านระบบอินเทอร์เน็ต มีอาจารย์ประจำวิชาคอยให้คำปรึกษา ตรวจสอบบ้านและจัดกิจกรรมวัดผลประเมินผล บทเรียนแบบออนไลน์จะประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้ระยะเวลาเรียนด้วยตนเองประมาณ 15 ชั่วโมง การเรียนรู้ต่อหน่วยกิต และ 3) การเรียนแบบคอร์สระยะสั้น (short course) เป็นการอบรมหรือฝึกปฏิบัติการ ระยะสั้น 1-4 สัปดาห์ อาจเป็นช่วงวันหยุด หรือ วันธรรมดาหลังเวลาราชการ หรือ วันปกติ โดยอาจมีการนับจำนวนชั่วโมงเพื่อเทียบโอนเป็นหน่วยกิตได้ด้วย

นอกเหนือจากวิชาความรู้ ทักษะและทัศนคติใหม่ที่เกิดจากการเรียนรู้ในวิชาแล้ว ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ในการเรียนและทำงานร่วมกัน ผ่านปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาที่เรียนร่วมกันในวิชา หลังศึกษาสำเร็จผ่านการสอบประเมินผลแล้ว ผู้เรียนจะได้รับหน่วยกิตของวิชานั้น และได้รับประกาศนียบัตร รวมถึงทรานสคริปต์สะสมเป็นคลังหน่วยกิตของตนเอง (credit bank) และสามารถนำมายื่นพิจารณาขอเทียบโอนวิชาในภายหลัง เมื่อเข้าศึกษาในหลักสูตรปริญญาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ ทำให้ย่นระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อในอนาคต หน่วยกิตที่สะสมไว้สามารถนำมาเทียบโอนได้ แต่มีระยะเวลาสูงสุดไม่เกิน 8 ปี กล่าวคือ

ต้องศึกษาวิชาดังกล่าวมาแล้วไม่เกิน 8 ปี หากเกินช่วงเวลาดังกล่าวไม่สามารถเทียบโอนได้ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2565)

นอกจากนี้ มธ. ยังมีความร่วมมือกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปเรียนหลักสูตรที่ตลาดหลักทรัพย์ฯ จัดการเรียนการสอน แล้วโอนจำนวนหน่วยกิตที่ผู้เรียนได้เรียนมาเทียบกับหลักสูตรของ มธ. โดยจะว่าพิจารณาว่าผู้เรียนได้เรียนวิชาครบถ้วนตามหลักสูตรที่ มธ. กำหนดหรือไม่ หากเรียนครบตามที่กำหนดแล้วก็จะสามารถเรียนจบและรับปริญญาของ มธ. ได้ (ผู้จัดการออนไลน์, 2565)

4.2) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (มสธ.)

โครงการสัมฤทธิ์บัตร โครงการเรียนล่วงหน้ากับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (มสธ.) เป็นโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้สนใจทั่วไป นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป และนักศึกษาของ มสธ. สามารถเรียนปริญญาตรีล่วงหน้า แล้วโอนชุดวิชาที่สะสมเครดิตไว้เข้าหลักสูตรปริญญาตรีของ มสธ. ได้ ซึ่งโครงการนี้ทุกคนสามารถเรียนได้ ไม่จำกัดเพศ อายุ และสถานภาพ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถทยอยเรียนได้และโอนเครดิตที่ได้มาแล้วนำมาใช้ตอนเข้ามหาวิทยาลัยได้ เหมือนเป็นการเรียนปริญญาตรีควบคู่กับการเรียนมัธยมปลาย

ประโยชน์ที่ผู้เรียนได้จากการเข้าร่วมโครงการ คือ มีความรู้ทางวิชาการด้านต่าง ๆ ที่น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในการประกอบอาชีพและการพัฒนาวิชาชีพ และใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของตน ได้ทดสอบความสามารถในการเรียนตามระบบการสอนทางไกลในมหาวิทยาลัยเปิด และสามารถขอโอนชุดวิชาที่ได้รับใบสัมฤทธิ์บัตรเข้าในหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีและประกาศนียบัตรของ มสธ. ตามโครงสร้างหลักสูตรปัจจุบัน ผู้เรียนสามารถเรียนโครงการสัมฤทธิ์บัตรไปพร้อมกับการประกอบอาชีพได้โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนตามปกติ ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางและอื่น ๆ มีอิสระในการจัดการเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถและสภาพแวดล้อมของตน สามารถค้นคว้าเพิ่มเติมได้จากห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด “มูม มสธ.” (ทุกจังหวัดทั่วประเทศ) เรียนได้ตามอัธยาศัยและตลอดชีวิต ไม่จำกัดในเรื่องเวลาเรียน และสามารถเรียนโครงการสัมฤทธิ์บัตรควบคู่กับการศึกษาหลักสูตรหรือสถาบันอื่นในเวลาเดียวกันได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2565)

4.3) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Pre-Degree เป็นหลักสูตรที่มุ่งสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการเรียนเพื่อสะสมหน่วยกิตในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยรามคำแหงล่วงหน้า เน้นเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วไป หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความประสงค์จะให้บุคลากรในองค์กรได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม รวมไปถึงผู้ที่เรียนจบมัธยมศึกษาตอนต้นและกำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถศึกษาและเรียนรู้ในระดับมหาวิทยาลัยควบคู่กันไปได้ ทำให้มีประสบการณ์และการเตรียมตัวที่จะเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไป หน่วยกิตสะสมที่สอบได้แล้วขณะที่กำลังเรียนจนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถนำมาสมัครเข้าเป็นนักศึกษาตามระบบของนักศึกษาปริญญาตรีทั่วไป และนำหน่วยกิตสะสมมาใช้เทียบโอนเพื่อศึกษาต่อเนื่องได้ ซึ่งโครงการนี้มีวิชาในหลากหลายคณะให้เลือกเรียนรวมทั้งสิ้น 67 สาขาวิชา ทั้งนี้ การเรียนระบบนี้ไม่สามารถจบการศึกษาระดับปริญญาตรีได้เนื่องจากระบบ Pre-Degree เป็นการสะสมหน่วยกิตเท่านั้น แต่หน่วยกิตที่สะสมไว้ทำให้การจบปริญญาตรีได้เร็วขึ้น (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2565)

4.4) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

CMU-SMILE เป็นระบบการเรียนที่ไม่มุ่งเน้นปริญญา แต่สามารถสะสมในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย และเทียบโอนเพื่อจบปริญญาได้ในอนาคต โดย CMU-SMILE จะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

- **SMI : School of Multi/Inter-disciplinarity** เป็นรูปแบบที่เน้นการส่งเสริมและบริหารจัดการหลักสูตรพหุวิทยาการ สหวิทยาการที่บูรณาการความรู้ความเชี่ยวชาญศาสตร์จากหลายคณะ/วิทยาลัย ตลอดจนพัฒนาไปสู่หลักสูตร tailor-made ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ

- **LE : Lifelong Education** เป็นระบบที่เน้นการศึกษาตลอดชีวิต โดยสามารถสะสมเป็นหน่วยกิตในธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และเทียบโอนเพื่อจบปริญญาในอนาคตได้ ซึ่งรูปแบบการเรียนนี้จะแบ่งออกเป็น 2 แบบย่อย ๆ คือ

- เรียนวิชาในหลักสูตรของคณะต่าง ๆ ที่มีการเปิดสอนอยู่แล้ว ทั้งการเรียนแบบล่วงหน้าสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาเรียนวิชาการระดับปริญญาตรีล่วงหน้า หรือนักศึกษาปริญญาตรีเรียนวิชาปริญญาโทล่วงหน้า และการเรียนเพื่อสะสมหน่วยกิตไว้ในธนาคารหน่วยกิต

- เรียนแบบหน่วยการเรียนรู้ (Module) หรือหลักสูตรระยะสั้นตามความต้องการ ทั้งการเรียนแบบขอรับประกาศนียบัตร (Certificate) เพื่อ Reskill, Upskill ให้ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป และการเรียนเพื่อสะสมหน่วยกิตไว้ในธนาคารหน่วยกิต โดยหากจะสะสมเป็นหน่วยกิตจะต้องผ่านการประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเทียบเท่ากับการศึกษาในระบบหลักสูตรปกติ

ทั้งนี้ ผู้เรียนที่เข้ามาเรียนในรูปแบบการศึกษาตลอดชีวิต (LE) ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จะสามารถสะสมหน่วยกิตของตนผ่านระบบ CMU-Credit Bank และสามารถเลือกรับการรับรองได้ 2 รูปแบบ ขึ้นกับความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีให้เลือก คือ 1) non-degree credits ที่เป็นใบประกาศนียบัตรรับรองสมรรถนะ หรือ 2) degree credits เพื่อรับปริญญาบัตร (Chulaturator, 2565)

4.5) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ระบบ UTCC Credit Bank เปิดให้บุคคลภายนอกสามารถเข้าศึกษาเพื่อเก็บ Credit Bank ซึ่งสามารถเลือกเรียนได้ 2 แบบ คือ 1) เก็บหน่วยกิตใน Credit Bank โดยวัดผลคะแนนเพื่อใช้เทียบโอน 2) แบบ S/U (ผ่าน/ไม่ผ่าน) และรับใบประกาศนียบัตร โดยมหาวิทยาลัยได้เปิดสอนหลากหลายสาขาวิชาในคณะต่าง ๆ เช่น คณะบัญชี คณะมนุษยศาสตร์ และประยุกต์ศิลป์ และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Chulaturator, 2565)

4.6) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CU NEURON เป็นระบบสนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปและกิจกรรม CUVIP ในระบบออนไลน์ ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นิสิต/นักศึกษา บุคลากร ศิษย์เก่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษา และประชาชนทั่วไป ให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ เรียนรู้ได้จากทุกสถานที่และทุกเวลา อีกทั้งมีระบบธนาคารเครดิตรายบุคคลที่รวบรวมข้อมูลการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิตของบุคคล รายวิชาที่เปิดให้เลือกรับเรียนมีมากถึง 40 รายวิชา โดยหลักสูตรมีรูปแบบ ดังนี้

- ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ ความสามารถ และ/หรือสมรรถนะ มาเทียบหน่วยกิตและสะสมในระบบคลังความรู้ดิจิทัลของวิชาศึกษาทั่วไป หรือ GenEd ได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

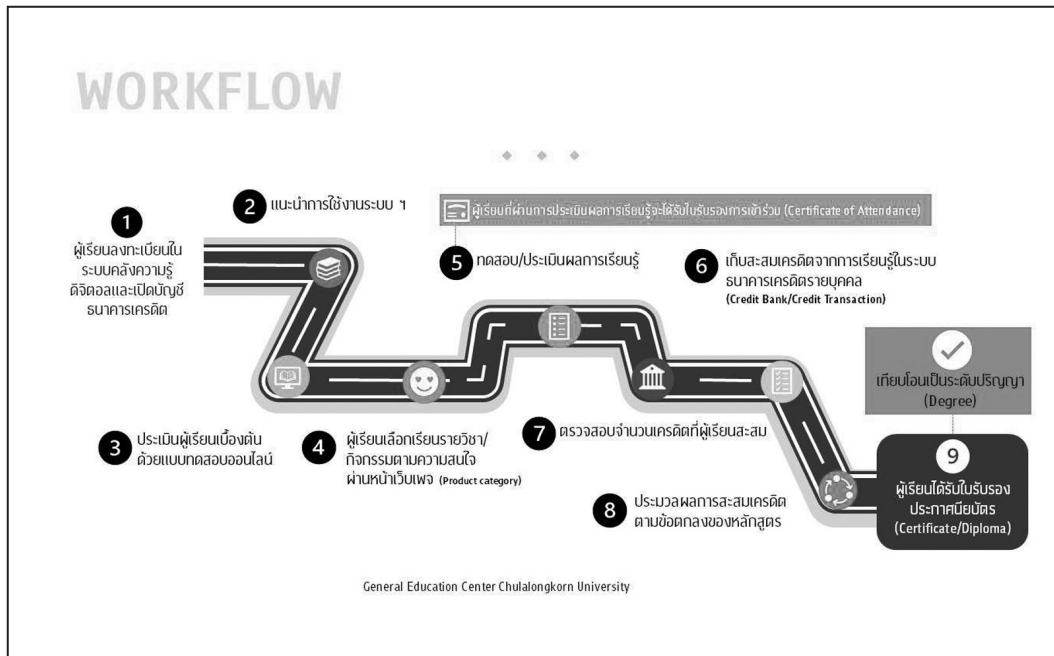

- ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ ความสามารถ และ/หรือสมรรถนะในระบบคลังความรู้ดิจิทัลของ GenEd ได้ โดยไม่จำกัดอายุ คุณสมบัติของผู้เรียน ระยะเวลาในการสะสมหน่วยกิต และระยะเวลาในการเรียน

- ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตได้ตลอดชีวิต โดยไม่มีเงื่อนไขของระยะเวลาในการสะสมและระยะเวลาในการศึกษา

- เพื่อส่งเสริมให้บุคคลสามารถสะสมผลการเรียน และผลลัพธ์การเรียนรู้ ที่ได้รับจากการศึกษาในระบบคลังความรู้ดิจิทัลของ GenEd

ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของรายวิชา และแสดงผลความรู้ความสามารถที่ตรงกับข้อกำหนดและเงื่อนไขของรายวิชา เพื่อเก็บสะสมเครดิตไว้ในระบบคลังความรู้ดิจิทัลของ GenEd ส่วนการสะสมผลการเรียนในระบบคลังความรู้ดิจิทัลของ GenEd จะเป็นการเก็บสะสมผลการเรียน และ/หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่ศึกษารายวิชาต่าง ๆ การเข้าร่วมกิจกรรม CUVIPs ในระดับปริญญาตรีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่จัดตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สามารถวัดและประเมินได้โดยวิธีการต่าง ๆ และผลลัพธ์การเรียนรู้จะสามารถนำมาเทียบกับรายวิชาในหลักสูตรเพื่อให้ได้หน่วยกิตตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาตรี และเก็บเป็นหลักฐานการสะสมหน่วยกิต อาทิ สมุดสะสมหน่วยกิต เพิ่มสะสมงาน หรือเก็บไว้ในลักษณะ Online electronic files และฝากไว้ในระบบคลังความรู้ดิจิทัลของ GenEd โดยเส้นทางการเรียนรู้ในระบบคลังความรู้ดิจิทัลศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.10 เส้นทางการเรียนรู้ในระบบคลังความรู้ดิจิทัลของศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่มา: CU NEURON (2565)

4.7) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

Non-age Group – KMUTT เป็นระบบที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลภายนอกมีโอกาสศึกษาเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ สามารถนำไปพัฒนางานและวิชาชีพ โดยให้เข้ารับการศึกษารายวิชา กลุ่มวิชา หรือหลักสูตรฝึกอบรมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น โดยผู้สนใจสมัครเข้าศึกษาโดยเลือกเรียนเป็นรายวิชา กลุ่มวิชา หรือหลักสูตรฝึกอบรม ผ่านเว็บไซต์ admission.kmutt.ac.th ผลการประเมินรายวิชา กลุ่มวิชา หรือหลักสูตรฝึกอบรม สามารถสะสมหน่วยกิต (Credit Bank) ได้ 5 ปี เมื่อเรียนหรือฝึกอบรมครบตามแผนการเรียนแล้ว จะได้รับใบรับรองผลการศึกษา หรือวุฒิบัตร ส่วนผู้เรียนที่ประสงค์จะโอนผลการเรียนแบบบุคคลภายนอก ระดับบัณฑิตศึกษาเข้าสู่อการศึกษาระบบของมหาวิทยาลัยเพื่อรับปริญญาสามารถโอนผลการเรียนได้ภายใน 5 ปี นับจากวันที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชานั้น หลักสูตรมีทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2565)

4.8) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

โครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ (ธนาคารหน่วยกิต) หลักสูตรปริญญาตรี โดยใช้ระเบียบข้อบังคับในการเทียบโอนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อนับเป็นหน่วยกิตเทียบเท่ารายวิชาตามหลักสูตรการศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เป็นระบบการจัดเก็บสะสมหน่วยกิตที่ได้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์โดยไม่จำกัดอายุของผู้เรียน คุณสมบัติของผู้เรียน ระยะเวลาในการสะสมหน่วยกิต และระยะเวลาในการเรียน ผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนต้องขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัย และสำหรับบุคคลเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือนักศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องขึ้นทะเบียนเพื่อเก็บสะสมหน่วยกิตในคลังหน่วยกิต และผู้ขอเทียบโอน จะต้องใช้เวลาศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยอย่างน้อยหนึ่งปีการศึกษา

การเทียบโอนผลการเรียนแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การเทียบโอนผลการเรียนในระบบ การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เข้าสู่การศึกษาในระบบ โครงการเปิดรับสมัครบุคคลทั่วไปแบบไม่จำกัด ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษา บุคลากรของมหาวิทยาลัย ศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัย ผู้มีประสบการณ์ทุกช่วงวัย ผู้สูงอายุ ไม่จำกัดคุณสมบัติการศึกษา เข้าเรียนในหลากหลายสาขาวิชาของคณะต่าง ๆ (Chulaturator, 2565)

4.9) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และเครือข่ายมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (มทร.)

ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เครือข่ายมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้ร่วมมือกันพัฒนาการจัดการศึกษาในระบบคลังหน่วยกิต และพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล (Digital Credit Bank System: DCBS) เพื่อรองรับการดำเนินงานร่วมกันในการตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและตลาดแรงงาน รวมถึงแสดงความเข้มแข็งทางด้านเทคโนโลยี โดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เป็นหลักในการดำเนินงานพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เครือข่าย มทร. 9 แห่งได้ลงนามความร่วมมือในการใช้ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและให้ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาและขยายผลการใช้ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเพื่อดำเนินการใช้ระบบคลังหน่วยกิตที่ได้รับการพัฒนาดังกล่าว ซึ่ง มทร.ธัญบุรีได้พัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล (DCBS) ต้นแบบ ขณะที่ มทร.กรุงเทพ มทร.ตะวันออก มทร.พระนคร มทร.รัตนโกสินทร์ มทร.ล้านนา มทร.ศรีวิชัย มทร.สุวรรณภูมิ

รวมถึง มทร.อีสาน ร่วมให้ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล อีกทั้งให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการใช้และขยายผลการใช้ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล และใช้ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลที่ มทร.ธัญบุรี เป็นผู้พัฒนา

มทร.ธัญบุรี ได้มีการดำเนินการจัดการศึกษาในระบบคลังหน่วยกิตมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเดิมใช้ชื่อโครงการว่า การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาบุคลากรภาคอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ. 2562 ได้เปิดการสอนในระบบธนาคารหน่วยกิต กระทบทั้งในปี พ.ศ. 2563 ได้เปิดรับนักศึกษาระบบคลังหน่วยกิตทั้งหมด 19 สาขาวิชา และในปี พ.ศ. 2563 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้เล็งเห็นถึงศักยภาพในการดำเนินงาน ทั้งด้านระบบการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบคลังหน่วยกิต และศักยภาพด้านการพัฒนาระบบ Digital Platform ในฐานะของการเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี จึงได้มอบหมายให้ มทร.ธัญบุรี เป็นที่ปรึกษาโครงการพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งผลผลิตของโครงการจะทำให้เกิดระบบคลังหน่วยกิตในรูปแบบดิจิทัล ที่สามารถเชื่อมโยงการเก็บสะสมและการเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างหลักสูตร สาขาวิชา และระหว่างสถาบันอุดมศึกษาได้ (workpointtoday, 2565)

4.10) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Pre-Degree Program เป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (หรือเทียบเท่า) มาลงทะเบียนเรียนเนื้อหาวิชาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพล่วงหน้า โดยเมื่อเรียนครบตามกฎเกณฑ์แล้ว สามารถเก็บหน่วยกิตของวิชาที่เรียนนั้นไว้ในคลังหน่วยกิต (Credit Bank) เพื่อทำการเทียบโอน โดยไม่จำเป็นต้องลงทะเบียนเรียนวิชาที่เรียนล่วงหน้าไปแล้วนั้นอีก ในกรณีที่ผู้เรียนมาศึกษาต่อระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ผู้เรียนจะมีโอกาสสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเร็วขึ้น เนื่องจากได้เรียนล่วงหน้าไปตั้งแต่มัธยมปลายแล้ว การเรียนในโครงการนี้จะไม่มีข้อผูกมัดหรือข้อบังคับใด ๆ ทั้งสิ้น ผู้เรียนในโครงการเรียนล่วงหน้าไม่จำเป็นต้องศึกษาต่อระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพก็ได้ ดังนั้น ผู้ที่ต้องการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะ สามารถลงทะเบียนเรียนในโครงการเรียนล่วงหน้านี้ได้ ซึ่งก็จะได้รับประกาศนียบัตรรับรองทักษะต่อไป หรือหากสนใจศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ สามารถเทียบโอนหน่วยกิตได้โดยหน่วยกิต จะถูกเก็บไว้ในคลังหน่วยกิตเป็นเวลา 5 ปี นับจากวันที่ผู้เรียนเรียนโมดูลนั้น ๆ จบ

รูปแบบการเรียนของโครงการนี้ จะจัดทำเป็นลักษณะโมดูล (Module) โดยจะจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์ แบบใดแบบหนึ่ง และ/หรือแบบผสมผสาน (ตามความเหมาะสมของสถานการณ์และเนื้อหาวิชานั้น ๆ) รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองตามคำแนะนำของผู้สอน และมีโอกาสเรียนรู้กับวิทยากรชื่อดัง ซึ่งรายละเอียดและ

ตารางเรียนจะแตกต่างกันไปตามแต่ละโมดูล ซึ่งโมดูลที่เปิดสอน คือ การออกแบบคอนเสิร์ต (Concert Design) โดยคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ (Chulaturator, 2565)

4.11) มหาวิทยาลัยขอนแก่น

KKBS LLL เป็นหลักสูตรการจัดการศึกษาตลอดชีวิตแบบสะสมหน่วยกิต (Credit bank) เรียนปริญญาโทล่วงหน้า และหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการผู้ประกอบการพาณิชย์และนวัตกรรม สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ให้สามารถเรียนปริญญาโทล่วงหน้าได้อย่างต่อเนื่อง โดยใช้ระยะเวลาการศึกษาน้อยลง ซึ่งเปิดโอกาสให้นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นและผู้สนใจทั่วไปสามารถมาพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการ ส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการรุ่นใหม่ (New Entrepreneur) และการสร้างธุรกิจเริ่มต้น (Startup) พร้อมรับประกาศนียบัตรสามารถนำไปเทียบโอนปริญญาบัตรในระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตวิชาเอกการจัดการผู้ประกอบการพาณิชย์และนวัตกรรม คณะบริหารธุรกิจและการบัญชีมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยจะมี 2 หลักสูตรหลัก ๆ ได้แก่

- โครงการเรียนรู้ล่วงหน้าแบบสะสมหน่วยกิต ระดับปริญญาตรี KKBS PRE B (BACHELOR DEGREE) เช่น หลักสูตร COLA Pre-PA Degree (Pre-Public Administration Program) ที่วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น (COLA KKU) จัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6) ลงทะเบียนเรียนหลักสูตรเตรียมรัฐประศาสนศาสตร์ล่วงหน้า และสะสมหน่วยกิต โดยผู้เรียนจะได้รับประกาศนียบัตร หลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบ Non-Degree จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น สามารถใช้ประกาศนียบัตรยื่นสมัครเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรของ COLA รอบ Portfolio ได้ สามารถสะสมและเทียบหน่วยกิต (Credit Bank) หลักสูตรระดับปริญญาตรีของ COLA ได้

- หลักสูตรเรียนปริญญาโทแบบสะสมหน่วยกิต KKBS PRE – MASTER DEGREE ภายใต้หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจสุขภาพ (วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2565)

4.12) มหาวิทยาลัยพายัพ

PYU Credit Bank & Non-Degree เป็นรูปแบบการเรียนรู้ตามความสนใจเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) จัดการเรียนการสอนหรืออบรมที่ไม่เน้นปริญญา (Non Degree) สามารถเก็บสะสมในธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ของมหาวิทยาลัยพายัพ อีกทั้งยังเทียบโอนความรู้ ประสบการณ์เพื่อขอรับใบปริญญาได้เมื่อเรียนครบตามหลักสูตร โดยมีหลักสูตรให้เลือกเรียน 13 หลักสูตร ได้แก่ พื้นฐานดนตรี พื้นฐานไวโอลิน พื้นฐานดับเบิลเบส

พื้นฐานเปียโน พื้นฐานอิเล็กทรอนิกส์ พื้นฐานกีตาร์ พื้นฐานกีตาร์ไฟฟ้า พื้นฐานเบสไฟฟ้า พื้นฐานกลองชุด การประพันธ์เพลง/การเรียบเรียงบทเพลง เสน่ห์ปลายจวัก อาหารไทย/อาหารนานาชาติ และขายออนไลน์ ที่สำคัญคือ ทางมหาวิทยาลัยได้เปิดโอกาสให้กับบุคคลทั่วไปสามารถสมัครเป็นผู้เรียน โดยไม่จำกัดเพศ อายุ พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ศาสนา หรือสัญชาติ (Chulaturator, 2565)

4.13) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

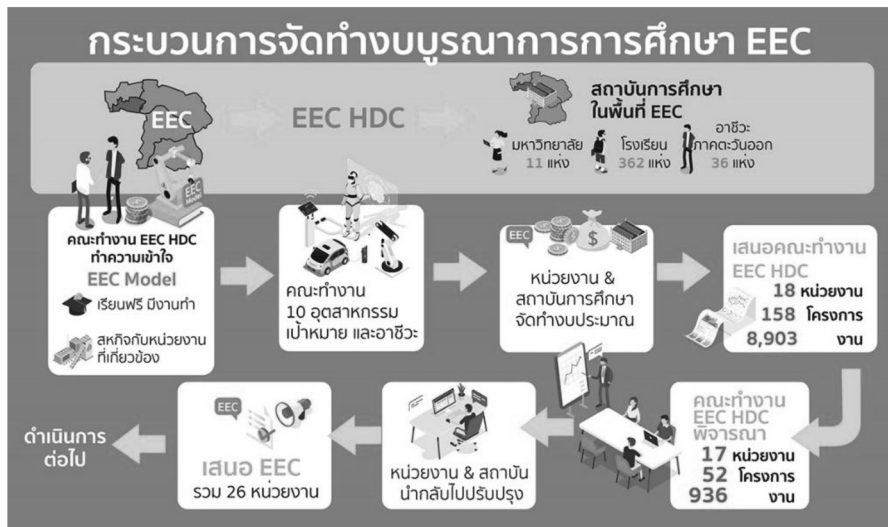
โครงการบริการการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ประเภทเก็บสะสมหน่วยกิตจากคอร์สอบรมระยะสั้น ที่สามารถโอนเทียบปริญญาตรีเมื่อศึกษาครบตามหลักสูตร (ปริญญาตรีวันเสาร์ - วันอาทิตย์) เป็นโครงการที่บุคคลคนทั่วไปสามารถที่จะ Upskill และ Reskill ความรู้ในเชิงบริหารธุรกิจและการประกอบกิจการที่ทันสมัยกับยุคปัจจุบัน โดยกลุ่มเป้าหมายครอบคลุมกลุ่มผู้ที่ทำงานแล้ว นิสิต นักศึกษาที่เรียนอยู่ในสาขาอื่น ๆ แต่ต้องการพัฒนาเพิ่มความรู้ด้านบริหารธุรกิจเพื่อนำไปประยุกต์ร่วมกับศาสตร์ของตนเอง นักเรียนหรือผู้ที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมปลาย หรือผู้สนใจทั่วไปที่ต้องการเพิ่มเติมความรู้ให้เป็นปัจจุบันที่สามารถเรียนคอร์สที่สอนในระดับปริญญาตรีได้ในวันเสาร์และวันอาทิตย์

โครงการนี้จะเปิดรับสมัครผู้สนใจเข้าศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรีและประกาศนียบัตร มีลักษณะการเรียนการสอนแบบ BLOCK COURSE หรือเรียนวิชาเดียวกันต่อเนื่องจนจบวิชาโดยใช้เวลาในการเรียนแต่ละวิชา 5 สัปดาห์ในวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ต่อเนื่อง โดยผู้เรียนสามารถเรียนได้ที่ห้องเรียนที่มหาวิทยาลัย หรือ เรียนออนไลน์พร้อมกันหรือย้อนหลังผ่านสื่อดิจิทัลที่หลักสูตรจัดบริการไว้ ซึ่งการเรียนการสอนจะมีตลอดทั้งปีไม่มีหยุดระหว่างภาคเรียน จึงทำให้สามารถใช้เวลาน้อยกว่าการเรียนในลักษณะปกติของทางมหาวิทยาลัย (Chulaturator, 2565)

4.14) แนวคิดการจัดปรับภูมิทัศน์ทางการศึกษายุคใหม่ตามแนวทางของ EEC การจัดการศึกษาแบบ EEC Model ได้ก้าวไปไกลและเชื่อมโยงให้เกิด ‘ชุมชนการเรียนรู้ทางอาชีพ’ โดยมีการจัดการภูมิทัศน์และการบริหารจัดการศึกษาใหม่ให้เข้ากับโลกและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาสร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการโดยตรง มีการแบ่งปันและใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถาบัน ในขณะที่ครูเป็นผู้ปรับสร้างการเรียนรู้แบบโค้ช (Coaching) ที่ลงมือปฏิบัติงานและร่วมกับสถานประกอบการ สร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นตรงตามสายงานที่ศึกษา ร่วมกันปรับและจัดหลักสูตรเป็นแบบโมดูล (Module) ที่เชื่อมต่อจากการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานผ่านการศึกษาระดับอาชีวะไปจนถึงระดับปริญญาและ

สูงกว่า (ในกรณีที่มีผู้เรียนต้องการ) โดยมีหลักสูตรระยะสั้น (Short Course) เป็นกลไกปรับเปลี่ยน เสริมทักษะ (Upskill, Reskill) รวมทั้งยังมีการพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์ตามความต้องการ และตามสภาพความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยียุคใหม่

ทั้งนี้ การบริหารจัดการศึกษาในสถาบันการศึกษา จะปรับฐานการบริการ การศึกษาเป็นแบบธนาคารหน่วยกิตที่ให้อาจารย์สามารถเรียนได้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนในการทำงาน พัฒนาทักษะ ประสบการณ์ชีวิต ฯลฯ คู่ขนานไปกับการเรียนการสอน การจัดปรับภูมิทัศน์ทางการศึกษายุคใหม่ตามแนวทางของ EEC HDC นี้จะทำให้การศึกษาในพื้นที่ EEC เป็นเนื้อเดียวกับเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางอาชีพ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ ส่งเสริมให้แก่ผู้คนในศตวรรษที่ 21 (salika, 2565) โดยกระบวนการแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.11 กระบวนการจัดทำบูรณาการการศึกษา EEC

ที่มา : SALIKA Knowledge Sharing Space. (2565b)

จากข้อมูลการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งได้จัดให้มีระบบธนาคารหน่วยกิตในลักษณะต่าง ๆ ตามความเชี่ยวชาญ และความพร้อมของตน โดยใช้แนวคิดและหลักการของระบบธนาคารหน่วยกิต การดำเนินการดังกล่าว นับเป็นทางเลือกที่เปิดกว้าง หลากหลายมากขึ้นสำหรับผู้ประสงค์จะเรียนรู้ หรือพัฒนาตนเองในสาขาวิชา หลักสูตร รูปแบบการเรียน และค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ก่อให้

เกิดการพัฒนาศึกษาผู้เรียนในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ที่ครอบคลุมเพศ ช่วงวัย ความรู้และประสบการณ์เดิม และวัตถุประสงค์ในการเรียน

การดำเนินการดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนของหน่วยงานหลักในระดับอุดมศึกษาที่ได้จัดให้มีการปรับปรุงระเบียบ หลักเกณฑ์การดำเนินการที่เอื้อต่อการเรียนในระบบนี้มากขึ้น ดังเช่น การออกประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการดำเนินงานคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 และ ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565

5) การดำเนินการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา

แนวความคิดพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา เริ่มปรากฏชัดเจนขึ้นจากการดำเนินงานของหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้ร่วมมือกันดำเนินการในแนวทางต่อไปนี้

5.1) การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ เริ่มจากธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่ง ได้มีการกำหนดนโยบายร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนากำลังคนภาคอุตสาหกรรมในรูปแบบธนาคารหน่วยกิต ปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีที่ได้มีการออกระเบียบเกี่ยวกับการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ เพื่อส่งเสริมระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการเทียบโอน 5 รูปแบบ ได้แก่

(1) Credit from Standardize (CS) คือ การเทียบโอนหน่วยกิตจากใบรับรองที่ได้จากการฝึกอบรม การเรียน และอื่น ๆ ที่องค์การมาตรฐานวิชาชีพหรือวิชาการเป็นผู้มอบให้ โดยหลักสูตรหรือหน่วยงานนั้นเป็นที่ยอมรับ หรือได้รับการรับรอง หรือเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการให้มาตรฐาน

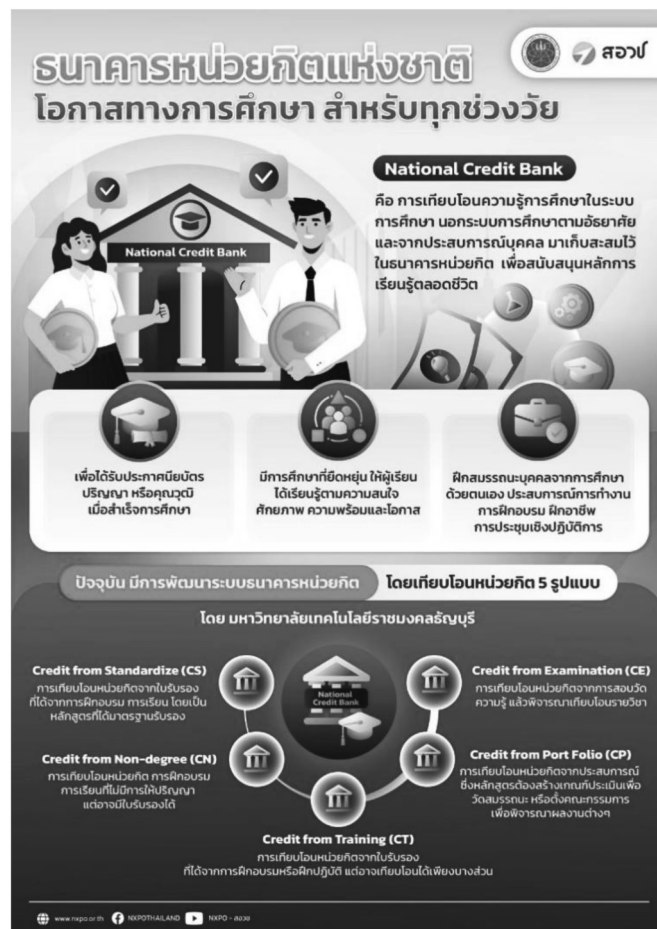
(2) Credit from Non-degree (CN) คือ การเทียบโอนหน่วยกิตจากใบรับรองที่ได้จากการฝึกอบรม การเรียน และอื่น ๆ ที่ไม่มีการให้ปริญญา อาจมีใบรับรองก็ได้ แต่สถานศึกษา/ผู้รับผิดชอบหลักสูตรสามารถที่จะวัดองค์ความรู้ หรือสมรรถนะ หรือทดสอบใด ๆ เพื่อยืนยันว่า ผู้เรียนสามารถเทียบโอน Non-degree นั้นกับรายวิชาได้

(3) Credit from Training (CT) คือ การเทียบโอนหน่วยกิตจากใบรับรองที่ได้จากการฝึกอบรมหรือฝึกปฏิบัติ โดยผู้รับผิดชอบหลักสูตรสามารถที่จะวัดทดสอบใด ๆ เพื่อยืนยันองค์ความรู้ของผู้เรียนซึ่งอาจจะเทียบโอนได้บางส่วน

(4) Credit from Port Folio (CP) คือ การเทียบโอนหน่วยกิตจากประสบการณ์ ซึ่งหลักสูตรต้องสร้างเกณฑ์ประเมินเพื่อวัดสมรรถนะหรือแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาผลงานตาม Port Folio ว่าจะสามารถเทียบโอนกับรายวิชาได้อย่างไร

(5) Credit from Examination (CE) คือ การเทียบโอนหน่วยกิตจากการสอบ โดยหลักสูตรจะสร้างแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ หรือสมรรถนะ แล้วจึงพิจารณาเทียบโอนกับรายวิชา ตั้งแสดงแนวคิดและรูปแบบการเทียบโอนหน่วยกิตได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.12 ธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ

ที่มา: สอวช. (2565)

นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษาโดยธนาคารหน่วยกิต เชื่อมโยงคุณวุฒิวชิวิชาชีพและคุณวุฒิการศึกษา ซึ่งสถาบันคุณวุฒิวชิวิชาชีพ เครือข่ายมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่ง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้มีความร่วมมือในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อเชื่อมโยงคุณวุฒิวชิวิชาชีพและคุณวุฒิการศึกษา รวมถึงธนาคารหน่วยกิตโดยสมาชิกของที่ประชุมคณะผู้บริหารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งที่ประชุมคณะผู้บริหารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ทคปร.) ได้มีพิธีลงนามบันทึกความเข้าใจการลงทะเบียนเรียนข้ามสถาบันระหว่างสมาชิกสถาบัน โดยความเห็นชอบของอธิการบดี 25 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ระบบธนาคารหน่วยกิตที่มีในปัจจุบัน และขยายผลไปสู่ระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ จึงควรขยายขอบเขตการดำเนินงานให้ครอบคลุมหลากหลายสาขาอาชีพมากขึ้น รวมถึงเพิ่มกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพในการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่น สถาบันฝึกอบรม สถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐทั่วประเทศ (สอวช., 2565)

5.2) การพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตแห่งชาติ (National Credit Bank System)

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ประกาศโครงการนำร่องเพื่อพัฒนา “ระบบคลังหน่วยกิตแห่งชาติ” (National Credit Bank System: NCBS) ขึ้น โดยระบบนี้เป็นระบบทะเบียนสะสมหน่วยกิตและกลไกในการเทียบโอนความรู้หรือสมรรถนะที่ได้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์บุคคล ซึ่งการเก็บสะสมหน่วยกิตไว้ในคลังหน่วยกิตแห่งชาติ จะเชื่อมโยงกับคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตได้ตลอดชีวิต โดยไม่มี

เงื่อนไขของระยะเวลาในการสะสมและระยะเวลาในการศึกษา สามารถเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างสถาบันอุดมศึกษาได้ เป็นระบบที่รองรับการพัฒนาคนทุกช่วงวัย ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องมีสถานภาพเป็นนักศึกษาสามารถนำผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้จากวิชาและหลักสูตรต่าง ๆ หรือนำประสบการณ์การทำงานมาเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตไว้ที่คลังหน่วยกิตแห่งชาติแล้วสามารถยื่นขอรับปริญญาบัตรจากสถาบันอุดมศึกษาของไทย หรือเพื่อเป็นรายงานผลลัพธ์การเรียนรู้สะสมของผู้เรียน

โครงการนี้จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ให้คนไทยทุกช่วงวัยเข้าถึงการเรียนรู้ใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา เรียนหลักสูตรต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยหรือหน่วยฝึกอบรมอื่น ๆ ที่ได้รับการรับรอง นำมาสะสมหน่วยกิตไว้ที่ National Credit Bank System โดยโครงการนำร่องจะเริ่มต้นช่วงกลางปี พ.ศ. 2566 โดยมีมหาวิทยาลัย 4 แห่งเข้าร่วมคือ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยจะมีระบบเชื่อมต่อคลังหน่วยกิตของแต่ละสถาบันเข้าด้วยกัน

ธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ จะทำหน้าที่เก็บข้อมูลการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียน เชื่อมโยงคลังหน่วยกิตจากสถาบันการศึกษากับธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ ผู้เรียนสามารถเรียกใช้เรียกดูหน่วยกิตที่สะสมไว้ได้ และมีความปลอดภัย เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนตรงกับความต้องการของตัวเอง เลือกรเรียนตามความชอบของตนเอง ส่งเสริมให้คนไทยได้เรียนรู้มากขึ้น และเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ทั้งนี้ การสะสมผลการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ เพื่อพัฒนาตนเองหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสำเร็จหลักสูตรการศึกษา หรือเพื่อขอรับปริญญา ให้กระทำได้โดยระบบคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยมีหลักการดังต่อไปนี้

(1) นำผลการเรียน ผลลัพธ์การเรียนรู้ สมรรถนะ หรือประสบการณ์มาเทียบหน่วยกิตและสะสมในคลังหน่วยกิตได้ตามหลักเกณฑ์การเทียบโอน

(2) ไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุ คุณวุฒิของผู้เรียน และระยะเวลาในการเรียน

(3) ลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตได้ตลอดชีวิต โดยไม่มีเงื่อนไขของระยะเวลาในการสะสม

(4) ลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษามากกว่าหนึ่งแห่งได้ (SALIKA Knowledge Sharing Space, 2565c)

6) สรุปผลการดำเนินงานพัฒนาระบบหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา

(1) หลังมีประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 สถาบันอุดมศึกษา หลายแห่งได้จัดหลักสูตรหรือโครงการธนาคารหน่วยกิตที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนในสาขาวิชา ที่สนใจและสามารถเก็บสะสมไว้ในระบบเพื่อใช้ประโยชน์ได้ ต่อมาคณะกรรมการมาตรฐาน การอุดมศึกษาได้ออกประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการดำเนินงาน คลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 เพื่อปรับแก้หลักเกณฑ์ที่ยังเป็นอุปสรรคให้เอื้อต่อ การดำเนินงานยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาและผู้เรียนเข้าร่วมมากขึ้น

(2) การดำเนินงานพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา โดยธนาคาร หน่วยกิตเชื่อมโยงคุณวุฒิวิชาชีพและคุณวุฒิการศึกษา ซึ่งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ เครือข่าย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่ง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้มีความร่วมมือในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อเชื่อมโยง คุณวุฒิวิชาชีพและคุณวุฒิการศึกษา รวมถึงธนาคารหน่วยกิตและการลงนามของสถาบัน อุดมศึกษา 25 แห่งที่นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียนข้ามสถาบัน ทำให้เกิดต้นแบบ การดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถเชื่อมโยงสู่เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งกลุ่มเป้าหมายในระดับ การศึกษาต่าง ๆ ทั้งในระบบและนอกระบบ และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานด้าน คุณวุฒิวิชาชีพ ภาคเอกชนและสถานประกอบการ

(3) การดำเนินงานพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตแห่งชาติ (National Credit Bank System) ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้แสดงให้เห็นถึง ความก้าวหน้าในการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะการสร้างต้นแบบ การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตที่มีเครือข่ายเข้าร่วมดำเนินการ และการสร้างระบบ ทะเบียนสะสมที่เชื่อมโยงคลังหน่วยกิตของทุกสถาบันที่ผู้ใช้สามารถเข้าใช้ได้โดยไม่มีข้อจำกัด รวมทั้งการมีแผนนำร่องการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2566 จะทำให้การดำเนินงานแพร่หลายและ ได้รับการยอมรับมากขึ้น

(4) ปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งที่ดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในลักษณะ การจัดหลักสูตร หรือโครงการทั้งในลักษณะ Pre-Degree สำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และการสะสมหน่วยกิตของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีการประชาสัมพันธ์ แก่กลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อสังคมอย่างกว้างขวาง โดยการใช้ระบบดิจิทัลหรือแพลตฟอร์มในการ รับสมัครและจัดเก็บข้อมูล ซึ่งทำให้การดำเนินงานมีความสะดวกมากขึ้น รวมทั้งสามารถเชื่อมโยง ข้อมูลข้ามสถาบัน หรือเชื่อมต่อกับฐานข้อมูลของหน่วยงานกลางได้ในอนาคต

7) ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานของระบบระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา แม้จะมีการดำเนินการจัดทำหลักสูตร โครงการ หรือแม้แต่ระบบธนาคารหน่วยกิตขึ้นมาแล้ว แต่พบว่า ยังมีปัญหาอุปสรรคบางประการที่ยังทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังสรุปได้ดังนี้

(1) ระบบธนาคารหน่วยกิต หรือคลังหน่วยกิตของแต่ละสถาบันการศึกษาเริ่มดำเนินการยังมุ่งเน้นการจัดให้ศึกษา หรือเรียนรู้ในระบบของตน เพื่อประโยชน์ในการศึกษาต่อในสถาบันของตนมากกว่าจะเชื่อมโยงหรือรับสะสมผลการเรียนจากการศึกษา การฝึกอบรมหรือประสบการณ์จากการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัยของผู้เรียน

(2) การจัดเนื้อหาสาระสำหรับการเรียน ส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นด้านความรู้มากกว่าการนำไปประกอบอาชีพในชีวิตจริงได้ทันที ประสบการณ์ด้านการทำงานยังไม่สามารถเทียบโอนเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิตได้อย่างแท้จริง

(3) ระบบและวิธีการเทียบเคียงมาตรฐานการจัดการศึกษาในสาขาต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษายังมีไม่ครบถ้วน ไม่เป็นที่ยอมรับหรือนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อที่จะนำไปสู่การเชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งเข้าด้วยกัน

(4) การสื่อสารทำความเข้าใจกับสาธารณชนและกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องยังอยู่ในวงจำกัด แม้จะใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น

(5) ยังขาดการบูรณาการหรือเชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิตของระดับอุดมศึกษากับระบบธนาคารหน่วยกิตของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษา

(6) สถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนยังไม่มีส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคลากรได้เรียนรู้หรือพัฒนาความรู้ โอกาสในการเรียนรู้ระหว่างการทำงานมีค่อนข้างน้อย และบางหน่วยงานยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต จึงไม่สามารถรองรับผู้เรียน เข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิตได้

❖ การดำเนินงานเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (สคช.)

กลไกสำคัญประการหนึ่งในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตให้มีคุณภาพและมาตรฐาน คือการเชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิตกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ การส่งเสริมให้มีการใช้กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา การอบรม การวัดและประเมินผลและการรับรองสมรรถนะตามมาตรฐานจึงเป็นสิ่งสำคัญ จำเป็นต้องมีระบบและหน่วยงานรองรับการดำเนินการในส่วนนี้

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) หรือ สคช. เป็นหน่วยงานภาครัฐ ภายใต้การกำกับของนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่หลักในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ จัดทำมาตรฐานอาชีพ และให้การรับรองสมรรถนะตามมาตรฐานกำหนดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้การรับรององค์กรที่มีหน้าที่รับรองสมรรถนะของบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ (สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน), 2565ก)

ในช่วงที่ผ่านมา สคช. ได้ดำเนินงานตามบทบาทภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ การจัดทำและรับรองมาตรฐานอาชีพ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต สคช. ได้ดำเนินการในหลายกิจกรรม อาทิเช่น

1) การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการ “พัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงคุณวุฒิวิชาชีพกับคุณวุฒิการศึกษา” ซึ่งเป็นความร่วมมือของ 4 ฝ่าย คือ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่ง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยทั้ง 4 ฝ่าย มีความประสงค์ที่จะร่วมมือกันเพื่อพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตดิจิทัล (Digital Credit Bank System : DCBS) สำหรับเชื่อมโยงคุณวุฒิวิชาชีพกับคุณวุฒิการศึกษา โดยมีแนวทาง ดังนี้

(1) ร่วมกันพัฒนาแนวทางสะสมหน่วยกิตในระบบธนาคารหน่วยกิตดิจิทัล (Digital Credit Bank System: DCBS) และส่งเสริมการเทียบโอนคุณวุฒิวิชาชีพเข้าสู่คุณวุฒิทางการศึกษา

(2) ร่วมมือกันวิเคราะห์หลักสูตรสู่การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะในการพัฒนากำลังคนด้วยมาตรฐานอาชีพ ในสาขาวิชาชีพหรือสาขาอาชีพที่มีการตกลงร่วมกัน

(3) ร่วมกันพัฒนาและส่งเสริมการใช้งานระบบแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ (E-Portfolio) บนแพลตฟอร์มอัจฉริยะในการบริหารจัดการข้อมูลด้านกำลังคนและการพัฒนาสมรรถนะเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย (E-Workforce Ecosystem)

(4) ร่วมกันสร้างการรับรู้และยอมรับในระบบคุณวุฒิวิชาชีพที่เชื่อมโยงกับระบบคุณวุฒิการศึกษา ตลอดจนเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่ทำร่วมกันให้เป็นที่แพร่หลายในทุกภาคส่วน (สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน), 2565ข)

2) สคช. จัดให้มีการประเมินสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพในรูปแบบการเทียบโอนประสบการณ์ (Recognition of Existing Skills and Knowledge : RESK) เพื่อการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้คนในอาชีพใช้ประสบการณ์การทำงานยื่นเป็นหลักฐานตามหลักเกณฑ์การประเมินเพื่อรับคุณวุฒิวิชาชีพ และสามารถต่อยอดก้าวไปสู่คุณวุฒิทางการศึกษาได้ด้วยวิธี RESK ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ และสามารถ

นำมาใช้ได้จริงสำหรับประเทศไทย และ สคช. ได้เปิดประเมินเทียบโอนประสบการณ์ (RESK) ข้ามประเทศด้วย (สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน), 2565ค)

3) สคช. และมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เพื่อร่วมกันพัฒนากำลังคนด้วยระบบคุณวุฒิวิชาชีพ ด้วยแนวทางการสะสมหน่วยกิตในธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) และส่งเสริมการเทียบโอนคุณวุฒิวิชาชีพเข้าสู่คุณวุฒิทางการศึกษา ส่งเสริมศักยภาพบุคคลด้วยระบบคุณวุฒิวิชาชีพ และสนับสนุนให้มีการประเมินสมรรถนะของบุคคลตามมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ ตลอดจนผลักดันให้เกิดการศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะด้วยมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ เพื่อรองรับการเพิ่มพูนทักษะ Upskill และ Reskill ให้แก่ผู้ว่างงานเตรียมพร้อมกลับเข้าสู่เส้นทางการทำงาน (สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ, 2563)

❖ การดำเนินงานเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (กพร.)

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาฝีมือแรงงาน และ ศักยภาพของกำลังแรงงานและผู้ประกอบกิจการ เพื่อให้กำลังแรงงานมีฝีมือได้มาตรฐานในระดับสากล มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำและพัฒนามาตรฐานฝีมือแรงงาน ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและความต้องการของตลาดแรงงาน พัฒนาระบบการรับรองความรู้ความสามารถ การฝึกอบรมฝีมือแรงงาน การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน และการออกหนังสือรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2565)

กรมพัฒนาฝีมือแรงงานจึงเป็นหน่วยงานที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย ในการเพิ่มแรงงานที่มีคุณวุฒิและทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในภาคส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยการใช้ช่องทางการทดสอบฝีมือแรงงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ เพื่อการรับรองฝีมือแรงงาน อันจะเป็นการเพิ่มแรงงานที่มีคุณวุฒิและทักษะตามมาตรฐานที่ตลาดแรงงานต้องการ ด้วยการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ ซึ่งเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้คนที่ไม่ได้เรียนในระบบ แต่มีทักษะวิชาชีพจากการทำงานจริงได้มีโอกาสสอบวัดมาตรฐานฝีมือแรงงานตามอาชีพ เมื่อผ่านการทดสอบก็จะได้นหนังสือรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงาน เพื่อประกอบการพิจารณาค่าจ้างหรือเงินเดือนของแรงงาน และยัง สามารถเก็บสะสมในรูปแบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ได้ เพื่อนำไปใช้เพิ่มคุณวุฒิ การศึกษาด้านวิชาชีพได้ด้วย

7. การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบ

ระบบธนาคารหน่วยกิตหรือธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในต่างประเทศให้เป็นนวัตกรรมในการพัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านฝีมือแรงงาน และส่งเสริมแนวคิดเรื่องสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีกระบวนการสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาระบบ การรับรอง การประเมินและการนับหน่วยกิต ผลการเรียนรู้ของระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ดังแนวคิด “การยอมรับ การตรวจสอบ และการรับรองผลลัพธ์การเรียนรู้ของระบบและตามอัธยาศัย” (Recognition, Validation, and Accreditation of the Outcome of Non-formal and Informal Learning หรือ RVA) ซึ่งผลักดันโดยองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ร่วมกับองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) (UNESCO, 2014) โดยมุ่งเน้นให้แต่ละชาติพัฒนามาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcome Standard) หรือกรอบมาตรฐานคุณวุฒิโดยเน้นสมรรถนะเป็นสำคัญ (Competency-based National Quality Framework: NQFs)

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะเสนอข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศที่ประสบความสำเร็จในหัวข้อต่อไปนี้ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน ระบบการศึกษา หลักการและแนวคิด รูปแบบหน่วยงานกลาง กลไกการขับเคลื่อน ผลสำเร็จการดำเนินงาน และปัญหาและอุปสรรค โดยอาศัยตัวชี้วัด 2 ตัวชี้วัด ตามการนำเสนอข้อมูลผลการดำเนินงานการเทียบโอนหน่วยกิตจากระบบ PLA ของ Collins et al. (2020) เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกประเทศต้นแบบ ได้แก่

1. ตัวชี้วัดความสำเร็จในด้านผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน (Students' Outcomes) ประกอบด้วย จำนวนหน่วยกิตที่ได้รับ อัตราการได้รับอนุมัติหน่วยกิต ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา และผลกระทบต่อการทำงาน
2. ตัวชี้วัดความสำเร็จในการเกิดความเท่าเทียมในสังคม (Equity) กล่าวคือ ความเท่าเทียมทางปัจจัยด้านชีวภาพ เช่น เพศ อายุ ภูมิฐานะ ชนชาติพันธุ์ ฯลฯ

ผู้วิจัยคัดเลือกประเทศต้นแบบที่มีการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องและมีข้อมูลจากงานวิจัยสนับสนุนให้เห็นถึงความสำเร็จในการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตตามเกณฑ์ตัวชี้วัดที่กล่าวถึงข้างต้น ครอบคลุมภูมิภาคในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป โดยสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตได้ดังตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบ

ประเทศ	หลักการและแนวคิด	รูปแบบหน่วยงานกลาง	กลไกการขับเคลื่อน
สาธารณรัฐเกาหลี	<p>มีนโยบายที่ผลักดันแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ลดความเหลื่อมล้ำและเปิดโอกาสให้ประชากรทุกคนในประเทศได้รับความเท่าเทียมทางการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิต (Academic Credit Bank System : ACBS) เกิดขึ้นในปี ค.ศ.1998 ได้เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และคุณวุฒิวิชาชีพ ไว้อย่างเป็นระบบและชัดเจน มีการรับรองผลการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งเอื้อให้เกิดความยืดหยุ่นแก่ผู้เรียนใน 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มอายุปกติ ซึ่งมีอายุระหว่าง 16-24 ปี และกลุ่มผู้ใหญ่ ซึ่งมีอายุระหว่าง 25-64 ปี ซึ่งอาจเป็นผู้เรียนที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม</p>	<p>อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institute for Lifelong Learning หรือ NILE) การดำเนินงานจะสอดคล้องกับพระราชบัญญัติรับรองหน่วยกิตทางการศึกษา (Act on the Credit Recognition) ปี ค.ศ.1997 และพระราชบัญญัติการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education Act) ปี ค.ศ.2007 รวมทั้งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย อาทิเช่น หลักสูตรมาตรฐาน (Standard Curriculum) และการรับรองวิทยฐานะแก่สถาบันการศึกษาที่ผ่านการประเมินให้ทำหน้าที่อนุมัติหน่วยกิตทางการศึกษา (Accreditation of Education Institute)</p>	<p>ผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตได้ทั้ง 3 รูปแบบ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การศึกษาในระบบ ต้องสำเร็จรายวิชาจากสถาบันที่ได้รับ การรับรองจาก ACBS 2) การศึกษานอกระบบ มีหลักสูตรที่ผู้เรียนสามารถเรียนและเทียบโอนหน่วยกิต มายัง ACBS 3) การศึกษาตามอัธยาศัย โดยเรียนกับสถาบันที่ได้รับ การรับรอง โดย ACBS หรืออบรมกับสถาบันนรกดทางวัฒนธรรมหรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสะสมหน่วยกิตของผู้เรียนสามารถสะสมผ่าน 6 ช่องทาง คือ <ol style="list-style-type: none"> 1) สะสมรายวิชาที่ได้รับ การรับรองโดย ศธ. ผ่านเครือข่ายของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอื่น ๆ 2) ได้ใบรับรองระดับชาติ หรือใบรับรองจากสถาบันเอกชนที่ได้รับการยอมรับ

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ประเทศ	หลักการและแนวคิด	รูปแบบหน่วยงานกลาง	กลไกการขับเคลื่อน
สาธารณรัฐเกาหลี (ต่อ)			<p>3) ผ่านการสอบระดับปริญญาตรีสำหรับการศึกษาด้วยตนเองหรือรายวิชาที่สอบเพื่อยกเว้นไม่ต้องเรียนรายวิชานั้น</p> <p>4) ได้เรียนในหลักสูตรครบสมบูรณ์ในสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองหน่วยกิต</p> <p>5) เรียนในหลักสูตรได้ครบถ้วนผ่านการเรียนในช่วงเวลาที่สะดวก</p> <p>6) มีทักษะหรือผ่านการอบรมในด้านที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมของชาติ</p> <p>เกณฑ์การรับรองผลการเรียนรู้ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สถานศึกษาจัดการศึกษานอกระบบต้องผ่านการประเมิน 2) ครูผู้สอนต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน มีจำนวนที่เพียงพอและจำนวนชั่วโมงตามเกณฑ์ 3) ชั้นเรียนมีขนาดพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกตามข้อตกลง

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ประเทศ	หลักการและแนวคิด	รูปแบบหน่วยงานกลาง	กลไกการขับเคลื่อน
สาธารณรัฐสิงคโปร์	<p>สิงคโปร์ประกาศยุทธศาสตร์ “E3A” ซึ่งหมายถึง “ทุกคน” จะได้รับ “ทุกอย่าง” ที่ต้องการ ใน “ทุกที่” และ “ทุกเวลา” โดยมีความพยายามที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตและศักยภาพของพลเมือง โดยการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ (Smart Citizens) ด้วยการพัฒนาและยกระดับการศึกษาและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีโครงการ “SkillsFuture” มุ่งส่งเสริมศักยภาพของบุคลากร ครอบคลุมพลเมืองทุกระดับ เน้นหลักการดำเนินงาน คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ให้ข้อมูลด้านการศึกษาการฝึกงานและอาชีพ 2) พัฒนาระบบการศึกษาและการฝึกอบรมที่มีคุณภาพตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม 3) ส่งเสริมให้นายจ้างพัฒนาอาชีพผ่านความชำนาญทักษะและการเรียนรู้ 4) สนับสนุนและส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 	<p>ไม่มีรูปแบบหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบอย่างเป็นทางการและรูปธรรม แต่พบการดำเนินงานโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ภาครัฐรับผิดชอบระบบธนาคารหน่วยกิตในรูปแบบโครงการ SkillsFuture 2) สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จัดตั้งหน่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายในสถาบันของตนเอง เพื่อเปิดสอนรายวิชาหรือหลักสูตรอบรมระยะสั้นแก่บุคคลกลุ่มที่อยู่ระหว่างกลางอาชีพ (Mid-career adults) 	<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดทำ “คุณวุฒิทักษะแรงงานแห่งชาติ” เพื่อเชื่อมโยงกับการเทียบโอนหน่วยกิต 2) การดำเนินการโครงการธนาคารหน่วยกิตในชื่อ SkillsFuture Credit มี 4 กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมในโครงการฯ ได้แก่ <ol style="list-style-type: none"> (1) รัฐบาลสนับสนุนเงินค่าหน่วยกิต (2) ผู้ที่สนใจจะลงทะเบียนต้องทำการวิเคราะห์จุดแข็ง/ความเชี่ยวชาญของตนเอง (3) สำรจรรยาวิชาที่เปิดสอนได้ (4) เข้าร่วมการอบรมในรายวิชาที่ได้ลงทะเบียนไว้ <p>ส่วนการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตโดยสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ การจัดตั้งหน่วยการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (NUS) มีตัวอย่างหลักสูตร/รายวิชาที่เปิดสอน เช่น SGUnited Skills Programme</p>

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ประเทศ	หลักการและแนวคิด	รูปแบบหน่วยงานกลาง	กลไกการขับเคลื่อน
ออสเตรเลีย	<p>ออสเตรเลียกำหนดกรอบคุณวุฒิแห่งชาติทุกระดับการศึกษา ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยง เทียบเคียง เทียบโอน และการรับรองผลการเรียนรู้และประสบการณ์เพื่อขอรับการศึกษาระดับปริญญาตรีเพิ่มเติมของผู้เรียน เน้นการรับรองผลการเรียนรู้เดิม (Recognition of prior learning: RPL)</p> <p>โดยหน่วยงานรับรองมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อให้ได้รับหน่วยกิตทางการศึกษา เพื่อให้การรับรองผลการเรียนรู้และทักษะจากการศึกษาในระบบและจากการทำงาน จากประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรหรือคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง มานับเป็นหน่วยการเรียนรู้ มีการรับรองสมรรถนะของบุคคลโดยยึดโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ กลุ่มเป้าหมายคือผู้ที่ต้องการเรียนต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น หรือผู้ที่ต้องการนำสมรรถนะในการทำงาน การศึกษาต่างประเทศมาเทียบโอนหน่วยกิตโดยการรับรองผลการเรียนรู้เดิมให้เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ</p>	<p>สำนักงานคุณภาพทักษะออสเตรเลีย (Australian Skills Quality Authority หรือ ASQA) เป็นหน่วยงานกลางทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานฝึกอบรมที่ขึ้นทะเบียน (Registered Training Organization) โดยมี Department of Education skills and Employment ดูแลการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี Australian Qualification Framework ควบคุมคุณภาพการศึกษา มี Australian skills quality authority ควบคุมการอาชีพศึกษา การฝึกอบรมของสถาบันต่าง ๆ และมีการควบคุมมาตรฐานโดย College of Technical and Future Education หรือ TAFE เป็นหน่วยงานรับรองมาตรฐานอีกชั้น</p>	<p>กระบวนการเทียบโอนหน่วยการเรียนรู้ในประเทศออสเตรเลียอาศัยการเชื่อมโยงความรู้เดิมของผู้ขอเทียบโอนกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (Australian Qualifications Framework หรือ AQF) โดยใช้เอกสารคู่มือ 4 ฉบับเป็นเครื่องมือในการรับรองผลการเรียนรู้เดิม ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) คู่มือสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานฝึกอบรมที่ขึ้นทะเบียน 2) คู่มือผู้ประเมิน 3) คู่มือผู้รับการประเมิน 4) คู่มือนายจ้าง

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ประเทศ	หลักการและแนวคิด	รูปแบบหน่วยงานกลาง	กลไกการขับเคลื่อน
สหรัฐอเมริกา	ใช้ระบบการประเมินผล การเรียนรู้เดิม (Prior Learning Assessment หรือ PLA) ซึ่งเป็นการนับหน่วยกิตทางการศึกษาโดยพิจารณาจากประสบการณ์การทำงาน หรือความรู้ที่เกี่ยวข้องของผู้ขอเทียบโอนหน่วยกิตที่มีมาก่อนในอดีตกับรายวิชา ในหลักสูตร/สาขาวิชา ที่ผู้เรียนต้องการหรือมีความจำเป็นต้องเข้าศึกษาต่อ เพื่อใช้คุณสมบัติในการเข้าศึกษาต่อ ตลอดจนการทำงานหรือเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นในการประกอบการ เฉพาะด้านต่าง ๆ	สภาการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Council of Education หรือ ACE) ทำหน้าที่หน่วยงานกลางร่วมกับสภาการเรียนรู้ทางประสบการณ์และบุคคลวัยทำงาน (Council for Adult and Experiential Learning) โดยอาศัยความร่วมมือจากคณะกรรมการวิทยาลัยชุมชน (Community College Board) ตลอดจน นายจ้าง สถานประกอบการ คณะกรรมการรับรองหน่วยกิตในระดับภูมิภาคและ มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรที่สามารถเทียบโอนหน่วยกิตแก่ผู้เรียนนอกระบบ	1. ก่อตั้งหน่วยบริการประเมินและแนะนำหน่วยกิตในระดับมหาวิทยาลัย โดยสภาการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (ACE CREDIT) 2. ดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้เดิมใน 3 วิธีการใดวิธีการหนึ่งต่อไปนี้ ได้แก่ 1) การเทียบโอนหน่วยกิตแบบเชื่อมโยง ประสบการณ์เดิมกับรายวิชาเฉพาะโดยตรง (Course-match) และแบบยังไม่เชื่อมโยง ประสบการณ์เดิมกับรายวิชาเฉพาะโดยตรง (Non-course-match) 2) การเทียบโอนหน่วยกิตโดยพิจารณาจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) และ 3) วิธีการอื่น ๆ

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ประเทศ	หลักการและแนวคิด	รูปแบบหน่วยงานกลาง	กลไกการขับเคลื่อน
สหภาพยุโรป	<p>การจัดตั้งระบบการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตที่เรียกว่า European Credit Transfer and Accumulation System หรือ ECTS ผ่านปฏิญญาโบโลญญา (Bologna Declaration) เพื่อทำให้เกิดการเชื่อมโยงโครงสร้างระบบการศึกษาโดยการเทียบเคียงหรือแปลงข้อมูลคุณวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ทำให้เกิดการยอมรับคุณวุฒิจากประเทศต่าง ๆ</p> <p>การเคลื่อนย้ายของนักศึกษาหรือแรงงานที่ต้องการสะสมและเทียบโอนหน่วยกิตการเรียนรู้ตลอดชีวิตตลอดจนการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพขึ้นภายในสหภาพยุโรป</p>	<p>กำกับและควบคุมมาตรฐานการรับรองผลการเรียนรู้โดยคณะกรรมการสหภาพยุโรป (European Commission) และมีการจัดตั้งคณะที่ปรึกษาชื่อ ECTS/DS Counsellors ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละประเทศเกี่ยวกับการใช้ระบบ ECTS การจัดทำเอกสารข้อมูลเสริมหรือเพิ่มเติมเกี่ยวกับปริญญาโดยมหาวิทยาลัยต้นทางที่ผู้ขอเทียบโอนหน่วยกิตสำเร็จการศึกษา (Diploma Supplement หรือ DS)</p>	<p>1. ใช้กระบวนการเทียบโอนหน่วยกิตโดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาระงาน (Workload) กับผลการเรียนรู้ (Learning outcome) กล่าวคือ การพิจารณาปริมาณการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และภาระงานที่เกี่ยวข้อง และมีการพัฒนาคู่มือการใช้ระบบเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตของสหภาพยุโรป (ECTS Users' Guide)</p> <p>2. ใช้กระบวนการพิจารณาเทียบโอน 5 ขั้นตอน ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การวิเคราะห์หลักสูตร 2) กำหนดรายละเอียดความเชี่ยวชาญ 3) กำหนดรายละเอียดของผลลัพธ์การเรียนรู้ 4) จัดกลุ่มผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบคุณวุฒิยุโรป 5) การตรวจสอบผลการประเมินคุณวุฒิ

กล่าวโดยสรุปแล้ว ประเทศส่วนใหญ่ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านระบบธนาคารหน่วยกิต มีหลักการและแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน คือ การให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือผู้เรียนทั้งในช่วงวัยเรียนทั่วไปที่มีปัญหาหรือความจำเป็นทำให้ไม่สามารถสำเร็จการศึกษาในระบบปกติ และผู้เรียนวัยทำงานหรือสูงอายุที่ต้องการเพิ่มทักษะทางวิชาชีพหรือฝีมือแรงงานตามความจำเป็นหรือความต้องการของภาคอุตสาหกรรมให้สามารถกลับเข้าสู่ระบบการเรียนรู้หรือชั้นเรียนปกติได้ โดยอาศัยรูปแบบของการรับรองผลการเรียนรู้หรือประสบการณ์เดิม (Prior Learning Assessment) ทั้งที่ได้ผลการเรียนรู้จากหลักสูตรเดิมที่เคยศึกษา ประสบการณ์การทำงาน การฝึกงาน หรือแม้แต่การเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาชีพหรืองานอาสาสมัครที่สัมพันธ์กับความรู้และทักษะในรายวิชาที่เปิดสอนในระดับอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา ทั้งนี้เพื่อลดความซ้ำซ้อนในกระบวนการจัดการเรียนรู้และประเมินผลในระบบการศึกษาปกติและส่งเสริมหลักการศึกษาตลอดชีวิต สร้างแรงจูงใจแก่ผู้ที่กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาปกติให้สามารถสำเร็จการศึกษาได้เร็วขึ้น และมีคุณวุฒิที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการในรูปแบบประกาศนียบัตรหรือคุณวุฒิปริญญา ส่วนในประเทศบางกลุ่ม เช่น สหภาพยุโรป ระบบสะสมหน่วยกิตเป็นการเทียบโอนคุณวุฒิสืบเนื่องจากนโยบายผลักดันให้เกิดการเคลื่อนย้ายนักศึกษาในกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาของกลุ่มประเทศยุโรปที่มีโครงสร้างหลักสูตรที่แตกต่างกัน โดยนำคุณวุฒิเดิมมาเทียบจากฐานภาระงานกับผลการเรียนรู้ตามภาระงาน (หน่วยกิตต่อจำนวนชั่วโมงเรียน/ปีการศึกษา) และเชื่อมโยงกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งสหภาพยุโรป มีการกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาเป็นหน่วยงานกลางในการกำกับและรับผิดชอบ เช่น สภาการศึกษาแห่งชาติ ในบางประเทศอาจมีการจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อสะดวกในการบริหารจัดการ เช่น หน่วยงาน NILE ของประเทศเกาหลีใต้ และอาจอยู่ในรูปแบบของหน่วยงานระดับภูมิภาค เช่น คณะกรรมการสหภาพยุโรป

กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตอาศัยการออกพระราชบัญญัติการรับรองผลการเรียนรู้เดิม ปริญญาสาธิต และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วลงสู่ระดับการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติโดยหน่วยงานที่อยู่ภายใต้ข้อกำหนดนั้น ๆ นอกจากนี้ ยังพบการดำเนินงานในรูปแบบโครงการ/การกำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการรับรองคุณวุฒิเดิม เงื่อนไขการรับรองคุณวุฒิ วิธีการประเมินผลการเรียนรู้เดิม ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินตามสภาพจริง และการสะสมหน่วยกิต การจัดทำคู่มือ การจัดตั้งหน่วยงานสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา และการแต่งตั้งคณะกรรมการให้คำปรึกษาโดยผลการรับรองจะต้องเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติของแต่ละประเทศเพื่อสะท้อนถึงมาตรฐานของผลการเรียนรู้ที่เทียบได้จากระบบธนาคารหน่วยกิต และมีกระบวนการบริหารจัดการโดยกำหนดบทบาทและหน้าที่ให้หน่วยงานกลางควบคุมและ

รับรองผลคุณวุฒิ หรือประสานความร่วมมือกับหน่วยฝึกอบรมหรือหน่วยบริการทดสอบสมรรถนะ/ความรู้เพื่อรับรองคุณวุฒิ การดำเนินงานตามขั้นตอน/กระบวนการการรับรองคุณวุฒิ หรือผลการเรียนรู้เดิม เช่น การรับรองหน่วยงานที่เปิดสอนหลักสูตรเพื่อสะสมหน่วยกิตโดยส่วนใหญ่ มักเป็นระดับอุดมศึกษา (เพื่อขอปริญญา/คุณวุฒิในการทำงานหรือศึกษาต่อ) และระดับอาชีวศึกษา (เพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานและส่งเสริมการจ้างงานและความก้าวหน้าในสายงานอุตสาหกรรม/ภาคธุรกิจ) การเริ่มต้นเข้าสู่ระบบการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียน แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้เดิม และการออกใบรับรองหรือประกาศนียบัตรรับรองคุณวุฒิตามผลการประเมินที่เทียบได้ รวมถึงการสะสมหน่วยกิตเท่าที่เทียบได้ และแผนการศึกษาต่อเพื่อเก็บหน่วยกิตให้ครบ เพื่อรับรองคุณวุฒิที่สมบูรณ์ตามข้อกำหนดในการสำเร็จการศึกษาของหลักสูตร

อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของระบบธนาคารหน่วยกิตในเกือบทุกประเทศมีความคล้ายคลึงกัน ในแง่ของการประเมินคุณวุฒิยังไม่สามารถเชื่อมโยงกับทุกสถาบัน การตีความผลการเรียนรู้เดิม ยังมีความแตกต่างกัน การยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้องจากหลักสูตรธนาคารหน่วยกิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งความน่าเชื่อถือด้านคุณภาพการศึกษา กล่าวคือ ความไม่เชื่อมั่นในคุณภาพของบัณฑิตที่จบมาแล้วสามารถเป็นที่ยอมรับทางสังคมและภาคธุรกิจได้มากนักน้อยเพียงใด ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการให้เงินเดือนของผู้เรียนที่ผ่านระบบธนาคารหน่วยกิตที่ยังคลุมเครือ ตลอดจนปัญหาด้านการยอมรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พินสุดา สิริธรงค์ศรี (2558) ศึกษาเรื่องระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ หรือ ธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System) : กรณีศึกษางานวิจัย ผลการวิจัยพบว่า

1) ระบบการรับรองผลการเรียนรู้ ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ สำหรับการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบความรู้และประสบการณ์ของประเทศไทยและต่างประเทศยังมีความแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละประเทศ บางประเทศมีการเทียบโอนผลการเรียน ประสบการณ์และสะสมหน่วยการเรียนรู้ (เกาหลีสหรัฐ) บางประเทศดำเนินการเฉพาะเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ และมีการสะสมผลการเรียนบ้างในสถาบันอุดมศึกษาบางแห่ง (ญี่ปุ่น) บางประเทศมีการเทียบโอนความรู้ ประสบการณ์ และกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (เครือรัฐออสเตรเลีย) สำหรับประเทศไทย ยังไม่มีระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้อย่างเป็นทางการส่วนใหญ่ดำเนินการในด้านการเทียบโอนผลการเรียน ประสบการณ์และกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

2) ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (และอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้อง) ทั้งด้านโครงสร้าง การจัดการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และกลยุทธการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องโดย

2.1) ให้จัดให้มีหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้เป็นองค์กรอิสระ บริหาร โดยคณะกรรมการ

2.2) หน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษา มีการดำเนินการ 2 รูปแบบ คือ (1) รูปแบบ หน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่สถานศึกษาอิงโครงสร้างเดิมผ่านต้นสังกัด และ (2) รูปแบบหน่วยงานกลางการสะสมหน่วยการเรียนรู้สื่อสารตรงสถานศึกษาโดยไม่ยึดโยงต้นสังกัด

2.3) สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (และอุดมศึกษา) มีหน้าที่ (1) จัดให้มีคณะกรรมการสะสมหน่วยการเรียนรู้เพื่อดำเนินการสะสมหน่วยการเรียนรู้ เทียบโอนผลการเรียนและ ผลการเรียนรู้ (2) จัดทำและจัดเก็บเอกสารหลักฐานผลการเรียน การเทียบโอน ทะเบียนผู้เรียน และผู้ขอเทียบโอน เพื่อการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (3) ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนและ ผลการเรียนรู้ตั้งแต่การให้คำแนะนำ การรับเข้า การลงทะเบียน การประเมินผลการเรียน การเทียบโอน การประเมินสมรรถนะ การวัดและประเมินผล การสะสมหน่วยการเรียนรู้ และการให้ประกาศนียบัตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรและการเรียนรู้ตามปรัชญาและภารกิจของ สถานศึกษา ระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการที่องค์กรกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้และต้นสังกัด กำหนด (4) รับรองหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนภายในสถานศึกษา และ (5) รายงานผลการเทียบโอนผลการเรียนต่อองค์กรกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้และต้นสังกัด

อรุณี ตรีการไพโรจน์ (2561) ศึกษาเรื่อง ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ สำหรับการ ศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) การสะสมผลการเรียนรู้เป็นแนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้รับโอกาสในการรับรองผลการเรียนรู้ ตามหลักการและแนวทางการรับรองผลการเรียนรู้และการให้หน่วยกิต (Recognition, Validation and Accreditation: RVA) การรับรองผลการเรียนรู้เดิม (Recognition of Prior Learning: RPL) ของการศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษา ตามอัธยาศัย (Informal Education) จนนำไปสู่แนวคิดพื้นฐานในการสร้างระบบธนาคารสะสม ผลการเรียนรู้ (Credit Bank System: CBS) 2) การดำเนินงานเป็นเพียงแค่กลไกการเทียบโอน ผลการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้จากความรู้และประสบการณ์ที่หน่วยงานการศึกษาส่วนกลางแต่ละ หน่วยงานออกระเบียบเพื่อเป็นแนวทางเฉพาะของหน่วยงานตนเองเท่านั้น แต่ยังไม่มียระบบ ธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับหน่วยงานการศึกษาในทุกระดับ ทุกสังกัด และ 3) ระบบ ธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทยที่สมบูรณ์ ควรจะ

ประกอบด้วยระบบย่อยที่ทำงานภายใต้หลักการที่สำคัญคือ การรับรองผลการเรียนรู้และให้หน่วยกิต โดยอยู่บนหลักการการศึกษาตลอดชีวิตที่มีระบบย่อย ๆ รองรับได้แก่ (1) ระบบการสมัครของผู้ลงทะเบียน (2) ระบบย่อยการรับเข้า (3) ระบบย่อยการขอรับการรับรองผลการเรียนรู้เดิม (4) ระบบย่อยการเข้ารับการเรียนรู้ (5) ระบบย่อยการสะสมผลการเรียนรู้ (6) ระบบย่อยการวัดผล และการประเมินผลการเรียนรู้ และการเทียบโอน และ (7) ระบบย่อยการตรวจสอบและให้คณวุฒิกการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาของผู้เรียนโดยใช้ระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทดลองรูปแบบการบริหารจัดการ กระบวนการ และกลยุทธ์การดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในและนอกระบบ ตามระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้พัฒนาขึ้น 2) พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้ และประสบการณ์ มีความรู้และเข้าใจการดำเนินงานตามระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์กลยุทธ์การดำเนินงาน การบริหารจัดการของสถานศึกษา ระดับปฏิบัติ และหน่วยงานกลาง และ 3) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาของผู้เรียน โดยใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตาก จำนวน 11 แห่ง ซึ่งจากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า 1) ระดับหน่วยงานกลางที่กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินงานไปพลางก่อน ตามแนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ฯ เมื่อ พ.ศ. 2558 นั้น พบว่า สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษายังไม่สามารถดำเนินงานได้ครบถ้วน เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายรองรับซึ่งสามารถทำได้เพียงบางส่วนเท่านั้น คือ การวิจัยและพัฒนาการสะสมหน่วยการเรียนรู้ การเทียบโอนผลการเรียน และผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย อำนวยความสะดวก สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัด และสถานศึกษาเอกชน โดยไม่สามารถดำเนินการในเรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวทางการสะสมหน่วยการเรียนรู้ การเทียบโอนผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับกรอบคณวุฒิแห่งชาติ การเป็นคลังสะสมหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียน และผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนทั้งในและต่างประเทศ และการรับรองหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนจากทั้งในและต่างประเทศได้ 2) ระดับสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาที่ทำการทดลอง สามารถดำเนินการได้ตามบทบาทหน้าที่ ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการการสะสม

หน่วยการเรียนรู้ จัดทำและจัดเก็บเอกสารผลการเรียน ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนและ
ประสบการณ์ รับรองหน่วยการเรียนรู้ และรายงานผลการเทียบโอนต่อองค์กรกลางและต้นสังกัด

ศิริวรรณ มนอัคระผดุง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาในศตวรรษที่ 21 : ระบบ
ธนาคารหน่วยกิต และได้ให้ข้อเสนอแนะว่า รัฐบาลต้องส่งเสริมการเรียนรู้ เพิ่มทักษะในศตวรรษที่
21 และส่งเสริมให้ประชาชนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาทักษะเดิม (Upskill) และเพิ่มทักษะใหม่
(Reskill) อย่างต่อเนื่อง การศึกษาต้องปรับตัวเพื่อให้เอื้อต่อกำลังแรงงานและประชาชน
ในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง และผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้เข้าถึงความรู้ในระบบการ
ศึกษาให้มากขึ้น ซึ่งขณะนี้พบว่า รัฐบาลนำกลไกของ “ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือ
ธนาคารหน่วยกิต” มาส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเปิดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาให้กับ
ทุกคนที่สนใจเรียนรู้ โดยผู้เรียนและประชาชนสามารถนำผลการเรียนรู้และประสบการณ์การ
ทำงานหรืออาชีพทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย มาทำการรับรองและเทียบโอนได้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ระบบธนาคาร
หน่วยกิตและกลไกการขับเคลื่อน : ความเชื่อมโยงระหว่างภาคอุดมศึกษากับภาคแรงงาน/
ภาคประกอบการ ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า สถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน มีนโยบายแต่ยังไม่มี
กฎหมายในการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิตที่ชัดเจน ซึ่งควรต้องมีการร่วมมือระหว่างสถาบัน
อุดมศึกษา หน่วยงาน สถานประกอบการในการจัดทำหลักสูตรและการประเมินผลการศึกษา
กลไกการพัฒนาธนาคารหน่วยกิตควรเริ่มต้นจากการจัดตั้งหน่วยงานกลางเข้ามาดูแล
พร้อมให้หน่วยงานทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือ มีการออกระเบียบ ข้อบังคับ รูปแบบการเทียบโอน
และจัดทำหลักสูตรของหน่วยงานกลาง เพื่อให้แต่ละสถาบัน สามารถนำไปปรับใช้เป็นเกณฑ์
ในการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต รวมถึง มีการเชื่อมโยงรูปแบบการศึกษาในระบบ นอกระบบ
การศึกษาตามอัธยาศัย และประสบการณ์การทำงาน ให้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน สำหรับ
ภาคประกอบการนั้น ควรร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและภาคแรงงานส่วนใหญ่อยู่ใน
รูปแบบของการรับนักศึกษาเข้ามาฝึกงาน หรือให้บุคลากรของหน่วยงานเข้าไปฝึกอบรม พัฒนา
ทักษะได้ ควรสร้างรูปแบบของระบบธนาคารหน่วยกิตให้มีความน่าเชื่อถือ มีมาตรฐาน สามารถ
ตรวจสอบได้ และควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อเข้ามารับผิดชอบการดำเนินงานอย่างเต็มรูปแบบ
สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านแรงงาน ควรพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนา
รูปแบบการทดสอบมาตรฐาน การประเมินผู้เรียน การสนับสนุนผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละ
สาขาอาชีพ ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ทดสอบ ผู้ประเมิน ผู้สอนในแต่ละหลักสูตร การเชื่อมโยง
กรอบคุณวุฒิวิชาชีพและกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ การให้การรับรองใบประกอบวิชาชีพจากสภาวิชาชีพ
และด้านผู้ที่กำลังศึกษาหรือผู้ที่เคยศึกษาในระบบธนาคาร พบว่า ระบบธนาคารหน่วยกิตเป็น

ระบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ โดยไม่มีระยะเวลา รูปแบบในการดำเนินงานควรให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลัก การจัดการศึกษาระหว่างการศึกษาในระบบ ปกติและระบบธนาคารหน่วยกิตมีความสอดคล้องกัน เพื่อให้ง่ายต่อการเทียบโอนหน่วยกิต

กลุ่มยุทธศาสตร์กำลังคนในระบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (2563) ได้ศึกษา เรื่อง การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) เพื่อรองรับการพลิกโฉมฉับพลันและ วิฤตการณ์โลก โดยใช้วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล เช่น ข้อมูลระดับปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ปฏิบัติ จากสถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคประชาสังคม ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนของผู้ได้รับประโยชน์จากกลุ่มต่าง ๆ ตลอดจนการประชุมคณะกรรมการ วิชาการคณะกรรมการที่ปรึกษา และการประชุมระดมความคิดเห็นกับผู้เชี่ยวชาญ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับข้อมูลทุติยภูมิ คือการศึกษาข้อมูลสนับสนุนทางวิชาการ โดยการทบทวน รายงานการศึกษาและบทความวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติจากแหล่งข้อมูลและฐานข้อมูลต่าง ๆ การทบทวนสถานภาพการดำเนินงานจากเอกสารต่าง ๆ เช่น รายงานประจำปีของหน่วยงาน เอกสารแผนยุทธศาสตร์ ตลอดจนการศึกษากรณีตัวอย่างการดำเนินงานด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในและต่างประเทศจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ เว็บไซต์หน่วยงาน รายงานการศึกษา บทความวิจัย ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้ มีข้อค้นพบที่นำไปสู่การออกแบบข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ 1) เด็กและเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้มีข้อจำกัดในการเข้าถึง เนื่องจากการเข้ารับการ ศึกษาหรือฝึกอบรมจะกระทบต่อการทำงาน สูญเสียโอกาสในการสร้างรายได้ และมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ซึ่งยังไม่เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา ดังนั้นจึงควรพัฒนา การเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการและสอดคล้องกับบริบทการดำเนินชีวิต รวมถึงการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการศึกษา 2) นักศึกษา พบว่า ทักษะของผู้สำเร็จการศึกษาของไทยอยู่อันดับที่ 79 จาก 141 ทั่วโลก แสดงให้เห็นว่าทักษะของของนักศึกษาจบใหม่ ยังไม่สอดคล้องกับระดับทักษะที่นายจ้างคาดหวัง 3) กำลังแรงงาน ควรสร้างภูมิคุ้มกันด้านทักษะที่ตอบโจทย์การพัฒนา กำลังแรงงาน เพื่อรองรับภาวะวิกฤติประกอบด้วย (1) ด้านการส่งเสริมและจูงใจในการพัฒนา ทักษะแรงงาน (2) ด้านระบบนิเวศการพัฒนาทักษะแรงงาน เช่น พัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต แห่งชาติ พัฒนาหลักสูตรระยะสั้น ที่เน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการทำงาน (3) ด้านการพัฒนากำลังแรงงานเฉพาะกลุ่ม เช่น การส่งเสริมทางการเงินและยกระดับสวัสดิภาพ

ด้วยการจัดทำ Package สวัสดิการที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบและกลุ่มเปราะบาง การส่งเสริม Public learning space เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ สนับสนุนให้เกิดการแข่งขันของแพลตฟอร์ม (4) ผู้สูงอายุและผู้กำลังเข้าสู่วัยสูงอายุที่มีช่วงอายุระหว่าง 45-60 ปี ควรมุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพให้กับองค์กรท้องถิ่นหรือชุมชนในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสุขภาพและความต้องการทั้งด้านการใช้ชีวิตและการทำงานของผู้สูงอายุ

Allam Joseph Praveen Kumar (2022) ได้วิจัยเกี่ยวกับธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทางการศึกษาของประเทศอินเดีย ซึ่งการวิจัยนี้ได้ข้อสรุปคือ ระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ สามารถที่จะช่วยผู้เรียนในการรวบรวมหน่วยกิต และสามารถนำไปเทียบโอนได้บางส่วนในหลักสูตรต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขหลักสูตรของสถาบันการศึกษา ซึ่งระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติมีวัตถุประสงค์ เพื่อผลิตทรัพยากรบุคคลที่มีมาตรฐานสากลและมีความเชื่อมั่นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างไรก็ตาม ระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติจะพัฒนาบนรูปแบบแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งสามารถทำให้การเชื่อมโยงระหว่างผู้เรียน และสถาบันการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่สอดคล้องกับธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติของ Keethan Raj และ P.S. Aithal (2019) ซึ่งงานวิจัยของพวกเขาได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงจาก Credit Based Choice System (CBCS) ไปสู่ National Academic Credit Bank (NACB) ในระดับอุดมศึกษาของประเทศอินเดีย โดยรัฐบาลสามารถออกกฎระเบียบให้นักเรียนสามารถเทียบโอนหน่วยกิตต่างมหาวิทยาลัยได้ รวมถึงเทียบโอนหน่วยกิตจากต่างประเทศได้อีกด้วย ทั้งนี้จะต้องพัฒนาระบบการเทียบโอนหน่วยกิตออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการเทียบโอนหน่วยกิตผ่านระบบออนไลน์ได้ นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังได้ศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตของต่างประเทศอีกด้วย

Youngiae Lee และ Woonhyun Lee (2015) ได้ทำการวิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินงานและแนวโน้มการวิจัยในกรุงโซล และจังหวัดคยองกี (Gyeonggi) ประเทศเกาหลีใต้ โดยได้พิจารณาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต เพื่อนำมาใช้ในหลักสูตรความงามของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดยขณะนั้นมีมหาวิทยาลัยขนาดเล็กที่มีหลักสูตรเครื่องสำอาง และมีเพียงแค่ 20 มหาวิทยาลัยเท่านั้นที่มีการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ทั้งนี้ได้ให้ข้อเสนอที่น่าสนใจในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตให้สำเร็จนั้น ต้องได้รับการส่งเสริมการบริหาร และการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังจากรัฐบาล ภาคธุรกิจ และโรงเรียน ตลอดจนควรมีวิธีการพัฒนาหลักสูตรที่ปรับให้เข้ากับอุตสาหกรรมหรือภาคธุรกิจ

Meixiu Zhou (2019) ได้ทำการสำรวจและการปฏิบัติการระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตของมณฑลเจ้อเจียง (Zhejiang) ทั้งนี้การออกแบบระบบธนาคารหน่วยกิต

มีแนวคิดเพื่อรองรับการศึกษาตลอดชีวิตโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต นอกจากนี้ยังได้มีการระบุถึงลักษณะของการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตโดยเริ่มต้นด้วย 1) การกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกันกับสถาบันการศึกษา 2) ประสานงานสถาบันการศึกษา โรงเรียน หน่วยงานที่จัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ 3) สร้างมาตรฐานกลไกการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ กลไกการประสานงาน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) พัฒนารอบคุณวุฒิระดับชาติ โดยสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย และ 5) พัฒนาแพลตฟอร์มระบบธนาคารหน่วยกิตออนไลน์ เพื่อให้บริการแก่ผู้เรียน สถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพ

Kin et al. (2021) ได้พัฒนาโปรโตไทป์ สำหรับระบบการเทียบโอนหน่วยกิตข้ามสถาบันในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นระบบที่มีความซับซ้อนมากของวิทยาลัยชุมชนแห่งหนึ่งที่ต้องงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้โปรโตไทป์ที่พัฒนาขึ้นเป็นต้นแบบสำหรับพัฒนาระบบการเทียบโอนหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา ที่สามารถนำมาใช้งานได้จริง อย่างไรก็ตามโปรโตไทป์นี้ สามารถจะบันทึกการโอนหน่วยกิตไปยังสถาบันการศึกษาแห่งใหม่ได้ นอกจากนี้ยังสามารถตรวจสอบความถูกต้องในการโอนหน่วยกิต ซึ่งทำให้มีความเชื่อมั่นถึงประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี ตลอดจนสามารถบันทึกหน่วยกิตเข้าสู่ระบบ และจัดเก็บได้อย่างถาวร รวมไปถึงยังช่วยอำนวยความสะดวกในการโอนย้ายหน่วยกิต ในกรณีที่มีผู้เรียนต้องการเทียบโอนหน่วยกิตที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

จากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศสรุปได้ว่า ระบบธนาคารหน่วยกิต หรือคลังหน่วยกิต (Credit Bank) ได้รับการออกแบบมาเพื่ออำนวยความสะดวกทางด้านการเทียบโอนและการสะสมหน่วยกิต ให้แก่ผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนการเทียบโอนหน่วยกิตจากประสบการณ์การทำงาน และฝึกอบรม ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ทั้งนี้จะมีหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการระบบธนาคารหน่วยกิตกลางให้สามารถเชื่อมโยงไปยังระบบธนาคารหน่วยกิต ของสถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษา สถานประกอบการ สถาบันฝึกอบรม ซึ่งระบบธนาคารหน่วยกิตทั้งหมด ควรจัดทำในรูปแบบของแพลตฟอร์มดิจิทัล และมีฐานข้อมูลขนาดใหญ่ สำหรับรองรับการบันทึกข้อมูลการเทียบโอนหน่วยกิต และประวัติต่าง ๆ ของผู้เรียน โดยมีกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้ประสบความสำเร็จ อาทิเช่น การกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกันทุกระดับ การประสานงานสร้างความเข้าใจและการรับรู้ร่วมกันกับหน่วยงานและสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ การสร้างมาตรฐานและกลไกการดำเนินงานของผู้รับผิดชอบ กลไกการประสานงาน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การกำหนดให้ระบบธนาคารหน่วยกิตในทุกระดับการศึกษาต้องเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิระดับชาติและเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย และการพัฒนาแพลตฟอร์มระบบธนาคารหน่วยกิตออนไลน์ เพื่อให้บริการแก่ผู้เรียนและสถาบันการศึกษาอย่างทั่วถึง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย เป็นการวิจัยเอกสารและการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่มและการประชุมพิจารณาให้ความเห็น เพื่อให้ได้ข้อมูลในการสร้างรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อน รวมถึงข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย 1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบงานของหน่วยงานกลางและกลไกการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต 2. เพื่อสร้างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย และ 3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. วิธีการดำเนินงานและกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.1 วิธีการดำเนินงาน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาหลักการ แนวคิดและสถานการณ์ของการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต ของประเทศไทยและประเทศต้นแบบ

มีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และประเด็นสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต โดย

1.1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด และรูปแบบการบริหารจัดการระบบธนาคารหน่วยกิต สถานการณ์และความต้องการในการขับเคลื่อนธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

1.2) ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการ แนวคิดและรูปแบบการบริหารจัดการและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต้นแบบ จำนวน 5 ประเทศ ซึ่งคณะผู้วิจัยเลือกประเทศตามเกณฑ์ที่กำหนด ประกอบด้วย เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป

2) จัดประชุมสนทนากลุ่มกับผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบกรอบความคิดและประเด็นสำคัญเกี่ยวกับหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต รวมถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบ/องค์ประกอบของรูปแบบหน่วยงานกลาง กลไกการขับเคลื่อน และข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 22 คน

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำร่างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย และตรวจสอบความครบถ้วน เหมาะสมและเป็นไปได้

มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1) ประมวลผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล และนำผลมาจัดทำร่างรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

2) จัดประชุมผู้เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อพิจารณาให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย โดยใช้แบบบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 35 คน

ขั้นตอนที่ 3 ปรับปรุงร่างรูปแบบหน่วยงานกลางฯ และจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1) ปรับปรุงร่างรูปแบบหน่วยงานกลางฯ ตามข้อเสนอแนะในขั้นตอนที่ 2 และจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย เพื่อจัดทำเป็นร่างรายงานการวิจัยรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

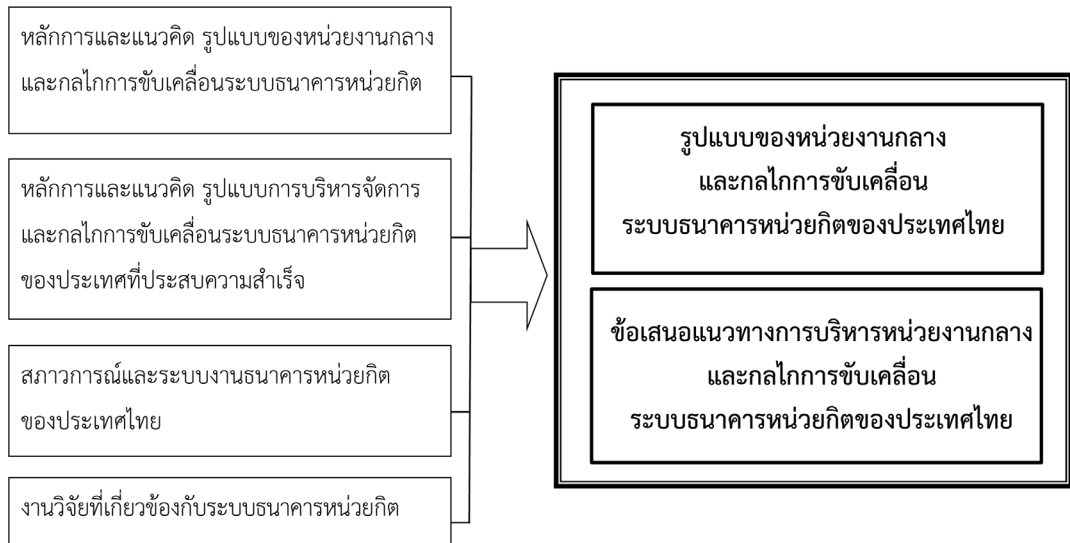
2) จัดประชุมนำเสนอร่างรายงานการวิจัยฯ ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบบันทึกการประชุมพิจารณาร่างรายงานและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพิจารณาความสมบูรณ์ ครบถ้วน และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 50 คน

3) ปรับปรุงร่างรายงานฯ ตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของที่ประชุม

1.2 กรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัยรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย รายละเอียดดังภาพที่ 3.1

แผนภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบบันทึกและวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบบันทึก ข้อมูลการสนทนากลุ่ม 3) แบบบันทึกข้อมูลการประชุมพิจารณาร่างรูปแบบ และ 4) แบบบันทึก ข้อมูลการพิจารณาร่างรายงานการวิจัยฯ โดยมีรายละเอียดในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ และเก็บข้อมูลดังนี้

2.1 การออกแบบเครื่องมือวิจัย

การออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พิจารณาจากการกำหนดคำถามการวิจัย การตอบวัตถุประสงค์ และแหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่จะนำไปสู่การสร้างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย มีขั้นตอนการออกแบบเครื่องมือวิจัยดังนี้

1) วิเคราะห์คำถามวิจัย เพื่อกำหนดประเด็นกรอบคำถามในการศึกษา และออกแบบเครื่องมือวิจัย

2) ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3) กำหนดแหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล

4) กำหนดนิยามปฏิบัติการ จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

5) จัดทำร่างเครื่องมือ

6) วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือโดยการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ

7) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

ดังแสดงกรอบการออกแบบเครื่องมือวิจัย ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 กรอบการออกแบบเครื่องมือวิจัย

ประเด็นการศึกษา	กรอบคำถามในการศึกษา	เครื่องมือ
ระบบธนาคารหน่วยกิตในประเทศไทยและประเทศต้นแบบ	1) หลักการและแนวคิด รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นอย่างไร 2) หลักการและแนวคิด รูปแบบการบริหารจัดการและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างไร 3) สภาพการณ์และระบบงานธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นอย่างไร	แบบบันทึกและวิเคราะห์เอกสาร
1. ความสำคัญจำเป็นของหน่วยงานกลางในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต 2. ลักษณะของหน่วยงานกลางและแนวทางการบริหารจัดการ	1) ระบบธนาคารหน่วยกิตและการจัดให้มีหน่วยงานกลางในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยมีความสำคัญจำเป็นหรือไม่เพียงใด 2) รูปแบบของหน่วยงานกลางในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยควรเป็นอย่างไร 3) กลไกในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตในแต่ละระดับควรเป็นอย่างไร (ระดับสถาบัน การศึกษาระดับกลุ่ม/พื้นที่/ภูมิภาค ระดับประเทศ)	แบบบันทึกข้อมูล การสนทนากลุ่ม

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเด็นการศึกษา	กรอบคำถามในการศึกษา	เครื่องมือ
3. กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต	4) แนวทางการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยควรเป็นอย่างไร 5) หน่วยงานใดที่ควรรับผิดชอบหรือเป็นศูนย์กลางในการดูแลควบคุมระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย 6) วิธีการหรือขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานกลางสำหรับขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยคืออะไร 7) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดตั้งหน่วยงานกลางสำหรับขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยคืออะไร 8) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	
ความเหมาะสมและเป็นไปได้ของร่างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	1) ร่างรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยมีความเหมาะสมกับสภาวะการณ์ปัจจุบันหรือไม่ มีส่วนใดที่ควรเพิ่มเติม หรือปรับปรุงแก้ไข 2) ร่างรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยมีความเป็นไปได้ในการนำสู่การปฏิบัติหรือไม่ มีส่วนใดที่ควรเพิ่มเติม หรือปรับปรุงแก้ไข 3) ข้อเสนอแนะอื่นในการจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	แบบบันทึกการประชุมพิจารณาร่างรูปแบบฯ
ความเหมาะสม ครบถ้วนสมบูรณ์ ของร่างรายงานการวิจัย	1) ร่างรายงานการวิจัย มีความเหมาะสม ครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ มีส่วนใดที่ควรเพิ่มเติม หรือปรับปรุงแก้ไข 2) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	แบบบันทึกการประชุมพิจารณาสรุปรายงานการวิจัย

2.2 การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

- 1) แบบบันทึกและวิเคราะห์เอกสาร
- 2) แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม
- 3) แบบบันทึกข้อมูลการประชุมพิจารณาาร่างรูปแบบ
- 4) แบบบันทึกข้อมูลการพิจารณาาร่างรายงานการวิจัยฯ

2.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ เป็น +1, 0, -1 ดังนี้

- +1 = แน่ใจว่ารายการขอความคิดเห็นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์
- 0 = ไม่แน่ใจว่ารายการขอความคิดเห็นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์
- 1 = แน่ใจว่ารายการขอความคิดเห็นไม่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์

- โดย
- 1) แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม มีค่า IOC = 1.00
  - 2) แบบบันทึกข้อมูลการประชุมพิจารณาาร่างรูปแบบ มีค่า IOC = 1.00
  - 3) แบบบันทึกข้อมูลการพิจารณาาร่างรายงานการวิจัยฯ มีค่า IOC = 1.00

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ และนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบประเด็นการวิจัย และกรอบคำถามในการสนทนากลุ่มและการประชุมพิจารณาารูปแบบฯ รวมทั้งนำมาใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยขั้นต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1) การเก็บข้อมูลจากการสืบค้นเอกสารประกอบด้วยเอกสารงานวิจัย บทความวิจัยและบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องในประเด็นรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

2) การศึกษาบทเรียนจากประเทศต้นแบบ จำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เกาหลีใต้ สหภาพยุโรป และสิงคโปร์ โดยใช้ตัวชี้วัด 2 ตัวชี้วัด ตามการนำเสนอข้อมูลผลการดำเนินงานการเทียบโอนหน่วยกิตจากระบบ PLA ของ Collins et al. (2020) เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกประเทศต้นแบบ ได้แก่ (1) ตัวชี้วัดความสำเร็จในด้านผลลัพธ์ที่เกิดกับ

ผู้เรียน (Students' Outcomes) ประกอบด้วย จำนวนหน่วยกิตที่ได้รับ อัตราการได้รับอนุมัติ หน่วยกิต ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา และผลกระทบต่อการทำงาน และ (2) ตัวชี้วัดความสำเร็จ ในการเกิดความเท่าเทียมในสังคม (Equity) กล่าวคือ ความเท่าเทียมทางปัจจัยด้านชีวภาพ เช่น เพศ อายุ ภูมิฐานะ ชนชาติพันธุ์ ฯลฯ

3) การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม การประชุมพิจารณาาร่างรูปแบบและร่างรายงาน การวิจัยฯ โดยจัดการประชุม จำนวน 3 ครั้ง กลุ่มเป้าหมายที่มาให้ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

3.1) การสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารและนักวิชาการของ หน่วยงานระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย และ อุดมศึกษา ผู้บริหารและคณาจารย์สถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา จำนวน 22 คน

3.2) การประชุมพิจารณาร่างรูปแบบฯ ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารหน่วยงาน ผู้บริหารสถาบันการศึกษา นักวิชาการศึกษา ครูและคณาจารย์และศึกษานิเทศก์ จำนวน 35 คน

3.3) การประชุมพิจารณาร่างรายงานการวิจัยฯ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านระบบการเทียบโอน ด้านกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ด้านการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย และด้านการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และ อุดมศึกษา จำนวน 50 คน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย โดยใช้เครื่องมือตามขั้นตอนการวิจัยกับแหล่งข้อมูลและกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อนำเสนอผลการศึกษาวิจัย ลำดับตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบงานของหน่วยงานกลางและกลไกการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต
2. ผลการสร้างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย
3. ผลการจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษา ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักการแนวคิด สภาวะการณ์การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยและประเทศต้นแบบจากเอกสารและงานวิจัยแหล่งต่าง ๆ ซึ่งผลการวิจัยเสนอเป็น 2 ประเด็นดังนี้

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ สรุปเกี่ยวกับรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ได้ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต

ประเด็นการศึกษา	ข้อสรุปจากการศึกษา
<p>ความหมายของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต</p>	<p>หมายถึง หน่วยงานที่ได้รับการกำหนดให้เป็นศูนย์หรือหน่วยกลาง ทำหน้าที่บริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ โดยกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ มาตรฐาน ขั้นตอนการดำเนินงาน ทรัพยากร และส่งเสริมการดำเนินงานอย่างบูรณาการ เพื่อสนับสนุนและเชื่อมโยงการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษา ทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย รวมถึงเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ตามความประสงค์</p>
<p>แนวคิดเกี่ยวกับหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต</p>	<p>หน่วยงานกลางมีหน้าที่บริหารจัดการและขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ มีความเป็นกลาง ในลักษณะเดียวกับธนาคารแห่งประเทศไทยที่กำกับดูแลระบบธนาคารของประเทศ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานเทียบโอนต่าง ๆ และสาธารณชน เพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน และเชื่อมั่นในระบบธนาคารหน่วยกิต และต้องเชื่อมโยงการศึกษาทั้งระดับพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย มีการพัฒนาแพลตฟอร์มกลางเพื่อใช้จัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิต จากสถาบันการศึกษา ออกหลักเกณฑ์ ระเบียบ วิธีการดำเนินการ ตรวจสอบ และรับรอง รวมทั้งส่งเสริมการบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา</p>

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็นการศึกษา	ข้อสรุปจากการศึกษา
หลักการของหน่วยงานกลาง ของระบบธนาคารหน่วยกิต	ประกอบด้วย <ol style="list-style-type: none"> (1) การเชื่อมโยงการเก็บหน่วยกิตจากการเรียนรู้ การทำงาน ให้คนทุกวัย ทุกคุณวุฒิจากการจัดการศึกษาทุกระดับ (2) ยึดหลักความเสมอภาคและอ้ากว้างซึ่งคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (3) ผู้เรียนสามารถเข้าถึงระบบธนาคารหน่วยกิตได้โดยไม่จำกัดเวลา อายุและคุณวุฒิ (4) ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ข้อมูลการสะสมหน่วยกิตของตน ได้ตลอดเวลา (5) ช่วยประหยัดเวลาและทรัพยากรของผู้เรียน
องค์ประกอบพื้นฐาน ของหน่วยงานกลาง ของระบบธนาคารหน่วยกิต	ประกอบด้วย หน่วยงานที่ทำหน้าที่หน่วยงานกลางบริหารจัดการหรือบูรณาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการกลาง หน่วยงานกลางของธนาคารหน่วยกิต ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา สถาบันการศึกษาทุกระดับ และทุกรูปแบบ และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
บทบาทหน้าที่พื้นฐาน ของหน่วยงานกลาง ของระบบธนาคารหน่วยกิต	ประกอบด้วย <ol style="list-style-type: none"> (1) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานสะสมการเรียนรู้ การเทียบโอน ผลการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย ตลอดจนประสานการทำงาน และการฝึกอบรม ทั้งในและต่างประเทศ (2) จัดทำระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ ที่มีความเชื่อมโยงระหว่างสถาบัน การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้เรียน (3) ออกกฎ ระเบียบ กำหนดหลักเกณฑ์การสะสมหน่วยกิต สำหรับใช้เป็นแนวทาง ในการปฏิบัติในทุกระดับการศึกษา (4) เป็นหน่วยเก็บสะสมหน่วยกิตของผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ตลอดจนประสานการทำงาน การฝึกอบรม และออกรายงานการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียน (5) เชื่อมโยงคลังหน่วยกิตหน่วยงานกลาง กับคลังหน่วยกิตสถาบันการศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ (6) กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานคลังหน่วยกิต ของสถาบันการศึกษา

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็นการศึกษา	ข้อสรุปจากการศึกษา
ลักษณะสำคัญ ของหน่วยงานกลาง ของระบบธนาคารหน่วยกิต	มี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) หน่วยงานอิสระ หรือ หน่วยงานของรัฐที่มีความเป็นกลาง ที่สามารถเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันการศึกษาได้ทุกสังกัดทุกรูปแบบ 2) หน่วยงานที่กำกับดูแลสถาบันการศึกษาในสังกัด ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันการศึกษาในสังกัดตน
รูปแบบของหน่วยงานกลาง ของระบบธนาคารหน่วยกิต	เป็นรูปแบบในการบริหารจัดการที่มีหน่วยงานเฉพาะเป็นหน่วยงานกลาง ดำเนินงานในลักษณะคณะกรรมการ สามารถเชื่อมต่อกับระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานต้นสังกัดที่จัดการศึกษาทุกระดับทุกรูปแบบ โดยระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานต้นสังกัดจะเชื่อมโยงกับระบบสะสมหน่วยกิตของสถานศึกษาในสังกัด ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเข้าสู่ระบบได้ทั้งที่สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ หรือในช่องทางอื่นที่กำหนด
กลไกการขับเคลื่อนระบบ ธนาคารหน่วยกิต	ประกอบด้วย (1) การจัดตั้งหน่วยงานกลางและคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน (2) การกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการขึ้นทะเบียนสถาบันการศึกษาที่ประสงค์ดำเนินการธนาคารหน่วยกิต การรับรองผลการเรียนรู้ การเทียบโอน การเก็บสะสมหน่วยกิต การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต และแพลตฟอร์มกลางสำหรับจัดเก็บข้อมูลการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียน (3) การสร้างระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตได้ทั้งระบบ สามารถเชื่อมโยงได้ทุกระดับการศึกษา ทุกระดับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สถานประกอบการ และประชาชน (4) การจัดทำแหล่งข้อมูลกลาง เพื่อให้ทุกหน่วยงานสามารถสืบค้นข้อมูลที่สนใจ เช่น รายชื่อสถาบันการศึกษา หลักสูตร และวิธีดำเนินการด้านต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา (5) การบูรณาการการทำงาน โดยประสานและทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนสร้างเครือข่ายเพื่อจัดการศึกษา และความร่วมมือกันในการเทียบโอนผลการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตร การรับรองผลการเรียนรู้ (6) การประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจ ให้คำปรึกษาแก่บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านกระบวนการทำงานของระบบธนาคารหน่วยกิต และการใช้ประโยชน์ (7) การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประกอบการเพื่อให้มีการเชื่อมโยงสู่ตลาดแรงงานและการยกระดับศักยภาพของกำลังแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต

1.2 ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

ผลการศึกษาการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย สรุปประเด็น
ได้ดังตารางที่ 4.2 และ 4.3

ตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

ประเด็น	ผลการศึกษา
การดำเนินงานระบบ ธนาคารหน่วยกิต ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	<ol style="list-style-type: none"> (1) ศธ. ได้ออกประกาศเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีที่ครอบคลุมการจัดการศึกษาทั้งสามรูปแบบ คือ การจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำหลักเกณฑ์วิธีการของประกาศดังกล่าวมาใช้ในการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา (2) ทุกหน่วยงานที่มีสถานศึกษาในสังกัดได้จัดทำแนวปฏิบัติในการเทียบโอนผลการเรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดของตน
สภาพการดำเนินงาน ของสถานศึกษาสังกัด สพฐ.	<ol style="list-style-type: none"> (1) สพฐ. ได้จัดทำแนวปฏิบัติในการเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดต่าง ๆ ได้นำไปใช้ในการกำหนดระเบียบการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา (2) สถานศึกษาสังกัด สพฐ. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนที่ครอบคลุมถึงการเทียบโอนผลการเรียนที่สอดคล้องกับคู่มือการเทียบโอนของ ศธ. และ แนวปฏิบัติของ สพฐ. (3) สถานศึกษาสังกัด สพฐ. จัดทำคู่มือสำหรับประชาชน: การขอเทียบโอนผลการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด สพฐ. ขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาของตนและประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายที่จะมาขอรับบริการ (4) การเทียบโอนส่วนใหญ่ยังเป็นการเทียบโอนรายวิชาในระบบเพื่อการย้ายไปเรียนที่สถานศึกษาแห่งใหม่ หรือเทียบโอนความรู้หรือผลการเรียนจากการศึกษาจากต่างประเทศเพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษา ส่วนการเทียบโอนจากประสบการณ์การทำงานจากนอกระบบหรือตามอัธยาศัยยังมีค่อนข้างน้อย (5) สพฐ. ได้จัดทำแนวทางการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (6) สถานศึกษาสังกัด สพฐ. เข้าร่วมโครงการวิจัยนำร่องระบบธนาคารหน่วยกิตและมีความร่วมมือกับสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาจัดทำโครงการสะสมหน่วยกิตในลักษณะ Pre-VEd หรือ Pre-Degree

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ประเด็น	ผลการศึกษา
<p>สภาพการดำเนินงาน ของสถานศึกษาสังกัด สข.</p>	<ol style="list-style-type: none"> (1) สข. ได้จัดทำคู่มือแนวทางการเทียบโอนความรู้และการสะสมหน่วยกิต การศึกษานอกระบบกับการศึกษาในระบบขึ้น เพื่อให้โรงเรียนเอกชนนอกระบบ สามารถนำคู่มือไปใช้เป็นแนวทางในการเทียบโอนความรู้และการสะสม หน่วยกิตการศึกษานอกระบบกับการศึกษาในระบบ (2) สถานศึกษาสังกัด สข. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรที่ครอบคลุมถึงการเทียบโอน ผลการเรียน ตามแนวปฏิบัติของ สพฐ. และคู่มือการเทียบโอนของ ศศ. (3) การเทียบโอนของสถานศึกษาสังกัด สข. ส่วนใหญ่ยังเป็นการเทียบโอน รายวิชาในระบบเพื่อใช้ในการย้ายไปเรียนที่สถานศึกษาแห่งใหม่ หรือเทียบโอน ความรู้หรือผลการเรียนจากการศึกษาจากต่างประเทศเพื่อเข้าเรียน ในสถานศึกษา และมีการเทียบโอนจากประสบการณ์การทำงานจากนอกระบบ หรือตามอรรถาัยด้วย (4) สถานศึกษาของ สข. ได้เข้าร่วมในโครงการวิจัยนำร่องสะสมผลการเรียนรู้ ตามรูปแบบธนาคารหน่วยกิต (5) มีความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเอกชนกับวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในการดำเนิน กิจกรรมการเรียนการสอนในระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์
<p>สภาพการดำเนินงาน ของสถานศึกษาสังกัด อปท.</p>	<ol style="list-style-type: none"> (1) สถานศึกษาสังกัด อปท. ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการเทียบโอน โดยใช้แนวทางและหลักเกณฑ์ในประกาศของ ศศ. และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของ สพฐ. (2) การเทียบโอนของสถานศึกษาสังกัด อปท. ยังอยู่ในวงจำกัด แต่มีการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาและระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรที่ครอบคลุมถึงการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด (3) สถานศึกษาสังกัด อปท. ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยระบบธนาคารหน่วยกิต (4) อบจ. หลายแห่งได้มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการจัดการศึกษาโดยใช้ ระบบธนาคารหน่วยกิตกับสถาบันอุดมศึกษา

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ประเด็น	ผลการศึกษา
<p>สภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัด กศน.</p>	<p>(1) กศน. ได้จัดทำคู่มือดำเนินการประเมินเทียบระดับการศึกษา (แนวใหม่) ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555 และคู่มือการดำเนินงานเทียบระดับการศึกษฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2559</p> <p>(2) การเทียบโอนผลการเรียน มีการดำเนินการในสถานศึกษาของสำนักงาน กศน. ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน แต่ยังไม่มีการสะสมผลการเรียนรู้ตามแนวทางของธนาคารหน่วยกิตอย่างชัดเจน</p> <p>(3) การเทียบระดับการศึกษา เป็นการยกระดับการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายที่มีความรู้และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และคุณธรรม จริยธรรม มาประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง เพื่อรับรองวุฒิการศึกษาเป็นระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย</p> <p>(4) มีการปรับปรุงระบบสารสนเทศของ กศน. ทั้งระบบให้มีความทันสมัย และเชื่อมโยงกับหน่วยงานพัฒนาบุคลากรของกระทรวงศึกษาธิการได้</p>
<p>การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอาชีวศึกษา</p>	<p>(1) ศธ. ได้ประกาศกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ และ สอศ. ได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ และได้ประกาศหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระดับ ปวช. และ ปวส. ด้านการเทียบโอนผลการเรียนที่ครอบคลุมการจัดการศึกษาทั้งสามรูปแบบ คือ การจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาสังกัด สอศ. นำไปใช้ในการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติในการวัดประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษาด้านการเทียบโอนผล และการจัดการเรียนการสอนคู่ขนานรูปแบบสะสมหน่วยกิต หลักสูตร ปวช. ให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาอาชีวศึกษา</p>

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ประเด็น	ผลการศึกษา
<p>การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอาชีวศึกษา (ต่อ)</p>	<p>(2) สถานศึกษาสังกัด สอศ. ได้ดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการเทียบโอน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนที่เคยเรียนจากสถานศึกษาอื่น หรือจากต่างประเทศเพื่อเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่เทียบโอน เพื่อใช้ประโยชน์ในการนับรวมเพื่อการรับรองหรือจบหลักสูตร ส่วนการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ยังอยู่ในวงจำกัด</p> <p>(3) สอศ. มีนโยบายในการนำแนวคิดระบบธนาคารหน่วยกิตไปสู่การปฏิบัติ ในการปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดประเมินผล และการดำเนินงานสะสมหน่วยกิตในรูปแบบต่าง ๆ โดยได้มีการดำเนินการในลักษณะความร่วมมือกับสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. สช. และ กศน. ในพื้นที่ต่าง ๆ ในการจัดหลักสูตรทวิศึกษา การจัดการเรียนการสอนรายวิชาสะสมหน่วยกิต เตรียมอาชีวศึกษา (Pre-Vocational Education : Pre-VeD.) การจัดการศึกษาสายอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา หรือการฝึกอาชีพระยะสั้น แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาในสังกัดดังกล่าว เพื่อการเทียบโอน การสะสมหน่วยกิต และการนำไปใช้ในการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา</p> <p>(4) สอศ. มีนโยบายและการดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรในสาขาวิชา ที่สนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและตลาดแรงงาน ตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ และเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาที่เอื้อต่อการสะสมผลการเรียนตามแนวคิดระบบธนาคารหน่วยกิต ซึ่งการดำเนินงานมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง</p> <p>(5) สอศ. ได้มีการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการโดยเฉพาะในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งจะเอื้อต่อการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตดิจิทัลในอนาคต</p>
<p>การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา</p>	<p>(1) หลังมีประกาศ อว. เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้จัดหลักสูตรหรือโครงการธนาคารหน่วยกิตที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนในสาขาวิชาที่สนใจ และสามารถเก็บสะสมไว้ในระบบเพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษาต่อ</p> <p>(2) คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาได้ออกประกาศ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 และประกาศเรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 เพื่อกำหนดให้ สป.อว.ทำหน้าที่หน่วยงานกลาง และได้ปรับแก้หลักเกณฑ์หลายประการที่ยังเป็นอุปสรรคเพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินงาน ซึ่งจะส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาและผู้เรียนเข้าร่วมระบบธนาคารหน่วยกิตมากขึ้น</p>

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ประเด็น	ผลการศึกษา
การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา (ต่อ)	<p>(3) มทร. 9 แห่งได้ร่วมกันส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยระบบธนาคารหน่วยกิต และ มทร.ธัญบุรีได้มีการออกระเบียบเกี่ยวกับการเรียนการสอนในรูปแบบธนาคารหน่วยกิต โดยมีการเทียบโอน 5 รูปแบบ</p> <p>(4) สคช. เครือข่าย มทร. 9 แห่ง สกศ. และ สอศ. ได้มีความร่วมมือในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อเชื่อมโยงคุณวุฒิวชิวิชาชีพและคุณวุฒิการศึกษา การจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต และการลงนามของสถาบันอุดมศึกษา 25 แห่ง ที่นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียนข้ามสถาบันจะทำให้เกิดต้นแบบการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถเชื่อมโยงสู่เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งกลุ่มเป้าหมายในระดับการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในระบบและนอกระบบ และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานด้านคุณวุฒิวชิวิชาชีพ ภาคเอกชน และสถานประกอบการ</p> <p>(5) การดำเนินงานพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตแห่งชาติ (National Credit Bank System) ของ อว. ได้แสดงถึงความก้าวหน้าในการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะการสร้างต้นแบบการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตที่มีเครือข่ายเข้าร่วมดำเนินการ และการสร้างระบบทะเบียนสะสมที่เชื่อมโยงคลังหน่วยกิตของทุกสถาบัน ที่ผู้ใช้สามารถเข้าใช้ได้โดยไม่มีข้อจำกัด รวมทั้งแผนนำร่องการดำเนินงาน ในปี พ.ศ. 2566 จะทำให้การดำเนินงานแพร่หลายและได้รับการยอมรับมากขึ้น</p> <p>(6) ปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากที่ดำเนินงานระบบธนาคารในลักษณะการจัดหลักสูตร หรือโครงการทั้งในลักษณะ Pre-Degree สำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการสะสมหน่วยกิตของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีการประชาสัมพันธ์แก่กลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างกว้างขวาง มีการใช้ระบบดิจิทัลหรือแพลตฟอร์มในการรับสมัครและจัดเก็บข้อมูล ซึ่งทำให้การดำเนินงานมีความสะดวกมากขึ้น รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงข้อมูลข้ามสถาบัน หรือเชื่อมต่อกับฐานข้อมูลของหน่วยงานกลางได้ในอนาคต</p>

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ประเด็น	ผลการศึกษา
<p>การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (สคช.)</p>	<ol style="list-style-type: none"> (1) เป็นหน่วยงานภาครัฐ มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ จัดทำมาตรฐานอาชีพ และให้การรับรองสมรรถนะตามมาตรฐานที่กำหนดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้การรับรององค์กรที่มีหน้าที่รับรองสมรรถนะของบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ (2) จัดทำ MOU ในการ “พัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงคุณวุฒิวิชาชีพกับคุณวุฒิการศึกษา” กับ สคช. มทร. 9 แห่ง สคศ. และ สอศ. โดยจะร่วมมือกันพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตดิจิทัล (Digital Credit Bank System : DCBS) สำหรับเชื่อมโยงคุณวุฒิวิชาชีพกับคุณวุฒิการศึกษา (3) จัดให้มีการประเมินสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพในรูปแบบการเทียบโอนประสบการณ์ (Recognition of Existing Skills and Knowledge : RESK) เพื่อการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพ (4) ลงนาม MOU กับ มรภ.ภูเก็ต เพื่อร่วมกันพัฒนากำลังคนด้วยระบบคุณวุฒิวิชาชีพ ด้วยแนวทางการสะสมหน่วยกิตในธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) และส่งเสริมการเทียบโอนคุณวุฒิวิชาชีพเข้าสู่คุณวุฒิทางการศึกษา ส่งเสริมศักยภาพบุคคลด้วยระบบคุณวุฒิวิชาชีพ และสนับสนุนให้มีการประเมินสมรรถนะของบุคคลตามมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ
<p>การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (กพร.)</p>	<ol style="list-style-type: none"> (1) กพร. มีหน้าที่จัดทำและพัฒนามาตรฐานฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและความต้องการของตลาดแรงงาน พัฒนาระบบการรับรองความรู้ความสามารถ การฝึกอบรมฝีมือแรงงาน การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน และการออกหนังสือรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงาน (2) การทดสอบและรับรองฝีมือแรงงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ จะเป็นการเพิ่มแรงงานที่มีคุณวุฒิและทักษะตามมาตรฐานที่ตลาดแรงงานต้องการ แรงงานสามารถใช้หนังสือรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงาน เพื่อประกอบการพิจารณาค่าจ้างหรือเงินเดือน และยังสามารถเก็บสะสมในรูปแบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) เพื่อนำไปใช้เพิ่มคุณวุฒิการศึกษาได้ด้วย

ตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

ประเด็น	ผลการศึกษา
<p>ปัญหาการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p>	<ol style="list-style-type: none"> (1) ขาดกลไกสนับสนุนที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง เช่น ขาดหน่วยงานกลางที่จะเป็นศูนย์ในการบริหารจัดการระบบการเทียบโอนหรือสะสมผลการเรียน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะเชื่อมโยงข้อมูลสถานศึกษาด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (2) ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานและรับรองสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือหน่วยงานที่จัดทำระบบเทียบโอน หรือระบบสะสมผลการเรียนผ่านเกณฑ์ ทำให้ขาดความเชื่อมั่น หรือการยอมรับการดำเนินงาน (3) ขาดการสนับสนุนการให้บริการความรู้ รูปแบบ วิธีการสะสมหน่วยกิต และทรัพยากรที่เพียงพอที่จะเอื้อให้สถานศึกษาได้จัดหลักสูตร การเทียบโอน ผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ในรูปแบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา (4) ขาดการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต แก่ผู้เกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคการศึกษาและภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ภาคเอกชน ภาคแรงงาน สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพอย่างทั่วถึง (5) ขาดปัจจัยส่งเสริมความร่วมมือในการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับระดับการศึกษาที่สูงขึ้น หรือกับภาคเอกชน ภาคแรงงาน และสถานประกอบการที่จะเอื้อต่อการยกระดับการศึกษาของกำลังแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งยังเป็นระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาตอนต้น ให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและสูงกว่า ด้วยการใช้ประโยชน์จากการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากการเรียนการฝึกอบรมทั้งในระบบและนอกระบบ และจากการทำงาน เพื่อการเรียนรู้ การเพิ่มวุฒิ ทักษะและประสบการณ์อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ประเด็น	ผลการศึกษา
<p>ปัญหาการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของระดับอาชีวศึกษา</p>	<ol style="list-style-type: none"> (1) ขาดหน่วยงานกลางที่จะเป็นศูนย์บริหารจัดการระบบธนาคารหน่วยกิตของการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ที่จะจัดการแพลตฟอร์มกลางที่เชื่อมโยงข้อมูลการเทียบโอนผล และการสะสมผลการเรียนในระดับอาชีวศึกษาเข้าด้วยกัน เป็นหลักในการกำหนดมาตรฐานและรับรองหน่วยงานองค์กร สถานประกอบการ และสถานศึกษาที่จัดการศึกษาผ่านเกณฑ์มาตรฐาน (2) ขาดการสนับสนุนให้บริการความรู้ รูปแบบ วิธีการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิต การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงาน และทรัพยากรที่เพียงพอที่จะเอื้อให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาได้จัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ในรูปแบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา (3) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตกับผู้เกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคการศึกษาและภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ภาคเอกชน ภาคแรงงาน สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพ ยังไม่กว้างขวาง หรือไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร (4) ขาดปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือ หรือกระตุ้นจูงใจการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคเอกชน ภาคแรงงาน หรือสถานประกอบการที่จะเอื้อต่อการยกระดับทักษะ ฝีมือแรงงานของกำลังแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งอยู่ในระดับไร้ฝีมือให้มีทักษะและความเชี่ยวชาญในระดับสูงขึ้น และใช้ประโยชน์จากการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากการทำงานในการเรียนรู้ เพิ่มวุฒิ ทักษะและประสบการณ์อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (5) ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการดำเนินการ เช่น หน่วยงานภาครัฐ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร สนับสนุนการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน หน่วยงานภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงาน การส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาความรู้ความสามารถตลอดชีวิต

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ประเด็น	ผลการศึกษา
<p>ปัญหาการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของระดับอุดมศึกษา</p>	<ol style="list-style-type: none"> (1) ระบบธนาคารหน่วยกิต หรือคลังหน่วยกิตที่แต่ละสถาบันการศึกษาเริ่มดำเนินการ ยังมุ่งเน้นจัดให้ศึกษา หรือเรียนรู้ในระบบของตน เพื่อประโยชน์ในการศึกษาต่อในสถาบันของตน มากกว่าจะเชื่อมโยงหรือรับสะสมผลการเรียนจากการศึกษา การฝึกอบรมหรือประสบการณ์จากการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัยของผู้เรียน (2) การจัดเนื้อหาสาระสำหรับการเรียน ส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นด้านความรู้มากกว่าการนำไปประกอบอาชีพในชีวิตจริงได้ทันที ประสบการณ์ด้านการทำงาน ยังไม่สามารถเทียบโอนเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิตได้อย่างแท้จริง (3) ระบบและวิธีการเทียบเคียงมาตรฐานการจัดการศึกษาในสาขาต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษายังไม่ครบถ้วน และยังไม่แสดงการเชื่อมโยงหรือเทียบเคียงกับกรอบคุณวุฒิวินิจฉัยฯ จนเป็นที่ยอมรับหรือนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อที่จะนำไปสู่การเชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งเข้าด้วยกัน (4) การสื่อสารทำความเข้าใจกับสาธารณชนและกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ยังอยู่ในวงจำกัด แม้จะใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น (5) การบูรณาการหรือเชื่อมโยงระบบหน่วยกิตของระดับอุดมศึกษากับระบบธนาคารหน่วยกิต ของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษา ยังไม่ชัดเจน (6) สถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนยังไม่มีส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคลากรได้เรียนรู้หรือพัฒนาความรู้หรือทักษะที่สำคัญจำเป็น โอกาสในการเรียนรู้ระหว่างการทำงานมีค่อนข้างน้อย และบางหน่วยงาน ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต จึงไม่สามารถรองรับผู้เรียน เข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิตได้

1.3 ผลการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบ

ผลการศึกษาข้อมูลประเทศต้นแบบที่คณะผู้วิจัยเลือกศึกษาตามเกณฑ์การคัดเลือกจำนวน 5 ประเทศ มีผลการศึกษาในประเด็นหลักเกี่ยวกับหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตดังนี้

ตารางที่ 4.4 ผลการศึกษาข้อมูลด้านระบบธนาคารหน่วยกิตจากต่างประเทศ

ประเทศ	หลักการและแนวคิด	รูปแบบหน่วยงานกลาง	กลไกการขับเคลื่อน
สาธารณรัฐเกาหลี	ใช้แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และความเท่าเทียมทางการศึกษา ระบบธนาคารหน่วยกิต (Academic Credit Bank System : ACBS) เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1998 เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และคุณวุฒิวิชาชีพ มีการรับรองผลการเรียนรู้จากการศึกษาทุกรูปแบบ เอื้อให้เกิดความยืดหยุ่นแก่ผู้เรียนใน 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มอายุปกติ และกลุ่มผู้ใหญ่	สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (NILE) เป็นหน่วยงานกลาง โดยมี พรบ.รับรองหน่วยกิตทางการศึกษา พรบ.การศึกษาตลอดชีวิต และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องรองรับ การดำเนินงาน กำหนดให้สถาบันการศึกษาที่ผ่านการประเมินทำหน้าที่อนุมัติหน่วยกิตทางการศึกษา	ผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตได้ทั้ง 3 รูปแบบ โดยทุกรูปแบบสถาบันการศึกษาและหลักสูตรต้องได้รับการรับรองจาก ACBS การสะสมหน่วยกิตทำได้ผ่าน 6 ช่องทาง คือ 1. สะสมรายวิชาที่ได้รับการรับรองโดย ศธ. 2. ได้ใบรับรองระดับชาติ 3. ผ่านการสอบระดับปริญญาตรีจากการศึกษาด้วยตนเอง 4. เรียนหลักสูตรที่ได้รับการรับรอง 5. เรียนตามหลักสูตรได้ครบถ้วน 6. มีทักษะหรือผ่านการอบรมด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติ เกณฑ์การรับรองผลการเรียนรู้ พิจารณาจากสถานศึกษา ครูชั้นเรียนที่ครบถ้วนตามเกณฑ์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเทศ	หลักการและแนวคิด	รูปแบบหน่วยงานกลาง	กลไกการขับเคลื่อน
สาธารณรัฐสิงคโปร์	มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างพลเมืองคุณภาพ (Smart Citizens) ด้วยการพัฒนาและยกระดับการศึกษาและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้โครงการ “SkillsFuture” ประกอบด้วย <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ข้อมูลด้านการศึกษาระดับงานและอาชีพ 2. พัฒนาระบบการศึกษาและการฝึกอบรมที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม 3. ส่งเสริมให้นายจ้างพัฒนาอาชีพผ่านความชำนาญทักษะ และการเรียนรู้ 4. สนับสนุนและส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 	ไม่มีรูปแบบหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน แต่มีการดำเนินงานโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ <ol style="list-style-type: none"> 1. ภาครัฐรับผิดชอบระบบธนาคารหน่วยกิตในรูปแบบโครงการ SkillsFuture 2. สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จัดตั้งหน่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายในสถาบันของตนเอง เพื่อเปิดสอนรายวิชาหรือหลักสูตรอบรมระยะสั้นแก่บุคคล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำ “คุณวุฒิทักษะแรงงานแห่งชาติ” เพื่อเชื่อมโยงกับการเทียบโอนหน่วยกิต 2. โครงการ SkillsFuture Credit ประกอบด้วย <ol style="list-style-type: none"> 1) รัฐบาลสนับสนุนเงินค่าหน่วยกิต 2) ผู้ที่สนใจจะลงทะเบียนต้องวิเคราะห์จุดแข็ง/ความเชี่ยวชาญของตน 3) สำรจรายวิชาที่เปิดสอน 4) เข้าอบรมในรายวิชาที่ลงทะเบียนไว้ ตัวอย่างการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตโดยสถาบัน อุดมศึกษา คือ การจัดตั้งหน่วยการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ที่เปิดสอน หลักสูตร/รายวิชาใน SGUnited Skills Programme

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเทศ	หลักการและแนวคิด	รูปแบบหน่วยงานกลาง	กลไกการขับเคลื่อน
เครือรัฐออสเตรเลีย	กำหนดกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ทุกระดับการศึกษา ใช้การเชื่อมโยง เทียบเคียง เทียบโอน และการรับรอง ผลการเรียนรู้และประสบการณ์ เพื่อขอรับการศึกษาหรือฝึกอบรม เพิ่มเติมของผู้เรียน เน้น การรับรองผลการเรียนรู้เดิม โดยหน่วยงานรับรองมาตรฐาน วิชาชีพ มีการรับรองสมรรถนะ ของบุคคล โดยยึดโยงกับ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ	สำนักงานคุณภาพทักษะ ออสเตรเลีย (Australian Skills Quality Authority หรือ ASQA) เป็น หน่วยงานกลางทำงานร่วมกับ สถาบันการศึกษาหรือ หน่วยงานฝึกอบรม ที่ขึ้นทะเบียน โดยมี หน่วยงานดูแลการศึกษา ขั้นพื้นฐาน/ควบคุมคุณภาพ การศึกษา/ควบคุม การอาชีวศึกษา การฝึกอบรม ของสถาบันต่าง ๆ และ มีการควบคุมมาตรฐาน โดยหน่วยงานรับรองมาตรฐาน	การเทียบโอนหน่วยการเรียนรู้ ใช้การเชื่อมโยงความรู้เดิม ของผู้ขอเทียบโอนกับ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (Australian Qualifications Framework หรือ AQF) โดยใช้เอกสารคู่มือ 4 ฉบับ เป็นเครื่องมือในการรับรอง ผลการเรียนรู้เดิม ประกอบด้วย 1. คู่มือสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานฝึกอบรม ที่ขึ้นทะเบียน 2. คู่มือผู้ประเมิน 3. คู่มือผู้รับการประเมิน 4. คู่มือนายจ้าง
สหรัฐอเมริกา	ใช้ระบบการประเมินผล การเรียนรู้เดิม (Prior Learning Assessment หรือ PLA) ซึ่งเป็นการนับ หน่วยกิตทางการศึกษา โดยพิจารณาจากประสบการณ์ การทำงานหรือความรู้ ที่เกี่ยวข้องของผู้ขอเทียบโอน หน่วยกิตที่มีมาก่อนในอดีต กับรายวิชาในหลักสูตร/ สาขาวิชาที่ผู้เรียนต้องการ หรือจำเป็นต้องเข้าศึกษาต่อ เพื่อใช้คุณวุฒิในการเข้า ศึกษาต่อ เข้าทำงานหรือ เพิ่มพูนทักษะที่จำเป็น ในการประกอบการเฉพาะด้าน ต่าง ๆ	สภาการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา ทำหน้าที่หน่วยงานกลาง ร่วมกับสภาการเรียนรู้ ทางประสบการณ์และบุคคล วัยทำงาน ด้วยความร่วมมือ จากคณะกรรมการวิทยาลัย ชุมชน นายจ้าง สถานประกอบการ คณะกรรมการรับรอง หน่วยกิต ในระดับภูมิภาค และมหาวิทยาลัย/วิทยาลัย ที่เปิดสอนหลักสูตรที่สามารถ เทียบโอนหน่วยกิตแก่ผู้เรียน นอกระบบดั้งเดิม	1. ก่อตั้งหน่วยบริการประเมิน และแนะนำหน่วยกิต ในระดับมหาวิทยาลัย โดยสภาการศึกษา แห่งสหรัฐอเมริกา 2. ประเมิน ผลการเรียนรู้เดิม ด้วยวิธีการต่อไปนี้ 1) การเทียบโอนหน่วยกิต แบบเชื่อมโยง ประสบการณ์เดิม กับรายวิชาเฉพาะ โดยตรง และแบบ ยังไม่เชื่อมโยง ประสบการณ์เดิม กับรายวิชาเฉพาะ โดยตรง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเทศ	หลักการและแนวคิด	รูปแบบหน่วยงานกลาง	กลไกการขับเคลื่อน
สหรัฐอเมริกา (ต่อ)			2) การเทียบโอนหน่วยกิต โดยพิจารณาจาก แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) และ 3) วิธีการอื่น ๆ
สหภาพยุโรป	จัดตั้งระบบการเทียบโอน และสะสมหน่วยกิต (European Credit Transfer and Accumulation System หรือ ECTS) เพื่อเชื่อมโยงโครงสร้างระบบการศึกษาและคุณวุฒิ การศึกษาที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ ทำให้เกิดการยอมรับคุณวุฒิจากประเทศต่าง ๆ การเคลื่อนย้ายของนักศึกษาหรือแรงงานที่ต้องการสะสมและเทียบโอนหน่วยกิต การเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพขึ้นภายในสหภาพยุโรป	กำกับ ควบคุมมาตรฐาน การรับรองผลการเรียนรู้ โดยคณะกรรมการสหภาพยุโรป และมีคณะที่ปรึกษา ECTS/DS Counsellors ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แก่สถาบันอุดมศึกษา ในแต่ละประเทศเกี่ยวกับการใช้ระบบ ECTS การจัดทำเอกสารข้อมูลเสริมหรือเพิ่มเติมเกี่ยวกับปริญญา โดยมหาวิทยาลัยต้นทาง ที่ผู้ขอเทียบโอนหน่วยกิต สำเร็จการศึกษา (Diploma Supplement หรือ DS)	1. ใช้การเทียบโอนหน่วยกิต โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาระงาน (Workload) กับ ผลการเรียนรู้ (Learning outcome) เป็นการพิจารณาปริมาณ การเรียนรู้ตาม ผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และภาระงานที่เกี่ยวข้อง และมีการพัฒนาคู่มือ การใช้ระบบเทียบโอน และสะสมหน่วยกิตของ สหภาพยุโรป (ECTS Users' Guide) 2. กระบวนการพิจารณาเทียบโอนใน 5 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์หลักสูตร 2) กำหนดรายละเอียด ความเชี่ยวชาญ 3) กำหนดรายละเอียด ผลลัพธ์การเรียนรู้ 4) จัดกลุ่มผลลัพธ์ การเรียนรู้ตาม กรอบคุณวุฒิยุโรป 5) การตรวจสอบ ผลการประเมินคุณวุฒิ

ทั้งนี้ เมื่อนำผลการศึกษาแต่ละประเทศในประเด็นสำคัญมาวิเคราะห์เทียบเคียงกับข้อมูลการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในประเทศไทย พบว่ามีสิ่งที่ประเทศไทยควรนำมาประยุกต์ใช้ แสดงได้ดังตาราง 4.5

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์รูปแบบธนาคารหน่วยกิตของต่างประเทศและแนวทางที่ประเทศไทยควรนำมาประยุกต์ใช้

ประเทศ	ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการเทียบโอน	สิ่งที่ประเทศไทยควรนำมาประยุกต์ใช้
สาธารณรัฐเกาหลี	มีสถาบันส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institute for Lifelong Learning หรือ NILE) ซึ่งเป็นองค์กรอิสระเป็นหน่วยงานกลาง โดยการทำงานจะสอดคล้องกับพระราชบัญญัติรับรองหน่วยกิตทางการศึกษา (Act on the Credit Recognition) ปี ค.ศ. 1997 และพระราชบัญญัติการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education Act) ปี ค.ศ. 2007 รวมทั้งมีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามมาด้วย อาทิเช่น หลักสูตรมาตรฐาน (Standard Curriculum) และการรับรองสถาบันการศึกษาที่ผ่านการประเมินให้ทำหน้าที่อนุมัติหน่วยกิตทางการศึกษา (Accreditation of Education Institute) และระบบธนาคารหน่วยกิตของเกาหลีได้จะเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (KQF) และคุณวุฒิวิชาชีพ (VQS)	การจัดตั้งหน่วยงานใหม่ของไทยในลักษณะองค์กรอิสระเพื่อรองรับการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของประเทศ ยังอาจจะมีอุปสรรคในทางปฏิบัติในปัจจุบัน เนื่องจากปัญหาด้านกฎหมายและระบบงบประมาณ จึงอาจทำได้ในลักษณะตั้งหน่วยงานที่มีอยู่เดิม แต่มีภารกิจที่สอดคล้องรองรับเรื่องนี้อยู่แล้วมาดำเนินการเชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิตกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQF) และมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ การออกพระราชบัญญัติรับรองหน่วยกิตทางการศึกษา (Act on the Credit Recognition) รวมทั้งการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตรมาตรฐาน (Standard Curriculum) และการรับรองสถาบันการศึกษาที่ผ่านการประเมินให้ทำหน้าที่อนุมัติหน่วยกิตทางการศึกษา (Accreditation of Education Institute) ล้วนเป็นกลไกสำคัญที่ประเทศไทยสามารถนำมาปรับใช้ได้

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเทศ	ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการเทียบโอน	สิ่งที่ประเทศไทยควรนำมาประยุกต์ใช้
<p>สาธารณรัฐ สิงคโปร์</p>	<p>การดำเนินการโครงการธนาคารหน่วยกิตในชื่อ SkillsFuture Credit มี 4 กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมในโครงการฯ ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รัฐบาลสนับสนุนเงินค่าหน่วยกิต 2. ผู้ที่สนใจจะลงทะเบียนต้องทำการวิเคราะห์จุดแข็ง/ความเชี่ยวชาญของตนเอง 3. สำรจรายวิชาที่เปิดสอนได้ 4. เข้าร่วมการอบรมในรายวิชาที่ได้ลงทะเบียนไว้ 	<p>ประเทศไทยสามารถนำแนวคิด SkillsFuture ในบางส่วนมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบท เช่น การสนับสนุนงบประมาณให้ผู้เรียนหรือแรงงานที่ต้องการศึกษาในสาขาวิชาที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานหรือสถานประกอบการ พัฒนาหลักสูตรหรือรายวิชาที่หลากหลายสนองความต้องการพัฒนาความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้านของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ</p>
<p>ออสเตรเลีย</p>	<p>สำนักงานคุณภาพทักษะออสเตรเลีย (Australian Skills Quality Authority หรือ ASQA) ทำหน้าที่หน่วยงานกลางทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานฝึกอบรมที่ขึ้นทะเบียน โดยมี Department of Education skills and Employment ดูแลการศึกษาขั้นพื้นฐาน Australian Qualification Framework ควบคุมคุณภาพการศึกษา Australian skills quality authority ควบคุม การอาชีวศึกษา การฝึกอบรมของสถาบันต่าง ๆ และควบคุมมาตรฐานโดย College of Technical and Future Education หรือ TAFE เป็นหน่วยงานรับรองมาตรฐาน กระบวนการเทียบโอนหน่วยการเรียนรู้ ใช้การเชื่อมโยงความรู้เดิมของผู้ขอเทียบโอนกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (Australian Qualifications Framework หรือ AQF) โดยใช้เอกสารคู่มือ 4 ฉบับเป็นเครื่องมือในการรับรองผลการเรียนรู้เดิม</p>	<p>แนวคิดที่ให้หน่วยงานกลางทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษาหรือหน่วยฝึกอบรม โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลสถาบันการศึกษา ระดับต่าง ๆ และหน่วยงานควบคุมมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา เป็นแนวคิดที่น่าจะเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ที่มีหน่วยงานรับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ และมีหน่วยงานกำกับมาตรฐานและคุณภาพ การจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา กระบวนการเทียบโอนหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้ การเชื่อมโยงความรู้เดิมของผู้ขอเทียบโอนกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติเป็นสิ่งที่ประเทศไทยต้องเร่งดำเนินการให้ครอบคลุมทุกระดับ การศึกษา</p>

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเทศ	ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการเทียบโอน	สิ่งที่ประเทศไทยควรนำมาประยุกต์ใช้
สหรัฐอเมริกา	<p>หน่วยงานกลาง คือ สภาการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (ACE) ร่วมกับสภาการเรียนรู้ทางประสบการณ์และบุคคลวัยทำงาน (Council for Adult and Experiential Learning) โดยกำหนดนโยบายและแนวทางการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีส่วนในการรับรองมาตรฐานความรู้เดิมของผู้เรียนนอกระบบ เช่น คณะกรรมการวิทยาลัยชุมชน นายจ้าง สถานประกอบการ คณะกรรมการรับรองหน่วยกิตในระดับภูมิภาคและมหาวิทยาลัย/วิทยาลัยที่เปิดสอน ผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เรียนหลากหลายวิธีการ</p>	<p>ประเด็นที่น่าสนใจ คือ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการวิทยาลัย นายจ้าง สถานประกอบการ คณะกรรมการรับรองหน่วยกิตในระดับภูมิภาคและมหาวิทยาลัย/วิทยาลัยที่เปิดสอน ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เรียนในการรับรองหน่วยกิตของผู้เรียน ซึ่งในประเทศไทยสามารถนำมาปรับใช้ได้ โดยการกำหนดมาตรฐานผู้รับรองและประเมิน เพื่อให้การรับรองบุคคล คณะกรรมการหรือหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน อันจะทำให้การดำเนินการเทียบโอนหรือรับรองความรู้ขยายตัวกว้างขวางขึ้น</p>
สหภาพยุโรป	<p>การเทียบโอนใช้ระบบหน่วยกิตที่เรียกว่า ECTS กำกับและควบคุมมาตรฐานการรับรองผลการเรียนรู้โดยคณะกรรมการสหภาพยุโรป โดยมีหน่วยงานทางศึกษาของยุโรปเป็นหน่วยงานบริหารร่วมกัน มีคณะที่ปรึกษาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละประเทศเกี่ยวกับการใช้ระบบ ECTS ซึ่งเป็นกระบวนการเทียบโอนหน่วยกิตที่ใช้การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาระงาน (Workload) กับผลการเรียนรู้ (Learning outcome) ตามกรอบคุณวุฒิแห่งสหภาพยุโรปเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (EQF) ที่ใช้สำหรับรับรองผลการเรียนรู้และประสบการณ์เดิม รับรองการเรียนรู้นอกระบบ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย รับรองอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม</p>	<p>ประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาปรับประยุกต์ใช้ คือ กระบวนการเทียบโอนหน่วยกิตที่ใช้การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาระงาน (Workload) กับผลการเรียนรู้ (Learning outcome) ตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติเพื่อรับรองผลการเรียนรู้และประสบการณ์เดิม การเรียนรู้นอกระบบ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย และการฝึกอบรม ซึ่งจะทำการดำเนินงานครอบคลุมถึงการเทียบโอนจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัยและประสบการณ์การใช้ชีวิตและการทำงานได้ชัดเจนขึ้น</p>

1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต

คณะผู้วิจัยได้จัดการประชุมในลักษณะการสนทนากลุ่มเพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต สภาพการณ์การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต และรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนธนาคารหน่วยกิตที่ควรจะเป็น ดังมีผลการศึกษาในแต่ละประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 ระบบธนาคารหน่วยกิต และการจัดให้มีหน่วยงานกลางในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยมีความสำคัญจำเป็นหรือไม่เพียงใด

สรุปความคิดเห็น

1) มีความจำเป็นและสำคัญที่ต้องมีหน่วยงานกลาง เนื่องจากปัจจุบันนี้ การดำเนินงานเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตของแต่ละสถาบันจะมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกัน บางสถาบันไม่ได้รับการยอมรับเรื่องมาตรฐานและคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ดูแลระบบธนาคารหน่วยกิตของทุกระดับการศึกษาจะทำให้การดำเนินงานเป็นระบบ มีมาตรฐานและเกิดการยอมรับ

2) การจัดการศึกษาปัจจุบันต้องมีความยืดหยุ่น ให้ผู้เรียนสามารถเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ที่สะดวก เช่น เรียนออนไลน์ เรียนนอกห้องเรียน การมีระบบธนาคารหน่วยกิตจะทำให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถาบันการศึกษาได้สะดวกมากขึ้น การมีหน่วยงานกลางเป็นผู้ดูแลระบบการเทียบโอน จะทำให้การดำเนินการการเทียบโอนหน่วยกิตและการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสถาบันมีมากขึ้น และมีระเบียบการเทียบโอนที่ใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ประเด็นที่ 2 รูปแบบของหน่วยงานกลางในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยควรเป็นอย่างไร

สรุปความคิดเห็น

1) มีโครงสร้างชัดเจน และเป็นรูปธรรม มีความคล่องตัว อาจตั้งเป็นองค์การมหาชน หรือองค์กรอิสระ และไม่ควรขึ้นตรงกับหน่วยงานใด เพื่อขจัดความไม่เป็นกลาง เนื่องจากหน่วยงานกลางควรเป็นหน่วยงานที่สามารถเชื่อมโยงกับทุกหน่วยงาน ทุกสถาบัน ทั้งในและต่างประเทศ

2) เป็นหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย เพื่อให้ทุกหน่วยงานมีความมั่นใจในมาตรฐานการเทียบโอนหน่วยกิตของสถาบันต่าง ๆ ได้

3) เชื่อมโยงการเทียบโอนหน่วยกิตระดับหลักสูตรจากสถาบันการศึกษา การฝึกอบรบ องค์กรวิชาชีพ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

4) ควบคุมมาตรฐานการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษา

ประเด็นที่ 3 กลไกในการขับเคลื่อนในแต่ละระดับควรเป็นอย่างไร สรุปความคิดเห็น

3.1 กลไกระดับสถาบันการศึกษา

- 1) จัดทำหลักสูตร รายวิชาเพื่อการเทียบโอน ตามความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน โดยอาจร่วมมือกับสถานประกอบการ หรือหน่วยงานในพื้นที่
- 2) รักษามาตรฐานการเรียนรู้
- 3) มีหน้าที่ในการเทียบโอนหน่วยกิตตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด
- 4) จัดทำแนวทางการเทียบโอนหน่วยกิตของสถาบันการศึกษา ที่ครอบคลุมการศึกษาในสถาบัน นอกสถาบัน และการฝึกอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ
- 5) มีคลังหน่วยกิตของตนเองที่เชื่อมโยงกับระดับกลุ่ม/พื้นที่/ภูมิภาค และระดับประเทศ

3.2 ระดับกลุ่ม/พื้นที่/ภูมิภาค

- 1) จัดทำแหล่งการเรียนรู้
- 2) รับผิดชอบธนาคารหน่วยกิตระดับภูมิภาค
- 3) ทำหน้าที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานกลางระดับประเทศ
- 4) ตรวจสอบ กำกับ ติดตามคุณภาพแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ

3.3 ระดับประเทศ

- 1) กำหนดนโยบาย แนวทางในภาพรวม โดยให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานและกรอบคุณวุฒิต่าง ๆ ในทุกระดับ
- 2) ออกกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธนาคารหน่วยกิต กำหนดกรอบการเทียบโอนหน่วยกิต รวมถึงแพลตฟอร์มเก็บและเชื่อมโยงข้อมูลในระดับต้นสังกัด และระดับสถานศึกษา
- 3) ประสานการดำเนินงานและร่วมปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพต่าง ๆ
- 4) สร้างการยอมรับจากทุกภาคส่วน

ประเด็นที่ 4 แนวทางการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยควรเป็นอย่างไร

สรุปความคิดเห็น

1) ควรกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ชัดเจน อาจตั้งคณะกรรมการที่มาจากหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทุกระดับ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต รวมทั้งจากเครือข่ายภาคส่วนต่าง ๆ

2) สื่อสารสร้างความเข้าใจกับทุกหน่วยงานเพื่อให้รับทราบ และเข้าใจถึงความสำคัญในการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของคนในประเทศ

3) ต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทางการดำเนินงาน และเป้าหมายในทุกระดับให้ชัดเจน และทำความเข้าใจกับผู้รับผิดชอบในทุกระดับ

4) มีการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม และประเมินการทำงานของหน่วยงานในทุกระดับเพื่อรักษาคุณภาพและมาตรฐาน

ประเด็นที่ 5 หน่วยงานใดที่ควรรับผิดชอบหรือเป็นศูนย์กลางในการดูแลควบคุมระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

สรุปความคิดเห็น

ที่ประชุมได้เสนอให้หน่วยงานที่สมควรเป็นผู้รับผิดชอบหรือเป็นศูนย์กลางในการดูแลควบคุมระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยได้แก่

1) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากมีความเป็นกลาง ไม่มีสถานศึกษาในสังกัด และดูแลนโยบายการจัดการศึกษาทุกระดับ

2) สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากเป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลการจัดการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี สามารถประสานการดำเนินงานได้ทุกระดับ รวมถึงระดับอุดมศึกษา

ประเด็นที่ 6 วิธีการหรือขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานกลางสำหรับขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยคืออะไร

สรุปความคิดเห็น

1) ออกกฎระเบียบ และแนวปฏิบัติในการจัดตั้งหน่วยงานกลางฯ

2) กำหนดหน่วยงานที่จะจัดตั้งเป็นหน่วยงานกลางฯ ตามเกณฑ์ ซึ่งต้องเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย

- 3) จัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานของหน่วยงานกลาง ฯ
- 4) พัฒนาระบบธนาคารกลาง ระบบหรือแพลตฟอร์มการจัดเก็บหน่วยกิตที่สามารถเชื่อมต่อกับระบบของหน่วยงานกลางระดับรอง ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่บูรณาการการจัดการศึกษาทุกระดับในพื้นที่ เช่น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
- 5) สร้างเครือข่ายต่าง ๆ เช่น สถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สมาคมวิชาชีพ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ภาคเอกชน ภาคแรงงาน และสถานประกอบการ

ประเด็นที่ 7 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดตั้งหน่วยงานกลางสำหรับขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยคืออะไร

สรุปความคิดเห็น

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดตั้งหน่วยงานกลาง สำหรับขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย มีหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น

- 1) การเลือกหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางอาจยากต่อการพิจารณา เนื่องจากมีปัจจัยหลายด้านที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านกฎหมาย ความเป็นกลาง ความครอบคลุมและการได้รับการยอมรับ
- 2) จากข้อจำกัดด้านกฎหมายการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ บุคลากรและงบประมาณ อาจต้องกำหนดหน่วยงานที่มีอยู่เป็นหน่วยงานกลาง ซึ่งอาจทำให้ขาดความเป็นอิสระ
- 3) อาจต้องใช้เวลาในการเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งหน่วยงาน การสร้างความพร้อมในการปฏิบัติงาน และการดำเนินการตามแนวทางที่กำหนด

ประเด็นที่ 8 ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

สรุปความคิดเห็น

- 1) ควรเร่งการจัดตั้งหน่วยงานกลางที่มีความเป็นอิสระ มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย สามารถประสานการดำเนินงานกับทุกฝ่าย และเกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม
- 2) ควรออกแนวปฏิบัติในการจัดตั้งหน่วยงานกลางให้เป็นรูปธรรม ชัดเจน เพื่อใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย
- 3) ควรมีคณะกรรมการพิจารณาการเทียบโอนหน่วยกิตที่เป็นที่ยอมรับ และสัมพันธ์กับหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษา เพื่อความเข้าใจบริบทและเป้าหมายของแต่ละหลักสูตร

4) ควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลการจัดตั้งหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อสร้างความเข้าใจกับบทบาทหน้าที่ของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

จากผลการศึกษาข้างต้น สามารถสรุปประเด็นสำคัญที่เป็นผลจากการสนทนากลุ่มได้ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 สรุปประเด็นสำคัญจากการสนทนากลุ่ม

ประเด็นสำคัญ	ข้อสรุปจากการสนทนากลุ่ม
ความจำเป็นในการจัดตั้งหน่วยงานกลาง	มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดตั้งหน่วยงานกลาง เพื่อให้ระบบธนาคารหน่วยกิตมีหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน
รูปแบบของหน่วยงานกลาง	ควรเป็นหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระ เป็นกลาง มีความน่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสถาบันการศึกษาในทุกระดับ ทั้งนี้ต้องมีศักยภาพในการเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ
กลไกในการขับเคลื่อน	<p>ระดับสถาบันการศึกษา ทำหน้าที่บริหารจัดการธนาคารหน่วยกิตของตน และส่งต่อการเทียบโอนข้ามสถาบันและไปยังหน่วยงานกลางของระดับการศึกษาที่ตนจัด</p> <p>ระดับกลุ่ม/พื้นที่/ภูมิภาค ทำหน้าที่สนับสนุนด้านแหล่งเรียนรู้ บริหารจัดการธนาคารหน่วยกิตระดับภูมิภาค ประสานความร่วมมือ และเชื่อมโยงกับหน่วยงานกลาง และกำกับ ติดตาม ควบคุมคุณภาพมาตรฐานของแหล่งเรียนรู้ เบื้องต้นอาจกำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นกลไกในการขับเคลื่อนระดับจังหวัด</p> <p>ระดับประเทศ กำหนดนโยบาย กฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ประเด็นสำคัญ	ข้อสรุปจากการสนทนากลุ่ม
แนวทางการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต	กำหนดหน่วยงานกลางให้ชัดเจน ตั้งคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน สื่อสารสร้างความเข้าใจกับทุกหน่วยงาน กำหนดหลักเกณฑ์ แนวทางการดำเนินงาน และเป้าหมายในทุกระดับให้ชัดเจน ทำความเข้าใจกับผู้รับผิดชอบ และตรวจสอบ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานในทุกระดับ เพื่อรักษาคุณภาพและมาตรฐาน
หน่วยงานกลางสำหรับรับผิดชอบระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ	มีหน่วยงานที่เหมาะสมจะเป็นหน่วยงานกลาง 2 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และ สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ
ขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานกลาง	กำหนดแนวปฏิบัติในการจัดตั้งหน่วยงานกลาง ๑ เลือกหน่วยงานที่จะจัดตั้งเป็นหน่วยงานกลาง ๑ ตามเกณฑ์ ซึ่งต้องเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย จัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานของหน่วยงานกลาง ๑ และดำเนินการตามบทบาทหน้าที่
ปัญหาและอุปสรรคในการจัดตั้งหน่วยงานกลาง	การเลือกหน่วยงานที่เหมาะสมและได้รับการยอมรับอาจต้องใช้เวลา และมีข้อจำกัดด้านกฎหมายการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ บุคลากรและงบประมาณ เบื้องต้น อาจต้องกำหนดหน่วยงานที่มีอยู่เป็นหน่วยงานกลาง ซึ่งอาจทำให้ขาดความเป็นอิสระ

จากข้อสรุปการศึกษาข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ทั้งจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องระบบธนาคารหน่วยกิต ในด้านแนวคิด หลักการ รูปแบบ หน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยและการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบ 5 ประเทศ สามารถสรุปประเด็นที่นำไปสู่การร่างรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 สรุปประเด็นสำคัญในการร่างรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารกลางของประเทศไทย

ประเด็น	สภาพปัจจุบัน	แนวทางที่ได้จากการศึกษา
<p>รูปแบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย</p>	<p>รูปแบบการดำเนินงานยังเป็นลักษณะสถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษาในระดับการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัยดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนหรือหน่วยกิตตามประกาศหลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตของระดับการศึกษาต่าง ๆ แต่การสะสมผลการเรียนหรือหน่วยกิตเพื่อใช้ประโยชน์ยังมีน้อยมาก แต่มีการริเริ่มดำเนินการในลักษณะการนำร่องโครงการหรือความร่วมมือในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา ส่วนระดับอุดมศึกษาช่วงที่ผ่านมา สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้ดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิต แต่หลักสูตรและรายวิชายังไม่ผ่านการรับรองตามมาตรฐาน และในปลายปี พ.ศ. 2565 กมอ.ได้ประกาศเกี่ยวกับรูปแบบของธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาของไทย</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ออกกฎหมาย หรือประกาศเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย ที่มีรูปแบบ หลักเกณฑ์ วิธีการดำเนินการ และรายละเอียดด้านต่าง ๆ ที่ชัดเจน ครบถ้วน เช่น หลักการ แนวคิด วัตถุประสงค์ องค์ประกอบ บทบาทหน้าที่ แนวดำเนินการ รวมทั้งหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนระบบฯ การเชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิต กับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQF) และมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ ● ออกกฎหมายสำคัญรองรับการกำหนดระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย เช่น พระราชบัญญัติรับรองหน่วยกิตทางการศึกษา (Act on the Credit Recognition) รวมทั้งการออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตรมาตรฐาน (Standard Curriculum) และการรับรองหน่วยงานองค์กร บุคคล หรือสถาบันการศึกษาที่ผ่านการประเมินให้ทำหน้าที่อนุมัติหน่วยกิตทางการศึกษา ● จัดให้ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยเป็นระบบที่ครอบคลุมการดำเนินการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษา โดยเป็นระบบกลางที่เชื่อมต่อกับระบบธนาคารหน่วยกิตของทุกระดับการศึกษา เก็บข้อมูลหน่วยกิตของผู้เรียนทุกคนโดยไม่จำกัดเวลา และอำนวยความสะดวกในการใช้ประโยชน์ เอื้อให้เกิดการเทียบโอนระหว่างสถาบันการศึกษา ระดับการศึกษาและรูปแบบการศึกษา รวมทั้งการเทียบโอนจากทักษะความรู้เดิม และจากประสบการณ์การใช้ชีวิตและการทำงาน

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	สภาพปัจจุบัน	แนวทางที่ได้จากการศึกษา
รูปแบบ ธนาคารหน่วยกิต ของประเทศไทย (ต่อ)		<ul style="list-style-type: none"> ● จัดให้มีระบบธนาคารหน่วยกิตของแต่ละระดับการศึกษา เช่น ระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน/อาชีวศึกษา ที่มีหลักเกณฑ์การเทียบโอน การสะสมผลการเรียนหรือหน่วยกิต และการดำเนินงานของสถานศึกษาทุกสังกัด ทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัยที่มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับ สามารถเทียบโอนระหว่างรูปแบบ มีการรับรองหลักสูตร การจัดการศึกษา ฝึกอบรม และสถานศึกษา/หน่วยจัดที่มีมาตรฐานตามเกณฑ์ ดังเช่นแนวทางที่ระดับอุดมศึกษาริเริ่มดำเนินการ ● จัดให้มีหน่วยงานดูแลกำกับมาตรฐานและคุณภาพหลักสูตร และการจัดการศึกษาในแต่ละระดับการศึกษา โดยเฉพาะระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ให้สนองต่อการพัฒนาทักษะ ความชำนาญในการทำงานในสาขาอาชีพที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทประเทศที่เป็นสังคมสูงวัย ความต้องการของผู้เรียน ภาคแรงงานและสถานประกอบการ รวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
หน่วยงานกลาง ของระบบ ธนาคารหน่วยกิต ของประเทศไทย	ยังไม่มีหน่วยงานกลางระดับประเทศ มีเฉพาะในระดับอุดมศึกษาที่กำหนดให้สำนักงานปลัด อว. ทำหน้าที่หน่วยงานกลาง	จัดตั้งหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ เพื่อเป็นหน่วยบริหารจัดการระบบที่ครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท การศึกษาของประเทศ โดยจัดระบบการดำเนินงานของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา โดยหน่วยงานที่จะทำหน้าที่หน่วยงานกลาง ควรเลือกกำหนดจากหน่วยงานที่มีลักษณะเป็นกลาง มีการบริหารจัดการที่คล่องตัว ซึ่งได้มีข้อเสนอให้เลือกสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่นี้ไปก่อน เนื่องจากมีองค์ความรู้ และการดำเนินงานเรื่องนี้อยู่แล้ว สามารถที่จะดำเนินการได้อีกทั้งการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ในลักษณะองค์กรอิสระ เช่นในหลายประเทศนั้น ยังมีปัญหาในเชิงกฎหมายและงบประมาณที่จะสนับสนุน

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	สภาพปัจจุบัน	แนวทางที่ได้จากการศึกษา
แนวการบริหารจัดการของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต	ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษายังไม่ชัดเจน ส่วนในระดับอุดมศึกษา มีประกาศกมอ. กำหนดให้มีการเชื่อมต่อระบบของหน่วยงานกลางกับระบบของสถาบันอุดมศึกษา และมีแนวทางการดำเนินการในการเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต การรับรอง การตรวจสอบ กำกับ ติดตามและเพิกถอน	จัดระบบบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ เพื่อให้มีผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านระบบธนาคารหน่วยกิตและด้านอื่นที่จำเป็นจากหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการในการดำเนินงาน มีการกำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ของระบบและแนวทางการดำเนินงาน มีระบบที่เชื่อมต่อกับระบบของหน่วยงานกลางระดับรอง ในการบริหารหน่วยงานกลาง
กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	ยังไม่มีกลไกการขับเคลื่อนในระดับประเทศที่ครอบคลุมการศึกษาทุกระดับ มีเฉพาะในระดับอุดมศึกษา ที่มีประกาศกำหนดกลไกการขับเคลื่อน มีการตั้งหน่วยงานกลาง คณะกรรมการหลักเกณฑ์การเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต การดำเนินงาน การรายงานและการใช้ประโยชน์ของผู้เรียน	<ul style="list-style-type: none"> ● กำหนดรูปแบบและออกกฎหมาย/ประกาศเกี่ยวกับหน่วยงาน หรือองค์กรที่ทำหน้าที่หน่วยงานกลางระดับประเทศ ระดับการศึกษา ระดับพื้นที่และระดับสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา หน่วยงานเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านบทบาทหน้าที่และแนวดำเนินการให้ชัดเจน รวมทั้งรูปแบบการเชื่อมโยงข้อมูล และการสนับสนุนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย ● ทบทวนหลักเกณฑ์การเทียบโอนและการสะสมผลการเรียนหรือหน่วยกิตในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ให้ยืดหยุ่นและเอื้อต่อการดำเนินงานมากขึ้น อาจต้องกำหนดมาตรฐานหลักสูตร รายวิชา ประสพการณ์การเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย มีการตรวจสอบและรับรองหลักสูตรและสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์เพื่อกำกับคุณภาพ สร้างการยอมรับ และความมั่นใจแก่ผู้เรียนในการเข้าศึกษาและเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	สภาพปัจจุบัน	แนวทางที่ได้จากการศึกษา
<p>กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย (ต่อ)</p>		<ul style="list-style-type: none"> ● จัดให้มีระบบการรับรองหลักสูตร/รายวิชา/การจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยง/เทียบเคียงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ/กรอบคุณวุฒิวิชาชีพ/เกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดมาตรฐานการรับรองและมีหน่วยงานหรือคณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินการ ● จัดให้มีระบบการประสานการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาในแต่ละระดับการศึกษา โดยเฉพาะระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาให้สนองตอบต่อการพัฒนาทักษะ ความชำนาญในการทำงานในสาขาอาชีพที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทประเทศที่เป็นสังคมสูงวัย ความต้องการของผู้เรียน ภาคแรงงานและสถานประกอบการ รวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ● จัดให้มีกระบวนการเทียบโอนหน่วยกิตที่ใช้การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาระงาน (Workload) กับผลการเรียนรู้ (Learning outcome) ตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติเพื่อรับรองผลการเรียนรู้และประสบการณ์เดิม การเรียนรู้นอกระบบ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย และการฝึกอบรม ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานครอบคลุมถึงการเทียบโอนจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัยและประสบการณ์การทำงานได้ชัดเจนขึ้น

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	สภาพปัจจุบัน	แนวทางที่ได้จากการศึกษา
แนวดำเนินการ	มีเฉพาะแนวดำเนินการของหน่วยงานกลางของระดับอุดมศึกษา ซึ่งปรากฏในประกาศของ กมอ. ที่กำหนดให้หน่วยงานกลางเชื่อมต่อกับระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา มี กมอ. ทำหน้าที่พิจารณาการยื่นความประสงค์เข้าระบบฯ และรับรองสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านเกณฑ์	<p>หลังจากมีกฎหมายหรือประกาศจัดตั้งระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย ซึ่งครอบคลุมการจัดตั้งหน่วยงานกลางแล้ว ควรมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานกลาง ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหน่วยงานกลาง 2) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย และของหน่วยงานกลาง 3) จัดทำระบบ หรือแพลตฟอร์มกลางข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตที่เชื่อมต่อกับระบบธนาคารหน่วยกิตของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา และของหน่วยงานอื่นที่จัดระบบธนาคารหน่วยกิต เช่น สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน 4) จัดระบบติดตาม กำกับ ตรวจสอบการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา/หน่วยงานทุกระดับ 5) จัดช่องทางให้ผู้เรียนได้ลงทะเบียนเข้าระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับที่ประสงค์ และเลือกศึกษากับสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา/หน่วยงานต่าง ๆ ในหลักสูตร/รายวิชาที่ผ่านการรับรอง และสะสมผลการเรียน/หน่วยกิต และใช้ประโยชน์ตามความประสงค์ 6) จัดระบบรับรองหลักสูตร/รายวิชา/ประสบการณ์ โดยหน่วยงานหรือคณะกรรมการที่กำหนดขึ้น 7) ประสานความร่วมมือกับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ และองค์กรวิชาชีพในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และความต้องการของผู้เรียน ภาคแรงงานและสถานประกอบการ

ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในตอนต้นที่ 1 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการร่างรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย และตรวจสอบความเหมาะสมและเป็นไปได้ดังผลการดำเนินการต่อไปนี้

2.1 ผลการร่างรูปแบบหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

จากผลการศึกษาในตอนต้นที่ 1 คณะผู้วิจัยได้นำผลสรุปในประเด็นต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของรูปแบบหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย ดังนี้

—(ร่าง)—

รูปแบบหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

❖ หลักการ

หน่วยงานกลางระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย ดำเนินงานโดยยึดหลักการต่อไปนี้

(1) การเชื่อมโยงการเก็บหน่วยกิตจากการเรียนรู้ การทำงาน ให้คนทุกวัย ทุกคุณวุฒิ จากการจัดการศึกษาทุกระดับ

(2) ยึดหลักความเสมอภาคและอำรงไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

(3) ผู้เรียนสามารถเข้าถึงระบบธนาคารหน่วยกิตได้โดยไม่จำกัดเวลา อายุและคุณวุฒิ

(4) ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ข้อมูลการสะสมหน่วยกิต ของตนได้ตลอดเวลา

(5) ช่วยประหยัดเวลา และทรัพยากรของผู้เรียน

❖ แนวคิดของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต

ระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นนวัตกรรมสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของคนในสังคมที่ต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีทำงานเพื่อรองรับอาชีพและบริบทที่เปลี่ยนแปลง การเข้าถึงการศึกษาเรียนรู้และฝึกอบรมความรู้และทักษะใหม่อย่างทันการณ์ ด้วยระบบการเทียบโอน สะสมการเรียนรู้

เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ การเพิ่มวุฒิและการศึกษาต่อ ที่ผ่านมาธนาคารหน่วยกิตจะเป็นระบบเอกเทศของแต่ละสถาบันการศึกษาซึ่งแต่ละแห่งมีความเชี่ยวชาญแตกต่างกัน ผู้เรียนจึงประสบปัญหาว่าทักษะที่ต้องการเรียนแต่ละเรื่องอยู่กับคนละที่ ไม่สามารถสะสมหน่วยกิตข้ามสถาบันการศึกษา และได้รับหลักฐานการเรียนมาใช้ประโยชน์ได้ จึงจำเป็นที่จะต้อง มีหน่วยงานที่จะเป็นตัวกลาง กำหนดมาตรฐานกลางและเชื่อมโยงการดำเนินการให้เป็นระบบเดียว เพื่อให้เกิดการยอมรับและเชื่อมั่นในคุณภาพ การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ จึงควรเริ่มต้นจากการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะ เข้ามาดูแลขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในลักษณะหน่วยงานกลาง เพื่อให้เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศเกิดการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง

หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต จะเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ ในลักษณะเดียวกับธนาคารแห่งประเทศไทยที่กำกับดูแลระบบธนาคารของประเทศ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานเทียบโอนต่าง ๆ และสาธารณชน เพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน และเชื่อมั่นในระบบธนาคารหน่วยกิต และเป็นหน่วยงานที่กำหนดระบบ หลักเกณฑ์ มาตรฐาน ขั้นตอนการดำเนินงาน ทรัพยากรและส่งเสริมการดำเนินงานของทุกภาคส่วนอย่างบูรณาการ เพื่อสนับสนุนและเชื่อมโยงการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษา ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย รวมถึงเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากการสะสมหน่วยกิตได้ตามความประสงค์ โดยไม่จำกัดเวลาทั้งในการสะสมหน่วยกิตและการศึกษา

หน่วยงานกลางจะทำหน้าที่ประสานกับหน่วยงาน องค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตอย่างบูรณาการ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินงาน และจะปฏิบัติงานโดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับ และทุกรูปแบบการจัดการศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน หน่วยงานที่ดูแลกำกับมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา กำลังคนของประเทศ

ลักษณะของหน่วยงานกลาง จากผลการศึกษา มี 2 ลักษณะ คือ 1) เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีความเป็นกลาง สามารถเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันการศึกษาทุกระดับ และทุกรูปแบบการจัดการศึกษา หรือ 2) เป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลสถาบันการศึกษาในสังกัดที่สามารถเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันการศึกษาในสังกัดตน ในบริบทของประเทศไทย แต่ละระดับการศึกษามีหน่วยงานต้นสังกัดทำหน้าที่ดูแลการดำเนินงานหรือ

ทำหน้าที่หน่วยงานกลางอยู่แล้ว เช่น สำนักงานปลัดกระทรวง อว. เป็นหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา ดังนั้นหน่วยงานกลางระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย จึงต้องเป็นหน่วยงานที่เชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิตของทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษา ซึ่งหน่วยงานที่ได้รับการเสนอให้ทำหน้าที่นี้ทั้งในการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา รวมถึงจากผลการสนทนากลุ่มของการศึกษาคั้งนี้ คือ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นกลาง เนื่องจากไม่มีสถานศึกษา หรือสถาบันการศึกษาภายใต้การดำเนินงาน มีบทบาทหน้าที่ในการประสานกับทุกหน่วยงาน องค์กรการจัดการศึกษาในการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนของประเทศ และมีองค์ความรู้และบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านระบบธนาคารหน่วยกิต กรอบคุณวุฒิวิชาชีพอยู่แล้ว สามารถประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิตของทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษา จึงเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่หน่วยงานกลางระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

❖ วัตถุประสงค์ของหน่วยงานกลาง

- 1) เพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยให้รองรับนโยบายการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยไม่กำหนดอายุ และคุณวุฒิของผู้เรียน และเชื่อมโยงทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
- 2) เพื่อจัดระบบให้ผู้เรียนทุกวัย ทุกคุณวุฒิสามารถสะสมหน่วยกิตที่ได้รับจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยไว้ในธนาคารหน่วยกิตและใช้ประโยชน์ได้ตามความประสงค์โดยไม่จำกัดเวลา
- 3) เพื่อจัดระบบการดำเนินงานเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตที่มีมาตรฐานและคุณภาพ
- 4) เพื่อประสานและบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิตในทุกระดับและทุกรูปแบบการจัดการศึกษา

❖ รูปแบบของหน่วยงานกลาง

1) กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นหน่วยงานกลาง ดำเนินงานโดยมีคณะกรรมการบริหาร ที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนของหน่วยงาน องค์กรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน

2) หน่วยงานกลางจัดตั้งขึ้นเพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย มีหน้าที่

- ออกระเบียบ หลักเกณฑ์ในการดำเนินการของหน่วยงานกลาง

- กำหนดมาตรฐานการรับรองหน่วยงาน องค์กร สถานศึกษา/สถาบันการศึกษา ที่จัดการศึกษา ฝึกอบรมและอนุมัติผลการเรียน หรือหน่วยกิตที่มีการเทียบโอน
  - ประสานและรับทราบผลการรับรองหน่วยงาน องค์กร สถานศึกษา/สถาบันการศึกษา ที่จัดการศึกษา ฝึกอบรมและอนุมัติผลการเรียน หรือหน่วยกิตที่มีการเทียบโอน
  - กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการเชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิตกับกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ มาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ
- 3) หน่วยงานกลางต้องจัดให้มีการเชื่อมต่อกับระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยกับระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานต้นสังกัดที่จัดการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบ โดยระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานต้นสังกัดจะเชื่อมโยงกับระบบสะสมหน่วยกิตของสถานศึกษาในสังกัด
- 4) หน่วยงานกลางต้องจัดระบบและวิธีการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเข้าสู่ระบบได้ทั้งที่สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ หรือในช่องทางอื่นที่กำหนด
- 5) หน่วยงานกลางจะทำหน้าที่ประสานกับหน่วยงาน องค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตอย่างบูรณาการ
- 6) ผู้เรียนสามารถร้องขอหรือสามารถตรวจสอบผลการสะสมหน่วยกิต ผ่านช่องทางระบบธนาคารหน่วยกิต และหน่วยงานกลางสามารถออกรายการสะสมหน่วยกิต ตลอดจนสามารถสืบค้นและบันทึกข้อมูลของผู้เรียนได้ทั้งหมด

❖ โครงสร้างของหน่วยงานกลาง

1) องค์กรประกอบของหน่วยงานกลาง

ประกอบด้วย

- (1) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ทำหน้าที่หน่วยงานกลาง มีหน้าที่บริหารจัดการหน่วยงานและบูรณาการการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีมาตรฐานและคุณภาพ
- (2) คณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา ผู้แทนหน่วยงานด้านการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การฝึกอบรม ด้านการกำกับมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สภาวิชาชีพสภาอุตสาหกรรม และผู้ทรงคุณวุฒิด้านระบบธนาคารหน่วยกิต

(3) หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา ที่ดูแลกำกับกำกับการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาในสังกัด ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา

(4) ศูนย์สะสมหน่วยกิตประจำจังหวัด โดยเบื้องต้นกำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งมีบทบาทและภารกิจในการประสานและบูรณาการการดำเนินงานของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา และหน่วยงานอื่นที่จัดการศึกษา ฝึกอบรมในพื้นที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกลางในการเชื่อมโยงการจัดการศึกษาในจังหวัด

(5) สถานศึกษา/สถาบันศึกษา/หน่วยงาน/องค์กรที่จัดการศึกษา ฝึกอบรมทุกระดับการศึกษาและทุกรูปแบบที่ผ่านการรับรองตามเกณฑ์

(6) หน่วยงาน/องค์กร/กลุ่มบุคคล/บุคคลที่เป็นเครือข่ายการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านการตรวจสอบและประเมินมาตรฐานและคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร/รายวิชา การจัดการเรียนการสอน และการฝึกอบรมที่เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ มาตรฐานการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบ รวมถึงภาคแรงงาน และสถานประกอบการ

2) บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานกลาง

ประกอบด้วย

(1) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานรับรองผลการเรียน เทียบโอนผลการเรียน และสะสมผลการเรียนของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนจนประสบการณ์จากการทำงาน และการฝึกอบรม ทั้งในและต่างประเทศ

(2) บริหารจัดการและขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ

(3) เชื่อมต่อกับหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้เรียน ทั้งในและต่างประเทศ

(4) ออกกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์การสะสมหน่วยกิต การเทียบโอนหน่วยกิตที่เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ และจัดทำมาตรฐานการรับรองสถานศึกษาที่เข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในการดำเนินงานของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษา

(5) เป็นหน่วยเก็บสะสมหน่วยกิตของผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ตลอดจนจากประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม โดยไม่จำกัดเวลา และออกรายงานการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียน

(6) พัฒนาแพลตฟอร์มกลางในรูปแบบดิจิทัลเพื่อใช้จัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตจากสถาบันการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียกใช้ข้อมูลของตนตามความประสงค์ได้ตลอดเวลา

(7) ส่งเสริมการบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

(8) กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา/หน่วยจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย

(9) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ

3) การบริหารจัดการ

คณะกรรมการบริหารหน่วยงานกลางออกกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์การสะสมหน่วยกิต การเทียบโอนหน่วยกิตที่เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ และจัดทำมาตรฐานการรับรองสถานศึกษาที่เข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ การดำเนินงานของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษา โดยความร่วมมือของหน่วยงานกลางระบบธนาคารหน่วยกิตของระดับการศึกษาต่าง ๆ และหน่วยงาน องค์กร หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการให้มีการเชื่อมต่อระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานกลางระดับประเทศกับระดับการศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ ประสานและสนับสนุนการดำเนินการรับรองหน่วยงาน องค์กรและสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต การจัดทำหลักสูตร/รายวิชาเพื่อการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตที่มีมาตรฐาน

4) แนวทางการดำเนินการ

(1) จัดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามที่กำหนดในประกาศจัดตั้งหน่วยงานกลาง

(2) จัดโครงสร้างหน่วยงาน ให้มีกลุ่มงานและบุคลากรที่จะปฏิบัติงานครบถ้วน และเพียงพอตามบทบาทภารกิจ

(3) วิเคราะห์และลำดับงานที่ดำเนินการตามความสำคัญจำเป็นและความเร่งด่วน

(4) กำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์การสะสมหน่วยกิต การเทียบโอนหน่วยกิต มาตรฐานการรับรองสถานศึกษาที่เข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต

- (5) จัดทำระบบ หรือแพลตฟอร์มกลางระบบธนาคารหน่วยกิตในรูปแบบดิจิทัลที่เชื่อมต่อกับหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา และใช้จัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตจากสถาบันการศึกษา
- (6) จัดตั้งศูนย์สะสมหน่วยกิตระดับจังหวัด เพื่อบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา
- (7) จัดระบบรับรองหลักสูตร/รายวิชา/ประสบการณ์โดยหน่วยงานหรือคณะกรรมการ
- (8) จัดระบบกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา/หน่วยจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยทุกระดับ
- (9) จัดช่องทางให้ผู้เรียนได้ลงทะเบียนเข้าระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับที่ประสงค์ และเลือกศึกษากับสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา ในหลักสูตร/รายวิชาที่ผ่านการรับรอง และสะสมผลการเรียน/หน่วยกิตและใช้ประโยชน์ตามความประสงค์
- (10) ประสานความร่วมมือกับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ และองค์กรวิชาชีพในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และความต้องการของผู้เรียน ภาคแรงงานและสถานประกอบการ

❖ กลไกการขับเคลื่อน

กลไกขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ประกอบด้วย

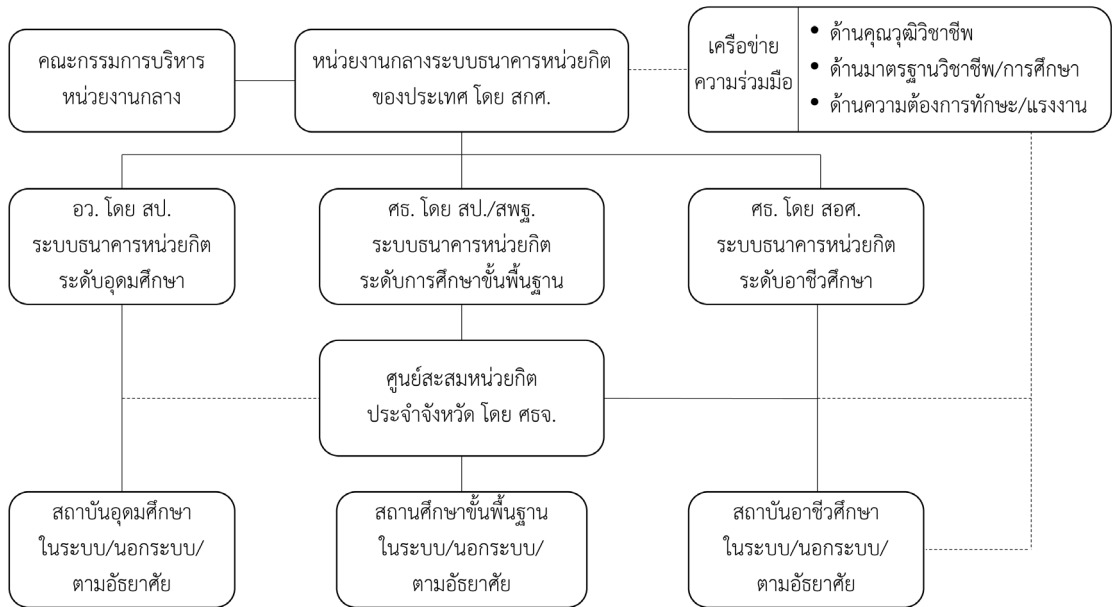
- 1) การจัดตั้งหน่วยงานกลางและคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- 2) การกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการขึ้นทะเบียนสถาบันการศึกษาที่ประสงค์ดำเนินการธนาคารหน่วยกิต การรับรองผลการเรียนรู้ การเทียบโอน การเก็บสะสมหน่วยกิต การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต และแพลตฟอร์มกลางสำหรับจัดเก็บข้อมูลการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียน
- 3) การสร้างระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตได้ทั้งระบบ สามารถเชื่อมโยงได้ทุกระดับการศึกษา ทุกระดับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สถานประกอบการ และประชาชน
- 4) การจัดทำแหล่งข้อมูลกลาง เพื่อให้ทุกหน่วยงานสามารถสืบค้นข้อมูลที่สนใจ เช่น รายชื่อสถาบันการศึกษา หลักสูตร และวิธีดำเนินการด้านต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา
- 5) การบูรณาการการทำงาน โดยประสานและทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนสร้างเครือข่ายเพื่อจัดการศึกษาและความร่วมมือกันในการเทียบโอนผลการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตร การรับรองผลการเรียนรู้

6) การประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจ ให้คำปรึกษาแก่บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านกระบวนการทำงานของระบบธนาคารหน่วยกิต และการใช้ประโยชน์

7) การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประกอบการเพื่อให้มีการเชื่อมโยงสู่ตลาดแรงงาน และการยกระดับศักยภาพของกำลังแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ผังแผนภาพแสดงรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตดังต่อไปนี้

องค์ประกอบของหน่วยงานกลางระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

แผนภาพที่ 4.1 ร่างองค์ประกอบของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

แผนภาพที่ 4.2 ร่างหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต

2.2 ผลการประชุมพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

คณะผู้วิจัยได้จัดการประชุมนำเสนอร่างรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยแก่ที่ประชุมตามกรอบการพิจารณาดังมีผลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย แสดงได้ดังตาราง 4.8

ตารางที่ 4.8 ผลการพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต

รูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	รูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนฯ ของระดับการศึกษา/พื้นที่	ข้อเสนอแนะอื่น ๆ
<p>1. ที่ประชุมเห็นว่าการกำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางที่จะควบคุม/กำกับ/ดูแล/ติดตามระบบธนาคารหน่วยกิต มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความเป็นกลาง สามารถประสานกับหน่วยงาน และสถาบันการศึกษาได้ทุกระดับ ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัย การอาชีวศึกษา จนถึงอุดมศึกษา รวมถึงเป็นหน่วยงานที่สถาบันการศึกษาทุกระดับให้การยอมรับ และเชื่อมั่นในความเป็นกลางและเป็นธรรมกับทุกหน่วยงาน</p> <p>2. การกำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นผู้ออกกฎระเบียบการเทียบโอนหน่วยกิตสำหรับใช้กับทุกสถาบันการศึกษา ครอบคลุมทุกระดับและทุกรูปแบบ การศึกษามีความเหมาะสม แต่ควรกำหนดในลักษณะหลักเกณฑ์กลางเพื่อกำกับหรือควบคุมมาตรฐานและคุณภาพของระบบธนาคารหน่วยกิต ส่วนหลักเกณฑ์ของแต่ละระดับ</p>	<p>1. ควรมีระบบบูรณาการศาสตร์ทุกศาสตร์ของสถาบันการศึกษา เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงหลักสูตรระหว่างหลักสูตรได้</p> <p>2. การดำเนินงานของหน่วยงานกลางของแต่ละระดับการศึกษา ควรเป็นศูนย์รวมของสารสนเทศ ทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก และผู้เรียน ตลอดจนการบริหารจัดการทางด้านบุคลากรในระดับการศึกษานั้น ๆ</p> <p>3. กลไกการขับเคลื่อน ฯ ควรมีการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการ</p> <p>4. กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ควรเพิ่มการพัฒนาหลักสูตรย่อยตามความชำนาญ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกัน</p> <p>5. ควรให้สถาบันการศึกษามีส่วนร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ในการพิจารณาผลการพิจารณาการเทียบโอนหน่วยกิต</p> <p>6. ควรมีการประชาสัมพันธ์ระบบธนาคารหน่วยกิตในวงกว้าง เพื่อเพิ่มจำนวนผู้เรียนให้เพิ่มมากขึ้น</p>	<p>1. กรณีผู้เรียนมีประสบการณ์การทำงาน ควรให้มีหนังสือรับรองการทำงานหรือหลักฐานจากผู้ประกอบการและดำเนินการเทียบโอนให้ตามหลักเกณฑ์</p> <p>2. ปัจจุบันพบว่า ผู้เรียนในสถานศึกษาของ อปท. มี 2 รูปแบบ คือ แบบที่เรียนใน สพฐ. และเรียนใน สอศ. ซึ่ง อปท. ควรหารูปแบบหรือวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตในภาพรวมของ สพฐ. และ สอศ. ที่จะเข้าไปสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต</p> <p>3. ขอให้พิจารณาถึงรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมที่จะช่วยนักเรียนที่อยู่ในการศึกษาภาคบังคับและถูกให้ออกจากการศึกษาแล้วกลับมาเทียบโอนในภายหลัง</p> <p>4. เสนอให้มีการปลดล็อคเรื่องอายุของผู้เรียน และระยะเวลาในการเทียบโอน ควรให้โอกาสผู้เรียนในทุกช่วงวัยและหน่วยกิตไม่ควรหมดอายุ</p>

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

รูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	รูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนฯ ของระดับการศึกษา/พื้นที่	ข้อเสนอแนะอื่น ๆ
<p>การศึกษาควรให้หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาแต่ละระดับเป็นผู้ดำเนินการภายใต้กรอบหลักเกณฑ์กลาง</p> <p>3. เสนอให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้พิจารณาและเป็นผู้ดำเนินการจัดทำแพลตฟอร์มสำหรับบริหารจัดการระบบธนาคารหน่วยกิต โดยเฉพาะในรูปแบบดิจิทัล ซึ่งสามารถกรอกข้อมูลและปรับให้เป็นปัจจุบันได้ตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยลดภาระการทำงานของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น สามารถลดกำลังคน ลดเวลา และอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน ตลอดจนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานกลางในแต่ละระดับได้</p> <p>4. ในด้านความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มการติดตามการดำเนินงานทั้งก่อนและหลัง และการประเมินผลการดำเนินงาน</p> <p>5. กลยุทธ์การดำเนินงานเสนอให้มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เพิ่มการดำเนินการตามสมรรถนะอาชีพ คุณวุฒิวิชาชีพ หรือกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และให้มีการรายงานผลการดำเนินงาน</p>	<p>7. เสนอให้หน่วยงานกลางของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้ดำเนินการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนในการเทียบโอนทั้งวิชาพื้นฐานและวิชาเพิ่มเติม โดยให้หน่วยงานกลางเป็นผู้รวบรวมหลักสูตรและข้อมูลแต่ละหลักสูตรของทุกสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากสถานศึกษามีความแตกต่างกันในเรื่องของวิชาเพิ่มเติม ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษาและหลักสูตรสถานศึกษา</p> <p>8. ควรมีการประชาสัมพันธ์ไปยังผู้เกี่ยวข้องในทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะผู้ปกครองและผู้เรียน เพื่อสร้างความเข้าใจถึงวิธีการเทียบโอนหน่วยกิต และการสะสมหน่วยกิตเพื่อใช้ประโยชน์</p>	<p>5. ควรมีระบบฐานข้อมูลที่เก็บประวัติและผลการเรียนของผู้เรียน และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลสถานประกอบการทั้งในและต่างประเทศ ทำให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการศึกษาและการพิจารณาเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานได้</p> <p>6. ระบบธนาคารหน่วยกิตควรมีการเชื่อมโยงสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ให้สามารถเทียบโอนหน่วยกิตได้ เช่น ผู้เรียนจากต่างประเทศสามารถเทียบโอนหน่วยกิตกับสถาบันการศึกษาของไทยได้ และผู้เรียนจากไทยก็สามารถเทียบโอนหน่วยกิตกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศได้</p> <p>7. เสนอแนะให้ระบบฐานข้อมูลกลางสามารถเชื่อมโยงกับทะเบียนราษฎร เพื่อให้ง่ายในการตรวจสอบและติดตามผู้เรียนในกรณีและผู้เรียนมีการย้ายที่อยู่</p> <p>8. สถานประกอบการควรจรรวมถึงสถาบันฝีมือแรงงาน สถาบันวิชาชีพ สถาบันอบรมเฉพาะทาง</p>

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

รูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	รูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนฯ ของระดับการศึกษา/พื้นที่	ข้อเสนอแนะอื่น ๆ
<p>6. ระบบธนาคารหน่วยกิต ควรมีฐานข้อมูลส่วนกลาง เพื่อเป็นศูนย์รวมของสารสนเทศที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ข้อมูลหลักสูตร ข้อมูลสถานประกอบการ การฝึกอบรม การเก็บประวัติการเทียบโอนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้ให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถสืบค้นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ได้</p> <p>7. ควรมีการประชาสัมพันธ์ระบบธนาคารหน่วยกิตในวงกว้าง เพื่อเพิ่มจำนวนผู้เรียนให้เพิ่มมากขึ้น</p>		

ตอนที่ 3 ผลการปรับปรุงร่างรูปแบบหน่วยงานกลางฯ และจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

3.1 ผลการปรับปรุงร่างรูปแบบหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

ผู้วิจัยได้นำผลการพิจารณาความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบ และข้อเสนอแนะด้านต่าง ๆ จากการประชุมผู้เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในขั้นตอนที่ 2 มาพิจารณาปรับปรุงร่างรูปแบบฯ ให้มีความสมบูรณ์ ครบถ้วนยิ่งขึ้น โดยประเด็นในการปรับปรุงแก้ไข ประกอบด้วย

1) กำหนดให้หน่วยงานกลางกำหนดระเบียบหลักเกณฑ์กลางในการเทียบโอนการสะสมหน่วยกิต และให้หน่วยงานกลางของแต่ละระดับการศึกษาจัดทำรายละเอียดการเทียบโอนของระดับตน

- 2) กำหนดให้หน่วยงานกลางส่งเสริมและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดเก็บและเชื่อมโยงข้อมูลจากระบบธนาคารหน่วยกิต
- 3) การแสดงความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานกลางกับภาคส่วนอื่น ๆ
- 4) การแสดงขั้นตอนการดำเนินงานของระบบธนาคารหน่วยกิตในแต่ละระดับให้ชัดเจน
- 5) การเพิ่มรายละเอียดแนวทางการดำเนินงานระยะต่าง ๆ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานในส่วนเร่งด่วนได้ทันที

3.2 ผลการจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

การขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยจะบรรลุผลตามหลักการและวัตถุประสงค์ของระบบธนาคารหน่วยกิตได้ ต้องมีระบบและกระบวนการที่สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินการ โดยเฉพาะต้องมีแนวทางการบริหารจัดการที่ชัดเจน และเหมาะสมกับบริบทคณะผู้วิจัยจึงจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยขึ้น ประกอบด้วย ข้อเสนอ 4 ด้าน 18 มาตรการ

3.3 ผลการจัดประชุมนำเสนอร่างรายงานการวิจัยรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้จัดทำร่างรายงานการวิจัยฯ โดยนำร่างรูปแบบหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยที่ปรับปรุงแล้ว และข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยที่จัดทำขึ้น ตามข้อ 3.1 และ 3.2 มาเรียบเรียงพร้อมบางส่วนอื่น ๆ เป็นร่างรายงานการวิจัยฯ และนำเสนอในการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาความสมบูรณ์ ครบถ้วนและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ร่างรายงาน โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 50 คน เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2566 ณ โรงแรมตรัง กรุงเทพมหานคร

ผลการพิจารณาความครบถ้วน สมบูรณ์ของร่างรายงานฯ สรุปได้ดังนี้

1) ประเด็นที่ควรเพิ่มเติม หรือปรับปรุงแก้ไข

1.1) บทที่ 1 หลักการและเหตุผล ควรเพิ่มเติมความสำคัญของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NOF) ต่อการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้เชื่อมโยงจากกรอบคุณวุฒิแห่งชาติไปสู่กรอบคุณวุฒิอาเซียน (AQRF) และขอให้ปรับแก้ระดับคุณวุฒิในบทที่ 2 ให้ถูกต้อง

1.2) เพิ่มหลักการของธนาคารหน่วยกิตให้ครบถ้วน เช่น เรียนได้ไม่จำกัดด้วยคุณวุฒิ เวลาในการสะสม สถานที่

1.3) ควรปรับการเขียนหลักการของหน่วยงานกลางใหม่ให้ครอบคลุม
1) บริสุทธิ์ ยุติธรรม เน้นความเป็นกลาง 2) เชื่อมโยงข้อมูล 3) มุ่งพัฒนาระบบให้ทันสมัย และ 4) การกระจายอำนาจการดำเนินงาน

1.4) เพิ่มบทบาทด้านการสื่อสารให้เห็นถึงความสำคัญและผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ด้วยการทำงานร่วมกันในเชิงระบบ รวมไปถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้เข้าระบบและผู้ปฏิบัติการ โดยยึดหลัก (1) สื่อสารเพื่อความเข้าใจ (2) สร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญ และ (3) พัฒนาให้เกิดศักยภาพ

1.5) เพิ่มกลไกการขับเคลื่อน ในด้านการออกกฎหมายรองรับหน่วยงานกลาง เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงาน

2) ประเด็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

2.1) ควรมีการออกกฎหมายเพื่อรองรับการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิต เพราะกระบวนการนี้ยังไม่เคยเกิดขึ้น โดยเร่งประสานในทางกฎหมายกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินการ หน่วยงานที่ดูแลการศึกษาในระดับเขตหรือระดับจังหวัด อาจดำเนินการในระบบองค์คณะโดยให้หน่วยงานสนับสนุนบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถในการร่วมดูแลระบบธนาคารหน่วยกิต เพื่อให้ได้กำลังคนในการดูแลระบบและการเข้าถึงการทำงานเชิงรุกในพื้นที่

2.2) ระบบธนาคารหน่วยกิตจะรองรับกลุ่มการศึกษา 3 กลุ่ม (1) กลุ่มการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ให้สามารถเข้ามาในระบบได้อย่างตรงไปตรงมา (2) กลุ่มการศึกษาตลอดชีวิต อีกทั้งดึงให้เด็ก เยาวชนที่ออกนอกระบบไปแล้วสามารถกลับเข้ามาสู่ระบบ และ (3) กลุ่มหลักสูตรฝึกอบรม ศูนย์การศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ พิพิธภัณฑ

2.3) ควรกำหนดแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลหน่วยกิตผู้เรียนและการโอนหน่วยกิต กรณีย้าย/เปลี่ยนสถานศึกษา เพื่อเกิดความต่อเนื่องในการเรียนรู้ เช่น การเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมและมัธยม) สามารถเทียบโอนความรู้ว่าสามารถเรียนต่อเนื้อหาเฉพาะทาง ทางภาษาได้หรือไม่

2.4) การบริหารจัดการของหน่วยงานกลางควรเป็นไปอย่างยุติธรรม เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำเชิงงบประมาณที่เกิดขึ้นของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องมีความน่าเชื่อถือ

2.5) ควรมีการกระจายอำนาจในการติดต่อประสานรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลทุกภาคส่วนมีความชัดเจนตรงไปตรงมา และหน่วยงานส่วนที่รับผิดชอบได้ปฏิบัติหน้าที่ในการรวบรวมระบบหน่วยกิต ได้อย่างเต็มที่ ทำให้ข้อมูลมีความเสถียร ไม่มีการตกหล่นหาย

2.6) ควรวางรูปแบบการเทียบโอนในระดับสมรรถนะ เพราะบางหลักสูตร เช่น หลักสูตรในระดับอาชีวศึกษา จะเน้นสมรรถนะของผู้เรียน จึงต้องพิจารณาการเทียบโอนทักษะหรือสมรรถนะของผู้เรียน

2.7) ควรเพิ่มบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานกลาง ในส่วนของการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ รอบด้าน ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งการรับรองมาตรฐานและการเทียบโอนหน่วยกิตจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องใช้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ

2.8) เห็นด้วยกับการกำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมีบทบาทในระดับพื้นที่ เพราะมีภารกิจในการประสานและบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานการศึกษาในระดับต่าง ๆ อยู่แล้ว แต่ควรมีคู่มือการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้ศึกษาและเตรียมความพร้อม

จากข้อเสนอแนะข้างต้น คณะผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงร่างรายงานให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะประเด็นที่เป็นข้อเสนอแนะเพื่อการเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไข ผลปรากฏดังรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย และข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่อไป

รูปแบบหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

❖ หลักการ

หน่วยงานกลางระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย ดำเนินงานโดยยึดหลักการต่อไปนี้

1. ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้และเป็นธรรม
2. พัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยให้เป็นระบบที่มีคุณภาพและมาตรฐาน
3. เชื่อมโยงข้อมูลของทุกหน่วยงาน/สถาบันการศึกษาเพื่อประโยชน์ของผู้เรียน
4. กระจายอำนาจการดำเนินงานเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตแก่หน่วยงาน/สถาบันการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากระบบธนาคารหน่วยกิตได้อย่างกว้างขวาง
5. พัฒนาระบบการเทียบโอน การเก็บสะสมและการรายงานให้ทันสมัย ทันการเปลี่ยนแปลง
6. ให้บริการผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งกลุ่มการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างเสมอภาค ทั่วถึง เท่าเทียม

❖ แนวคิดของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต

ระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นนวัตกรรมสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของคนในสังคมที่ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต วิธีเรียนรู้ วิธีทำงานเพื่อรองรับบริบทที่เปลี่ยนแปลง ด้วยการจัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จากความรู้ ทักษะ ประสบการณ์เดิมจากการใช้ชีวิตและการทำงาน เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ การเพิ่มวุฒิและการศึกษาต่อ ที่ผ่านมาตรฐานการหน่วยกิตจะเป็นระบบเอกเทศของแต่ละสถาบันการศึกษาซึ่งแต่ละแห่งมีความเชี่ยวชาญแตกต่างกัน ผู้เรียนจึงประสบปัญหาว่าทักษะที่ต้องการเรียนแต่ละเรื่องอยู่กันคนละที่ ไม่สามารถสะสมหน่วยกิตข้ามสถาบันการศึกษาและได้นำหลักฐานการเรียนมาใช้ประโยชน์ได้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานที่เป็นตัวกลาง กำหนดมาตรฐานกลางและเชื่อมโยงการดำเนินการให้เป็นระบบเดียว เพื่อให้เกิดการยอมรับและเชื่อมั่นในคุณภาพ การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยจึงควรเริ่มต้นจากการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะ เข้ามาดูแลขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในลักษณะหน่วยงานกลาง เพื่อให้เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยเกิดการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง

หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต จะเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ ในลักษณะเดียวกับธนาคารแห่งประเทศไทยที่กำกับดูแลระบบธนาคารของประเทศ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานเทียบโอนต่าง ๆ และสาธารณชน เพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน และเชื่อมั่นในระบบธนาคารหน่วยกิต โดยจะทำหน้าที่กำหนด หลักเกณฑ์ มาตรฐานการรับรองหลักสูตรและสถานศึกษา แนวการดำเนินงาน และส่งเสริมการดำเนินงานของทุกภาคส่วนอย่างบูรณาการ เพื่อสนับสนุนและเชื่อมโยงการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย รวมถึงเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากการสะสมหน่วยกิตได้ตามความประสงค์ โดยไม่จำกัดเวลา ทั้งในการสะสมหน่วยกิตและการศึกษา

หน่วยงานกลางจะทำหน้าที่ประสานกับหน่วยงาน องค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตอย่างบูรณาการ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินงาน และปฏิบัติงานโดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบการจัดการศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน หน่วยงานที่ดูแลกำกับมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมายการพัฒนากำลังคนของประเทศ

ลักษณะของหน่วยงานกลาง จากผลการศึกษา มี 2 ลักษณะ คือ 1) เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีความเป็นกลาง สามารถเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบการจัดการศึกษา หรือ 2) เป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลสถาบันการศึกษาในสังกัดที่สามารถเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันการศึกษาในสังกัดตน ในบริบทของประเทศไทย แต่ละระดับการศึกษามีหน่วยงานต้นสังกัดทำหน้าที่ดูแลการดำเนินงานหรือทำหน้าที่หน่วยงานกลางอยู่แล้ว เช่น สำนักงานปลัดกระทรวง อว. เป็นหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา ดังนั้นหน่วยงานกลางระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ จึงต้องเป็นหน่วยงานที่เชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิตของทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษา ซึ่งหน่วยงานที่ได้รับการเสนอให้ทำหน้าที่นี้ทั้งในการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา รวมถึงจากผลการสนทนากลุ่มของการศึกษาคั้งนี้ คือ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นกลาง เนื่องจากไม่มีสถานศึกษา หรือสถาบันการศึกษาภายใต้การดำเนินงาน มีบทบาทหน้าที่ในการประสานกับทุกหน่วยงาน องค์กรการจัดการศึกษาในการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนของประเทศ และมี

องค์ความรู้และบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านระบบธนาคารหน่วยกิต กรอบคุณวุฒิวิชาชีพอยู่แล้ว สามารถประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิตของทุกระดับและทุกรูปแบบ การศึกษา จึงเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่หน่วยงานกลางระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

❖ วัตถุประสงค์ของหน่วยงานกลาง

1) เพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยให้รองรับนโยบายการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยไม่กำหนดอายุ และคุณวุฒิของผู้เรียน และเชื่อมโยงการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

2) เพื่อจัดระบบให้ผู้เรียนทุกระดับ ทุกคุณวุฒิสามารถสะสมหน่วยกิตที่ได้รับจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยไว้ในธนาคารหน่วยกิตและใช้ประโยชน์ได้ตามความประสงค์โดยไม่จำกัดเวลา

3) เพื่อจัดระบบการดำเนินงานเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตที่มีมาตรฐานและคุณภาพ

4) เพื่อเชื่อมต่อระบบและข้อมูลธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานทางการศึกษา และสถาบันการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษาเพื่อสร้างมาตรฐานการพัฒนาและสะดวกต่อการใช้ประโยชน์ของผู้เรียน

5) ประสานและบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิตในทุกระดับและทุกรูปแบบการจัดการศึกษา

❖ รูปแบบของหน่วยงานกลาง

1. กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นหน่วยงานกลาง ดำเนินงานโดยมีคณะกรรมการบริหาร ที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนของหน่วยงาน องค์กรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน

2. หน่วยงานกลางจัดตั้งขึ้นเพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย มีหน้าที่

- ออกระเบียบ หลักเกณฑ์ในการดำเนินการของหน่วยงานกลาง
- กำหนดมาตรฐานการรับรองหน่วยงาน องค์กร สถานศึกษา/สถาบันการศึกษา ที่จัดการศึกษา ฝึกอบรม และอนุมัติผลการเรียน หรือหน่วยกิตที่มีการเทียบโอน
- ประสานและรับทราบผลการรับรองหน่วยงาน องค์กร สถานศึกษา/สถาบัน การศึกษาที่จัดการศึกษา ฝึกอบรม และอนุมัติผลการเรียน หรือหน่วยกิตที่มีการเทียบโอน
- กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการเชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิตกับกรอบคุณวุฒิ วิชาชีพ มาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ

3. หน่วยงานกลางต้องจัดให้มีการเชื่อมต่อระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศกับระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานต้นสังกัดที่จัดการศึกษาทุกระดับทุกรูปแบบ โดยระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานต้นสังกัดจะเชื่อมโยงกับระบบสะสมหน่วยกิตของสถานศึกษาในสังกัด
4. หน่วยงานกลางต้องจัดระบบและวิธีการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเข้าสู่ระบบได้ทั้งที่สถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ หรือในช่องทางอื่นที่กำหนด
5. หน่วยงานกลางจะทำหน้าที่ประสานกับหน่วยงาน องค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตอย่างบูรณาการ
6. หน่วยงานกลางจะใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการดำเนินงาน ทั้งการพัฒนาแพลตฟอร์มกลางในรูปแบบดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงระบบกับทุกหน่วยงาน และใช้จัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตจากสถาบันการศึกษา
7. ผู้เรียนสามารถร้องขอหรือสามารถตรวจสอบผลการสะสมหน่วยกิต ผ่านช่องทางระบบธนาคารหน่วยกิต และหน่วยงานกลางสามารถออกรายการสะสมหน่วยกิต ตลอดจนสามารถสืบค้นและบันทึกข้อมูลของผู้เรียนได้ทั้งหมด

❖ โครงสร้างของหน่วยงานกลาง

1) องค์ประกอบของหน่วยงานกลาง

ประกอบด้วย

- (1) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่หน่วยงานกลาง มีหน้าที่บริหารจัดการหน่วยงานและบูรณาการการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีมาตรฐานและคุณภาพ
- (2) คณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา ผู้แทนหน่วยงานด้านการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การฝึกอบรม ด้านการกำกับมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สภาวิชาชีพ สภาอุตสาหกรรม และผู้ทรงคุณวุฒิด้านระบบธนาคารหน่วยกิต
- (3) หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา ที่ดูแลกำกับการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาในสังกัด ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา
- (4) ศูนย์สะสมหน่วยกิตประจำจังหวัด เบื้องต้นกำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งมีบทบาทและภารกิจในการประสานและบูรณาการการดำเนินงานของสถานศึกษา/สถาบัน

การศึกษา และหน่วยงานอื่นที่จัดการศึกษา ฝึกอบรมในพื้นที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกลางในการเชื่อมโยงการจัดการศึกษาในจังหวัด

(5) สถานศึกษา/สถาบันศึกษา/หน่วยงาน/องค์กรที่จัดการศึกษา ฝึกอบรมทุกระดับการศึกษาและทุกรูปแบบที่ผ่านการรับรองตามเกณฑ์

(6) หน่วยงาน/องค์กร/กลุ่มบุคคล/บุคคลที่เป็นเครือข่ายการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านการตรวจสอบและประเมินมาตรฐานและคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร/รายวิชา การจัดการเรียนการสอน และการฝึกอบรมที่เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ มาตรฐานการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบ รวมถึงภาคแรงงาน และสถานประกอบการ

2) บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานกลาง

ประกอบด้วย

(1) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานรับรอง เทียบโอน และสะสมผลการเรียนของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนประเมินผลจากการดำเนินงาน และการฝึกอบรม ทั้งในและต่างประเทศ

(2) บริหารจัดการและขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ

(3) เชื่อมต่อกับหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้เรียน ทั้งในและต่างประเทศ

(4) ออกกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์การสะสมหน่วยกิต การเทียบโอนหน่วยกิตที่เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ และจัดทำมาตรฐานการรับรองสถานศึกษาที่เข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในการดำเนินงานของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษา

(5) เป็นหน่วยเก็บสะสมหน่วยกิตของผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบการศึกษา และการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนประเมินผลการทำงาน การฝึกอบรมโดยไม่จำกัดเวลา และออกรายงานการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียน

(6) พัฒนาแพลตฟอร์มกลางในรูปแบบดิจิทัลเพื่อใช้จัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตจากสถาบันการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียกใช้ข้อมูลของตนตามความประสงค์ได้ตลอดเวลา

(7) ส่งเสริมการบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา

(8) กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา/หน่วยจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย

(9) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ

3) การบริหารจัดการ

คณะกรรมการบริหารหน่วยงานกลางออกกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์การสะสมหน่วยกิต การเทียบโอนหน่วยกิตที่เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ และจัดทำมาตรฐานการรับรองสถานศึกษาที่เข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต สำหรับใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ และการดำเนินงานของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษา โดยความร่วมมือของหน่วยงานกลางระบบธนาคารหน่วยกิตของระดับการศึกษาต่าง ๆ หน่วยงาน องค์กร หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการให้มีการเชื่อมต่อระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานกลางระดับประเทศกับระดับการศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ ประสานและสนับสนุนการดำเนินการรับรองหน่วยงาน องค์กรและสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต การจัดทำหลักสูตร/รายวิชาเพื่อการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตที่มีมาตรฐาน

4) แนวการดำเนินการ

ระยะเร่งด่วน

- (1) แต่งตั้งคณะทำงานเตรียมการจัดตั้งหน่วยงานกลาง
- (2) ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำกฎหมายหรือประกาศรองรับระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ และการจัดตั้งหน่วยงานกลาง
- (3) จัดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามที่กำหนดในประกาศจัดตั้งหน่วยงานกลาง
- (4) จัดโครงสร้างหน่วยงาน ให้มีกลุ่มงานและบุคลากรที่จะปฏิบัติงานครบถ้วนและเพียงพอตามบทบาทภารกิจ
- (5) วิเคราะห์และลำดับการดำเนินงานตามความสำคัญจำเป็นและความเร่งด่วน
- (6) กำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์กลางในการเทียบโอนหน่วยกิตที่เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และสภาวิชาชีพ รูปแบบการสะสมหน่วยกิต และมาตรฐานการรับรองสถานศึกษาที่เข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต
- (7) สร้างความร่วมมือและการยอมรับในระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศและระดับการศึกษา

ระยะกลาง

(8) จัดทำระบบ หรือแพลตฟอร์มกลางระบบธนาคารหน่วยกิตในรูปแบบดิจิทัลที่เชื่อมต่อกับหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา และใช้จัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตจากสถาบันการศึกษา

(9) จัดตั้งศูนย์สะสมหน่วยกิตระดับจังหวัด เพื่อบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา โดยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเลือกลงทะเบียนเข้าสู่ระบบได้ทั้งที่ศูนย์สะสมหน่วยกิตของจังหวัดหรือสถานศึกษาโดยตรง โดยจัดระบบการตรวจสอบความรู้เดิม การเทียบโอน การแนะนำการศึกษาให้สามารถศึกษา/ฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อสะสมหน่วยกิตและใช้ประโยชน์ตามความประสงค์ต่อไป

(10) จัดระบบรับรองหลักสูตร/รายวิชา/ประสบการณ์โดยหน่วยงานหรือคณะกรรมการ

(11) จัดระบบกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา/หน่วยจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยทุกระดับ

ระยะยาว

(12) จัดช่องทางในหลายรูปแบบให้ผู้เรียนได้ลงทะเบียนเข้าระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับที่ประสงค์ และสามารถเลือกศึกษากับสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา/หน่วยงานที่รับการรับรองในหลักสูตร/รายวิชาที่ต้องการ และสะสมผลการเรียน/หน่วยกิตเพื่อใช้ประโยชน์ในการใช้ชีวิต การศึกษา และการทำงาน โดยไม่จำกัดระยะเวลาในการสะสมหรือการศึกษา

(13) ประสานความร่วมมือกับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ และองค์กรวิชาชีพในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และความต้องการของผู้เรียน ภาคแรงงานและสถานประกอบการ

(14) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร สถาบันการศึกษาต่างประเทศ ในการเทียบโอนและการใช้ประโยชน์จากการสะสมหน่วยกิต

❖ กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต

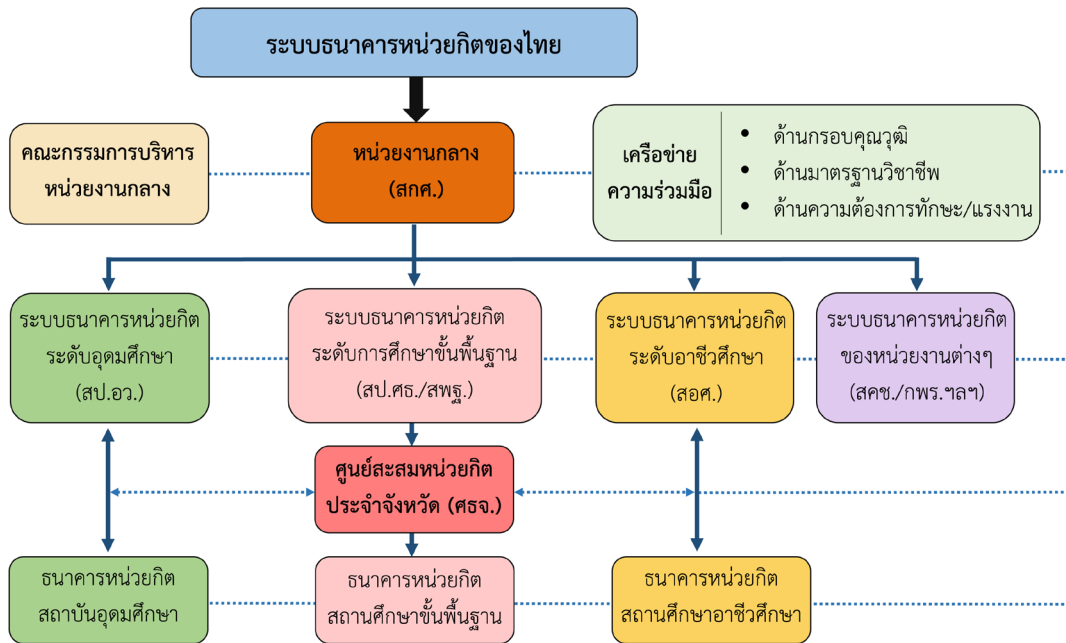
กลไกขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ประกอบด้วย

1) การออกกฎหมายเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ และการจัดตั้งหน่วยงานกลาง

2) การจัดตั้งหน่วยงานกลางและคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน

- 3) การกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการขึ้นทะเบียนสถาบันการศึกษาที่ประสงค์ดำเนินการธนาคารหน่วยกิต การรับรองผลการเรียนรู้ การเทียบโอน การเก็บสะสมหน่วยกิต การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต และแพลตฟอร์มกลางสำหรับจัดเก็บข้อมูลการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียน
- 4) การสร้างระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบดิจิทัลที่เชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตได้ทั้งระบบ สามารถเชื่อมโยงได้ทุกระดับการศึกษา ทุกระดับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สถานประกอบการ และประชาชน
- 5) การจัดทำแหล่งข้อมูลกลาง เพื่อให้ทุกหน่วยงานสามารถสืบค้นข้อมูลที่สนใจ เช่น รายชื่อสถาบันการศึกษา หลักสูตร และวิธีดำเนินการด้านต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา
- 6) การจัดตั้งหน่วยสะสมหน่วยกิตประจำจังหวัดเพื่อเป็นหน่วยบูรณาการปฏิบัติงานระบบธนาคารหน่วยกิตของสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาระดับการศึกษาต่าง ๆ ในพื้นที่
- 7) การบูรณาการการทำงาน โดยประสานความร่วมมือและทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนสร้างเครือข่ายเพื่อจัดการศึกษา และความร่วมมือกันในการเทียบโอนผลการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตร การรับรองผลการเรียนรู้
- 8) การประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจ ให้คำปรึกษารวมถึงการพัฒนาศูนย์กลางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านกระบวนการการทำงานของระบบธนาคารหน่วยกิต และการใช้ประโยชน์
- 9) การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประกอบการเพื่อให้มีการเชื่อมโยงสู่ตลาดแรงงาน และการยกระดับศักยภาพของกำลังแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ตั้งแผนภาพแสดงรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตต่อไป

แผนภาพที่ 4.3 องค์ประกอบของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

แผนภาพที่ 4.4 บทบาทหน้าที่ที่หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

* หมายถึง: ธนก. หมายถึง ธนาคารหน่วยกิต

แผนภาพที่ 4.5 กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

จากรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตที่เสนอมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า หน่วยงานกลางที่นำเสนอมีหลายระดับ แต่ระดับมีบทบาทภารกิจในการดำเนินงานเฉพาะส่วนและเชื่อมโยงไปยังส่วนอื่น เพื่อตอบสนองความต้องการในการศึกษาเรียนรู้ การสะสมหน่วยกิตและการใช้ประโยชน์ของผู้เรียน ซึ่งสามารถสรุปการดำเนินงานตามระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศได้ดังนี้

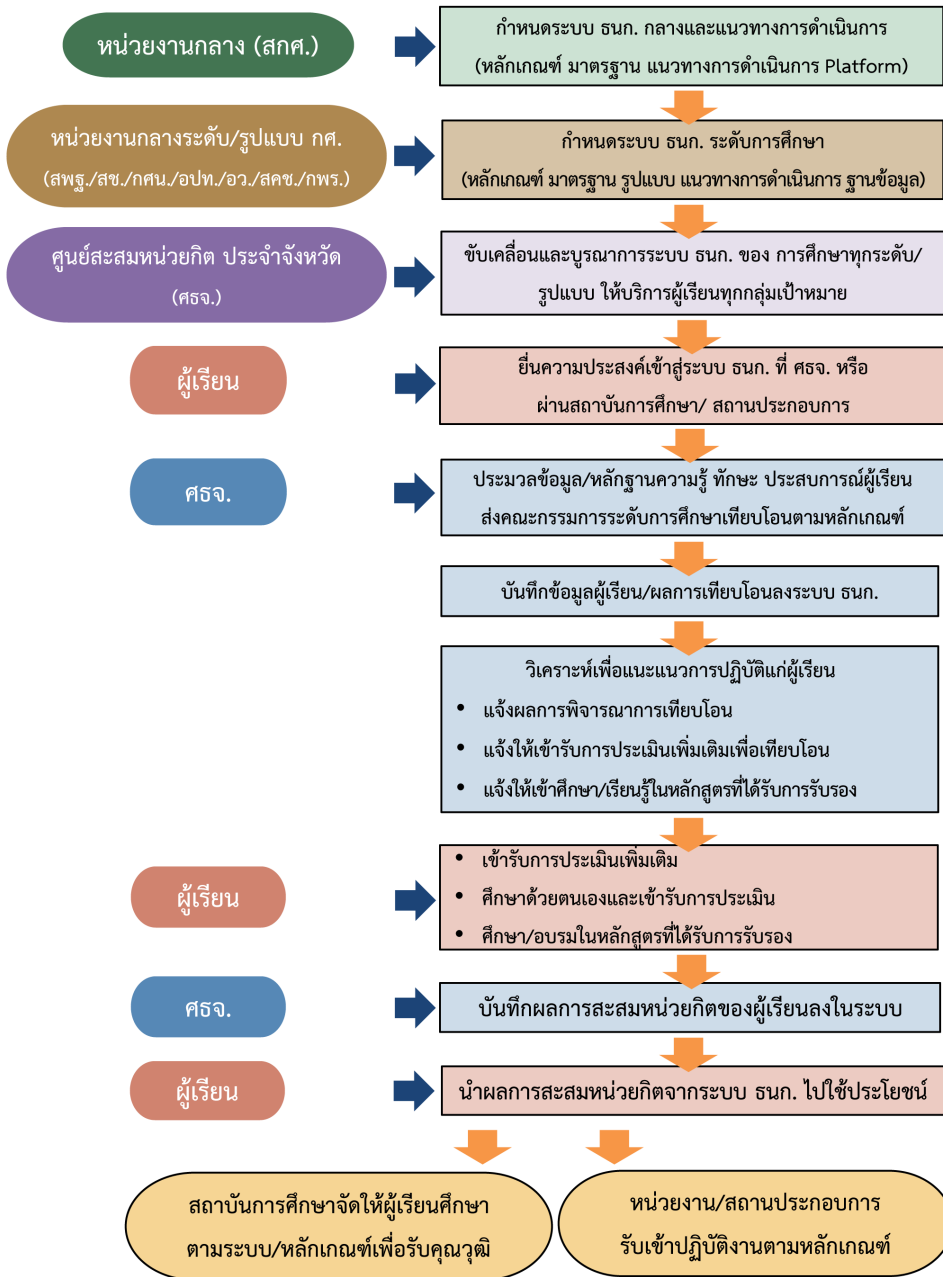
1. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทำหน้าที่หน่วยงานกลางระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ โดยการกำหนดระบบและแนวทางการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการในการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้ ทักษะและประสบการณ์จากการศึกษาเรียนรู้ในทุกรูปแบบ จากการใช้ชีวิต การทำงาน และผลการเรียนรู้เดิม มาตรฐานและเกณฑ์การรับรองหน่วยงานและสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาและทำหน้าที่รับรองผลการเรียนหรือหน่วยกิต มาตรฐานและเกณฑ์การรับรองหลักสูตร รายวิชา หน่วยการเรียนรู้ รูปแบบวิธีการประเมินและรับรอง รวมถึงจัดทำ Platform รองรับการทำงานและเก็บข้อมูลทุกด้าน พร้อมชี้แจงสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษาแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. หน่วยงานกลางของการศึกษาระดับต่าง ๆ เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลสถาบันการศึกษาในสังกัด เช่น สพฐ. สข. กศน. ศช. อปท. สอศ. อว. หรือหน่วยงานด้านคุณวุฒิวิชาชีพ หรือมาตรฐานอาชีพ เช่น สคช. หรือ กพร. นำหลักเกณฑ์การเทียบโอน มาตรฐาน และเกณฑ์การรับรองที่ สกศ. กำหนด ไปจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการในการเทียบโอน มาตรฐานและเกณฑ์การรับรองด้านต่าง ๆ รูปแบบวิธีการประเมินและรับรอง รวมถึงจัดทำ Platform รองรับการทำงานและเก็บข้อมูลทุกด้านในระดับการศึกษาของตน พร้อมชี้แจงสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตแก่สถาบันการศึกษาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ทำหน้าที่ศูนย์สะสมหน่วยกิตประจำจังหวัด ดำเนินการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษาในพื้นที่ ด้วยการบูรณาการการดำเนินงานของทุกหน่วยงาน สถานศึกษา เพื่อจัดระบบให้บริการกับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายมีการดำเนินงาน ดังนี้

- จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศสถานศึกษา สถาบันการศึกษา หน่วยงานในพื้นที่ รวมถึงหลักสูตร รายวิชา และหน่วยการเรียนรู้ที่ประเมินผ่านเกณฑ์และได้รับการรับรอง

- สร้างช่องทางเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน ให้สามารถยื่นความประสงค์ ขอลงทะเบียนเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิตได้ที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สถานศึกษา สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงาน สถานประกอบการต่าง ๆ ได้
  - รับการลงทะเบียน ประมวลข้อมูล/หลักฐานความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของผู้เรียน ส่งคณะกรรมการเทียบโอนที่ตั้งขึ้น เพื่อตรวจสอบและประเมินผลการเรียน ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียน
  - บันทึกข้อมูลผู้เรียนลงระบบธนาคารหน่วยกิตตามระดับการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแนะนำแนวปฏิบัติแก่ผู้เรียน โดยแจ้งผลการพิจารณาการเทียบโอน และอาจแนะนำให้เข้ารับการประเมินเพิ่มเติมเพื่อเทียบโอน หรือเข้าศึกษา/เรียนรู้ในหลักสูตรหรือรายวิชาที่ได้รับการรับรอง
  - เมื่อผู้เรียนดำเนินการตามแนวทางที่เสนอแนะแล้ว ดำเนินการบันทึกผลการสะสมหน่วยกิตผู้เรียนลงในระบบธนาคารหน่วยกิต ตามระดับการศึกษา และจัดทำใบรับรองหรือรายงานผลการสะสมหน่วยกิตให้ผู้เรียนตามความประสงค์
4. ผู้เรียนลงทะเบียนตามช่องทางที่กำหนด ส่งหลักฐานผลการเรียน เข้ารับการประเมินความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เพิ่มเติม หรือเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษา ในหลักสูตร หรือรายวิชาที่ผ่านการรับรอง และสะสมหน่วยกิตจนครบถ้วน และนำรายงานผลการสะสมไปใช้ประโยชน์ในการยื่นเข้าศึกษาต่อ หรือรับคุณวุฒิการศึกษา หรือยื่นสมัครงานหรือขอรับค่าจ้าง ตามวุฒิหรือความสามารถ

* หมายถึง: ธนก. หมายถึง ธนาคารหน่วยกิต

แผนภาพที่ 4.6 สรุปรการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานแต่ละระดับ

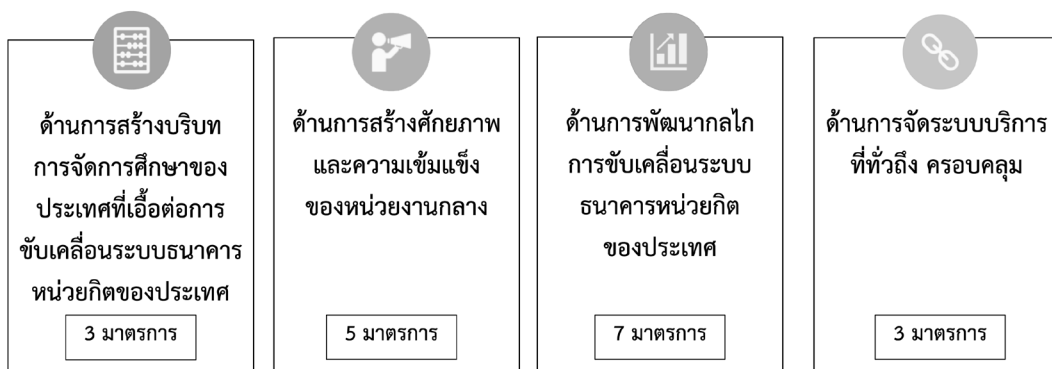

ข้อเสนอแนะทางการบริหารจัดการหน่วยงานกลาง และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานกลางในการขับเคลื่อนระบบระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยบรรลุความสำเร็จ สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุกกลุ่มวัย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนหรือประชาชนได้นำผลการเรียนรู้ ทั้งความรู้ ทักษะ ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม และการฝึกอาชีพมาจากการศึกษาเทียบโอนกันได้ จึงมีข้อเสนอแนะทางการบริหารจัดการหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน 18 มาตรการ ดังแผนภาพสรุปที่ 4.7 ต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อน ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

ประกอบด้วยข้อเสนอ 4 ด้าน 18 มาตรการ

แผนภาพที่ 4.7 สรุปข้อเสนอแนะทางการบริหารจัดการหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอด้านการสร้างบริบทการจัดการศึกษาของประเทศที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ

ประกอบด้วยมาตรการดังต่อไปนี้

1) ปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศ ควบคู่กับการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว โดยมุ่งเน้นการพัฒนากำลังคนที่สุดอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ

2) ผลักดันนโยบายการนำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และกรอบคุณวุฒิวิชาชีพสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยกำหนดให้มีการเชื่อมโยงหลักสูตร และการจัดการศึกษาทุกระดับ และทุกรูปแบบกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติและมาตรฐานวิชาชีพ มีการตรวจสอบ รับรองและประเมินผลเพื่อการปรับปรุง และพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3) สร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน ภาคแรงงาน ภาคการทำงาน และภาคการศึกษา ในการยอมรับความรู้ ทักษะและประสบการณ์การเรียนรู้จากการเรียนนอกระบบ และตามอัธยาศัย และการทำงานของบุคคล เข้าสู่ระบบการเทียบโอนและการสะสมหน่วยกิต เพื่อให้บุคคลได้ใช้ประโยชน์ในการศึกษาต่อ รับคุณวุฒิหรือทำงาน

2. ข้อเสนอด้านการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของหน่วยงานกลาง

ประกอบด้วยมาตรการดังต่อไปนี้

1) ให้มีกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีรองรับการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ และการจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อบริหารจัดการระบบ กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่หน่วยงานกลาง กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินการ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามภารกิจได้ทันที

2) ให้มีกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลการเทียบโอน และการสะสมผลการเรียนหรือหน่วยกิตของหน่วยงานทางการศึกษาทุกแห่งกับระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ และให้หน่วยงานกลางสามารถใช้ข้อมูลผู้เรียนเพื่อการจัดระบบและให้บริการได้

3) ให้คณะกรรมการบริหารหน่วยงานกลางเป็นหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนา ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ โดยเชื่อมโยงการดำเนินงานกับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา และคณะกรรมการของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน สภาวิชาชีพ

4) ให้กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวง อว. ซึ่งรับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ ของประเทศทำงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานกลาง ในการกำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์กลาง แนวทางดำเนินการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตของหน่วยงานและสถาบันการศึกษา โดยยึดหลักการเปิดโอกาสแก่ผู้เรียนได้เข้าสู่ระบบและสามารถนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ เดิมจากการเรียน การทำงานมาเทียบโอนและสะสมได้

5) ให้มีการสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอแก่หน่วยงานกลางในการปฏิบัติงานตามบทบาทภารกิจ

3. ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ ประกอบด้วยมาตรการดังต่อไปนี้

1) ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอาชีวศึกษา เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการเทียบโอนและ การสะสมผลการเรียน หรือหน่วยกิตของผู้เรียนในระดับการศึกษาดังกล่าว โดยเชื่อมต่อข้อมูล กับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาในระดับเดียวกันและ ต่างระดับการศึกษา

2) จัดให้มีศูนย์สะสมหน่วยกิตประจำจังหวัด โดยกำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ เพื่อบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานทางการศึกษา และ สถานศึกษาในจังหวัดทุกสังกัดโดยดำเนินการเทียบโอนและสะสมผลการเรียน/หน่วยกิตของ ผู้เรียน และอำนวยความสะดวกให้นักเรียนได้ลงทะเบียนเข้าสู่ระบบ จัดเก็บข้อมูลผู้เรียน ประสานการจัดการศึกษาเรียนรู้แก่ผู้เรียนในรูปแบบที่ผู้เรียนประสงค์ รวมทั้งออกรายงาน การสะสมแก่ผู้เรียนเพื่อใช้ประโยชน์ได้ด้วย

3) เสริมสร้างกลไกความร่วมมือให้มีความเข้มแข็ง ระหว่างหน่วยงานกลางกับ หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา และ ระดับอุดมศึกษา หน่วยงานกลางกับศูนย์สะสมหน่วยกิตประจำจังหวัด หน่วยงานกลางกับ สถานศึกษา/สถาบันการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อื่น ๆ ในความร่วมมือดำเนินงานด้านต่าง ๆ อย่างมีมาตรฐานและคุณภาพ

4) จัดให้มีมาตรฐานและแนวปฏิบัติในการขึ้นทะเบียนสถาบันการศึกษาที่ประสงค์ จะดำเนินการธนาคารหน่วยกิต จัดให้มีการดำเนินการตรวจสอบและรับรองสถาบัน ประสาน ให้เกิดการจัดทำหลักสูตร/รายวิชาที่มีมาตรฐานโดยความร่วมมือของหน่วยงาน องค์กร หรือ บุคคลที่เกี่ยวข้อง

5) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประกอบการเพื่อให้มีการเชื่อมโยงสู่ตลาดแรงงาน และการยกระดับศักยภาพของกำลังแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต

6) จัดให้มีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเทียบโอนหน่วยกิตในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบริบททางการศึกษาของประเทศไทย และเป็นกลไกที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยให้มีศักยภาพและสมรรถนะที่เหมาะสมกับสังคมและโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

7) นำเทคโนโลยีมาใช้ในระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ทั้งระบบ เพื่อลดขั้นตอนเอกสารและเพื่อเป็นการกระจายอำนาจทางการบริหารจัดการที่สถานศึกษาต้นสังกัดและหน่วยงานกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ สามารถรับรู้การเปลี่ยนแปลงและความเคลื่อนไหวในการสะสมหน่วยการเรียนรู้ได้ในเวลาเดียวกัน

4. ข้อเสนอด้านการจัดระบบบริการที่ทั่วถึง ครอบคลุม

ประกอบด้วยมาตรการดังต่อไปนี้

1) จัดให้มีแหล่งข้อมูลกลาง เพื่อให้ทุกหน่วยงาน/ผู้สนใจสามารถสืบค้นข้อมูลที่สนใจ เช่น รายชื่อสถาบันการศึกษา หลักสูตร และวิธีดำเนินการด้านต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา

2) จัดให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้คำปรึกษารวมถึงการพัฒนาคู่มือและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านกระบวนการการทำงานของระบบธนาคารหน่วยกิต และการใช้ประโยชน์

3) จัดให้มีระบบการให้บริการผู้เรียนได้สืบค้นข้อมูลการสะสมผลการเรียนหรือหน่วยกิตของตน รวมทั้งออกรายงานการสะสมแก่ผู้เรียนเพื่อใช้ประโยชน์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบงานของหน่วยงานกลางและกลไกการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต 2) เพื่อสร้างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย และ 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลักคือ 1) การศึกษาหลักการ แนวคิด และสภาพการณ์การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยและประเทศต้นแบบจำนวน 5 ประเทศ 2) การจัดทำร่างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งประเทศไทย และตรวจสอบความครบถ้วน เหมาะสมและความเป็นไปได้ และ 3) การจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย ซึ่งมีการดำเนินการได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) แบบบันทึกและวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม 3) แบบบันทึกข้อมูลการประชุมพิจารณาร่างรูปแบบ และ 4) แบบบันทึกข้อมูลการพิจารณาร่างรายงานการวิจัย ฯ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการศึกษาวิจัย

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับหน่วยงานกลางและกลไกการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบ

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต พบว่า

1) หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต หมายถึง หน่วยงานที่ได้รับการกำหนดให้เป็นศูนย์หรือหน่วยกลาง โดยมีหน้าที่ในการบริหารจัดการ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบ

ธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย โดยกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ มาตรฐาน ขั้นตอนการดำเนินงาน ทรัพยากรและส่งเสริมการดำเนินงานอย่างบูรณาการ เพื่อสนับสนุนและเชื่อมโยงการดำเนินงาน ธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษา ทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมถึงเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ตามความประสงค์

2) แนวคิดเกี่ยวกับหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต คือ เป็นหน่วยงานที่มีความเป็นกลาง บริหารจัดการและขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย เป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานและสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษา

3) บทบาทหน้าที่พื้นฐานของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต ได้แก่ (1) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนผลการเรียน และผลการเรียนรู้ในทุกรูปแบบการศึกษา การฝึกอบรม และประสบการณ์การทำงาน จากในและต่างประเทศ (2) จัดทำระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ (3) ออกกฎ ระเบียบ กำหนดหลักเกณฑ์ การสะสมหน่วยกิต (4) เป็นหน่วยเก็บสะสมหน่วยกิตของผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา (5) เชื่อมโยงระหว่างคลังหน่วยกิตของหน่วยงานกลาง กับคลังหน่วยกิตของสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ และ (6) กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานคลังหน่วยกิตของสถาบันการศึกษา

4) รูปแบบของหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิต เป็นหน่วยงานเฉพาะรับผิดชอบการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต มีลักษณะเป็นหน่วยงานอิสระ หรือหน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแลสถาบันการศึกษาในสังกัด เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียนจากการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษา

5) กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ได้แก่ (1) จัดตั้งหน่วยงานกลางหรือกำหนดหน่วยงานดำเนินการ (2) กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการดำเนินงาน (3) สร้างระบบเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงาน/สถาบันการศึกษาต่าง ๆ (4) การบูรณาการการทำงาน โดยทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติและมาตรฐานวิชาชีพ (5) สร้างความเข้าใจกระบวนการการทำงานของระบบธนาคารหน่วยกิต และ (6) สร้างการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และสถานประกอบการ

1.2 ผลการศึกษาการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย พบว่า

1) การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า (1) มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) สพฐ. และ กศน. จัดทำแนวทางการเทียบโอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสถานศึกษาได้ดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และแนวทางดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นการเทียบโอนการศึกษาในระบบ เพื่อเข้าศึกษาต่อในสถาบันที่ยื่นขอเทียบโอน และเพื่อรับวุฒิมหาบัณฑิต (3) สพฐ. และ สช. ได้จัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต และเริ่มมีโครงการนำร่องกับ สอศ. และ อว.

2) การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอาชีวศึกษา พบว่า (1) มีการออกประกาศเกี่ยวกับกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และ สอศ. จัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา และประกาศหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติด้านการเทียบโอนผลการเรียน (2) สถานศึกษาที่สังกัด สอศ. ดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการเทียบโอน (3) สอศ. มีการดำเนินการในด้านความร่วมมือกับสถานศึกษาในสังกัด เช่น สพฐ. สช. และ กศน. ในการจัดหลักสูตรทวิศึกษา และโครงการนำร่องเก็บสะสมรายวิชาหรือหน่วยกิตเพื่อการศึกษาต่อ (4) สอศ. มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร และ (5) สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้พัฒนาการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการ

3) การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา พบว่า (1) มีการออกประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาเกี่ยวกับระบบคลังหน่วยกิตอุดมศึกษา และแนวทางการดำเนินการระบบคลังหน่วยกิตอุดมศึกษา (2) สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง จัดทำหลักสูตรหรือโครงการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนในสาขาวิชาที่สนใจ และสามารถเก็บสะสมได้ในระบบธนาคารหน่วยกิตได้ (3) มีความร่วมมือในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต โดยสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 25 แห่ง ร่วมลงนามให้นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียนข้ามสถาบันได้ (4) มีการพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตแห่งชาติ และสร้างระบบทะเบียนสะสมเพื่อเชื่อมโยงคลังหน่วยกิตจากทุกสถาบัน และ (5) ระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ดำเนินการจัดหลักสูตรแบบ Pre-Degree สำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สะสมหน่วยกิตสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา ผ่านระบบดิจิทัลหรือแพลตฟอร์ม

4) ปัญหาการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต พบว่า (1) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขาดหน่วยงานกลางทำหน้าที่เป็นศูนย์บริหารจัดการระบบธนาคารหน่วยกิต ขาดกลไกสนับสนุนการดำเนินงานไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานและรับรองสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือหน่วยงานที่จัดระบบเทียบโอน ขาดการสนับสนุนการให้ความรู้เกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต ขาดการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต และขาดปัจจัยส่งเสริมความร่วมมือในการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต

(2) ระดับอาชีวศึกษา ขาดหน่วยงานกลางทำหน้าที่เป็นศูนย์บริหารจัดการระบบธนาคารหน่วยกิต ขาดการสนับสนุนการให้บริการความรู้เกี่ยวกับการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตในรูปแบบธนาคารหน่วยกิต ขาดการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต ขาดปัจจัยส่งเสริมความร่วมมือในการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคเอกชน ภาคแรงงาน หรือสถานประกอบการ ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐยังไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร สนับสนุนการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน หรือหน่วยงานภาคเอกชนยังไม่มีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

(3) ระดับอุดมศึกษา ระบบคลังหน่วยกิตยังมุ่งเน้นการจัดการศึกษาในระบบของตนเป็นหลัก ขาดการเชื่อมโยงข้ามสถาบันหรือเชื่อมโยงกับการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัย การจัดเนื้อหาสาระยังมุ่งเน้นด้านความรู้ ยังไม่มีการเทียบโอนประสบการณ์ ระบบและวิธีการเทียบเคียงมาตรฐานการจัดการศึกษายังไม่แสดงการเชื่อมโยงหรือเทียบเคียงกับกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ การสื่อสารทำความเข้าใจเรื่องนี้ยังอยู่ในวงจำกัด และยังไม่เชื่อมโยงกับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอาชีวศึกษา

1.3 ผลการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบ จำนวน 5 ประเทศ มีผลสรุปได้ดังนี้

1) สาธารณรัฐเกาหลี

ระบบธนาคารหน่วยกิต (Academic Credit Bank System หรือ ACBS) เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1998 มีหลักการแนวคิดจากนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (KQF) และคุณวุฒิวิชาชีพ (VQS) มีการรับรองผลการเรียนรู้ ทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์ การเรียนรู้ สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institute for Lifelong Learning หรือ NILE) ซึ่งเป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลาง ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติรับรองหน่วยกิตทางการศึกษา (Act on the Credit Recognition) และพระราชบัญญัติการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education Act) รวมทั้ง มีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตรมาตรฐาน (Standard Curriculum) และการรับรองสถาบันการศึกษาที่ผ่านการประเมินให้ทำหน้าที่อนุมัติหน่วยกิตทางการศึกษา การสะสมหน่วยกิตของผู้เรียนสามารถสะสมผ่าน 6 ช่องทาง คือ (1) สะสมรายวิชาที่ได้รับการรับรองโดยกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2) ได้ใบรับรองระดับชาติหรือใบรับรองจากสถาบันเอกชนที่ได้รับการยอมรับ (3) ผ่านการสอบระดับปริญญาตรีสำหรับการศึกษาด้วยตนเอง (4) ได้เรียนในหลักสูตรครบ

สมบูรณ์ในสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองหน่วยกิต (5) เรียนในหลักสูตรได้ครบถ้วนในช่วงเวลาที่สะดวก (6) มีทักษะหรือผ่านการอบรมในด้านที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชาติ เกณฑ์การดำเนินงานเพื่อการรับรองผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบต้องผ่านการประเมินเพื่อการรับรองในฐานะสถาบันการรับรองหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิต (Accredited Institute: ACBS) (2) ครูผู้สอนต้องมีคุณสมบัติ มีจำนวนครูที่มีจำนวนชั่วโมงสอนตามเกณฑ์ และ (3) ชั้นเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกต้องเป็นไปตามข้อตกลง

2) สาธารณรัฐสิงคโปร์

รูปแบบธนาคารหน่วยกิต มีหลักการแนวคิดจากยุทธศาสตร์ E3A ที่รัฐต้องจัดให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาทุกด้านที่ต้องการในทุกที่ และทุกเวลา การเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตดำเนินการโดย 2 หน่วยงาน คือ (1) ภาครัฐ และ (2) สถาบันอุดมศึกษา สิงคโปร์ยังไม่มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่บริหารจัดการระบบธนาคารหน่วยกิตโดยตรง กลไกในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ได้แก่ (1) การจัดทำ “คุณวุฒิทักษะแรงงานแห่งชาติ” (Singapore Workforce Skill Qualification: WSQ) เพื่อใช้เชื่อมโยงกับการเทียบโอนหน่วยกิต (2) การดำเนินการโครงการธนาคารหน่วยกิตในชื่อ SkillsFuture Credit ของรัฐ ซึ่งกำหนดกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมในโครงการฯ 4 ประการ ประกอบด้วย 1. รัฐบาลสนับสนุนเงินค่าหน่วยกิต 2. ผู้ที่สนใจจะลงทะเบียนต้องวิเคราะห์จุดแข็ง/ความเชี่ยวชาญของตนเองก่อน 3. สำรกรายวิชาที่เปิดสอน และตรงกับความประสงค์ และ 4. เข้าร่วมการอบรมในรายวิชาที่ได้ลงทะเบียนไว้ ส่วนการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตโดยสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ การจัดตั้งหน่วยการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (NUS) มีตัวอย่างหลักสูตร/รายวิชาที่เปิดสอน เช่น SGUnited Skills Programme

3) เครือรัฐออสเตรเลีย

ระบบธนาคารหน่วยกิตของออสเตรเลียใช้การเชื่อมโยงทักษะการเรียนรู้เดิมกับการรับรองมาตรฐานอาชีพในประเทศ มีการกำหนดกรอบคุณวุฒิแห่งชาติในการศึกษาทุกระดับ ผู้เรียนสามารถนำหน่วยกิต จากหลักสูตรอื่น ๆ ที่เคยเรียนมา หรือจากประสบการณ์การทำงานมาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตในหลักสูตรที่กำลังจะเข้าศึกษาใหม่ได้ การประเมินคุณสมบัติของผู้เรียนขึ้นกับผลลัพธ์การเรียนรู้และทักษะในการทำงานรวมถึงความสามารถด้านอื่น ๆ หน่วยงานกลางคือ สำนักงานคุณภาพทักษะออสเตรเลีย (Australian Skills Quality Authority : ASQA) ซึ่งทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานฝึกอบรมที่ผ่านการขึ้นทะเบียนแล้ว โดยมีหน่วยงานดูแลควบคุมการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การฝึกอบรมของสถาบันต่าง ๆ

รวมทั้งมีหน่วยงานควบคุมคุณภาพการศึกษา มาตรฐานการศึกษา และรับรองมาตรฐาน กระบวนการเทียบโอนหน่วยการเรียนรู้อาศัยการเชื่อมโยงความรู้เดิมของผู้ขอเทียบโอนกับ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (Australian Qualifications Framework หรือ AQF) โดยใช้เอกสารคู่มือ 4 ฉบับเป็นเครื่องมือในการรับรองผลการเรียนรู้เดิม ประกอบด้วย (1) คู่มือสถาบันการศึกษาหรือ หน่วยงานฝึกอบรมที่ขึ้นทะเบียน (2) คู่มือผู้ประเมิน (3) คู่มือผู้รับการประเมิน และ (4) คู่มือนายจ้าง

4) สหรัฐอเมริกา

ระบบธนาคารหน่วยกิตของสหรัฐอเมริกามีหลักการและแนวคิดจากระบบ ประเมินผลการเรียนรู้เดิม (Prior Learning Assessment : PLA) การเทียบโอนความรู้และ ประสบการณ์การใช้ชีวิต ตลอดจนการทำงานที่เป็นที่ยอมรับ สามารถเทียบโอนเป็นหน่วยกิต ทางการศึกษาได้ การเทียบโอนหน่วยกิตครอบคลุมในทุกระดับการศึกษา ทั้งนี้ สภาการศึกษา แห่งสหรัฐอเมริกา (The American Council of Education : ACE) ร่วมกับสภาการเรียนรู้ ทางประสบการณ์และบุคคลวัยทำงาน (Council for Adult and Experiential Learning) เป็น หน่วยงานกลางในการบริหารจัดการระบบธนาคารหน่วยกิต ทำหน้าที่ออกนโยบายและแนวทาง การประเมินผลการเรียนรู้ รับรองคุณวุฒิ และการเทียบโอนหน่วยกิตให้แก่ผู้ว่างงาน หรือ ทหารผ่านศึกที่ยังไม่สำเร็จการศึกษา กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ สหรัฐอเมริกา ได้แก่ การก่อตั้งหน่วยบริการประเมิน แนะนำหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา และ การดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้เดิมด้วยวิธีการ (1) เทียบโอนหน่วยกิตแบบเชื่อมโยง ประสบการณ์เดิมกับรายวิชาเฉพาะโดยตรง (2) เทียบโอนหน่วยกิตโดยพิจารณาจากแฟ้มสะสม ผลงาน (Portfolio) และ (3) วิธีการอื่น ๆ

5) สหภาพยุโรป

จากแนวคิดที่กำหนดให้ประชาชนในสหภาพยุโรปจะต้องแสดงคุณสมบัติและ ทักษะต่อนายจ้าง ทำให้เกิดระบบการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตที่เรียกว่า European Credit Transfer and Accumulation System หรือ ECTS ผ่านปฏิญญาโบลอญญา (Bologna Declaration) เพื่อเชื่อมโยงโครงสร้างระบบการศึกษาหรือคุณวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน ของแต่ละประเทศให้เกิดการยอมรับ การเทียบคุณวุฒิจะใช้ Diploma Supplement ซึ่งทำงาน เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ประกอบการพิจารณาเทียบโอนหน่วยกิตที่มหาวิทยาลัยต้นทางต้องจัดทำขึ้น ตามมาตรฐานที่เห็นชอบโดยคณะกรรมการสหภาพยุโรป สภาการศึกษาแห่งสหภาพยุโรป และ องค์การยูเนสโก หน่วยงานกลางอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการสหภาพยุโรป ซึ่ง

ทำงานร่วมกันกับสหภาพยุโรป มีการจัดตั้งคณะที่ปรึกษา ECTS/DS Counsellors ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละประเทศเกี่ยวกับการใช้ระบบ ECTS ระบบการเทียบโอนประกอบด้วย (1) การเทียบโอนหน่วยกิตโดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาระงาน (Workload) กับผลการเรียนรู้ (Learning outcome) กล่าวคือ การพิจารณาปริมาณการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้และภาระงานที่เกี่ยวข้อง และมีการพัฒนาคู่มือการใช้ระบบเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตของสหภาพยุโรป (ECTS Users' Guide) (2) การพิจารณาเทียบโอนใน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การวิเคราะห์หลักสูตร 2. กำหนดรายละเอียดความเชี่ยวชาญ 3. กำหนดรายละเอียดของผลลัพธ์การเรียนรู้ 4. จัดกลุ่มผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบคุณวุฒิยุโรป และ 5. การตรวจสอบผลการประเมินคุณวุฒิ (3) จัดทำเกณฑ์การสะสมหน่วยกิต โดยการสะสมหน่วยกิตสามารถทำได้จากการเรียนหรือการทำงานในหนึ่งปีการศึกษา มีมาตรฐานเท่ากับ 60 ECTS หน่วยกิต ซึ่งแยกออกเป็นองค์ประกอบย่อยโดยหน่วยกิตเท่ากับ ภาระงาน 25 - 30 ชั่วโมง ในแต่ละปีการศึกษาจะมีภาระงานตั้งแต่ 1,500 - 1,800 ชั่วโมง และมีการพัฒนาคู่มือการใช้ระบบเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตของสหภาพยุโรป (ECTS Users' Guide) อธิบายสำหรับผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา และประชาชนทั่วไป

2. ผลการสร้างรูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

2.1 หลักการของหน่วยงานกลาง ประกอบด้วย การปฏิบัติงานด้วยความเป็นกลาง โปร่งใส ตรวจสอบได้และเป็นธรรม ยึดเกณฑ์คุณภาพและมาตรฐาน เป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงข้อมูลของทุกหน่วยงานและสถาบันการศึกษาเพื่อประโยชน์ผู้เรียน กระจายอำนาจการดำเนินงาน พัฒนาระบบให้ทันสมัย ทันการเปลี่ยนแปลง และให้บริการทุกคนอย่างเสมอภาค เท่าเทียม

2.2 แนวคิดของหน่วยงานกลาง เป็นกลไกขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ ทำหน้าที่บริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในลักษณะเดียวกับธนาคารแห่งประเทศไทยที่กำกับดูแลระบบธนาคารของประเทศ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานเทียบโอนและสาธารณชน เพื่อให้เกิดการยอมรับและมีความเชื่อมั่น

2.3 วัตถุประสงค์ของหน่วยงานกลาง ประกอบด้วย 1) เพื่อขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ 2) เพื่อจัดระบบให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอน/สะสมหน่วยกิต จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย 3) เพื่อจัดระบบการดำเนินงานที่มีมาตรฐานและคุณภาพ 4) เพื่อเชื่อมโยง/บูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบ และ 5) เพื่อสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2.4 โครงสร้างของหน่วยงานกลาง

1) องค์ประกอบของหน่วยงานกลาง ประกอบด้วย (1) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลาง (2) คณะกรรมการบริหารหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่กำหนดและกำกับระบบธนาคารหน่วยกิตให้มีมาตรฐานและคุณภาพ (3) หน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตในแต่ละระดับการศึกษา ทำหน้าที่ดูแลกำกับการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของสถานศึกษาทั้งในและนอกระบบ (4) ศูนย์สะสมหน่วยกิตประจำจังหวัด ทำหน้าที่ประสานงานและบูรณาการการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของสถานศึกษา (5) สถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษา ฝึกอบรมในทุกระดับการศึกษา และทุกรูปแบบที่ผ่านการรับรองตามเกณฑ์ (6) หน่วยงาน/องค์กร/กลุ่มบุคคล/บุคคลที่เป็นเครือข่ายในการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ

2) บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานกลาง ได้แก่ (1) สนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานรับรองผลการเรียน การเทียบโอน และสะสมผลการเรียนในทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษา (2) บริหารจัดการและขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ (3) เชื่อมโยงกับหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตในทุกระดับการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ (4) ออกกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์กลางเกี่ยวกับการเทียบโอน และการสะสมหน่วยกิตที่เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และจัดทำมาตรฐานการรับรองหน่วยงาน/สถาบันการศึกษาที่เข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต (5) เป็นหน่วยงานที่เก็บสะสมหน่วยกิตของผู้เรียนในทุกระดับ และทุกรูปแบบการศึกษา รวมถึงเก็บสะสมหน่วยกิตจากประสบการณ์การทำงานและการฝึกอบรม โดยไม่จำกัดระยะเวลาในการเก็บสะสมหน่วยกิต และสามารถออกรายงานการสะสมหน่วยกิตได้ (6) พัฒนาแพลตฟอร์มกลางในรูปแบบดิจิทัล เพื่อเป็นศูนย์จัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตจากสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ (7) ส่งเสริมและบูรณาการการดำเนินงานหน่วยงานและสถาบันการศึกษาในทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษา (8) ทำหน้าที่ในการกำกับ ดูแล ควบคุม ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของหน่วยงาน/สถาบันการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษา และ (9) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ

2.5 กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ได้แก่ (1) ออกกฎหมาย/ประกาศ จัดตั้งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นหน่วยงานกลาง และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ (2) กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการขึ้นทะเบียนสถาบันการศึกษาที่ต้องการเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต รับรองผลการเรียนรู้ การเทียบโอนและการสะสมหน่วยกิต ตลอดจนพัฒนา

แพลตฟอร์มกลางสำหรับจัดเก็บข้อมูลการสะสมหน่วยกิต (3) สร้างระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตได้ทั้งระบบในทุกระดับการศึกษาและทุกรูปแบบการศึกษา (4) จัดทำแหล่งข้อมูลกลางสำหรับการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ทั้งผู้เรียน สถาบันการศึกษา และสถานประกอบการ (5) บูรณาการการทำงาน ด้วยการประสานและทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน (6) ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจแก่บุคลากรในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ (7) สร้างการมีส่วนร่วมของภาคประกอบการ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างตลาดแรงงาน สถาบันการศึกษาและผู้เรียน

3. ผลการจัดทำข้อเสนอแนวทางการบริหารหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

ประกอบด้วย 4 ด้าน 18 มาตรการดังสรุปได้ดังนี้

3.1 ข้อเสนอด้านการสร้างบริบทการจัดการศึกษาของประเทศที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ ประกอบด้วย 3 มาตรการ ได้แก่ (1) ปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศ พร้อมกับการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) ผลักดันนโยบายการนำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และกรอบคุณวุฒิวิชาชีพสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง และ (3) สร้างความเชื่อมั่นแก่ทุกภาคส่วนในการยอมรับระบบและรูปแบบการเทียบโอน

3.2 ข้อเสนอด้านการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของหน่วยงานกลาง ประกอบด้วย 5 มาตรการ ได้แก่ (1) มีกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรี รองรับการทำงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ (2) มีกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดการจัดตั้งหน่วยงานกลางระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ (3) มีคณะกรรมการบริหารหน่วยงานกลาง เป็นหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ (4) ศธ. และ อว. ประสานการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานกลาง และ (5) สนับสนุนงบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ

3.3 ข้อเสนอด้านการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ ประกอบด้วย 7 มาตรการดังต่อไปนี้ (1) กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีหน่วยงานกลางของระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และแนวดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตของแต่ละระดับที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์กลาง และเชื่อมต่อข้อมูลกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ตลอดจนเชื่อมโยงระบบระหว่างสถานศึกษา ทั้งในระดับเดียวกัน หรือต่างระดับการศึกษา (2) กำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดทำหน้าที่

ศูนย์สะสมหน่วยกิตประจำจังหวัด (3) เสริมสร้างกลไกความร่วมมือของทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง (4) จัดให้มีมาตรฐานและแนวปฏิบัติในการขึ้นทะเบียนสถาบันการศึกษาที่ต้องการเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต (5) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประกอบการ (6) จัดให้มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเทียบโอนหน่วยกิตในรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบททางการศึกษาของประเทศไทย และ (7) นำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการสะสมหน่วยการเรียนรู้ทั้งระบบ

3.4 ข้อเสนอแนะด้านการจัดระบบบริการที่ทั่วถึง และครอบคลุม ประกอบด้วย 3 มาตรการ ได้แก่ (1) มีแหล่งข้อมูลกลางสำหรับการสืบค้นข้อมูล (2) สร้างความรู้ความเข้าใจให้คำปรึกษา และพัฒนาบุคลากรและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านกระบวนการการทำงาน ของระบบธนาคารหน่วยกิต และ (3) มีระบบให้บริการผู้เรียนสำหรับสืบค้นข้อมูลสะสมผลการเรียน หน่วยกิต และออกรายงานสะสมผลการเรียนได้

4. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1) การขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ ต้องกำหนดกลไกสำคัญเพื่อรองรับ หรือสนับสนุนการดำเนินงาน โดยเฉพาะในบริบทของสังคมไทยที่มีการปรับเปลี่ยนนโยบายการดำเนินงานค่อนข้างบ่อย นั่นคือ การกำหนดให้มีกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี หรือประกาศรองรับการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต และการจัดตั้งหน่วยงานกลาง เพื่อสร้างหลักประกัน หรือความมั่นใจในการดำเนินงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบที่ศึกษาในครั้ง นี้ ได้แก่ เกาหลีใต้ ซึ่งการดำเนินงานของสถาบันส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institute for Lifelong Learning หรือ NILE) ซึ่งทำหน้าที่หน่วยงานกลางจะมีพระราชบัญญัติรับรองหน่วยกิตทางการศึกษา (Act on the Credit Recognition) ปี ค.ศ. 1997 และพระราชบัญญัติการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education Act) ปี ค.ศ. 2007 รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตรมาตรฐาน (Standard Curriculum) และการรับรองสถาบันการศึกษาที่ผ่านการประเมินให้ทำหน้าที่อนุมัติหน่วยกิตทางการศึกษา (Accreditation of Education Institute) รองรับการทำงานให้บรรลุผล

2) ระบบธนาคารหน่วยกิตในทุกระดับการศึกษาต้องเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เนื่องจากกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เป็นกรอบที่เชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้ของระดับคุณวุฒิการศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา กับระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพ ด้วยหลักการสำคัญ คือ การสร้างความเชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้ที่สำเร็จ

การศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่สัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติงานตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ ซึ่งกรอบคุณวุฒิแห่งชาติจะกำหนดสมรรถนะแกนกลางและสมรรถนะอาชีพ และใช้สมรรถนะดังกล่าวมาพัฒนาและกำหนดหลักสูตร รวมทั้งออกแบบระบบการเรียนการสอน พัฒนาระบบการทดสอบ วัดและประเมินความรู้ ทักษะ และเทียบโอนประสบการณ์ที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และตลอดเวลา เป็นการยกระดับความรู้ ความสามารถและคุณวุฒิทางการศึกษาของผู้ที่อยู่ในตลาดแรงงาน ประเทศไทยมีกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQF) ที่จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2556 และปรับปรุงในปี พ.ศ. 2560 แต่การนำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติในการจัดทำหลักสูตร และการเทียบโอนในระดับการศึกษาต่าง ๆ ยังไม่กว้างนัก การจัดระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย จึงจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์การเทียบโอนให้เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เพื่อยกระดับความรู้ ความสามารถและคุณวุฒิทางการศึกษาของผู้เรียนให้สนองความต้องการของภาคการผลิตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) แนวคิดนี้สอดคล้องกับระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต้นแบบ เช่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย และสิงคโปร์ ที่กำหนดให้ระบบการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ต้องยึดโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

3) การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตที่กำหนดให้ต้องเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตของทุกระดับการศึกษา ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา เพื่อสร้างมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและทักษะคนทุกช่วงวัย เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตร ระบบการเรียนการสอน ระบบการทดสอบ การวัดและประเมินผลต้องยึดโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ การดำเนินงานนี้ นอกจากจะเอื้อประโยชน์ในด้านการรับคุณวุฒิการศึกษาต่อ และการทำงานของผู้เรียนที่อยู่ในการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยในระดับการศึกษาต่าง ๆ แล้ว ยังเอื้อต่อกำลังแรงงานของประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ยังมีคุณวุฒิการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) โดยใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตในการเทียบโอนความรู้ ทักษะและประสบการณ์จากการศึกษา การใช้ชีวิตและการทำงานเพื่อการเพิ่มคุณวุฒิและทักษะความสามารถ แนวคิดนี้สอดคล้องกับระบบธนาคารหน่วยกิตของออสเตรเลียที่กำหนดกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา โดยจัดให้มีหน่วยงานดูแลการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และการฝึกอบรมของสถาบันต่าง ๆ รวมถึงหน่วยงานควบคุมคุณภาพการศึกษา ควบคุมมาตรฐานการศึกษา และรับรองมาตรฐานการศึกษา และสหรัฐอเมริกาที่ออกนโยบาย และแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้และรับรองคุณวุฒิ

ตลอดจนการเทียบโอนหน่วยกิตของผู้ว่างงาน ผู้ที่กลับเข้าทำงาน หรือทหารผ่านศึกที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

1) สร้างความชัดเจนในเชิงนโยบายการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของประเทศ ด้วยการออกกฎหมายรองรับระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ พร้อมทั้งกำหนดหน่วยงานที่ทำหน้าที่หน่วยงานกลาง และบทบาทหน้าที่ตามกฎหมาย

2) เตรียมความพร้อมการจัดตั้งและการดำเนินงานของหน่วยงานกลาง ทั้งการจัดให้มีคณะทำงานดำเนินการจัดตั้ง กำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการปฏิบัติในส่วนสำคัญจำเป็น และประสานการดำเนินงานให้เกิดขึ้นโดยเร็ว

3) เร่งสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในความสำคัญของระบบธนาคารหน่วยกิต ที่จะส่งผลต่อการขับเคลื่อนประเทศ ทั้งด้านการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน การเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนและประชาชนทุกช่วงวัย และยกระดับทักษะกำลังแรงงานของประเทศ

4) เร่งสร้างความเข้มแข็งของกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตทุกด้าน เพื่อเสริมความเข้มแข็งของระบบธนาคารหน่วยกิตและหน่วยงานกลางของประเทศ

5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดตั้งระบบธนาคารหน่วยกิตของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาอื่นที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

2) ควรมีการศึกษารูปแบบการประสานและเชื่อมโยงการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตของสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาในระดับการศึกษาต่าง ๆ ของไทย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาต่าง ๆ ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินความรู้ ทักษะและประสบการณ์เพื่อการเทียบโอน

3) ควรมีการวิจัยร่วมกันระหว่างหน่วยงาน สถาบันการศึกษา สภาวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพในการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพและมาตรฐานเพื่อการรับรองให้เข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต

บรรณานุกรม

- กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2565. (2566, 1 มกราคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 140 ตอน 2 ก. หน้า 1-9.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. <https://www.moe.go.th/>
- _____. (2546). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง การเทียบโอนผลการเรียน การศึกษาขั้นพื้นฐาน และ การศึกษาอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญา. <https://www.moe.go.th/backend/wp-content/uploads/2021/02/1-2.pdf>
- _____. (2552). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552. https://registrar.ku.ac.th/wp-content/uploads/eduserv/data_curri/NOF/NOF01.pdf
- _____. (2565). **ที่ประชุมสภาการศึกษา หนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาระดับจังหวัด เร่งจัดตั้ง ธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ**. <https://moe360.blog/2022/11/28/281165/>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). **Kick start “คลังหน่วยกิตแห่งชาติ” นำร่อง 4 มหาวิทยาลัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต**. <https://www.bangkokbiznews.com/health/education/1033044>
- กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคงฯ. (2558). **สิงคโปร์โมเดล ถอดบทเรียนสู่ SME ของไทย. SCC FOCUS, 15(58), 1-2.**
- เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว. (2565). **ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อดัชนีชี้วัดระดับสันติภาพของสังคมไทย. วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา, 4(3), 72-94.**
- จดหมายข่าวสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี. (2565). **ศจร.อุดรธานี ทำ MOU การเรียนระบบคลังหน่วยกิตส่งเสริมเวที และประชาคม เพื่อการจัดทำรูปแบบและการพัฒนา หลักสูตรต่อเนื่อง เชื่อมโยงการศึกษาขั้นพื้นฐานกับ อาชีวศึกษากับอุดมศึกษา และ พัฒนาสมรรถนะด้านภาษาศาสตร์**. <https://www.udonpeo.go.th/web/?p=9647>
- ชนกนารด ชื่นเชย. (2550). **รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน [วิทยานิพนธ์การศึกษาดุซงึ่บัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]**.
- ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล. (2553). **การพัฒนาแบบการบริหารงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุซงึ่บัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม]**.
- ทิตนา แชมมณี. (2555). **ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 16)**. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยโพสต์. (2565ก). **‘คุณหญิงกัลยา’ ถกเข้ม สกศ. ดันตั้งธนาคารหน่วยกิต ทดลองทำ Sandbox ทุกจังหวัด**. <https://www.thaipost.net/education-news/272654/>
- _____. (2565ข). **สกศ.ดันธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติแ่งเกิดเชื่อมโยงทั้งระบบตั้งแต่อนุบาล-มหา’ลัย**. <https://www.thaipost.net/education-news/138019/>

- ปาริชาติ ชีระเสฏฐกุลและคณะ. (2565). รายงานการฝึกประสบการณ์ในสถานศึกษาและแนวคิดการประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนการจัดการอาชีวศึกษา. <https://anyflip.com/urkum/lmtl/basic/51-91>
- ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562. (2562, 8 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 274 ง. หน้า 32-39.
- ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563. (2563, 21 กรกฎาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 166 ง. หน้า 34.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562. (2562, 6 มีนาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 56 ง. หน้า 9-11.
- ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการดำเนินงานคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565. (2565, 24 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 273 ง. หน้า 28-31.
- ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาเรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565. (2565, 24 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 273 ง. หน้า 24.
- _____. ประกาศเรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) (2565, 8 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง. หน้า 1-22.
- ประกาศสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). (2565, 1 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง. (หน้า 1-24).
- ประกาศสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580). (2561, 13 ตุลาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 7-9.
- ปริญญา น้อยดอนไพร. (2551). MOOCs (มู้กส์). สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. <https://arit.sru.ac.th/th/news-activities/arit-share/751-moocs.html>
- ผู้จัดการสุดสัปดาห์. (2565). ธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ ปฏิวัติวงการศึกษไทย!???. <https://mgronline.com/daily/detail/9650000026896>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2565). อว.ตั้ง “ธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ” รองรับการพัฒนากำลังคนทุกช่วงวัย รับฝากและสะสมหน่วยกิตของผู้เรียน. <https://mgronline.com/qo/detail/9650000023425>
- พงษ์ภิญโญ แม่นโกศล. (2564). ผลการทดลองใช้ระบบธนาคารสะสมหน่วยการเรียนรู้ของสถาบันการอาชีวศึกษาในจังหวัดตาก. **วารสารบรรณศาสตร์ มศว**, 14(1), 15-27.
- พิเชฐ โพธิ์ภักดี. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- พิณสุดา สิริธรรค์. (2559). ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **สุทธิปริทัศน์**, 30(93), 250 - 262.
- _____. (2563). “ธนาคารหน่วยกิต” เปิดโอกาสเรียนรู้ ยกระดับการศึกษาคนทุกวัย. คมชัดลึกออนไลน์. <https://today.line.me/th/v2/article/D9IN8B>
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2565) **สมัครเรียนแบบสะสมหน่วยกิต**. https://www.sit.kmutt.ac.th/blog/annouce_visitor/non-aged-group/

- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2565). Pre-degree ระบบสะสมหน่วยกิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงล่วงหน้า. <https://www.aroundram.com/courses/pre-degree/>
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2565) โครงการสัมฤทธิ์บัตร. <https://www.stou.ac.th/study/sumrit/learn/page1.html>
- มาลี สืบกระแส. (2552). การพัฒนารูปแบบของคณาจารย์แห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม].
- มีศิลป์ ชินภักดี. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารการปฏิรูปการศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง].
- ไมตรี บุญทศ. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี].
- รัตนะ บัวสนธ์. (2556). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: บัณฑิตโลก.
- ลักสรดา ศิริมานิตย์. (2562). พัฒนาการการศึกษาของเกาหลีใต้ตั้งแต่ ค.ศ. 1960-ปัจจุบัน. บทความ วิจัยหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษาศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาลัยศิลปากร. <http://isas.arts.su.ac.th/wp-content/uploads/2562/history/05590711.pdf>
- วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2565). COLA Pre-PA Degree. https://www.cola.kku.ac.th/cola/web/article.php?a_id=2113
- วิทยาลัยการอาชีพแจ้ห่ม. (2564). การประชุมการจัดการศึกษาสายวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา (Pre-Vocational Education : Pre-VEd.) <https://chaehomic.ac.th/news.php?ntid=&view=20170527172109fC95nMD>
- วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่. (2565). วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ดำเนินการจัดการศึกษาหลักสูตรห้องเรียนอาชีพร่วมกับโรงเรียนนอมก้อวิทยาคม ให้แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามโครงการขับเคลื่อนห้องเรียนอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา (โรงเรียนมัธยมศึกษาสี่มุมเมือง) รูปแบบที่ 2 การสะสมผลการเรียน. <http://www.cmvc.ac.th/main/news/information/8255/>
- ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2565). “การศึกษาในศตวรรษที่ 21 : ระบบธนาคารหน่วยกิต”. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 12(32), 1-28.
- ศุภชัย ปทุมนากุล. (2565). Kick start “คลังหน่วยกิตแห่งชาติ” นำร่อง 4 มหาวิทยาลัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพฯธุรกิจ. <https://www.bangkokbiznews.com/health/education/1033044>
- ศักดิ์จิต มาศจิตต์ (2550). การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 11 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].
- สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน). (2563). สคช. ดัน ม.ราชภัฏภูเก็ต ตั้งเป้าเป็น HUB พัฒนากำลังคนด้วยระบบคุณวุฒิด้านวิชาชีพของภาคใต้. <https://www.tpqi.go.th/2021/th/new2detail/MmE0BJx0rQRWewEb3Q/nKq4ot WewEb3QWewEb3Q>
- _____ . (2565ก). วัตถุประสงค์การจัดตั้ง. <https://www.tpqi.go.th/objective/nJW4LDWewEb3QWewEb3Q>

_____ . (2565ข). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2564. <https://www.tpqi.go.th/report-detail/Mml0Z2xkrQZWewEb3Q>

_____ . (2565ค). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2565. <https://www.tpqi.go.th/report-detail/Mml0Z2xkrQZWewEb3Q>

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2554). ผลการประเมิน PISA 2009 การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : สสวท.

สมชัย จรรย์ไพฑูเรย์. (2555). รูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี].

สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2554). การปฏิรูปการศึกษาของอเมริกา ค.ศ. 2010. วารสารการศึกษาไทย, 8(81), 25-31.

สำนักข่าวการศึกษาไทย. (2022). ต้นแบบธนาคารหน่วยกิต “โลจิสติกส์ สอนสุนันทา-ศรีบุญยานนท์” ทะลุมิติการศึกษา เรียนเร็ว จบเร็ว พุ่งสู่ความสำเร็จก่อนใคร. <https://u-hit.net/cls-65/>

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2565). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. https://www.krisdika.go.th/constitution_of_the_kingdom_of_thailand

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแนวทางการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. <https://www.obec.go.th/archives/427571>

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2016). ระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกา. <http://www.bic.moe.go.th/>

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2564). ธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ โอกาสทางการศึกษา สำหรับทุกช่วงวัย. <https://www.nxpo.or.th/th/11862/>

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). แนวทางการจัดการศึกษา รูปแบบการศึกษานอกระบบ แบบมีชั้นเรียน (ฉบับปรับปรุง).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2558). หลักการจำแนกหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร. https://file.job.thai.com/prakad/otcc201807/otcc201807_18.pdf

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 “พลิกโฉมประเทศไทยสู่ สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน”. <https://strategy.kku.ac.th/docs/>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่อการศึกษาในระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2560). คู่มือแนวทางการเทียบโอนความรู้และการสะสมหน่วยกิต การศึกษานอกระบบกับการศึกษาในระบบ. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ 1, โรงพิมพ์องค์การค้ำของสสค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

- _____ . (2559). ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *สุทธิปริทัศน์*, 30(93), 250-262.
- _____ . (2559). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาของเรียนโดยใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. บริษัทพริกหวานกราฟิก จำกัด.
- _____ . (2560ก). *กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง*. บริษัท พริกหวานกราฟิก จำกัด.
- _____ . (2560ข). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. บริษัทพริกหวานกราฟิก จำกัด.
- _____ . (2561ก). *รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561 (พิมพ์ครั้งที่ 1)*, กรุงเทพฯ ฯ บริษัท พริกหวานกราฟิก จำกัด.
- _____ . (2561ข). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟิก จำกัด.
- _____ . (2563ก). *การศึกษาและพัฒนาระบบและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต: ข้อเสนอสำหรับประเทศไทย*. บริษัท พริกหวานกราฟิก จำกัด.
- _____ . (2563ข). *การศึกษาระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิต : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ ฯ
- _____ . (2563ค). *ระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกขับเคลื่อน : ความเชื่อมโยงระหว่างภาคอุดมศึกษากับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการ (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ ฯ บริษัท พริกหวานกราฟิก จำกัด.
- _____ . (2563ง). *การพัฒนาต้นแบบระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ ฯบริษัท พริกหวานกราฟิก จำกัด.
- _____ . (2565). *สภาวะการศึกษาไทย ปี 2564 สภาวะการณ์การจัดการศึกษาตามแผนปฏิรูปด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2556). *แนวทางการเทียบโอนผลการเรียนจากความรู้และประสบการณ์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2565). *รายงานการศึกษาระบบอุดมศึกษาไทยในบริบทของประเทศไทยที่พัฒนาแล้ว ฉบับที่ 1 : การผลิตและพัฒนากำลังคนตามความต้องการของประเทศ*. บริษัทพรินท์เอเบิล จำกัด.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2549). *แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาในระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2562). *แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580*. http://nsr.nesdc.go.thnesdc_uat/
- สอวช. (2565). *ธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ โอกาสทางการศึกษา สำหรับคนทุกช่วงวัย*. <https://www.mhesi.go.th/index.php/allmedia/infographic/7374650520general.html>
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี. (2565). *40 สถาบันการศึกษา จับมือ MOU ลงนามบันทึกความเข้าใจ ร่วมกับ มรท.สวนสุนันทา*. <https://web.udonpao.go.th/memorandumofunderstanding65-08-24/>

- อุทัย บุญประเสริฐ และ อรุณี ตระการไพโรจน์. (2560). การศึกษาในศตวรรษที่ 21 : ระบบธนาคารหน่วยกิต” (Education in the 21st Century : Credit Bank). https://www.senate.go.th/document/Ext27142/27142/27142179_0002.PDF
- อาชีวศึกษาร้อยเอ็ด. (2558). คู่มือแนวปฏิบัติ ROI-ET Model การจัดการเรียนการสอนคู่ขนาน รูปแบบสะสมหน่วยกิต หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. <https://www.vec.go.th/Portals/0/Doc/1-1.pdf>
- อานนท์ อิติคุณากร และ เพ็ญวรา ชูประวัตติ. (2019). แนวคิดการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมค่านิยมสีเขียวให้กับผู้เรียนในประเทศออสเตรเลีย : บทวิเคราะห์เทียบเคียงการจัดการศึกษาของประเทศไทย. วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา, 2(2), 84-100.
- อภิชัย พันธเสน และคณะ. (2560). การพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตเพื่อการเทียบโอนความรู้ ทักษะไปสู่การยกระดับฝีมือแรงงานตามมาตรฐานหรือการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ในชุดโครงการ. “นโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์ของพระราชทานเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและประโยชน์สุข”. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อนุสารอุดมศึกษา. (2557). การจัดการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา. <http://regpr.msu.ac.th/curriculum/images/2563/manual2563/bank/Credit%20bang-%20Web.pdf>
- อัมพร พงษ์กังสนานนท์. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปริญญาตรี, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- อรุณี ตระการไพโรจน์. (2561). ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาดูตลอดชีวิตของประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรี, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต].
- Aggarwal, A. (2015). Recognition of Prior Learning: Key Success Factors and the Building Blocks of an Effective System; International Labour Organization. ILO DWT for Eastern and Southern Africa and ILO Country Office for South Africa. Botswana, Lesotho, Namibia and Swaziland. - Pretoria: ILO.
- Allam Joseph Praveen Kumar. (2022). Academic Bank of Credit – A Paradigm Shift in Transformation of Education Study. *International Journal of Multidisciplinary Educational Research*, 9(5), 45-53.
- Auctus Training & Education (2020). Recognition of Prior Learning. Registered Training Organisation RTO 40879 n. <https://www.auctus.com.au/recognition-of-prior-learning->
- Australian Skills Quality Authority (2021) ASQA Organisation Chart. <https://www.asqa.gov.au/>
- Bardo, J. W., & Hartman, J. J. (1982). *Urban society : A systemic introduction*. New York: peacock.
- Basu, M. (2016). Lifelong learning units for all Singapore public universities. Govinsider. <https://govinsider.asia/innovation/lifelong-learning-units-for-all-singaporean-public-universities/>
- Brigham, C., & Klein-Collins, R. (2011). Going online to make learning count. *International Review of Research in Open & Distance Learning*, 12(1), 111-115. <http://www.irrod.org/index.php/irrod/>
- Brown, D. K. (2001). The Social Sources of Educational Credentialism: Status Cultures, Labor Markets and Organizations. *Sociology of Education*, extra issue, 19-34.

- Brown, J. O. (2011). Dwell in Possibility: PLAR and E-portfolios in the Age of Information and Communication Technologies. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 12(1), 1-23.
- Brown, W. B., & Moberg, D. J. (1980). *Organizational Theory and Management : A Macro Approach*. New York : John Wiley & Sons.
- CAEL. (2010). **Fueling the Race to Postsecondary Success**. Executive summary. <https://www.cael.org/fueling-the-race-to-postsecondary-success-executive-summary>
- Catherine, A., Cherrstrom, Boden, C. J., Sherron, T. & Wilson, L., (2021). Decade of Prior Learning Assessment in the United States: A Systematic Literature Review. *The Journal of Continuing Higher Education*. DOI: 10.1080/07377363.2020.1867813
- Chulaturator. (2565). **ธนาคารหน่วยกิตการศึกษา**. <https://www.chulaturator.com/blog/ธนาคารหน่วยกิตการศึกษา/#.Y8zXB3ZBw2w>
- Collins, R. K., Taylor, J., Bishop, C., Bransberger, P., Lane, P., & Leibrandt, S. (2020). **THE PLA BOOST Results from a 72-Institution Targeted Study of Prior Learning Assessment and Adult Student Outcomes**. Indianapolis, IN: Council for Adult and Experiential Learning. <https://www.cael.org/hubfs/PLA%20Boost%20Paper%20ExecSummary%20-%20Oct%202020.pdf>
- Dailynews Online. (2565). **สพฐ.จับมือสอศ.หนุนเด็กเรียนวิชาวิชาชีพระยะสั้น เทียบโอนหน่วยกิตได้**. <https://www.dailynews.co.th/news/1465992/>
- edunewssiam. (2565). **วอศ.สุราษฎร์ เปิดห้องเรียนอาชีพ ร.ร.เกาะพะงัน เก็บแต้มฝากธนาคารหน่วยกิตเรียนต่อ ชุมชนสู่สันต์**. <https://www.edunewssiam.com/th/articles/>
- European Commission. (2015). *ECTS Users' Guide 2015*. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2766/87192>
- Falkenstern, C. (2020). **Credit by Examination: Recognizing Learning and Supporting Adult Learners (Boulder, CO: Western Interstate Commission for Higher Education**. <https://www.wiche.edu/key-initiatives/recognition-of-learning/credit-by-exam/>
- First Step Education. (2020). **ระบบการเรียนการสอนใน Australia**. <https://1step-edu.com/>
- González, J., & Wagenaar, R. (2003). **Tuning Educational Structures in Europe**. Final Report – Pilot Project Phase 1. University of Deusto Press.
- Good, C. V. (1983). *Dictionary of Education*. Macgraw-Hill Inc., New York.
- Government of Canada. (2022). **Working with central agencies**. <https://www.canada.ca/en/revenue-agency/corporate/about-canada-revenue-agency-cra/ministerial-transition-2021/roles-responsibilities/central-agencies.html>
- Hamer, J. (2010). Recognition of Prior Learning: Normative Assessment or Co-Construction of Preferred Identities?. *Australian Journal of Adult Learning*, 50(1), 100-115.

- Hargreaves, J. (2006). **Recognition of Prior Learning: at a Glance**. NCVER, Adelaide, <https://www.ncver.edu.au/research-and-statistics/publications/all-publications/recognition-of-prior-learning-at-a-glance>.
- Hargreaves, J., & Blomberg, D. (2015). **Adult trade apprentices: exploring the significance of recognition of prior learning and skill sets for earlier completion**. NCVER, Adelaide. <https://www.ncver.edu.au/the-significance-of-recognition-of-prior-learning-and-skill-sets-for-earlier-completion>.
- Hewson, J. (2008). **RPL Policy to Practice: Why the Reticence of Practitioners to Engage?**. AVETRA, Crows Nest, NSW, paper presented at the 11th Australian Vocational Education and Training Research Association Conference, <https://www.avetra.org.au/pages/conference-archives-2008.html>
- Hoffmann, T. (2013). Reflecting on the Importance of Reflection and Critical Analysis in Prior Learning Portfolios: Instructional Materials Designed to Enhance and Guide the Portfolio Development and Evaluation Process. *The Journal of Continuing Higher Education*, 61(2), 116-121.
- Jung, J. S. (2003). **An Integrated Network Between National Universities: Innovation in the Hierarchy of Korean Universities**. In Y.S. Kim (Ed.), Construction of trans-university network for educational competitiveness. Seoul: Korean Research Fund, pp. 156-173.
- Keethan Raj & P.S. Aithal. (2019). **National Academic Credit Bank – A Global Perspective**. Research in Higher Education, Learning and Administration IQAC 2019. SIMS Pandeshwar & Srinivas University Mukka. pp. 150-155.
- Kiernan, J. (2005). **Values Education in Australian Schools: Support materials for Tasmanian Schools**. <https://www.apta.edu.au/public-files/projects/29-neat-values-education-mapping-jkiernan/download>
- Kim, J., Park, H., Kwan, I. T., & Pycong, S. (2014). **Critical Review of Credit Bank System in South Korea: A New Mediator for Lifelong Learning?**. Adult Education Research Conference. <https://newprairiepress.org/aerc/2014/papers/40>
- Kin, C., Bin, L., Peter, B., Ka, M. C., Jeremy, T. D. N., Wilson, Y. Y. K., Hilda, J., Dicky, N. H. L., Jan, K. Y. L., Yee, N. L., Eunceso, & Alice, L. (2021). Prototype Development of a Cross-Institutional Credit Transfer Information System for Community College Transfer Students. *Sustainability Journal*. 13(9398), 1-16.
- Klein-Collins, R., & Wertheim, J. B. (2013). Growing importance of prior learning assessment in the degree-completion toolkit. *New Directions for Adult & Continuing Education*, 2013(140), 51-60.
- Klein, J. (2017). **Early results in Capella's prior learning assessment experimental site initiative**. *Journal of Continuing Higher Education*, 65(1), 54-58.
- Korea Academic Recognition Information Center. (2022). **Credit & Grading System**. <https://www.karic.kr/com/cmm/EgovContentView.do?menuNo=1010105000&lang=eng>

- Lambe, J. P. (2011). Communicating college learning through noncourse matching: An approach to writing the prior learning assessment essay. *Journal of Continuing Higher Education*, 58(1), 50-53.
- Leaker, C., & Boyce, F. A. (2015). A Bigger Rock, a Steeper Hill: PLA, Race, and the Color of Learning. *Journal of Continuing Higher Education*, 63(3), 199-204.
- Lim, E. (2006). Who learns more in the lifelong society?. *Andragogy Today: Interdisciplinary Journal of Adult & Continuing Education*. 9(2), 121-149.
- Lim, V. (2021). **44,000 job seekers hired through career matching services under SGUnited package: Tan See Leng**. CNA.
- Meixiu Zhou. (2019). Credit: Self-Growth, Dreaming of the Future – Exploration and Practice of Zhejiang Lifelong Education Credit Bank. *Open Access Library Journal*. 6(4), 1-9.
- Ministry of Education & Korea Education Development Institute (2013). **Report of Educational Statistics Analysis in 2013**. Seoul: Ministry of Education & Korea Education Development Institute.
- Ministry of Manpower. (2015). **SkillsFuture is for every S'porean**. <http://www.mom.gov.sg/newsroom/press-replies/2015/skillsfuture-is-for-every-sporean> (accessed 20 Nov 2015).
- Nguyen, S., & Palmer, I. (2018). **Connecting Adults to College with Credit for Prior Learning**. <https://www.newamerica.org/education-policy/reports/lessons-adapting-future-work-prior-learning-assessment/>
- NILE. (2018). **Academic Credit Bank System guideline**. Seoul: NILE.
- NSW Government. (2022). **Role of central agencies**. <https://sef.psc.nsw.gov.au/overview-of-the-nsw-public-sector/role-of-central-agencies>
- OECD. (2013). **OECD.Stat**. <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=4770>
- Ong, Y. K. (2016). **What SkillsFuture is About**. The Straits Times, pp. A30.
- Osborne, K., & Serich, C. (2020). **Exploring the recognition of prior learning in Australian VET**. NCVER, Adelaide.
- Park, H., Choi, J., Kim, J., & Hawang, J. (2019). The Academic Credit Bank System in the Republic of Korea: An effective medium for lifelong learning in higher education? *International Review of Education / Internationale Zeitschrift Für Erziehungswissenschaft / Revue Internationale de l'Education*, 65(6), 975–990. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/45281056>
- Popova-Gonci, V., & Lamb, M. 2. (2012). Assessment of Integrated Learning: Suggested Application of Concept Mapping to Prior Learning Assessment Practices. *The Journal of Continuing Higher Education*, 60(3), 186-191.
- Popova, V., & Clougherty, R. J. 2. (2014). PLA Binaries in the Context of Competency-Based Assessment. *The Journal of Continuing Higher Education*, 62(1), 56-58.
- Raj, M. (1996). *Encyclopedic Dictionary of Psychology and Education*. New Delhi: ANMOL Publications. PTV.

- SALIKA Knowledge Sharing Space. (2565a). **Credit Bank ระบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21**. <https://www.salika.co/2021/03/17/credit-bank-21st-century-education-system/>
- _____. (2565b). **EEC HDC กับ 7 ความเคลื่อนไหว: คลื่นใหม่ที่ปรับสร้างการพัฒนาบุคลากรใน EEC**. <https://www.salika.co/2020/08/03/7-movement-of-human-development-by-eec-hdc-end/>
- _____. (2565c). **4 มหาวิทยาลัยนำร่องเปิดคลังหน่วยกิตแห่งชาติ ปลดล็อกการศึกษาไทยสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต**. <https://www.salika.co/2022/10/21/national-credit-bank-system-thailand/>
- Sandeen, C. (2013). Integrating MOOCS into Traditional Higher Education: The Emerging “MOOC 3.0” era. *Change: The Magazine of Higher Learning*, 45(6), 34-39.
- Shanmugaratnam, T. (2014). **Transcript of announcement. skills future council begins work: Driving national effort to develop skills for the future**. <http://www.mom.gov.sg/newsroom/press-release/2014/skillsfuture-council-begins-> Shanmugaratnam Singapore Workforce-Development Agency.
- Tan, C. (2016). Lifelong learning through the SkillsFuture movement in Singapore: Challenges and prospects. *International Journal of Lifelong Education*, 36(3), 1-14. https://www.researchgate.net/publication/308939381_Lifelong_learning_through_the_SkillsFuture_movement_in_Singapore_challenges_and_prospects
- Thinkexist. (2008). **The Leadership Challenge. How to Get Extra Ordinary Things Done Organizations San Francisco**. Jossey Bass.
- Tosi, H. L., & Carroll, S. J. (1982). **Management**. (2nd ed). New York : John Wiley & sons.
- UNESCO. (2014). **Republic of Korea Case Study: World of Work – Lifelong Learning Account System**, pp. 1-2.
- Usher, A. (2014). **The Korean Academic Credit Bank: A Model for Credit Transfer in North America?** Toronto: Higher Education Strategy Associates.
- Wikipedia. (2565). **ราชการส่วนกลาง ประเทศไทย**. [https://th.wikipedia.org/wiki/ราชการส่วนกลาง_\(ประเทศไทย\)](https://th.wikipedia.org/wiki/ราชการส่วนกลาง_(ประเทศไทย))
- Workpointtoday. (2565). **9 ราชชมงคล' รวมทัพ ขานรับ อว. เรียนข้ามมหาวิทยาลัย – สานต่อธนาคารหน่วยกิตดิจิทัล การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านระบบธนาคารหน่วยกิตดิจิทัล**. <https://workpointtoday.com/3105-2/>
- Yng, N. J. (2015). **As Graduate Numbers Grow, a Hard Truth: Not All Degrees are Equal**. Today. <http://www.channelnewsasia.com/news/singapore/as-graduate-numbers-grow/1866808.html>
- Youngiae, L., & Woonhyun, L. (2015). Operation Situation of Academic Credit Bank System for Academic Degree of Cosmetology & Academic Research Trends. *J. Fash. Bus*, 19(6), 74-81.
- Zher, S. Y., Sung, J., & Ying, C. (2019). **Lifelong Learning and Ageing: Evidence from Singapore**. CSC. <https://www.csc.gov.sg/articles/lifelong-learning-and-ageing-evidencefrom-Singapore>.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.สุเทพ แก่งสันเทียะ

เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.สวัสดี ภู่ออง

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

นางรัชนี พิงพานิชย์กุล

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณารายงาน

ดร.ศิริพรรณ ชุมนุ้ม

อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์

กรรมการสภาการศึกษา

นางปัทมา วีระวานิช

กรรมการสภาการศึกษา

ดร.ศรีชัย พรประชาธรรม

อดีตหัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ

รศ.ดร.สุพงศ์ ตั้งเคียงศิริสิน

ผู้อำนวยการสถาบันภาษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะผู้วิจัย

ดร.วัฒนาพร ระจับทุกข์

ที่ปรึกษาโครงการ

รศ.ดร.อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด

หัวหน้าโครงการ

รศ.ดร.จิตตวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา

นักวิจัย

ผศ.ดร.วาปี คงอินทร์

นักวิจัย

ผศ.ดร.ประไพ ศรีตามมา

นักวิจัย

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ดร.ดวงทิพย์ วิบูลย์ศักดิ์ชัย

ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์การศึกษาเฉพาะด้าน

นางสาวณภัชชนันท์ นุชบุษบา

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นางสาววรรณต์ สุนันท์

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นางสาวนันทิกา ตีล้อม

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นางสาวศุภมาส วงษ์ศรีสังข์

ผู้ช่วยนักวิชาการ

บรรณาธิการ

ดร.ดวงทิพย์ วิบูลย์ศักดิ์ชัย

ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์การศึกษาเฉพาะด้าน

นางสาวนันทิกา ตีล้อม

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

กลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์การศึกษาเฉพาะด้าน สำนักนโยบายและแผนการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

Credit Bank

สิ่งพิมพ์ สกศ.อันดับที่ 17/2566
ISBN 978-616-270-419-2